

05074

BIBLIOTEKA
IZBY PRZE-
MYSŁOWO-
HANDLOWEJ
W KRAKOWIE

L:1.

Sp. L.in.2759.

WYDAWNICTWA IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
W KRAKOWIE XXI.

SPRAWOZDANIE

Z CZYNNOŚCI I Z PUBLICZNYCH
POSIEDZEŃ IZBY HANDLOWEJ
I PRZEMYSŁOWEJ W KRAKOWIE
ROCZNIK XV.

za rok 1908.

KRAKÓW
NAKŁADEM IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
CZCIONKAMI DRUKARNI ALEKSANDRA RIPPERA
1910.

WYDAWNICTWA
IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
w Krakowie.

- I. Memoriał Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie w sprawie monopolu spirytusowego. Kraków, 1894.
- II. Sprawozdanie za rok 1894. Kraków, 1895.
- III. Sprawozdanie za rok 1895. Kraków, 1896.
- IV. Memoriał Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie w sprawie podwyższenia podatku od spirytusu. Kraków, 1896.
- V. Sprawozdanie z obrad Izby za r. 1896. Kraków, 1897.
- VI. Sprawozdanie z obrad Izby za r. 1897. Kraków, 1898.
- VII. Memoriał Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie w sprawie podwyższenia ceny kart korespondencyjnych. Kraków, 1898.
- VIII. Memoriał Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie w sprawie żeglugi parowej na Wiśle. Kraków, 1898.
- IX. Zbiór ustaw i rozporządzeń, dotyczących organizacyi i zakresu działania Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie. Kraków, 1898.
- X. Sprawozdanie za rok 1898. Kraków, 1899.
- XI. Sprawozdanie za rok 1899. Kraków, 1900.
- XII. Sprawozdanie za rok 1900. Kraków, 1901.
- XIII. Die Ein- und Ausfuhr von Holz und Holzwaren in den wichtigsten Staaten sammt den einschlägigen Zolltarifen. Wiedeń, 1902.
- XIV. Sprawozdanie za rok 1901. Kraków, 1902.
- XV. Sprawozdanie za rok 1902. Kraków, 1903.
- XVI. Sprawozdanie za rok 1903. Kraków, 1904.
- XVII. Sprawozdanie za rok 1904. Kraków, 1905.
- XVIII. Sprawozdanie za rok 1905. Kraków, 1906.
- XIX. Sprawozdanie za rok 1906. Kraków, 1907.
- XX. Sprawozdanie za rok 1907. Kraków, 1908.
- XXI. Sprawozdanie za rok 1908. Kraków, 1910.
- XXII. Sprawozdanie za rok 1909 w druku.

Prezydyum Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie oddaje niniejszem w ręce krajowej publiczności piętnasty z rzędu rocznik sprawozdań Izby, obejmujący rok 1908.

Rocznik ten zastosowany jest w rozkładzie do poprzednich wydawnictw Izby.

Prezydyum Izby handlowej i przemysłowej:

Prezydent:
Maurycy Dattner.

Sekretarz:
Dr. Artur Benis.

Sprawozdanie z czynności biura za rok 1908.

1. Sprawy bieżące.

Stan agend Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie widoczny jest z zamieszczonego niżej zestawienia za ostatnie trzy lata:

	W r. 1906	1907	1908
Załatwiono ogółem spraw	7.871	7.558	8.166
Wysłano pism do władz i stron	13.380	9.742	9.417
Sesji plenarnych odbyła Izba	8	7	8
Stałe sekcye Izby odbyły posiedzeń	46	47	42
a mianowicie:			
Komisya prezydyalna	7	4	5
Komisya połączonych sekcyi	12	8	5
Komisya budżetowa	9	3	1
Komisya dla komunikacji kolejowych i wodnych	3	10	2
Komisya zarządu gmachu Izby	13	5	2
Komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych	2	17	27

W roku 1908 odbyły się nadto:

1. Dwa posiedzenia komisji dla skontrum kasy i kontroli rachunków, oraz

2. Dwa posiedzenia komisji dla rekolaudacyi robót rękodzielniczych, dostarczonych do budowy nowego gmachu Izby.

2. Ulgi cłowe na maszyny.

W myśl postanowień traktatu handlowego z Niemcami, oraz opartych na zasadzie największego uprzywilejowania traktatów handlowych, zawartych z innymi państwami, przysługują od 1 marca 1906 pewnym maszynom sprowadzonym dla użytku w tutejszych zakładach przemysłowych, zniżki celne, wyszczególnione w tabeli umieszczonej przy punkcie 13. ogólnych postanowień do klasy XL. taryfy cłowej.

Uzyskanie ulgi zależy od potwierdzenia przez Izbę handlową i przemysłową faktu, że maszyna jest przeznaczona do użytku we własnym zakładzie przemysłowym osoby prowadzącej maszynę.

Zamieszczona niżej tabela przedstawia import maszyn obcokrajowych, sprowadzonych o traktatowo niższemu cła do własnego użytku zakładów przemysłowych, położonych w okręgu Izby:

Rodzaj maszyn	1905	1906	1907	1908
	Waga w kilogramach brutto			
Maszyny dla przemysłu tkackiego i przędzalniczego	54.098	44.723	39.858	14.717
Maszyny młynarskie i młyny walcowe	7.449	—	5.455	5.306
Maszyny do obróbki drzewa	—	10.339	10.205	2.837
Maszyny i prasy ceramiczne	56.085	473.909	27.008	17.623
Maszyny dla przemysłu kapeluszniczego	—	—	7.338	—
Maszyny dla przemysłu metalowego i żelaznego	—	6.382	—	5.630
Maszyny do fabrykacji papieru	1.215	—	—	—
Maszyny dla przemysłu górniczego	—	5.477	—	—
Maszyny drukarskie	—	5.430	—	—
Razem	118.847	546.260	89.864	46.113

Maszyny sprowadzono w ubiegłym roku przeważnie z Niemiec. Z Anglii pochodziły dwie maszyny dla przemysłu tkackiego.

Zarówno nowa taryfa celna, jak i późniejsze rozporządzenia starają się w interesie austriackiej produkcji maszyn ograniczyć niżki celne na te artykuły. W tej też okoliczności szukać należy przyczyny cofania się importu sprowadzanych z zagranicy o niższym ciele maszyn i urządzeń mechanicznych.

3. Poświadczenia, dotyczące celu importu.

(Verwendungsnachweis).

Poświadczeń dotyczących celu importu (Verwendungsnachweis) na towary przywiezione do Austrii, wystawiono w roku 1908 — 27.

Poświadczenia te dotyczyły odpadków spodyum i węgla kostnego, sprowadzanych z Rosji do wyrobu nawozów sztucznych.

Poniższa tabelka daje obraz ruchu za ostatnie 5 lat.

Rok	Ilość zwolnień	Waga w kg.
1904	17	193.701
1905	49	601.965
1906	7	97.141
1907	15	174.292
1908	27	352.500

4. Certyfikaty pochodzenia.

W myśl postanowień celnych niektórych państw zagranicznych (Rosja, Francja, Anglia, Hiszpania, Rumunia, Stany Zjednoczone, Kanada, Japonia i i.) zaopatruje Izba wysyłane do tych krajów transporty, w certyfikaty pochodzenia, celem dostarczenia dowodu, że odnośny towar jest proweniencji austro-węgierskiej.

W ostatnich czterech latach wystawiono świadectw dla przesyłek zawierających:

	1905	1906	1907	1908
Bibułkę do papierosów	9	—	—	—
Bławatne towary	—	—	1	3
Cynk surowy	3	4	2	—
Likiery	1	2	—	—
Maszyny	1	—	—	—
Meble gięte	—	7	1	—
Naftę	—	—	—	48*
Pierze	—	—	1	—
Pręcie	—	—	1	—
Skóry	—	1	—	—
Skórzane wyroby	—	1	1	—
Śliwownicę	2	1	—	2
Sukno	—	—	1	—
Węgiel kamienny	—	—	—	1
Zamki żelazne	—	1	1	—
Żelazne wyroby	1	—	—	—
Żółtko	3	1	—	1
Żywicę	1	—	—	—
Razem	21	18	9	55

Według państw przeznaczenia rozkładają się wysyłki roku 1908 w następujący sposób:

Północna Ameryka	1
Francya	2
Rosya	—
Rumunia	1
Razem	55

*) 184 cystern.

Waga przesyłek, dla których Izba wydała świadectwa pochodzenia, była następująca:

Zawartość przesyłki:	Waga w kg. netto:			
	1905	1906	1907	1908
Bibułki do papierosów	81.462	—	—	—
Bławatne towary	—	—	152	245
Cynk surowy	30.019	39.988	10.021	—
Likiery	48	128	—	—
Maszyny	96	—	—	—
Meble gięte	—	22.266	1.687	—
Nafta	—	—	—	2,305.256
Pierze	—	—	265	—
Pręcie	—	—	9.251	—
Skóry	—	307	—	—
Skórzane wyroby	—	19	10	—
Śliwowica	322	135	—	441
Sukno	—	—	924	—
Węgiel kamienny	—	—	—	15.000
Zamki żelazne	—	100	5	—
Żelazne wyroby	56	—	—	—
Żółtko	370	570	—	300
Żywica	570	—	—	—
Razem	112.943	63.513	22.315	2,321.242

5. Uwolnienia od podatku spożywczego.

Poświadczeń na uwolnienie spirytusu i olejów mineralnych, użytych na cele przemysłowe, od opłaty państwowego podatku spożywczego, wystawiono w roku 1908 — 46.

Zamieszczone niżej tabele dają szczegółowy obraz ruchu uwolnień za ostatnie cztery lata:

Wydano poświadczeń na uwolnienie		Ilość w latach:			
		1905	1906	1907	1908
spirytusu	do wyrobu politury i lakierów	—	—	1	—
	do wyrobu octu	3	2	1	1
	do wyrobu świec	—	—	1	—
solu	do konserwacji skór	—	—	—	3
eteru siarczanego	do wyrobu siatek gazowych	—	—	1	—
	do celów technicznych	—	—	—	1
petroliny	do popędu motorów	—	—	—	3
gazoliny	do popędu motorów	1	—	—	—
benzyny	do celów ekstrakcyjnych	2	—	—	—
	do czyszczenia materyj jedwabnych i wełnianych	2	2	2	3
	do popędu motorów	34	49	33	35
	do rozcieńczania farb	1	—	—	—
	do fabrykacji rurek szklanych	1	—	—	—
	do wyrobu papierków synapizmowych	—	1	—	—
	do wyrobu pasty na obuwiu	—	1	—	—
	do wyrobu sukna	—	1	—	—
	Razem	44	56	39	46

Rozkładając uwolniony spirytus i oleje mineralne wedle sprowadzonej ilości, otrzymujemy następujący obraz:

Ilość sprowadzona:		Miarą wzgl. waga	W latach			
			1905	1906	1907	1908
spirytusu	do wyrobu politory i lakierów	w hektolitrach	—	—	1.000	—
	do wyrobu octu		125	280	110	180
	do wyrobu świec		—	—	100	—
	Razem		125	280	1.210	180
petroliny	do popędu motorów	w centnarach metrycznych	—	—	—	349
gazoliny	do popędu motorów		24	—	—	—
	do celów ekstrakcyjnych		657	250	—	—
	do czyszczenia materii jedwabnych i wełnianych		25	102	50	112
	do popędu motorów*)		2.939	4.453	1.963	2.446
benzyny	do rozcieńżania farb		40	—	—	—
	do wyrobu rurek szklanych		10	—	—	—
	do wyrobu pasty na obu- wie		—	60	—	—
	do wyrobu papierków synapizmowych		—	25	—	—
	do wyrobu sukna		—	5	—	—
	Razem		3.695	4.895	2.013	3.087
eteru siarczane- nego	do wyrobu siatek gazo- wych	—	—	3·6	—	
	do celów technicznych	—	—	—	2·5	
soli	do konserwacji skór	—	—	—	430	

*) Zastosowanie benzyny do celów motorycznych wzrasta w rzeczywistości w szybszym tempie. Władze skarbowe udzielają jednak po-

6. Certyfikaty paszportowe.

Firmom protokolowanym okręgu Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie, wysyłającym swych agentów do Rosji, wydano paszportowych certyfikatów:

Rok	Ilość certyfikatów
1905	12
1906	20
1907	21
1908	18

7. Karty legitymacyjne dla podróżnych agentów.

W myśl rozporządzenia ministerstwa kolei żelaznych z dnia 6 listopada 1907 L. 55893/16 wydaje Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie dla agentów podróżnych, wysyłanych przez hurtownicze firmy swego okręgu, karty legitymacyjne, uprawniające komiwojażerów do przewozu próbek towarowych za opłatą 0.2 halerzy za każde 10 kilogramów wagi i każdy kilometr jazdy.

Rozkładając ilość wystawionych kart wedle towarów, na które wydane zostały, otrzymuje się następujący obraz:

Towary	1904	1905	1906	1907	1908
Aksesorya dla podróżnych	2	—	—	—	—
Aparaty do odkurzania	—	—	—	—	1
Bawełniane wyroby	—	1	—	2	—
Bielizna	2	—	—	—	2
Bławatne wyroby	34	30	36	40	53
Chińskie srebro	—	—	—	1	3
Cholewki	—	—	—	4	1
Chustki	—	—	2	—	3
Cukry	3	3	4	6	3
Czekolada	—	—	—	—	1
Do przeniesienia	41	34	42	53	67

zwolnień na wolny od podatku pobór benzyny nie jak dawniej na jeden rok tylko, ale na nieograniczony przeciąg czasu. Odpada wobec tego potrzeba corocznego opiniowania prośb tych przez Izbę, a cyfry roku 1907 i 1908 odnoszą się tylko do uwolnień świeżych.

Towary	1904	1905	1906	1907	1908
Z przeniesienia	41	34	42	53	67
Czapki i kapelusze	7	8	7	—	1
Dywany	—	1	—	—	—
Farby malarskie	1	4	3	2	2
Fornitury	—	—	—	1	—
Futra	—	1	—	—	—
Galanteryjne wyroby	9	11	23	18	19
Gorsety	—	—	—	2	—
Jubilerskie wyroby	6	5	8	7	3
Kapelusze	3	—	—	8	11
Keramiczne wyroby	—	1	—	—	—
Konfekcje	12	12	6	4	7
Koszykarskie wyroby	1	1	1	1	1
Krótkie towary	1	6	3	1	2
Masarskie wyroby	—	—	1	—	—
Metalowe wyroby	—	1	1	—	3
Mleczarskie maszyny	—	—	1	1	2
Modne towary	14	15	11	24	16
Norymberskie towary	17	17	13	24	19
Obiwoje	4	6	6	7	8
Ozdoby na drzewko	—	—	—	—	1
Papier i przybory do pisania	3	5	4	8	9
Perfumy, mydła	1	—	—	—	—
Płócienne towary	1	1	2	—	—
Pończochy, trykoty	1	—	—	—	3
Porcelana	—	—	—	—	1
Sukna i wyroby sukienne	4	7	6	5	7
Szczotki i pędzle	11	11	7	13	9
Szklane i lampy	2	2	1	2	3
Szmuclerskie wyroby	—	—	—	—	1
Torby podróżne	—	—	—	1	—
Tutki do papierosów	—	—	—	—	2
Ubrania	—	—	—	—	4
Włna sztuczna	1	2	—	—	1
Woolniane wyroby	—	1	2	6	2
Włóczkowe wyroby	—	—	1	4	—
Wódki	—	—	—	1	—
Worki	—	—	—	—	1
Zegary, zegarki	2	5	7	11	12
Razem	142	157	156	204	217

Następująca tabelka przedstawia ilość kart legitymacyjnych wedle siedziby firmy wysyłającej:

Siedziba firmy:	rok	1904	1905	1906	1907	1908
Kraków i okolica		94	110	110	151	158
Andrychów		—	1	1	—	—
Biała		11	10	7	13	20
Dębniki		1	—	—	—	—
Nowy Sącz		5	8	7	5	3
Nowy Targ		—	—	—	1	1
Oświęcim		1	2	2	—	—
Podgórze		1	—	—	1	—
Rzeszów		7	6	11	12	8
Tarnów		20	20	17	21	26
Wieliczka		2	—	1	—	1
Razem		142	157	156	204	217

8. Marki ochronne.

Ruch marek ochronnych przedstawia się jak następuje:

Marek przeznaczonych na towary:	zarejestrowano w latach:				
	1904	1905	1906	1907	1908
Bawełniane	1	2	2	—	—
Bieliznę	—	—	2	1	2
Bibułki i tutki cygarretowe	30	20	14	30	13
Brykiety	—	—	—	1	—
Chemiczne produkty	1	12	3	3	3
Cukier	—	—	—	3	—
Cykoryę	—	—	—	1	—
Cygarniczki	1	1	—	—	—
Czapki	—	—	1	—	—
Czekoladę	6	—	—	—	—
Druki i książki	—	—	—	2	3
Druciane wyroby	—	—	—	2	—
Drzewiane wyroby	—	—	—	—	3
Farby i lakiery	—	1	—	—	5
Do przeniesienia	39	36	22	43	29

Marek przeznaczonych na towary:	zarejestrowano w latach:				
	1904	1905	1906	1907	1908
Z przeniesienia	39	36	22	43	29
Farbkę do bielizny	—	1	—	—	—
Fezy	17	8	1	—	—
Galanteryjne towary	—	1	9	—	—
Herbatę	16	10	9	2	3
Jaja	—	2	—	—	—
Kawę	1	2	—	1	—
Kolonialne	—	—	2	—	—
Korzenne	—	2	3	—	—
Konserwy	—	—	1	—	—
Krótkie towary	—	9	—	—	2
Krochmal	—	1	—	—	—
Lecznicze i kosmetyczne środki	2	9	1	9	10
Likiery i wódki	5	10	—	10	10
Łapki na muchy	—	—	—	—	1
Mąkę	10	—	—	1	1
Masło	1	6	—	1	—
Maszyny rolnicze	—	—	1	—	—
Mleko	—	—	—	1	—
Mydło	3	2	1	2	4
Naftę	—	2	1	2	—
Norymberskie	—	1	2	—	—
Obuwie	—	—	—	—	2
Papę dachową	1	2	—	—	4
Papier i materiały do pisania	2	2	1	7	6
Pasty do czyszczenia metali	—	—	2	5	2
Pasty do obuwia	—	—	—	—	5
Pasy maszynowe	1	1	—	—	—
Pieczywo zbytkowe i cukry	1	—	—	—	—
Piwo	8	—	1	3	—
Przybory wojskowe	—	—	1	—	—
Ser	—	—	2	—	—
Soki owocowe	—	—	—	—	1
Do przeniesienia	107	107	60	87	80

Marek przeznaczonych na towary:	zarejestrowano w latach:				
	1904	1905	1906	1907	1908
Z przeniesienia	107	107	60	87	80
Spirytus	—	—	1	—	—
Środki tuczenia bydła	—	—	—	—	2
Sukno i wyroby sukienne	—	—	2	—	—
Surogaty kawy	3	10	11	—	2
Świece	—	4	—	—	—
Szczotki i pędzle	—	—	—	—	1
Tłuszcze roślinne	—	—	4	—	—
Wełniane wyroby	—	6	—	—	—
Wiktuały	—	—	—	—	1
Wino	1	—	—	—	—
Wodę sodową	—	1	—	1	1
Zapałki	—	—	3	1	2
Zegary i zegarki	4	7	—	—	3
Żelazne i stalowe wyroby	2	—	—	2	—
Złote i srebrne wyroby	—	—	—	—	1
Razem	117	135	81	91	93

9. Wzory przemysłowe.

Ruch wzorów przemysłowych przedstawia się jak następuje:

Wzorów przeznaczonych na:	zarejestrowano w latach:				
	1904	1905	1906	1907	1908
Automaty do smarowania	1	—	—	—	—
Bibułki	—	—	4	—	—
Biczyska	1	—	—	—	—
Blacharskie wyroby	—	3	1	1	1
Bloki do rysowania	1	—	—	—	—
Cukrowych wyrobów opakow.	1	—	—	1	1
Czapki i kuśnierskie wyroby	—	—	1	—	1
Gumowe wyroby	1	—	—	—	—
Herbatę	1	—	—	—	—
Do przeniesienia	6	3	6	2	3

Wzorów przeznaczonych na:	zarejestrowano w latach:				
	1904	1905	1906	1907	1908
Z przeniesienia	6	3	6	2	3
Kalendarze ścienne	—	—	—	—	1
Karty z widokami	—	—	2	—	—
Karnisze na firanki	—	—	—	—	1
Krawaty	—	—	4	1	—
Lalki	—	—	—	—	2
Lecznicych i kosmetycznych					
środków opakowanie	—	4	—	2	—
Metalowe modele	—	4	1	3	1
Mazaki	—	—	—	1	—
Miotły ryżowe	—	—	—	1	—
Obrazki symboliczne	2	—	—	—	—
Papierowe wyroby	1	12	1	—	—
Peleryny damskie	1	—	—	—	—
Podpalaczki	—	—	12	—	—
Pudełka	—	—	—	—	3
Puder płynny	1	—	—	—	—
Pulpity dla malarzy	—	—	—	—	1
Reklamy	1	—	—	—	—
Rybnych konserw opakowanie	8	1	—	—	—
Serdaki	—	—	—	—	1
Skórzane wyroby	4	—	—	—	—
Szkłane cygarniczki	—	1	—	—	—
Tablice szkolne	—	—	—	—	1
Tuby metalowe	—	—	—	—	1
Wełniane wyroby (sukna)	5	—	3	10	8
Wódek i likierów opakowanie	—	5	—	—	—
Wozy do wywożenia śmieci	—	—	—	4	1
Zegary i zegarki	2	—	—	—	—
Żelazne wyroby i konstrukcje	1	1	3	—	1
Razem	32	31	32	24	25

10. Dyspenzy od dowodu uzdolnienia.

Opinii w kierunku udzielenia dyspenzy od złożenia formalnych świadectw na uzdolnienie w przemysłach rękodzielniczych, udzielono w roku 1905 w 29, w roku 1906 w 24, w roku 1907 w 79, w roku 1908 w 189 wypadkach.

Poniżej przedstawia się ruch dyspenz od dowodu uzdolnienia za ostatnich 5 lat.

Prośby o dyspenzy od dowodu uzdolnienia w przemyśle:	Ilość w latach:				
	1904	1905	1906	1907	1908
Blacharskim	—	—	1	1	3
Bruckarskim	—	—	—	—	1
Cholewckarskim	—	—	—	2	—
Cukierniczym	—	1	—	1	2
Czapniczym	—	1	—	—	—
Dentystycznym	—	—	—	—	2
Fryzjerskim i golarckim	—	1	—	1	4
Garnckarskim	—	—	—	1	2
Introligatorskim	2	—	—	1	2
Jubilerskim i złotniczym	1	—	—	—	—
Kaflarskim	—	—	1	—	1
Kaletniczym	—	—	—	1	2
Kamiennarskim	—	—	—	1	—
Kominiarskim	—	1	—	—	1
Kołod wyrobu	—	—	1	—	—
Kołodziejskim	—	—	—	1	1
Koszyckarskim	—	—	—	1	1
Kotlarskim	—	—	—	—	1
Kowalskim	—	—	—	7	10
Krawieckim	1	1	2	7	15
Kuśnierskim	—	—	—	—	3
Lakierniczym	—	—	—	2	—
Malarskim	2	1	2	2	5
Masarskim	3	3	2	15	21
Do przeniesienia	9	9	9	44	77

Prośby o dyspeny od dowodu uzdolnienia w przemyśle:	Ilość w latach:				
	1904	1905	1906	1907	1908
Z przeniesienia	9	9	9	44	77
Modniarskim	—	—	—	—	1
Mydlarskim	—	—	—	—	1
Organmistrzowskim	—	—	—	—	1
Piekarskim	4	2	2	2	16
Piernikarskim	—	1	—	—	—
Pokostniczym	—	—	—	—	2
Pokrywania dachów łupkiem	—	—	—	—	1
Powroźniczym	—	—	—	—	1
Pudelek wyrobu	1	—	—	—	—
Rzeźniczym	4	7	4	14	26
Rzeźbiarskim	—	1	1	—	1
Rytowniczym	—	—	—	—	3
Rymarskim	—	—	—	3	1
Rysowniczym	—	—	1	—	—
Ślusarskim	—	—	1	—	2
Stolarskim	—	2	1	—	20
Studniarskim	—	1	—	—	—
Szczotkarskim	—	—	—	—	2
Szewskim	—	4	3	8	25
Szklarskim	1	—	1	5	5
Tapicerskim	—	1	1	1	—
Tokarskim	—	—	—	—	1
Zegarmistrzowskim	1	1	—	2	3
Razem	20	29	24	79	189

Na poszczególne powiaty przypada następująca ilość dyspens:

Powiat:	Ilość w latach:				
	1904	1905	1906	1907	1908
bialski	—	1	1	3	—
bocheński	—	—	—	1	2
brzeski	—	—	1	9	7
Do przeniesienia	—	1	2	13	9

Powiat:	Ilość w latach:				
	1904	1905	1906	1907	1908
Z przeniesienia	—	1	2	13	9
chrzanowski	—	2	—	2	6
dąbrowski	—	1	—	—	4
gorlicki	—	—	—	—	4
grybowski	—	—	—	—	4
jasielski	—	—	—	4	23
kolbuszowski	5	5	4	7	10
kraków miasto	3	5	7	9	32
krakowski	3	2	2	1	3
limanowski	1	1	1	1	4
łańcucki	—	—	—	2	10
mielecki	1	—	—	2	2
myślenicki	1	1	1	3	6
niski	—	1	—	7	12
nowosądecki	—	—	—	—	3
nowotarski	—	—	—	4	3
piłzneński	—	—	—	—	1
podgórski	—	1	—	3	—
przeworski	—	—	2	3	4
ropezycki	—	1	2	2	2
rzyszowski	1	—	2	2	12
strzyżowski	—	1	1	1	4
tarnobrzeski	—	1	—	8	17
tarnowski	3	6	—	2	10
wadowicki	—	—	—	—	1
wielicki	—	—	—	3	1
żywiecki	2	—	—	—	2
Razem	20	29	24	79	189

Z wykazanej w poprzedzającej tabeli ilości dyspenz przypadają na miasta powiatowe następujące cyfry:

Miasto:	Ilość w latach:				
	1904	1905	1906	1907	1908
Bochnia	—	—	—	—	1
Brzesko	—	—	—	1	3
Chrzanów	—	1	—	1	3
Dąbrowa	—	1	—	—	2
Gorlice	—	—	—	—	2
Jasło	—	—	—	—	5
Kolbuszowa	2	2	2	1	2
Kraków	3	5	7	9	32
Łańcut	—	—	—	2	4
Limanowa	—	—	—	1	2
Mielec	—	—	—	—	1
Myślenice	1	—	—	—	—
Nisko	—	1	—	1	3
Nowy Sącz	—	—	—	—	1
Nowy Targ	—	—	—	2	—
Przeworsk	—	—	1	1	1
Podgórze	—	1	—	1	—
Rzeszów	1	—	1	1	5
Tarnobrzeg	—	—	—	3	6
Tarnów	1	1	—	—	3
Wadowice	—	—	—	—	1
Wieliczka	—	—	—	1	—
Żywiec	1	—	—	—	—
Razem	9	12	11	25	77

Wzrost ilości podań o dyspenzy w roku 1908 tłumaczy się okolicznością, że wydana w roku 1907 nowela do ustawy przemysłowej zawiera pewne obostrzenia przepisów o dowodzie uzdolnienia, które spowodowały też surowszą kontrolę władz przemysłowych nad uprawnieniami osób, wykonujących przemysły rękodzielnicze. Rękodzielnicy nieposia-

dający z powodu znanych braków w organizacji stowarzyseń przemysłowych formalnych dowodów uzdolnienia, a pracujący zwyczajnie przez dłuższy przeciąg czasu w swoich zawodach, starają się tedy o uzyskanie kart przemysłowych w drodze dyspenzy od przedkładania świadectw nauki i pracy.

Znaczna tedy ilość podań o dyspenzy od dowodu uzdolnienia dotyczy rękodzielników, wykonujących faktycznie odnośny przemysł od szeregu lat, a zmuszonych obecnie pod wpływem surowszej kontroli władz przemysłowych, do uleglizowania tego stanu.

W stosunku do liczby kart przemysłowych, wydanych w tym samym czasie na podstawie dowodu uzdolnienia, przedstawia się przypadająca na 29 powiatów zachodniej Galicji ilość dyspens 166 (23 próśb zostało przez Izbę odmownie zaopiniowanych), jako nieznaczna.

11. Biuro wywiadowcze dla spraw taryfowych.

Ilość informacji frachtowych, udzielonych przez istniejące przy Izbie biuro wywiadowcze dla spraw taryfowych, przedstawia się za ostatnie cztery lata w następujący sposób:

T o w a r:	Ilość relacji:			
	1905	1906	1907	1908
Belki	—	—	6	—
Błacha czarna	11	—	—	—
Cegła	—	—	2	2
Cukier	10	—	—	—
Dachówka	2	—	—	—
Drzewo okrągłe do 2'5 m.	1	—	—	—
Drzewo okrągłe ponad 2'5 m.	—	1	—	3
Kamienie brukowe	—	—	—	5
Kapusta	—	2	—	3
Konie	—	—	—	2
Kokosowe włókna i przędza	—	—	—	6
Mąka	—	—	—	7
Maszyny żelazne	1	—	6	7
Do przeniesienia	25	3	14	35

Towar:	Ilość relacyi:			
	1905	1906	1907	1908
Z przeniesienia	25	3	14	35
Nafta	—	—	1	—
Nawozy sztuczne	13	146	194	80
Otręby	—	—	12	—
Papier do pakowania	5	—	—	—
Produkty chemiczne	—	25	—	—
Ryż	—	—	—	1
Siano	—	—	—	10
Ser	—	—	2	—
Skóry	—	—	7	—
Skóry odpadki	—	—	3	—
Stearyna	—	8	—	—
Trawa morska	2	—	—	—
Trzciny odpadki	—	—	—	4
Węgiel kamienny	1	—	2	2
Worki jutowe	—	—	2	—
Wosk i odpadki wosku	—	6	55	2
Zboże	6	21	118	31
Żelazo i wyroby żelazne	69	—	—	—
Ziemniaki	11	—	—	—
Żołądki solone	—	—	1	—
Razem	132	209	411	165

12. Rozdział dostaw obuwia wojskowego.

Rękodzieła szewskie biorą od r. 1891 udział w dostawach obuwia dla wojska. Rozdział dostaw tych odbywał się do roku 1907 w stosunku 75:25 pomiędzy wielki przemysł fabryczny i rękodzielników szewskich, zorganizowanych w stowarzyszenia.

Od roku 1908 powiększony został kontyngent dla rękodzieli o 10⁰%, tak, że partycypują one w dostawach wojskowych obecnie w stosunku 65:35.

Rozdziałem dostaw zajmuje się ministerstwo robót publicznych, względnie oddział dla popierania przemysłu. Ilość

obuwia, ceny, odbiór dostawy, kontrola nad wykonaniem i t. d. należą do c. i k. ministerstwa wojny. Projekt rozdziału dostaw, przygotowany przez oddział dla popierania przemysłu bada corocznie specjalna komisya, zwoływana przez ministerstwo robót publicznych, w której biorą także udział delegaci Izb handlowych i przemysłowych.

Udział stowarzyszeń szewskich okręgu krakowskiej Izby handlowej i przemysłowej w dostawach wojskowych widoczny jest z następującego zestawienia:

Rok	Ilość stowarzyszeń	Ilość majstrów	Ilość par
1901	20	1318	4728
1902	15	980	5259
1903	17	1352	5529
1904	23	1861	5880
1905	30	2290	6410
1906	22	1968	5875
1907	24	2319	5103
1908	28	1832	7728

Rozdział dostaw obuwia wojskowego pomiędzy kraje koronne, a w ich granicach między okręgi Izb handlowych, odbywa się wedle pewnego stałego klucza. W razie zwiększenia się kontyngentu dostaw wojskowych, przydzielanych rękodzielu szewskiemu, wchodzi przy rozdziale dodatkowym tensam klucz w zastosowanie.

Celem zapewnienia interesantom swego okręgu jak największej korzyści gospodarczej z dostaw wojskowych, starała się Izba zawsze o przydział robót takim stowarzyszeniom, które byłyby rzeczywiście w stanie wykonać otrzymane zamówienie. W ten sposób uniknąć można rozdrobnienia dostaw i rozprószenia zysku przez udział zbyt wielkiej ilości oferentów.

**IZBA HANDLOWA I PRZEMYSŁOWA
W KRAKOWIE.**

SPRAWOZDANIE
z publicznego posiedzenia
IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
W KRAKOWIE
z dnia 7 stycznia 1908 roku.

TREŚĆ.

1. Wspomnienie pośmiertne Str. 23.
2. Sprawozdanie prezydyalne " 24.
3. Sprawozdanie z czynności biura za czas od dnia 10
grudnia 1907 " 24.

Wybory.

4. Wybór prezydium oraz skarbnika " 27.
5. Powołanie dwóch nowych członków Izby " 27.
6. Sędziowie fachowi dla Wadowic " 29.

Rachunki Izby.

7. Szkontrum kasy i rachunków Izby za rok 1907 " 29.
8. Pensya dla wdowy po woźnym Izby " 32.

Komunikacje.

9. Bezpośrednia taryfa przewozowa do Anglii	Str. 33.
10. Opóźnienia w ruchu kolejowym	" 36.
11. Stosunki pocztowe w Rzeszowie	" 37.
12. Doręczanie poczty w Lipniku	" 38.
13. Utworzenie stacji telegraficznej w Oleśnie	" 38.
14. Utworzenie stacji telegraficznej w Zembrzycach	" 38.

Ogólne sprawy gospodarcze.

15. Reforma ustawodawstwa górniczego	" 39.

Sprawy przemysłowe.

16. Spoczynek niedzielny w aptekach	" 49.
17. Nowe urzędy pośrednictwa pracy	" 51.
18. Charakter przemysłowy przewozu towarów	" 52.
19. Przewożenie chorych na wózkach ręcznych	" 52.
20. Uprawnienia handlu towarami galanteryjnymi i papierowymi	" 52.

Sprawy handlowe.

21. Numerowanie sort papy	" 52.
22. Znaczenie wyrazów „Abruf“, „Abberufung“	" 53.
23. Nowa taryfa dla tary akcyzowej	" 55.
24. Płatność prowizji kupieckiej	" 56.
25. Zwyczaje w handlu naftą	" 56.
26. Zwyczaje w handlu drzewem	" 56.

Prezydent Maurycy Datner konstatuje komplet i otwiera posiedzenie w obecności komisarza rządowego, p. Rady dworu Adama Fedorowicza.

1. Wspomnienie pośmiertne.

Przed przystąpieniem do porządku dziennego poświęca prezydent Maurycy Dattner wspomnienie pośmiertne pamięci zmarłego członka Izby,

ś. p. Jana Kwiatkowskiego.

„W zmarłym straciło całe nasze społeczeństwo dzielnego i pracowitego człowieka, a Izba oddanego jej sprawom i gorliwego członka.

Ś. p. Jan Kwiatkowski w prywatnym swoim życiu świecił niepospolitemi zaletami charakteru, a odznaczał się równocześnie wielką przedsiębiorczością i tęgością przemysłowca.

Do składu Izby należał ś. p. Jan Kwiatkowski przez lat kilkanaście; nie dążąc do żadnych zaszczytów ani godności, poprzestawał zawsze na roli chętnego towarzysza pracy. Wybitne stanowisko, jakie zajmował w Izbie, zawdzięczał jedynie własnej pracy i sumiennemu wypełnianiu obowiązków, które ponad wszystko stawiał. Obszerne wykształcenie, wielka miłość ojczyzny i gruntowna znajomość spraw kupiectwa nadawały każdemu jego wystąpieniu tem większą wagę, ile że bronił zawsze sprawy słusznej. — Zmarły był jednym z najczynniejszych naszych członków i nowy przybytek Izby zawdzięcza swoje powstanie w niemałej mierze Jego współpracownictwu.

Pamięć ś. p. Jana Kwiatkowskiego pozostanie w Izbie zawsze niezapomnianą“

Członkowie Izby wysłuchali stojąc przemówienia przewodniczącego i upoważnili Prezydium do zamknięcia manifestacji żałobnej w protokole posiedzenia.

2. Sprawozdanie prezydyalne.

Prezydent Dattner zawiadamia, że z powodu zgonu ś. p. Juliana Dunajewskiego złożyło prezydyum wieniec na trumnie znakomitego męża stanu i wzięło udział w uroczystości pogrzebowej.

Dnia 14. grudnia przedstawiło się Prezydyum Izby nowomianowanemu Ministrowi handlu J. E. Drowi Fiedlerowi i skorzystało ze sposobności, aby tak w Ministerstwie handlu, jak w Ministerstwie dla Galicyi i w Prezydyum Koła polskiego interweniować w dwóch nader ważnych i ze sobą obecnie łączących się sprawach, a mianowicie w sprawie przyspieszenia budowli wodnych około Krakowa, co do których rząd już wydał konsens budowlany, a które zarazem umożliwią zajęcie robotników, wracających obecnie tłumnie do kraju. Prezydyum Izby sądziło, że sprawę odpowiedniego zajęcia tych robotników da się rozwiązać w sposób korzystny tylko przez przyspieszenie wielkich robót publicznych i z pewnem zadowoleniem może wskazać na to, iż zapatrywanie to dzielają wszystkie interesowane w tej sprawie czynniki.

Prezydent donosi w dalszym ciągu Izbie, że Namiestnictwo rozpiśało na dzień 3. marca 1908 r. wybory posła na Sejm krajowy z kuryi Izb handlowych i przemysłowych. Prezydyum poczyniło wszystkie potrzebne zarządzenia, celem przygotowania tych wyborów.

Do Izby wpłynął już po zamknięciu budżetu na rok 1908 szereg podań o udzielenie subwencji. Podania te zostały z małymi wyjątkami przez komisję budżetową załatwione odmownie, częścią jako spóźnione, częścią jako niezasługujące na uwzględnienie.

3. Sprawozdanie z czynności biura za czas od dnia 10. grudnia 1907.

Do dziennika podawczego wpłynęło ogółem 671 aktów które pociągnęły za sobą potrzebę wysłania 1.061 pism do władz i stron.

Stałe sekcye Izby odbyły następujące posiedzenia:

16	grudnia	1907	komisyja dla spraw koncesyjnych i osobistych,
28	"	"	" dla spraw koncesyjnych i osobistych,
3	stycznia	1908	" połączonych sekcji,
4	"	"	" dla spraw koncesyjnych i osobistych,
4	"	"	" budżetowa.

WYDANO:

I. w sprawach przemysłowych:

- 1 opinię w sprawie koncesyi na agencję prywatną.
- 1 " " charakteru przemysłowego wyrobu i sprzedaży sukienek dzieciennych, fartuszków i kaftaniczków.
- 1 " " odpoczynku sobotniego dla doróżkarzy w Trzebini.
- 1 " " rejonu rzeźni miejskiej w Oświęcimie.
- 3 " " dyspens od dowodu uzdolnienia w przemysłach rękodzielniczych.
- 4 opinię " publicznych wysprzedaży towarów.
- 2 " w sprawach przemysłowo-karnych.
- 75 kart legitymacyjnych dla agentów podróżujących.

Zwrócono się do c. k. ministerstwa handlu w sprawie udzielenia Towarzystwu szewców w Starym Sączu maszyn do wyrobu obuwia dla wojska.

II. w sprawach handlowo-politycznych:

- 2 certyfikaty w sprawie ulg celnych przy sprowadzaniu maszyn z zagranicy.
- 1 certyfikat w sprawie ulg paszportowych do Rosyi.
- 1 opinię w sprawie obniżenia cła na amerykański olej kurydziany.
- 1 sprawozdanie o eksporcie galicyjskich jaj do Hamburga.

III. w sprawach podatkowych:

1 opinię w sprawie poboru wolnej od podatku spożywczego benzyny do celów motorowych.

IV. w sprawach kolejowych i wodnych:

18 legitymacyi w sprawie wspólnych rocznych kart kolejowych.

Poparto petycję fabryki kwasu siarkowego w Gorlicach, w sprawie utrzymania istniejących obecnie dla Gorlic ulg taryfowych.

V. w sprawach pocztowych:

1 opinię w sprawie urządzenia stacji telegraficznej w Bolesławiu.

W Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie interweniowano w sprawie doręczania przesyłek pieniężnych w niedziele, przypadające na pierwszy lub drugi dzień miesiąca, oraz w sprawie usunięcia szeregu niedogodności w stosunkach pocztowych w Tarnowie.

Interweniowano w Dyrekcyi kolei państwowych w Krakowie, w sprawie włączenia stacji kolejowej Żywiec-Zabłocie w miejscową sieć telefoniczną.

VI. Biuro wywiadowcze dla spraw taryfowych podało interesantom stawki frachtowe dla 5 gatunków towarów w 26 relacjach.

VII. Marek ochronnych zarejestrowano 3, wzorów przemysłowych 1.

VIII. W dziennikach miejscowych zamieszczono 5 notatek o rozpisaniu dostaw i sprzedaży publicznych.

Zawiadomiono interesowane Stowarzyszenia przemysłowe o rozpisaniu dostawy obuwia dla armii na rok 1908.

IX. Władzom oraz stronom prywatnym podano w 12 wypadkach adresy firm krajowych i zagranicznych.

X. C. k. Sądowi powiatowemu w Krakowie podano rzeczoznawcę dla wyrobów szpagatowych.

XI. Izbie handlowej i przemysłowej w Temeszwarze udzielono informacji w sprawie tęgości śliwownicy importowanej do Galicji.

VII. Władzom wojskowym i cywilnym poświadczono stosowność cen w 2-ch wypadkach oraz podano tymże władzom w 3-ch wypadkach ceny targowe rozmaitych artykułów.

Wybory.

4. Wybór prezydium oraz skarbnika.

Po objęciu przewodnictwa przez najstarszego wiekiem członka Izby p. Henryka Schwarza, przystępuje Izba do wyboru Prezydium.

Wybór odbywa się kartkami.

PP. radca Uderski i Mandel ogłaszają jako skrutatorowie następujący wynik wyborów:

Na 22 głosujących oddano 21 kartek na p. Maurycego Dattnera, który wybrany został ponownie prezydentem Izby. Przy wyborze tym oddaną została jedna kartka biała.

Wybór wiceprezydenta odbył się w obecności 24 głosujących. Oddano głosów 23 na p. Jana Kantego Federowicza, który ponownie został wybrany wiceprezydentem Izby. Oddano jedną kartkę białą.

Przy wyborze delegata Izby do Prezydium głosowało 24 członków Izby, z tego padło 19 głosów na dotychczasowego delegata p. Tadeusza Epsteina, który ponownie wybrany został delegatem. Kartek białych oddano 5.

Nowo wybrani członkowie Prezydium składają podziękowanie za wybór.

Na opróżnione wskutek śmierci śp. Jana Kwiatkowskiego miejsce skarbnika Izby, wybrany został jednomyślnie p. radca Józef Jawornicki.

5. Powołanie dwóch nowych członków Izby.

Imieniem komisji dla spraw koncesyjnych i osobistych przedstawia sekretarz Izby Dr. Benis co następuje:

W Izbie handlowej i przemysłowej w Krakowie są obecnie opróżnione dwa miejsca członków.

Pierwsze z tych miejsc opróżniło się z dniem 9. marca 1906 wskutek rezygnacji p. Wacława Anczyca, a drugie z dn. 29 czerwca 1907 wskutek śmierci bł. p. Joachima Perlbergera.

Wnioski dotyczące powołania zastępców po myśli § 6-go ustawy o organizacyi Izb handlowych i przemysłowych można atoli przedłożyć dopiero teraz, gdyż akta wyborcze, stanowiące podstawę do powołania zastępców, zostały Izbie zwrócone z c. k. Namiestnictwa dopiero pod dniem 12. grudnia 1907 do L. 7125.

W myśl § 6-go tej ustawy powołuje Izba celem obsady opróżnionych mandatów owe osoby, które przy ostatnich wyborach otrzymały największą ilość głosów po wybranych na pierwszym miejscu.

Osoby w ten sposób powołane pełnią swe funkcje tylko do najbliższego peryodu wyborczego.

Wedle protokołu, spisane go na posiedzeniu c. k. Komisji wyborczej dla przeprowadzenia wyboru uzupełniającego do Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie w dniu 20-go grudnia 1905, byli PP. Wacław Anczyc i bp. Joachim Perlberger wybrani z kategorii I. sekcji przemysłowej.

W miejsce ich należy tedy powołać zastępców w tej samej kategorii i tej samej sekcji.

Wedle protokołu wyborczego otrzymali po wybranych największą ilość głosów:

P. dr. Leopold Lowitsch (116 głosów) i

P. Karol Rudolphi, współwłaściciel firmy: Fabryka armatur, pomp, odlewnia żelaza i metali inż. Karola Rudolphiego i Sp. w Trzebini (116 głosów).

Gdy atoli p. dr. Lowitsch jest poddanym Państwa Niemieckiego i gdy wskutek tego nie posiada biernego prawa wyboru do Izby, przeto należy oprócz p. inż. Karola Rudolphiego powołać ową osobę, która otrzymała bezpośrednio po p. inż. Karolu Rudolphim największą ilość głosów.

Jest nią wedle protokołu wyborczego p. Elias Hirsch Friedmann, właściciel handlu drzewa i artykułów żelaznych w Wieliczce, na którego padło głosów 22.

Komisyja dla spraw koncesyjnych i osobistych czyni tedy wniosek:

„Świetna Izba zechce celem obsady dwóch opróżnionych miejsc członków Izby, wybranych z sekcji przemysłowej, kategorii I, powołać jako zastępców na czas aż do najbliższego okresu wyborczego WP. inż. Karola Rudolphiego, współwłaściciela firmy: Fabryka armatur, pomp, odlewnia żelaza i metali inż. Karol Rudolphi i Sp. w Trzebini, oraz WP. Eliasza Hirscha Friedmanna, właściciela handlu drzewa i artykułów żelaznych w Wieliczce“.

Izba uchwała jednogłośnie wniosek komisji dla spraw koncesyjnych i osobistych.

6. Sędziowie fachowi dla Wadowic.

Na wniosek komisji dla spraw koncesyjnych i osobistych uchwalono zaproponować na urząd sędziego fachowego zawodu kupieckiego przy c. k. Sądzie obwodowym w Wadowicach, następujące terno kandydatów:

Jana Dworaka, zastępcę burmistrza w Wadowicach,
Teofila Solskiego, zarządcę firmy „F. Foltina Spadkobiercy“ w Wadowicach, i
Ferdynanda Münza, kupca w Wadowicach.

Rachunki Izby.

7. Skontrum kasy i rachunków Izby za rok 1906.

Imieniem komisji budżetowej zdaje p. radca Blumenfeld sprawę z przeprowadzenia skontrum kasy i rachunków Izby za rok 1906.

Komisyja budżetowa znalazła zgodnie z przedłożonymi jej rachunkami i alegatami za rok 1906:

W stanie czynnym:

A. Zapas gotówki	K.	7.519,15
B. Salda Conti:		
1. Pocztowa kasa czekowa		97.—
2. Kaucyja telefoniczna		130.—
		<hr/>
Do przeniesienia		227.—

	K.	h.
Z przeniesienia . . .	227	
3. Kaucya na urządzenie III. stacji telefonicznej . . .	260	—
4. Kaucya na kosztą pożyczki budowlanej	412	25
5. Zaliczki: Urzędników . .	1.390	50
Dyurnistów . .	230	—
6. Powiatowa kasa oszczędn., kaucye budowlane . . .	752	50
7. Kasa oszcz. m. Krakowa, kaucye budowlane czyn- szowe	2.810	13
8. Bank krajowy, deponowa- ne papiery	73.800	—
9. Pożyczka budowlana, amortyzacya kapitału . .	1.950	66
	<u> </u>	K. 81.833 04
C. Rachunek efektów:		
Papiery kaucyjne		K. 12.800 —
D. Fundusz budowy:		
Saldo z dniem 31/XII 1906 . . .		K. 42.887 03
	<u> </u>	K. 145.039 22
W stanie biernym:		
A. Fundusz bieżący		K. 23.765 29
B. Fundusz emerytalny		K. 77.527 25
C. Salda Conti:		
1. Kaucye budowlane . . .	12.572	31
2. Kaucye czynszowe . . .	3.803	76
3. Wydział krajowy, pożycz- ka dla Barciewicza . . .	380	—
4. Józef Mehoffer, depozyt na stempel	10	—
5. Bank krajowy	26.980	61
	<u> </u>	K. 43 746 68
	<u> </u>	K. 145.039 22

Fundusz bieżący wykazuje:

W dochodach:

K. h.

Remanent z dnia 1 stycznia 1906 roku	13.817:19	
Składka na Izbę	66.983:02	
Marki i wzory	1.245.—	
Odsetki od złożonych kapi- tałów	141:85	
Różne drobne dochody	317:73	K. 82.504:79

W wydatkach:

Pensye	17.840.—	
Zasługi	993.14	
Dyurna	4.490.—	
Remuneracye dla urzędników manipulacyjnych	520.—	
Dodatek drożyzniany dla dyc- taryuszów	550:20	
Podatek za urzędników	455:07	
Kataster przemysłowy	2.438:97	
Potrzeby kancelaryjne	2.591:08	
Podróże	884:40	
Druki	2.704:50	
Biblioteka	1.387:05	
Ogrzewanie i oświetlenie	1.582:70	
Wydatki prezydyalne	400.—	
Porto, telegramy i telefon	1.067:08	
Subwencye na rok b. 1906	11.183:88	
Subwencye za rok 1905	2.809:40	
Wydatki nadzwyczajne	2.765:93	
Komorne (lokal woźnego)	300.—	
Fundusz emerytalny	3.776:10	K. 58.739:50
Remanent z dnia 31 gru- dnia 1906		K. 23.765:29
Razem		K. 82.504:79

Bilans funduszu bieżącego:

daje rezultat następujący:

W stanie czynnym:

Remanent z d. 31 grudnia 1906 . . . K. 23.765·29

W stanie biernym:

	K.	h.
Niewypłacone subwencye	4.170	—
Amortyzacya pożyczki bu-		
dowlanej	<u>1.950·66</u>	K. 6.120·66
Stan czynny pr. saldo		<u>„ 17.644·63</u>
		<u>K. 23.765·29</u>

Izba uchwała udzielić za rok 1906 absolutoryum rachunkowego i kasowego prezydium, skarbnikowi i rachmistrzowi Izby.

8. Pensya dla wdowy po woźnym Izby.

Woźny Izby Jacenty Łączkowski, spensyonowany z dniem 31 grudnia 1904, pobierał emeryturę w kwocie 900 K.

Dnia 6. grudnia 1907 zmarł ś. p. Łączkowski w 84 roku życia.

Wdowa po ś. p. Łączkowskim, Józefa, wniosła prośbę o przyznanie emerytury dla niej oraz zaopatrzenia dla córki Stefanii, urodzonej w dniu 15 listopada 1899.

Na wniosek komisji budżetowej wyznaczyła Izba dla Józefy Łączkowskiej pensyę wdowią w kwocie 360 K. rocznie tudzież przyznała córce zmarłego woźnego Izby, małoletniej Stefanii Łączkowskiej, zaopatrzenie w kwocie 73 K rocznie, które biegać ma do ukończonego 18 roku życia małoletniej Łączkowskiej, względnie do chwili wcześniejszego jej wstąpienia w związku małżeńskie.

Komunikacje.

9. Bezpośrednia taryfa przewozowa do Anglii.

Na posiedzeniu Państwowej Rady kolejowej w grudniu 1906 roku wezwane zostało ministerstwo kolei żelaznych o przeprowadzenie studyów, celem stworzenia bezpośredniej taryfy przewozowej między Austryą a Anglią.

W toku dochodzeń wezwano ministerstwo kolei żelaznych także Izbę krakowską o wdrożenie dochodzeń i przedstawienie opinii w tym przedmiocie.

Badania Izby krakowskiej zużyte zostały następnie w opinii, przedstawionej ministerstwu kolejowemu:

„W ogólności uważać należy utworzenie bezpośrednich stawek taryfowych w ruchu z Anglią, za ważną zdobycz dla naszego świata gospodarczego. Dzisiejszy bowiem sposób przesyłania towarów, a zwłaszcza pojedynczych przesyłek do Anglii, przy użyciu pośrednictwa spedytorów oraz wolnej żeglugi, podraża transport oraz utrudnia szybkie i dogodne przewiezenie towarów.

Zarzuty przeciwko bezpośrednim stawkom, wzięte z analogii Niemiec, które również nie posiadają taryf przechodnich do Anglii, nie wytrzymują krytyki. Przemysł niemiecki posługuje się dogodnym i wielkim portem wywozowym, a działalność rozsianych po całym państwie licznych filii hamburskich domów spedycyjnych, czyni w przeważnej mierze zbędnymi korzyści bezpośrednich taryf.

Nie ulega żadnej wątpliwości, że w drodze odpowiednich układów z przedsiębiorstwami okrętowymi, będzie można zapewnić naszym interesentom tak niskie stawki, po jakich mogą przysyłać towar hamburscy spedytorzy. W każdym razie stanowiłaby stawka bezpośrednia maksymalną granicę kosztów przewozowych, upraszczając znacznie podjęcie oraz kalkulację interesu angielskiego.

Z artykułów masowych, wywożonych z Galicyi zachodniej do Anglii, należałoby wymienić:

1. Naftę oraz produkty naftowe (benzyna, parafina, oleje cylindrowe i gazowe) z galicyjskich stacji rafinacyjnych do

Londynu, Glasgow, Leith oraz większych brytyjskich centrów przemysłowych.

2. Płody zwierzęce i ich produkty (jaja świeże i wapienne, białko i żółtko do celów spożywczych oraz przemysłowych, albumin).

Artykuły te, w szczególności zaś jaja biorą wybitny udział w eksporcie do Anglii, jak to wynika z cyfr naszej statystyki wywozowej. Towar jest w części pochodzenia rosyjskiego, w części austriackiego.

3. Owoce strączkowe proweniencji galicyjskiej lub też rosyjskiej, przesyłane przez galicyjskich kupców do Londynu, Manchester, Liverpool, Glasgow, Leith i Hull. Obecnie kieruje się towar ten z Krakowa przez Koźle do Szczecina. Wobec długiego trwania dzisiejszej drogi transportowej, powodującego znaczne straty w wartości towarów, przyniosłyby bezpośrednie stawki frachtowe znaczne korzyści. Unormowanie takich stawek pozwoliłoby także na podjęcie konkurencji z niemieckim pośrednictwem handlowym, kierującym się od granicy rosyjskiej w relacji na Hamburg. W walce jaką austriacki oraz rosyjski handel graniczny ze sobą toczą o pośrednictwo w wielkim wywozie rosyjskich produktów surowych, mogłoby stworzenie stawek przechodnich z galicyjsko-rosyjskich stacji granicznych oraz z Krakowa do Anglii, oddać nam nieocenione usługi.

4. Nasiona w relacji z Londynu do Krakowa. Rolnictwo zachodniej Galicji sprowadza nasiona, w szczególności nasiona trawy, przeważnie z Anglii albo bezpośrednio drogą przez Hamburg, albo drogą pośrednią przez importerów hamburskich i szczecińskich. Frachty przechodnie zapewniłyby też naszym konsumentom niezależność od pośrednictwa niemieckiego.

5. Łoziny surowe albo łupane. Potrzebne byłyby bezpośrednie stawki na przesyłki cało-i półwozowe między Krakowem, Bochnią, Tarnowem, Rzeszowem i Rudnikiem a Londynem, Glasgow, Liverpool i Hull.

6. Wyroby koszykarskie: Znaczny bardzo wywóz koszyków i wyrobów koszykarskich kieruje się oprócz do wy-

mienionych poprzednio stacyi angielskich, także i do Szkocyi. Taryfę na wyroby koszykarskie należałoby skonstruować jako taryfę ciężarową, wobec przyjętego w handlu sposobu pakowania koszy jeden w drugi. Interesenci wyrazili przymtem zapatrywanie, że przyjęcie taryfy przestrzennej dla koszyków nie mogłoby przynieść im żadnej korzyści.

7. Meble gięte: Oprócz Krakowa należy tu wymienić galicyjskie stacje produkcyjne Buczkowice-Białą oraz Jazowsko-Stary Sącz, jakoteż następujące angielskie stacje odbiorcze: Liverpool, Hull, Manchester, Londyn, Leith, Warrington, Belfast, Blackburn, Blackford, Bristol, Edinburgh, Glasgow, Kildwick, Dublin, Leeds, Newcastle, Reading, York, Sunderland, Waterford.

Galicyjski przemysł wyrobu mebli giętych powitałby z prawdziwem zadowoleniem zaprowadzenie bezpośrednich taryf, któreby uniezależniły naszych interesentów od usług hamburskich i szczecińskich spedytorów i zniżyły zarówno koszta transportu, jak i czas trwania przewozu. Anglia jest bardzo poważnym i zdolnym do dalszego rozwoju targiem zbytu na meble gięte. Interes angielski wymaga jednak dogodnych i tanich stawek frachtowych. Meble wywozi się do Anglii zarówno zmontowane w opakowaniu ze słomy, jak i w stanie rozłożonym w skrzyniach. Stawka na meble w skrzyniach jest oczywiście niższą od taryfy na gotowy towar, zajmujący znaczną przestrzeń. Dla ułatwienia zbytu zależałoby na tem, aby towar nasz w stanie gotowym i zmontowanym dostawał się na targ angielski. Wypadałoby tedy uniknąć napięcia między bezpośrednimi stawkami na obydwa rodzaje przesyłek, jak to ma miejsce w taryfie lewantyńskiej. Taryfa miałaby obejmować stawki na przesyłki cało- i półwozowe oraz na przesyłki pojedyncze.

8. Papier cygaretowy i jedwabny: Relacja z Żywca do Birmingham, Boston, Bristol, Dublin, Edinburgh, Glasgow, Liverpool, Londynu i Manchester.

9. Wyroby tkackie: Do Anglii wywozi się sukno oraz wyroby czesankowe. Import z Anglii obejmuje wełnę i przędzę czesankową.

Dla sukna wchodzi w rachubę relacja Biała-Londyn, dla przędzy Leeds i Bradford.

10. Wełna sztuczna: Wywóz roczny z Białej do Anglii około 60 wagonów w przesyłkach po 5.000 kg. oraz mniejszych. Austriacki eksport wełny sztucznej cierpi dotkliwie pod działaniem tanich stawek niemieckich. W razie odpowiedniego zniżenia kosztów transportu do Anglii, mógłby wywóz wełny sztucznej do tego kraju przybrać znaczne rozmiary.

11. Maszyny: Cały obrót w maszynach kieruje się obecnie na Hamburg albo Szczecin, mianowicie drogą wodną Odry. Gdzie szczególne okoliczności wymagają przyspieszenia transportu, wypada wybór zwyczajnie na drogę wodną.

Dla okręgu Izby mają największe znaczenie w tym artykule miejscowości Londyn, Liverpool, Manchester i Belfast.

10. Opóźnienia w ruchu kolejowym.

Reprezentacja gmin położonych na szlaku Rzeszów-Kraków, jakoteż sfery przemysłowe i kupieckie tych okolic zwróciły się do Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie z zażaleniem z powodu nieustannie powtarzających się opóźnień pociągu osobowego Nr. 18 (czas przyjazdu do Krakowa 8.45 rano). Opóźnienia te zdarzają się prawie codziennie, dochodząc mają nawet do dwóch godzin i uniemożliwiają zarówno młodzieży szkolnej, jak i interesantom, zdążającym na rozprawy sądowe, do urzędów, na jarmarki i t. p. przybycie w oznaczonym czasie na miejsce przeznaczenia. Nieregularności te mają się najczęściej zdarzać w porze zimowej.

Podając zażalenie to do wiadomości Dyrekcyi kolei państwowych w Krakowie zauważyła Izba, że cel zamierzony wprowadzeniem pociągu Nr. 18, mianowicie stworzenie dogodnej komunikacji rannej między miastami zachodniej Galicyi a ich okręgami atrakcyjnymi, zostaje w zupełności

chybiony, o ile pociąg ten nie jest prowadzony wedle terminów rozkładu jazdy.

Sfery interesowane domagają się z całą słusznością, aby Zarząd c. k. kolei państwowych zwrócił uwagę na opisane wyżej niedogodności i postarał się w możliwie najkrótszym czasie o regularny ruch pociągami Nr. 18. Równocześnie podnoszą jednak petenci myśl, aby celem radykalnego usunięcia stałych opóźnień przy używaniu¹ tego najdogodniejszego rannego połączenia, zaprowadzić osobny pociąg dla zaspokojenia tych potrzeb ruchu zachodniej Galicyi. Ze stanowiska interesów tej części kraju wystarczyłoby w zupełności, gdyby garnitur ten wprowadzony został od Rzeszowa. O ileby jednakowoż względy na ekonomię ruchu wymagały prowadzenia takiego pociągu od Lwowa, należałoby z góry zapewnić przestrzeganie czasów odjazdu, aby publiczność korzystająca ze stworzyć się mającego połączenia, nie była znowu narażaną na straty czasu i inne stąd wynikające niedogodności.

Izba poleciła sprawę tę bacznej uwadze Dyrekcyi kolei państwowych, z prośbą o rychłe wypełnienie życzeń stron interesowanych.

11. Stosunki pocztowe w Rzeszowie.

Szereg kupców i instytucji finansowych w Rzeszowie zwrócił się do Izby z zażaleniem, iż korespondencyi listowej i pieniężnej, nadawanej we Wiedniu we filii pocztowej na Minoritenplatz, nie przywozi się nowym pociągami pospiesznym Wiedeń -- Lwów, opuszczającym Wiedeń o godzinie 8-ej wieczorem.

Interesenci twierdzą, że cała poczta wiedeńska dochodzi ich we wczesnych godzinach rannych. Jedyny wyjątek stanowić ma filia poczty na Minoritenplatz, w obrębie której znajdują się najważniejsze zakłady finansowe Wiednia. Przesyłki nadane w tej filii mają być ekspedycyowane dopiero pociągami, odjeżdżającym o godzinie 10.05 w nocy, Wskutek tego dostają się przesyłki do rąk adresatów dopiero w godzinach popołudniowych dnia następnego.

Uznając w zupełności słusność tego zażalenia, zwróciła się Izba do Dyrekcyi poczt i telegrafów we Wiedniu z prośbą o możliwe rychłe usunięcie tych niedomagań.

Jak nam Zarząd poczt donosi, zostały też potrzebne w tym kierunku zarządzenia odnośnej filii wydane.

12. Doręczanie poczty w Lipniku.

Na skutek zażalenia, wniesionego do Izby przez grono kupców i przemysłowców, osiadłych w Lipniku obok Białej, przedstawiła Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie konieczność pomnożenia skrzynek pocztowych oraz zaprowadzenia drugiego listonosza dla Lipnika.

W gminie tej, liczącej przeszło 10.000 mieszkańców i rozciągającej się na przestrzeni 1 mili kwadratowej, a będącej nadto siedzibą szeregu wielkich przedsiębiorstw fabrycznych i żywego ruchu handlowego, doręcza pocztę jeden listonosz.

Na kilkakrotne interwencye Izby zgodziło się Ministerstwo handlu na ustanowienie w Lipniku drugiego listonosza, co przyczyniło się znacznie do spiesniejszego doręczenia przesyłek pocztowych.

Nadto umieszczono w Lipniku dwie nowe skrzynki pocztowe.

13. Utworzenie stacyi telegraficznej w Oleśnie.

Izba oświadczyła się za urządzeniem stacyi telegraficznej przy urzędzie pocztowym w Oleśnie (pow. Dąbrowa).

Wobec niewystarczającego rozwoju środków komunikacyjnych w kraju, uważa bowiem Izba każde zagęszczenie sieci telefonicznej za nader pożądane ze stanowiska gospodarczego.

14. Utworzenie stacyi telegraficznej w Zembrzycach.

Na zapytanie galicyjskiej Dyrekcyi poczt i telegrafów oświadczyła się Izba za urządzeniem stacyi telegraficznej w Zembrzycach.

Gmina Zembrzyce wykazuje bowiem nader ożywiony ruch handlowy i przemysłowy, reprezentowany w całym szeregu drobnych i większych przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych (65 przemysłów, wśród nich fabryka mąki kościanej, młyn, tartak). Nadto jest gmina siedzibą silnie rozwiniętego przemysłu domowego (garbarstwo, wypiekanie placków i obwarzanków, wyrób gontów i naczyń drewnianych).

Z tego powodu okazuje się urządzenie stacji telegraficznej w Zembrzycach jako bardzo pożądane. Stacja ta odda niewątpliwie znaczne usługi miejscowej ludności, która obecnie posługiwać się musi odległym znacznie od Zembrzyc urzędem telegraficznym w Suchej.

Ogólne sprawy gospodarcze.

15. Reforma ustawodawstwa górniczego.

Ministerstwo handlu wezwało Izbę handlową i przemysłową w Krakowie o wyrażenie opinii w sprawie zamierzonej przez Ministerstwo rolnictwa reformy ustawodawstwa górniczego.

Ministerstwo rolnictwa pragnęło przedewszystkiem zapoznać się z zasadniczymi żądaniami sfer interesowanych w górnictwie, i to tak z punktu widzenia techniki górniczej, jak ze stanowiska potrzeb świata przemysłowego, konsumującego produkty kopalniane. Tą drogą chce rząd poznać zasadnicze tendencje i głównie odczuwane braki obecnego ustawodawstwa w sprawach górniczych. Na podstawie znajomości tych zasadniczych postulatów, przystąpić ma później Ministerstwo rolnictwa do wypracowania szczegółowego projektu, który jeszcze raz przedłożony zostanie Izbie do wydania opinii.

Sprawa ta wydała się Izbie handlowej zbyt ważną, aby rozstrzygnąć ją mogła tylko w gronie własnych członków. Z tego powodu powzięła Izba uchwałę, aby zwołać specjalną ankietę, na którą otrzymali zaproszenie wszyscy interesenci ze sfer górniczych, reprezentowanych w okręgu Izby, a mianowicie:

1. Gwarectwo węglowe w Jaworznie,
 2. " " " w Brzeszczach,
 3. Zarząd kopalni węgla w Borach,
 4. " " " w Sierszy,
 5. " " rudy żelaznej w Czernej,
 6. " " galmanu Jerzego Gieschego Spdk.
w Kętach,
 7. Zarząd kopalni węgla w Libiążu,
 8. " " " F. R. Westenholza w Ten-
czynku.
 9. Zarząd huty bieli cynkowej F. Löbbeckego w Nie-
dzieliskach,
 10. Zarząd huty cynkowej dra Leop. Lowitscha i Sp.
w Trzebini,
 11. Towarzystwo akcyjne rafinerji nafty w Trzebini,
 12. Galicyjskie Karpackie akcyjne towarzystwo naftowe
przedtem Bergheim i Mac Garvey w Gliniku maryampol-
skim,
 13. Gwarectwo naftowe „Harkłowa“ w Harkłowej,
 14. Fabryka nafty Waleryana Stawiarskiego i S-ki
w Krośnie,
 15. Fabryka nafty Spadkob. Adama hr. Skrzyńskiego
w Libuszy,
 16. Fabryka nafty Ferdynanda Bar. Brunickiego w Kłę-
czanach,
 17. Fabryka nafty Fy. Gartenberg i Schreyer w Jaśle.
 18. Fabryka nafty Fy. Fibich - Straszewska w Lipinkach,
 19. Stowarzyszenie górnicze w Krakowie,
 20. Krajowe towarzystwo górnicze w Krakowie,
 21. Inspektor przemysłowy p. Zygmunt Kremer w Kra-
kowie,
 22. Prof. dr. Władysław Szajnocha w Krakowie,
 23. C. k. Starostwo górnicze w Krakowie,
 24. C. k. okręgowy Urząd górniczy w Krakowie.
- W zarządzonych przez Izbę obradach wzięli udział
wszyscy prawie eksperci z jedynym wyjątkiem Stowarzysze-
nia górniczego w Krakowie, czego tembardziej żałować wy-

pada, że słowarzyszenie to reprezentuje także robotników górniczych. Jakkolwiek ankieta nie stanęła nigdy ani na stanowisku pracodawców, ani też robotników i rozpatrywała przedłożone jej pytania jedynie ze stanowiska interesów ogólnych, dawał się niejednokrotnie odczuwać brak reprezentantów organizacji robotników górniczych.

Nadzwyczaj pożyteczną i bardzo życzliwą pomoc otrzymała Izba natomiast ze strony władz górniczych, mianowicie c. k. Starostwa górniczego w Krakowie i c. k. okręgowego Urzędu górniczego w Krakowie. Nietylko bowiem, że do udziału w obradach ankiety wydelegowani zostali urzędnicy administracji górniczej PP. radca Dworu Riel, nadradca górniczy Bocheński i radca Jastrzębski, lecz nadto objął przewodnictwo w obradach Radca Dworu Riel, a w jego zastępstwie p. nadradca Bocheński, który także objął obowiązki referenta i dokonał bardzo żmudnej pracy zestawienia wyników ankiety.

Narady przeprowadziła ankieta w ten sposób, że wybrała ze swego grona subkomitet który przechodził kolejno wszystkie postanowienia ustawy górniczej. Rezultat tych obrad przedstawiony został ankiecie we formie zwięzłych rezolucji.

W całościach życzeń i wniosków, wyrażonych przez interesowane sfery górnicze zachodniej Galicyi, zarysowują się pewne główne wytyczne, tak iż mimo pozornie wielkiej ilości szczegółów, skupia się zebrany przez Izbę materiał około kilku wielkich kwestyi.

Jednem z tych wielkich zagadnień, które się wyłoniły w dyskusji przy całym szeregu postanowień, była sprawa unifikacji administracji górniczej. Obecnie huty przerabiające rudę na metal, zostają pod zarządem władz górniczych, o ile przerabiają rudę własną, w części zaś podlegają władzom przemysłowym, o ile przerabiają rudę obcą. Istnieje dalej cały szereg eksploatacji górniczych, które nie podlegają władzom górniczym, tylko władzom przemysłowym, ponieważ mają za przedmiot wydobywanie minerałów niezatrzymanych. Z licznych bardzo postanowień ankiety wynika chęć ujednostajnienia administracji, tak, ażeby z jednej strony

wszystkie huty poddane zostały administracji górniczej, a z drugiej, aby także wydobywanie i eksploatacja minerałów wolnych, o ile odbudowa następuje sposobem górniczym, również podporządkowaną została władzom górniczym. Interesenci prawie jednogłośnie wyrazili życzenie o rozszerzenie kompetencji władz górniczych, w szczególności o poddanie władzom górniczym części hutnictwa, podlegającego dzisiaj władzom przemysłowym, jak niemniej kopalnictwa minerałów wolnych.

Postulat ten tłumaczy się lepszym zrozumieniem potrzeb górnictwa przez urzędników administracji górniczej, którzy posiadają obok wykształcenia prawniczego, także wiedzę górniczą. Wynikające stąd doskonałe zrozumienie technicznej części produkcji górniczej i hutniczej, ułatwia w wysokim stopniu kontakt między stronami a organami administracji górniczej, które stoją zupełnie na wyżynie znajomości techniki przedsiębiorców górniczych.

Dalszym wynikiem tej dążności do unifikacji były żądania odmiennego zorganizowania inspekcji górniczej. Wedle dzisiejszego stanu, Starostwo górnicze, które przez organ swój wykonuje inspekcję, jest zarazem władzą rozstrzygającą rekurs stron przeciwko pewnym zarządzeniom inspekcji. Wszyscy członkowie ankiety, nie wyłączając bardzo wybitnych ekspertów, byli zdania, że inspekcję górniczą należy zorganizować na wzór inspekcji przemysłowej. Aby Starostwo górnicze badać mogło bez uprzedzenia rekursy przeciwko zarządzeniom inspekcji, należy ją wykonywać za pośrednictwem okręgowych Urzędów górniczych w ten sposób, aby stronie przysługiwało prawo rekursu tak do Starostwa, jak i do Ministerstwa.

Na ankiecie i na licznych posiedzeniach subkomitetu toczyła się dalej dyskusja nad kwestyą, czy obecne ustawodawstwo górnicze odpowiada gospodarczym i technicznym wymaganiom dzisiejszego stanu górnictwa.

Austryacka ustawa górnicza pochodzi z połowy zeszłego wieku, a więc z czasu, gdzie górnictwo znajdowało się dopiero w zaczątkach i nie posługiwało się jeszcze wszystkimi

wynalazkami i środkami nowoczesnej techniki górniczej, ani też nie odbywało się nakładem tak wielkich środków finansowych, jak to obecnie ma miejsce. Byłato wreszcie epoka gdzie wiadomości o stosunkach geologicznych w Austrii bardzo mało naprzód postąpiły. Wychodząc z tych gospodarczych założeń, oparło się austriackie ustawodawstwo górnicze na zupełnie słusznej zasadzie wyłączności górniczych. Dzisiaj więc każdy może sobie przez zgłoszenie w okręgowym Urzędzie górniczym zastrzedz dowolną ilość wyłączności. Każda wyłączność jest kołem o promieniu 425 mtr. i w obrębie tego koła może jedynie posiadacz wyłączności poszukiwać zastrzeżonych minerałów. O ile minerały te znajdzie, nadaje mu posiadanie jednej wyłączności górniczej prawo do żądania przynajmniej jednego pola górniczego. Na jedną odkrywkę uzyskać można pole górnicze w objętości 4-ch miar górniczych przy rudach i innych minerałach zastrzeżonych, a 8-u miar górniczych, o ile rozchodzi się o węgiel kamienny.

W innych krajach spotykamy się z zupełnie odmiennym systemem ustawodawstwa górniczego.

W dawnej górniczej ustawie pruskiej panowała zupełna wolność poszukiwań. Za pozwoleniem władz górniczych mógł każdy czynić poszukiwania za węglem i minerałami, a pole górnicze czyli własność otrzymywał ten, kto pierwszy odkrył pokład minerału lub węgla. Najnowsza ustawa pruska z roku 1907 zastrzega prawo poszukiwania węgla tylko państwu, które je odpłatnie odstępuje pewnym osobom.

Nasuwa się więc pierwsze wielkie pytanie, czy zatrzymać nadal zastosowany w naszej ustawie system wyłączności.

Nie ulega wątpliwości, że system wyłączności posiada także złe strony i braki. Przeciwnicy tego systemu twierdzą, że przez wyłączności dostają się bardzo wielkie przestrzenie kraju wraz z skarbami ukrytymi w łonie ziemi, częstokroć w ręce osób, które ani nie są powołane do zajmowania się górnictwem, ani nie posiadają potrzebnych do tego celu kapitałów. Skupiają one w swem ręku te wyłączności tylko

celem dalszego handlu względnie spekulacyi, usuwając przez to inne jednostki od poszukiwań. Podnoszono nadto argument, że kopalnie węgla założyły wyłącznościami ogromne przestrzenie kraju i mają poniekąd monopol na owe ukryte skarby.

Ze stanowiska interesów kraju naszego nie możnaby wszystkim tym argumentom przyznać słuszności. Gospodarcza struktura górnicza przypomina u nas raczej owe czasy gdy ustawa górnicza wchodziła w życie. Przedewszystkiem nie jest struktura geologiczna kraju jeszcze dostatecznie zbadaną; wiercenia poszukiwawcze nie są prowadzone ani tak systematycznie, ani tak naukowo, aby poszukiwania mogły się odbywać na podstawie rezultatów wierceń. Wszelkie zakładanie kopalni jest u nas interesem daleko bardziej ryzykownym i niepewnym, niż w jakimkolwiek innym kraju, gdzie istnieje już znaczna ilość kopalni, a stosunki geologiczne są dobrze znane. U nas zawdzięcza krajowe gospodarstwo powstanie całego szeregu kopalń właśnie tylko śmiałości i przedsiębiorczości poszczególnych jednostek, które mając zaufanie w swą własną wiedzę geologiczną, nabywały takie wyłączności, zarondowały je i umiały przekonać obcych kapitalistów o istnieniu pokładów i rentowności kopalń. W ten sposób powstały w ostatnich czasach w Galicyi trzy wielkie kopalnie węgla, prowadzone kapitałem obcym, ściągniętym do kraju przez posiadaczy wyłączności. Gdyby u nas istniała wolność poszukiwania na wzór dawnej ustawy pruskiej, t. z. nadawano prawo eksploatacyi węgla temu, kto pierwszy go odkryje, niktby się z pewnością nie odważył na tak ryzykowne próby. Obecnie ma każdy wierzący przynajmniej tę pewność, że go nikt nie ubiegnie i że będzie mógł nabyć węgiel na własność.

Z tych powodów oświadczyła się ankieta za utrzymaniem systemu wyłączności i miar górniczych. Zgóry należało sobie uświadomić, że opinia Izby stanie w sprzeczności z interesami innych krajów koronnych, gdzie cały teren kopalniany jest bardzo dobrze znany i gdzie nie może być mowy o nowych wielkich odkryciach. Zdaniem zaś członków

ankiety, ma Galicya na polu kopalnictwa węglowego przyszłość niezmierną, rokującą najpiękniejsze nadzieje.

Z zachowaniem ogólnej zasady wyłączności musi się jednak połączyć pewną modernizację systemu wyłączności w ustawodawstwie górniczym. W r. 1854, kiedy wprowadzoną została ustawa górnicza, nieprzypuszczano wcale istnienia kopalni o tak wielkich rozmiarach i tak znacznych inwestycjach, jak to obecnie ma powszechnie miejsce. Za tem idzie, że wszelkie wymiary, a więc zarówno powierzchnie wyłączności, jak i powierzchnie pól górniczych są za małe.

W tym względzie proponuje ankietą, aby pojedyncza miara górnicza tworzyła prostokąt o powierzchni 10 ha., zaś podwójna miara górnicza dla węgla 20 ha.

W sprawie warunków nadania pola górniczego proponuje ankietą również żądanie pewnych zmian. Obecnie nadaje się pole górnicze tylko na podstawie takiej odkrywki, która doprowadziła do skonstatowania pokładu, godnego odbudowy. Jest nim z reguły szyb. W Prusiech można już na podstawie jednego otworu górniczego nabyć przekonanie, iż da się rozpocząć kopanie. Dlatego komisya proponuje, aby do nadania górniczego wystarczała odkrywka, dokonana jednym otworem świdrowym, przyczem ma być skonstatowane występowanie minerału, a nie godność odbudowy (Abbauwürdigkeit).

Odnosnie do całego szeregu szczegółowych postanowień ustawy górniczej zachodzi zdaniem ankiety potrzeba przystosowania się do nowożytnych stosunków górniczych, tak pod względem technicznym jak i gospodarczym. Odnosi się to przedewszystkiem do spraw ekspropryacji. Okazało się mianowicie, że do całego szeregu urządzeń technicznych, zawdzięczających swe powstanie postępowi wiedzy jak np. do kolei linewkowych, znaleźć mogą zastosowanie zawarte w ustawie górniczej przepisy o ekspropryacji, tylko przez daleko idącą ich interpretację. Sprawy te musiałyby być jasno unormowane w nowej ustawie.

Wedle wymogów nowoczesnej polityki socyalnej spo-

czywa na przedsiębiorstwie kopalnianem obowiązek utrzymania szkół, ochronek, szpitali itd., dla robotników.

Ponieważ wszystkie te zakłady umieszczone być muszą w pobliżu kopalni, a punkt wyboru pod kopalnię zupełnie od przedsiębiorcy nie zależy, przeto proponuje komisya, aby prawo ekspropyacji rozszerzone zostało na wszystkie te instytucye, (t. zw. Wohlfahrtseinrichtungen).

Wskutek rozciągłości podziemnych budowli, które się ciągną pod ziemią na przestrzeni kilometrów, okazała się też potrzeba uregulowania stosunku właściciela kopalni do właściciela powierzchni. Chodzi mianowicie o to, czy właściciel kopalni odpowiadać ma za wszelką szkodę, czy też w myśl ogólnej zasady prawa austriackiego tylko za szkodę zawinioną. Między tymi wypadkami zachodzi bowiem bardzo doniosła różnica. I przy normalnem wykonywaniu kopalnictwa może bez winy przedsiębiorcy powstać szkoda. Ankieta wyraziła zapatrywanie, że wymogom słuszności odpowiada, aby przedsiębiorca obowiązany był do pokrycia wszelkiej szkody a więc tak zawinionej, jak i niezawinionej. Ankieta odchodząc tedy od ogólnej zasady austriackiej, recypowała zasadę odpowiedzialności z pruskiej ustawy górniczej.

Wielką przeszkodą w wykonywaniu praw górniczych stanowią nader krótkie czasokresy i terminy przewidziane przez obecną ustawę górniczą, a które znaleźć mogły zastosowanie przy mało skomplikowanych i prostych stosunkach górnictwa w połowie ubiegłego stulecia. Dla tak wielkich przedsiębiorstw, jakimi są obecnie kopalnie, jest przeciąg jednego wzgl. dwóch lat bardzo krótki. Prawo poszukiwania udzielane dzisiaj bywa na jeden rok, tak że posiadacz co roku wnosić musi podanie. W razie spóźnienia traci wszystkie wyłączności i prawo używania kopalni na późniejszy czas. W tym względzie proponuje ankieta, aby idąc za postępem czasu udzielano pozwolenia górnicze z góry na pięć lat. W przeciągu pierwszych pięciu lat mają być przeprowadzone badania geologiczne w celu skomasowania wyłączności górniczych, a w czasie tym przepisze władza górnicza roczny

postęp robót dla każdej skomasowanej grupy wyłączności. Roboty górniczo-poszukiwawcze mają się rozpocząć z początkiem szóstego roku, licząc od zgłoszenia wyłączności i mają być udowodnione. Dzisiejsza ustawa przepisuje roboty w każdej wyłączności i jedynie zrozumienie stanu rzeczy przez władzę górniczą powoduje, że wyłączności te nie przepadają, gdyż władze górnicze udzielają w każdym wypadku pozwolenia na odroczenie robót.

Co do miar górniczych uchwaliła ankieta, że stały ruch ma się rozpocząć po upływie pięciu lat, licząc od ich nadania. Właściciel ma prawo komasować swe miary i pola górnicze t. zw. kompleksy i to dla węgla do 10 klm. kwadratowych zaś dla kruszców do 5 klm. kwadratowych powierzchni. Postęp robót oznacza władza górnicza.

Dalszą konsekwencją tej zasady, mianowicie racjonalnego uwzględnienia charakteru wyłączności są projekty ankiety, dotyczące spoczynku t. j. zaprzestania pracy w wyłącznościach. Spoczynek udziela się do pięciu lat; może on być przedłużony pod warunkami jak obecnie. Gdy ważne względy na interes publiczny tego wymagają, może Starostwo górnicze polecić właścicielowi, aby rozpoczął lub rozszerzył ruch swej kopalni. Jestto nowość wzięta z ustawy pruskiej, gdzie rząd ma prawo właścicielowi nakazać niejako przymusowo eksploatację takich minerałów, których wydobywanie leży w interesie publicznym.

Obrady ankiety dotyczyły następnie stosunku urzędników kopalni do robotników górniczych. Członkowie ankiety byli zdania, że wobec wielkiej odpowiedzialności urzędników ruchu i dozorców ruchu kopalnianego, należy im przyznać charakter urzędników publicznych. W tym celu mają odnośne organa kopalni składać przysięgę służbową.

Ankieta oświadczyła się za wypłacaniem miesięcznem i jednorazowem udzielaniem zaliczki, a to po szychcie, dalej za zupełnem wykluczeniem dzieci z pracy na kopalniach i ograniczeniem pracy kobiet wogóle na szychty dzienne. Praca młodocianych robotników męskich ma być ograni-

czoną do lekkich robót w kopalni. Spoczynek niedzielny ma trwać 24 godzin.

W sprawie należytości górniczych sądziła ankieta, że wystarczają zupełnie dzisiejsze opłaty, w wysokości 8-miu koron od pojedynczej miary górniczej za rok, a 4-ch koron od miary górniczej, będącej w ruchu. Również miałyby być zatrzymaną roczną opłatą 8-u koron za każdą zgłoszoną wyłączność górniczą, jakoteż za każdą lukę, istniejącą pomiędzy wyłączeniami odnośnego przedsiębiorstwa. Jakkolwiek ankieta sądziła, że nieznaczne podwyższenie opłat niepowstrzyma nikogo od zajmowania wyłączności, należało się z drugiej strony obawiać, że zbytne obciążenie wyłączności odstraszyć może od komasowania zarówno spekulantów, jak i posiadaczy górniczych.

Ankieta uważała za potrzebne ustanowienie ścisłego terminu dla utraty wyłączności. Analogicznie jak przy patentach ma tracić swe wyłączności, kto do końca marca następnego roku nie zapłaci należytości wyłącznościowej za rok poprzedni.

W końcu byłoby obowiązkiem okręgowych urzędów górniczych prowadzić dokładną ewidencję terminów udzielania wyłączności. Przed zgaśnięciem ogólnego prawa do poszukiwań górniczych, winna władza górnicza uwiadomić dotychczasowego posiadacza, tak aby miał sposobność do zdeklarowania się, czy chce zrzec się tego prawa, czy też nadal je zatrzymać. Obecnie można utracić posiadanie prawa górniczego n. p. wskutek choroby, wyjazdu, zapomnienia i t. d. Ankieta była zdania, że nad tak wielkimi majątkami społecznymi nie może wisieć nadal rygor obecnej praktyki. Władza górnicza ma tedy wezwać posiadacza, aby do dnia 14-u wniósł prośbę o przedłużenie swego ogólnego pozwolenia. Po upływie tego terminu pozwolenie uważane będzie za zgasłe, i wykreślone z ksiąg ewidencyjnych wraz ze wszystkimi wyłącznościami górniczymi, zgłoszonymi na podstawie tego ogólnego pozwolenia do poszukiwań górniczych. Analogicznie postępują podległe ministeryum handlu Izby handlowe przy markach ochronnych, których posiadanie zastrzega się na lat 10,

a o czasie zgaśnięcia przypomina się o 3 miesiące naprzód przed terminem upływu.

Z przyjętej przez ankietę zasady odpowiedzialności za szkodę zrzadzoną acz niezawinioną, wynika dalsze żądanie ankiety, aby ostatni właściciel kopalni odpowiadał jeszcze przez pewien przeciąg czasu, a mianowicie przez 5 lat za owe szkody, które wskutek prowadzenia kopalni powstać mogą przez zawalenie, osunięcie się nieruchomości i t. p.

Opracowana wedle powyższych zasad obszerna opinia Izby przedłożoną została ministerstwu handlu po porozumieniu się z Izbą handlową we Lwowie, która nadto ze względu na geograficzne położenie kopalń nafty, zająć się ma szczegółowem opracowaniem postulatów kopalnictwa olejów mineralnych.

Sprawy przemysłowe.

16. Spoczynek niedzielny w aptekach.

Ustawa z dnia 18. grudnia 1906, dotycząca unormowania ustroju aptekarstwa, przewiduje w § 8 uregulowanie sprawy odpoczynku niedzielnego w aptekach publicznych. Przytoczony § zawiera postanowienie, że krajowe władze polityczne mają po wysłuchaniu zdania właściwych Izb handlowych i przemysłowych oraz reprezentacyi stanu aptekarzy, wydać zarządzenia o spoczynku niedzielnym dla publicznych aptek, uwzględniając przy tem potrzeby ludności.

W wykonaniu tego przepisu ustawowego, zamierza Namiestnictwo obecnie przystąpić do wydania rozporządzenia, normującego tę kwestyę i wezwało w tym celu Izbę o objawienie swego zdania w powyższej sprawie.

Celem gruntownego zaznajomienia się z zapatrywaniami sfer interesowanych w sprawie przymusowego odpoczynku niedzielnego w aptekach publicznych zachodniej Galicyi, wezwała Izba o wydanie opinii organizacye właścicieli aptek a mianowicie: Gremium aptekarzy w Krakowie, Towarzystwo aptekarzy prowincjonalnych w Jaśle i Sekcyę galicyjską państwowej organizacyi aptekarzy w Rzeszowie. Nadto

zwróciła się Izba z zapytaniem do Towarzystwa farmaceutycznego „Unitas“ w Krakowie jakoteż do Wydziału kondycjonujących magistrów farmacyi Galicyi zachodniej w Krakowie, które to stowarzyszenia reprezentują interesy współpracowników aptekarskich.

Gdy przedstawione w drodze pisemnej zapatrywania pracodawców i współpracowników nie dostarczyły materiału do jednolitego unormowania kwestyi odpoczynku niedzielnego, zaprosiła Izba na dzień 24. marca b. r. reprezentantów obu kategorii kół interesowanych na wspólną konferencyę, której przebieg wykazał, że uregulowane dzisiaj w sposób dobrowolny normy pracy i odpoczynku współpracowników aptekarskich, zaspakajają w zupełności potrzeby personalu aptekarskiego i czynią zbytecznem zaprowadzenie odpoczynku przymusowego, któryby naraził interesa właścicieli aptek na znaczne straty materialne.

W aptekach utrzymujących współpracowników, podzielną jest praca obecnie w ten sposób, że każdy współpracownik oprócz codziennej 1½ godzinnej przerwy na spożycie obiadu, ma co drugi dzień wolne pół dnia, aż do godziny 8-ej rano dnia następnego. Nadto wolnym jest w każde drugie święto względnie niedzielę przez cały dzień. Podobnie ma się rzecz w aptekach, gdzie oprócz właściciela zatrudnionym jest tylko jeden współpracownik. W tych wypadkach podzielony jest odpoczynek niedzielny między prowizora a aptekarza w ten sposób, że co drugą niedzielę i co drugie święto wolnym jest jeden z nich przez cały dzień.

Kwestya ustawowego odpoczynku niedzielnego mogłaby mieć tedy znaczenie jedynie dla tych aptek w małych miasteczkach i po wsiach, gdzie istnieje jedna tylko apteka, niezatrudniająca współpracowników obok właściciela. Ta kategoria aptek stanowi największy procent aptek publicznych okręgu Izby, gdyż obejmuje 84 przedsiębiorstw aptecznych, na ogólną liczbę 114. — Obok względów na bezpieczeństwo zdrowia publicznego, które stanowczo przemawiają przeciwko przymusowemu zamykaniu chociażby przez pół dnia w tygodniu tej kategorii aptek, posiadających zazwy-

czaj rozległy terytoryalnie okrąg atrakcyjny, podnieść należy z drugiej strony wzgląd, że zwłaszcza ludność okoliczna zaopatrywać się zwykła w leki głównie w niedziele, jako w dni wolne od zajęć zawodowych. Nadto nie widzi Izba sposobu, aby właścicielom aptek dać możliwość swobodnego wyzyskania tego odpoczynku, bez narażenia na niebezpieczeństwo publiczności w razie nagłych wypadków.

W Krakowie i w siedmiu innych miastach zachodniej Galicyi, posiadających więcej niż jedną aptekę, spowodowałyby zamykanie połowy aptek na przemian, tak jak to unormowaniem zostało na Śląsku, w Czechach i na Morawach — tak znaczny napływ stron do aptek otwartych, że musiałyby one z konieczności posługiwać się personelem z aptek zamkniętych. Nie podobna pominąć także względu, że w większych miastach, ludność robotnicza jedynie w niedzielę wolną jest od zajęć i czynić może zakupy w aptekach. Odnośnie do Krakowa należy jeszcze wziąć w rachubę okoliczność, że publiczność przejezdna i zamiejscowa również korzysta z aptek głównie w niedziele i dni świąteczne.

Przeprowadzone przez Izbę dochodzenia dostarczyły dowodu, że jak pod wielu innymi względami tak i w kwestyi uregulowania odpoczynku niedzielnego w aptekach publicznych, wykazują stosunki nasze w porównaniu z innymi prowincjami Austrii, daleko idące różnice. Normy pracy i odpoczynku w tej kategorii przedsiębiorstw nie wykazują jeszcze potrzeby ustawowej reglementacji, któraby celu zamierzonego nie osiągnęła, wywołując dla właścicieli aptek niepożądane pod względem ekonomicznym następstwa.

17. Nowe urzędy pośrednictwa pracy.

Ministerstwo handlu postanowiło utworzyć w Uściu (Bodenbach), Boguminie i Oświęcimie urzędy pośrednictwa pracy dla robotników i emigrantów, porzucających wielkimi partjami nawiedzone przesileniem gospodarczem okolice Ameryki północnej.

Izba na wezwanie ministerstwa handlu zwróciła uwagę interesowanych kół przemysłowych na możliwość uzyskania

znaczniejszej ilości wyszkolonego już personelu przemysłowego i zaleciła stronom bezpośrednio porozumienie się z nowymi urzędami pośrednictwa pracy.

18. Charakter przemysłowy przewozu towarów.

Na zapytanie Starostwa w Białej odpowiedziała Izba, iż przewóz towarów należy do rzędu przemysłów wolnych.

Ustęp 3. § 15 ust. przem. dotyczy bowiem wyłącznie przedsiębiorstw peryodycznego przewozu osób, zaś ustęp 4. tego paragrafu odnosi się do czynności tych przedsiębiorstw, które na publicznych miejscach utrzymują do powszechnego użytku środki do przewozu osób lub ofiarują usługi osobiste.

Przemysł przewozu towarów nie może być zaliczony ani do jednej, ani do drugiej z wymienionych grup przemysłów.

19. Przewożenie chorych na wózkach ręcznych.

C. k. Starostwu w Nowym Sączu objawiła Izba zdanie, iż przewóz chorych na wózkach ręcznych, uważać należy jako przemysł koncesyjonowany w myśl ustępu 4. § 14. ust. przem.

20. Uprawnienia handlu towarami galanteryjnymi i papierowymi.

Na zapytanie Izby handlowej i przemysłowej w Czerńowcach objawiono zdanie, iż w okręgu Izby wszystkie większe handle towarów galanteryjnych i papierowych uprawnione są do sprzedaży obrazów, odbitych drogą mechaniczną na drzewie, masie drzewnej, tekturze i t. d.

Sprawy handlowe.

21. Numerowanie sort papy.

Sąd krajowy wyższy w Krakowie zwrócił się do Izby z zapytaniem, jakim numerom nowego przez kartel wpro-

wadzonego cennika, odpowiadają dawne oznaczenia papy 00 i 0.

Na podstawie przeprowadzonych dochodzeń odpowiedziano, iż dawne oznaczenia papy dachowej 00 i 0 nie były jednolite i używane były dowolnie przez poszczególne fabryki papy dachowej. Gdy n. p. jedna fabryka używała znaku 00 na oznaczenie najgrubszej sorty papy dachowej, oznaczała inna fabryka tym samym znakiem cieńsze gatunki papy. W analogiczny sposób posługiwały się fabryki znakiem 0. W danym wypadku mogą więc dawne znaki 00 i 0 równie dobrze odpowiadać dzisiejszym oznaczeniom papy dachowej 70 i 90 jak i oznaczeniom 60 i 70, względnie innym obecnie używanym.

Dzisiejsze znaki papy dachowej, wprowadzone w obrót handlowy przez Stowarzyszone austriackie fabryki papy dachowej i produktów smołowych, stosują się do grubości surowej papy. Za podstawę służy okoliczność, jak wielka powierzchnia surowej papy odpowiada wadze 50 kg. Jeśli przeto surowa papa o wadze 50 kg. ma powierzchnię 60 m², otrzymuje wyrobiona z niej papa dachowa znak 60. Papa dachowa wyrobiona z papy surowej o powierzchni 70 m² i wadze 50 kg., ma znak 70 i t. d.

22. Znaczenie wyrazów „Abruf“ „Abberufung“.

Na zapytanie jednego z Sądów obwodowych zachodniej Galicji udzieliła Izba w pewnym konkretnym wypadku następującej opinii:

W obrocie handlowym znanem i używanem jest wyrażenie „Abruf“ „Abberufung“: oznacza ono żądanie faktycznego dostarczenia całej lub częściowej ilości towaru, kupionego do dostawy w ciągu pewnego, w terminatce oznaczonego czasu. Polskie wyrażenie „odwołanie“ jest niezupełnie wiernem i mało utartem tłumaczeniem niemieckiego „Abruf“, „Abberufung“.

W danym wypadku nie można nabrać przekonania, iż wyrażenie „do odwołania“ umieszczone na kartce zamówienia, „Bestellschein“, niewłaściwie terminatką (Schlussbrief)

nazwanej, użytem zostało przez obie strony właśnie w znaczeniu niemieckiego „Abruf“ a to z następujących powodów:

1. Przedewszystkiem używa sam sprzedający słowa „odwołanie“ na „terminatce“ w dwóch miejscach — raz posługując się drukowaną klauzulą umieszczoną na dole terminatki: „zlecenia dane osobiście nie mogą być odwołane“, a drugi raz pisząc: „dostawa do odwołania do 31 grudnia 1904“.

Znaczenie wyrażenia „odwołanie“, użytego w drukowanej klauzuli nie nasuwa zgoła żadnych wątpliwości. Znaczy ono tam niewątpliwie tyle, co „cofnięte“ lub unieważnione i odpowiada niemieckiemu wyrażeniu „Annullierung“, „Widerruf“, „Storno“, a nie „Abberufung“.

Sprzedawca-fabrykant, który twierdzi, że to samo wyrażenie „odwołanie“, ma w pisanim tekście mieć znaczenie „Abberufung“ i który tedy posługiwał się wyrażeniem „odwołanie“ w tej samej terminatce w dwojakim znaczeniu, nie postąpił sobie z wymaganą w interesach handlowych dokładnością i ścisłością, co kupującego w danym wypadku łatwo mogło w błąd wprowadzić.

W szczególności trudno też domagać się od kupującego, aby wiedział, że sprzedawca chciał użyć w ręką pisanim tekście terminatki słowa „odwołanie“ w całkiem innem znaczeniu, niż je to samo słowo posiada w drukowanej klauzuli.

2. Sprzedający zawarł interes z kramarzem małowia-
steczkowym. W kołach tych mało jest znaną terminologia technicznych wyrażen, używanych w większym obrocie handlowym. Wszak nawet sam sprzedający, stojący jako fabrykant na wyższym poziomie wykształcenia, twierdzi, że wyrażenia polskiego „odwołanie“ użył jeden raz w znaczeniu „Abberufung“ (żądanie dostawy), drugi raz w znaczeniu „Annullierung“ (unieważnienie zlecenia). Kupujący czytając u dołu terminatki, drukowaną wpadającą w oko uwagę „zlecenia dane osobiście nie mogą być odwołane“ (t. zn. w tym wypadku „cofnięte“), niewątpliwie, jak z akt

wynika w tem samem znaczeniu pojął także wyrażenie „odwołanie“, użyte w pisanej ręką samej treści terminatki.

3. Dalej wypada zaznaczyć, iż wyrażenie „Abruf“ „Abberufung“ zaczerpniętem jest z terminologii transakcyi, dokonywanych przy większych obrotach i jako takie mało jest używane przy tak drobnych zakupach, jak to miało miejsce w danym wypadku. W wypadkach takich posługuje się handel raczej wyrażeniem „zur successiven Abnahme“ itp.

4. W końcu należy stwierdzić, iż podróżni ajenci handlowi, niejednokrotnie chcąc na wszelki sposób zyskać od kupca prowincjonalnego zamówienie na towar, którego kupiec ten na razie nie potrzebuje i chcąc zapewnić się, że kupiec ten w razie zapotrzebowania, nie zwróci się z zamówieniem do innej firmy, proponują kupcom zamówienie danego artykułu, które atoli tylko wtenczas ma być ważnem, jeżeli kupiec danego towaru będzie potrzebował i będzie go chciał kupić. Ta acz niewłaściwa praktyka też się nie mało przyczynia do tego, że kupcy o mniejszem zawodowem wykształceniu mogą być niejednokrotnie w błędzie co do właściwego znaczenia polskiego terminu „odwołanie“ i nie uważają go za równoznaczny z niemieckim terminem „Abberufung“, w właściwem fachowem tego słowa znaczeniu.

23 Nowa taryfa dla tary akcyzowej.

Administracya dochodów akcyzy w Krakowie przedłożyła Izbie do wydania opinii projekt nowej taryfy, normującej tarę, czyli wagę opakowania dla niektórych artykułów spożywczych sprowadzanych do Krakowa.

Po przeprowadzeniu dochodzeń w kołach interesowanych przyszła Izba do przekonania, iż tarę potrącaną obecnie przy wprowadzeniu całego szeregu artykułów do miasta, uważać należy za niewystarczającą i krzywdzącą w pewnej mierze miejscowe kupiectwo.

Izba stanęła tedy w opinii swej na stanowisku, iż uważa za najodpowiedniejsze, aby zrównać tarę akcyzową z tarą obowiązującą wedle nowej ustawy celnej. Zwłaszcza w arty-

kułach, przychodzących z zagranicy, jak n. p. owoce świeże i suszone (amerykańskie figi, orzechy, wosk itd) byłoby zrównanie tary akcyzowej z tarą celną tylko wynikiem słusznej zasady, iż opłata winna być pobieraną od wagi towaru netto.

24. Płatność prowizji kupieckiej.

W pewnym sporze o zapłatę prowizji kupieckiej objawiła Izba następującą opinię:

W braku innej umowy między agentem a komitentem, w szczególności co do odpowiedzialności agenta za wykonanie zobowiązania ze strony odbiorcy towarów, płatną jest zwyczajnie prowizja agenta dopiero po dopełnieniu zobowiązania przez nabywcę towaru, względnie zapłaceniu przez tegoż ceny kupna.

25. Zwyczaje w handlu naftą.

Wobec jednego z Sądów powiatowych swego okręgu wyraziła Izba zdanie, iż przy sprzedaży nafty w beczkach, sprzedający zwyczajnie podaje w fakturze wartość beczki, alboważ zastrzega sobie jej zwrot.

Istnienia zwyczaju handlowego, wedle którego w braku takiego zastrzeżenia, kupujący byłby zobowiązany do zwrotu beczki względnie jej równowartości, Izba skonstatować nie mogła.

26. Zwyczaje w handlu drzewem.

Jeden z Sądów powiatowych zachodniej Galicyi wezwał Izbę o wydanie opinii, czy wedle zwyczaju handlowego kupujący drzewo na placu ma je w tym stanie odebrać, czy też wolno mu drzewo to na placu składowym pociąć i posortować.

Zachodzi dalej pytanie, czy odnosi się jeden zwyczaj do wszystkich gatunków drzewa, czy też zachodzą wyjątki co do t. zw. „drzewa kopalnianego“.

Na podstawie przeprowadzonych dochodzeń uchwalono udzielić Sądowi następującej opinii:

Przy sprzedaży drzewa okrągłego na drzewo kopalniane

jest zwyczajem, że manipulacja t. zn. przycinanie drzewa wedle długości stosownie do zamówień, które nabywca drzewa otrzymuje, odbywa się na placu składowym i to wedle umowy, albo na placu sprzedawcy, albo też na placu nabywcy.

O ile kupujący odbiera drzewo na placu sprzedawcy, jest rzeczą umowy, czy sprzedawca plac ten odstępuje bezpłatnie, czy też żąda za niego wynagrodzenia. W tej mierze Izbie nie jest znanym zwyczaj handlowy.

Nabywca drzewa ma w każdym razie obowiązek, manipulację swoją prowadzić ten sposób, ażeby sprzedawca nie doznawał przez to utrudnień w kontraktowym dowozie drzewa. Obowiązkiem nabywcy jest tedy każdą odebraną partję drzewa wymanipulować i wysłać tak, aby sprzedawca mógł następną partję w myśl kontraktu bez przeszkody na placu złożyć.

**IZBA HANDLOWA I PRZEMYSŁOWA
W KRAKOWIE.**

SPRAWOZDANIE
z publicznego posiedzenia
IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
W KRAKOWIE

z dnia 11 lutego 1908 roku.

TREŚĆ:

1. Sprawozdanie prezydyalne Str. 60
2. Sprawozdanie z czynności biura za czas od dnia 7-go
stycznia 1908. „ 62

Wybory.

3. Wybory uzupełniające do komisji „ 65
4. Sędziowie fachowi dla Krakowa „ 65

Ogólne sprawy gospodarcze.

5. Techniczne stacye doświadczalne „ 65

- 6. Uregulowanie pracy domowej w konfekcyi odzieży,
bielizny i obuwia Str. 74**

Sprawy przemysłowe.

- 7. Organizacya szmuklerzy, czapników, kuferkarzy i ka-
letników w Krakowie „ 85**
- 8. Używanie orła cesarskiego w szyldzie i pieczęci . . „ 86**

Prezydent Dattner konstatuje komplet i otwiera posiedzenie o godz. 4 popołudniu.

1. Sprawozdanie prezydyalne.

Prezydent Dattner wita nowo powołanych członków Izby pp. Eliasza Hirscha Friedmanna z Wieliczki, inż. Karola Rudolphiego z Trzebini i Zygmunta Mendelsburga z Krakowa i zdaje sprawę z ważniejszych zarządzeń prezydium w czasie od ostatniego posiedzenia.

Prezydium Izby wzięło udział wraz z pp. Judkiewiczem i Wachtlem w komisji, zwołanej przez magistrat miasta w sprawie rozszerzenia torów kolejowych na Krowodrzy. Ponieważ projektowane położenie 8-u nowych torów nie przesądza w niczem budowy nowego dworca kolejowego, której Izba stanowczo się domaga, nie sprzeciwili się jej delegaci rozszerzeniu dworca zestawczego na Krowodrzy.

Rozpaczliwe stosunki transportowe na kolei Północnej zmusiły prezydium do kilkakrotnej interwencji telegraficznej w sprawie braku wagonów, zamknięcia przywozów węgla górnośląskiego, przywrócenia normalnych terminów dostawy i dostarczenia bezpośrednich pociągów na ropę.

Prezydent Dattner podnosi w dalszym ciągu, że w ostatnich czasach weszła sprawa budowy kanałów znowu w stadyum aktualne. Okazuje się z doświadczenia, że braki środków transportowych na kolei Północnej wymagać będą milionowych inwestycji, aby umożliwić zaspokojenie istniejących już dzisiaj normalnych potrzeb transportowych. O tem, aby kolej Północna podolać mogła wzrastającym

nieustannie zadaniom przewozu towarów masowych między Galicyą, Śląskiem, Morawami i Wiedniem, nie może wobec jej dzisiejszego stanu być mowy.

Izba stała tedy i stoi na zasadniczem stanowisku, że ustawa o drogach wodnych, od budowy których zależy cały przyszły rozwój naszego handlu i przemysłu, musi być przez rząd wykonaną, tembardziej, że fundusze dla stworzenia komunikacyi wodnych zużyte już zostały w innych prowincjach z wielką korzyścią dla ich interesów gospodarczych.

Izba zwrócić się też musi z całą stanowczością przeciwko łączeniu sprawy dróg wodnych z budową trzeciego toru na kolei północnej. Reorganizacya stosunków ruchu na liniach kolei północnej stanowi zupełnie odrębny i wymagający samodzielnego załatwienia problem gospodarczy, którego nie można żadną miarą wciągać w związek przyczynowy z budową kanału Kraków — Wiedeń.

Prowadzenie dalszej akcyi w tych obydwóch nader doniosłych kwestyach zamierzone jest przez Izbę i miasto Kraków wspólnie z miastem i Izbą handlową wiedeńską, jakoteż z miastami i Izbami, leżącemi wzdłuż trasy kanałowej, przedewszystkiem z Ołomuńcem, Bernem i Opawą.

Prezydum prosi Izbę o upoważnienie, aby mogło w stosownej chwili wraz z reprezentacyą miasta Krakowa zaprosić wspólnie z miastem i Izbą wiedeńską wszystkie czynniki powołane do współdziałania i poruszyć wszystkie sprężyny, aby wreszcie doprowadzić do korzystnego rozwiązania tak doniosłej dla nas sprawy kanału z Krakowa do Wiednia.

Po zarządzeniu tajności posiedzenia zdaje poseł Edmund Zieleniewski sprawę z obecnego stanu budowy dróg wodnych, spraw rozszerzenia dworca w Krakowie i przywrócenia normalnych stosunków na kolei północnej — w Kole Polskiem i u władz centralnych.

R. Judkiewicz domaga się jak najrychlej zbudowania nowych torów na kolei północnej i podnosi, że mimo przyrzeczeń nie zostały dotąd odbudowane spalone magazyny zbożowe na dworcu krakowskim.

Po przemowach rr. Rescha, Juliusza Epsteina, inż. Uderskiego i delegata Tadeusza Epstzina, uchwała Izba upoważnić prezydium do podjęcia zamierzonej akcji.

2. Sprawozdanie z czynności biura za czas od dnia 7 stycznia 1908 roku.

Do dziennika podawczego wpłynęło ogółem 872 aktów, które pociągnęły za sobą potrzebę wysłania 935 pism do stron i władz.

Stałe sekcye Izby odbyły następujące posiedzenia:

11 stycznia 1908 r., komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych,

15 stycznia 1908 r., komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych,

25 stycznia 1908 r., komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych,

25 stycznia 1908 r., komisya dla komunikacji kolejowych i wodnych,

1 lutego 1908 r., komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych,

8 lutego 1908 r., komisya połączonych sekcji,

11 lutego 1908 r., komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych.

Nadto odbyła się w dniach 18 stycznia i 1 lutego ankieta w sprawie reorganizacji technicznych stacyi doświadczalnych.

W Y D A N O:

I. W sprawach przemysłowych:

15 opinii w sprawie dyspenz od dowodu uzdolnienia,
4 opinie w sprawie charakteru czynności przemysłowych,

1 opinię w sprawie koncesyi na zakład zastawniczy,

1 " " organizacyi szkolnictwa zawodowego,

2 opinie w sprawie jarmarków w okręgu Izby,
 1 " " rozszerzenia stowarzyszenia drogi-
 stów na Galicyę zachodnią,

1 opinię w sprawie wysprzedaży.

Poparto siedm podań o przyjęcie na kursa majsterskie
 we Wiedniu.

Udzielono informacji w sprawie założenia fabryki cel-
 lulozy w zachodniej Galicyi.

II. W sprawach handlowo-politycznych:

2 certyfikaty w sprawie ulg przy sprowadzaniu ma-
 szyn z zagranicy,

2 certyfikaty w sprawie ulg paszportowych przy wy-
 jeździe do Rosyi,

1 opinię w sprawie importów śliwowicy z południo-
 wych Węgier,

1 opinię w sprawie traktowania celnego wracających
 z zagranicy towarów.

III. W sprawach podatkowych:

4 opinie w sprawie stemplowania ksiąg handlowych,

5 opinii " uwolnienia benzyny od podatku
 spożywczego,

1 opinię " pozwolenia na pobór spirytusu do
 wyrobu octu,

1 opinię " opłacania podatku za czynności
 handlowe, wykonywane na Węgrzech,

1 opinię w sprawie uwolnienia od cła gipsu do wy-
 robu form.

IV. W sprawach ruchu kolejowego i wo- dnego:

42 kart legitymacyjnych dla ajentów podróżujących,

16 poświadczeń celem uzyskania podwójnych kart ro-
 cznych,

W ministerstwie kolejowem interweniowano:

w sprawie przerachowania taryfy personalnej na kolei północnej,

w sprawie przywrócenia normalnych terminów dostawy na kolei północnej,

w sprawie stworzenia bezpośrednich stawek dla ruchu z Anglią,

w sprawie zamknięcia przywozu węgla górno - śląskiego do Galicyi.

W namiestnictwie interweniowano w sprawie utrudnień dla ruchu spławnego na Przemszy.

Przeprowadzono dochodzenia w sprawie ruchu wodnego na Dunaju.

V. W sprawach pocztowych:

Jedną opinię w sprawie włączenia dworca kolejowego w Żywcu do miejscowej sieci telefonicznej,

Interweniowano w Dyrekcyi poczt we Wiedniu o przyspieszenie ekspedycyi listów do Galicyi.

Interweniowano w Dyrekcyi poczt we Lwowie w sprawieniżenia opłat za rozmowy telefoniczne między Okocimem a Tarnowem, w sprawie połączenia telefonicznego Okocima ze stacją w Słotwinie i w sprawie niedogodności pocztowych w Lipniku.

VI. Biuro wywiadowcze dla spraw taryfowych podało interesentom stawki frachtowe dla 8-u gatunków towarów w 57-u relacjach.

VII. Marek ochronnych zarejestrowano 4 i jeden wzór przemysłowy.

VIII. W dziennikach miejscowych zamieszczono 7 notatek o rozpisaniu dostaw i sprzedaży publicznych.

IX. Władzom oraz stronom prywatnym podano w 14-u wypadkach adresy firm krajowych i zagranicznych.

X. Władzom sądowym wydano 12 opinii w sprawach zwyczajów handlowych oraz 1 opinię w sprawie cen sta-

rych materiałów metalowych i w sprawie oznaczenia gatunków papy dachowej.

XI. Podano do wiadomości interesowanych ogłoszenia o urządzeniu wystawy dla techniki chłodzenia w Paryżu oraz wystawy sztuki kulinarnej i artykułów spożywczych w Temeszwarze.

Wybory.

3. Wybory uzupełniające do komisji.

Na wniosek komisji dla spraw koncesyjnych i osobistych uchwalono powołać:

do komisji prezydyalnej p. r. Henryka Schwarza,
 „ „ dla spraw koncesyjnych i osobistych p. r. Józefa Jawornickiego,
 „ „ budżetowej p. r. Zygmunta Mendelsburga,
 „ „ zarządu gmachu p. r. Józefa Jawornickiego,
 „ „ połączonych sekcji pp. r. Eliasza Hirscha Friedmanna, Zygmunta Mendelsburga i inż. Karola Rudolphięgo.

4. Sędziowie fachowi dla Krakowa.

Prezydyum Sądu krajowego jako handlowego w Krakowie uchwalono przedstawić jako kandydatów na opróżnione wskutek zgonu ś. p. Jana Kwiatkowskiego miejsce sędziego fachowego zawodu handlowego, pp. Grossego Juliusza młodszego, Peterseima Rudolfa i Zdanowicza Zdzisława.

P. Dra Karola Kolischera, który pełnił dotychczas funkcję asesora handlowego, uchwalono zaproponować na dalsze trzechlecie.

Ogólne sprawy gospodarcze.

5. Techniczne stacje doświadczalne.

Nowożytnie zakłady dla badań technicznych, stanowiące nader ważny dział pomocniczy dla rozwoju techniki przemysłowej, odgrywają nadzwyczajnie doniosłą rolę w dzi-

siejszem życiu gospodarczem. Techniczne stacje kontrolne i doświadczalne, powołane do oddania pierwszorzędných usług produkcji i obrotowi dóbr, zrodzone zostały koniecznością dostarczenia przemysłowi gruntownej znajomości składu pódów surowych, właściwości półfabrykatów i ostatecznych wyrobów przemysłu, możności wypróbowania nowych metod produkcji, wkońcu skontrolowania nowych przyrządów i maszyn.

We wszystkich państwach o wielkim przemyśle fabrycznym wcześniej już odczuto potrzebę oparcia całokształtu spraw badań technicznych o silną, przez rząd stworzoną i finansowo uposażoną podstawę. Miało to miejsce zarówno w Ameryce, jak we Francyi, a zwłaszcza w Niemczech, które znacznym nakładem kosztów utrzymują znakomicie urządzone, wielkie państwowe stacje techniczne, wpływające bardzo ożywczo na ulepszenie sposobów pracy, ułatwiające zastosowanie nowych wynalazków i przygotowujące wprost dalsze postępy techniki.

Rząd austriacki nie poszedł za przykładem innych państw i ku wielkiej szkodzi całego życia ekonomicznego, ani nie poczuwał się do obowiązku stworzenia wielkich, państwowych stacji technicznych, ani też nie wystąpił z inicjatywą w sprawie ustawowego unormowania czynności i charakteru zakładów, przeprowadzających te badania techniczne. Tymczasem i w Austrii przyniosły ostatnie dziesiątki lat zrozumienie dla kwestyi, jak silnie związany jest postęp zarówno wiedzy, jak i praktyki technicznej z odpowiadającym celowi zorganizowaniem sprawy stacji technicznych.

Wedle obecnego stanu znachodzą się w państwie naszym wszystkie trzy typy organizacyjne stacji technicznych. Piewsze miejsce zajmują utrzymywane przez rząd i działające na podstawie przepisów ustawowych zakłady, nie mające jednak nic wspólnego z badaniami, dokonywanemi dla praktycznych potrzeb przemysłu. Tu należą urzędy cechownicze, urzędy probiercze, zakłady dla probowania broni palnej, wreszcie najlepiej ze wszystkich zorganizowane za-

kłady dla badań spożywczych. Ze względu na swój charakter prawny, jako zakłady państwowe, względnie jako instytuty przyłączone do takich zakładów państwowych, wyliczyć należy w tej pierwszej największej grupie wszystkie prawie stacye o charakterze chemiczno-technicznym i mechaniczno-technicznym, jak istniejące przy Muzeum technologicznem we Wiedniu stacye dla badania materiałów budowlanych i materiałów do budowy maszyn, dla badania papieru i przeprowadzania badań elektro-technicznych, jak wiedeńskie stacye dla przemysłów graficznych, szklanych, skór i wyrobów skórzaných. Z większych stacyi prowincjonalnych tej grupy wymienić można stacyę chemiczną w Bielsku, stacyę dla badania materiałów budowlanych w Libercu, stacyę gorzelniczą przy państwowej szkole przemysłowej w Krakowie, nie pomijając oczywiście znacznego, bo około 40 zakładów obejmującego zastępu stacyi rolniczych.

Drugą grupę tworzą zakłady, prowadzone przez inne czynniki publiczne, jak kraje, powiaty, gminy, związki i korporacye zawodowe etc. Liczba ich jest w Austrii stosunkowo dość znaczną, a obejmują one badania dla najrozmaitszych gałęzi wytwórczości rodzimej lub przemysłu. Z gajicyjskich zakładów zalicza się do tej grupy krajowa stacya naftowa we Lwowie i stacya ceramiczna we Lwowie.

Na trzecią grupę składają się wreszcie prywatne stacye techniczne, prowadzone w charakterze przedsiębiorstw na zysk obliczonych, które rozwinęły się nader licznie zwłaszcza w dziale stacyi chemicznych.

Oprócz wyliczonych na wstępie państwowych urzędów probierczych i cechowniczych, jakoteż zakładów dla badania ręcznej broni palnej, oraz zakładów dla badania środków spożywczych, nie podlega zakres działania i charakter innych zakładów żadnemu unormowaniu, ani żadnej kontroli ze strony państwa.

Już z wielkiej bardzo ilości stacyi technicznych, z różnolitego ich charakteru i odmiennej często organizacyi powstać musiała myśl ujednostajnienia ich budowy i dokładnego określenia mocy dowodowej ich poświadczeń. Kwestye

te stały się wraz z żądaniem, aby państwo wystąpiło czynnie z inicjatywą na polu tworzenia nowych stacji technicznych, przedmiotem wniosku zgłoszonego w Izbie Panów przez nadzwyczaj gorliwego rzecznika sprawy zakładów dla badań technicznych, szefa sekcji Wilhelma Exnera.

Exner proponuje we wniosku tym uchwalenie ustawy o państwowych zakładach dla badań technicznych, których poświadczeniom przysługiwać ma moc dowodowa dokumentów publicznych. Rozporządzenie rządowe oznaczy miejscowości, w którychby miały powstać rządowe zakłady dla badań technicznych. Podobnie mają zostać wydane w drodze rozporządzenia przepisy o organizacji, zakresie działania i kontroli czynności tych stacji państwowych. Zakłady urządzone przez korporacje autonomiczne (kraje, powiaty, gminy, związki, stowarzyszenia itd.), zrównać może rząd z zakładami państwowymi, o ile uczynią zadość przepisom, wydanym dla stacji państwowych.

Ze stacjami prywatnymi postępuje wniosek Exnera dość liberalnie. Przyzwolenia na prowadzenie takich stacji udziela ministerstwo handlu, które przyznać nawet może ich świadectwom mocy dowodowej dokumentów publicznych.

Ministerstwo handlu uczyniło sprawę tę przedmiotem reskryptu, w którym poznać pragnie zapatrywanie Izby handlowej i przemysłowej i sfer interesowanych zachodniej Galicyi na kwestyę, jaki sposób uregulowania całokształtu spraw badań technicznych najlepiej odpowiadałby celowi. W szczególności zastanawia się reskrypt nad pytaniem, w jaki sposób należałoby uregulować stosunki i zakres działania istniejących zakładów dla badań technicznych. W tym kierunku chodziłoby o rozstrzygnięcie kwestyi, czy i o ile winno państwo ustalić w sposób autorytatywny czynności i charakter tych zakładów i czy należałoby wydawanym przez te zakłady certyfikatom przyznać charakter urzędowy, względnie moc dowodową dokumentów publicznych?

Subkomitet ankiety, zwołanej przez Izbę handlową i przemysłową dla zbadania tych kwestyi, już w odpowiedzi na to pierwsze pytanie określa swe zasadnicze stanowisko wobec

sprawy organizacji zakładów dla badań technicznych. Zdaniem subkomitetu winien być zakres działania istniejących obecnie rządowych i krajowych stacji technicznych unormowany instrukcją (statutem) dla każdej stacji. Zakres działania stacji ma być uwidoczniiony w jej tytule, a poszczególnym zakładom winno przysługiwać prawo wydawania orzeczeń tylko w wyznaczonym dla nich zakresie działania.

W ten sposób uczynionoby pierwszy krok ku ujednostajnieniu czynności stacji technicznych, stwarzając obowiązujące normy dla istniejących obecnie państwowych i krajowych zakładów i zapobiegając równocześnie praktykowanemu dzisiaj przez niektóre stacje przekraczaniu własnego zakresu działania.

Zgodnie z opinią wszystkich prawie członków ankiety stanął subkomitet na zasadniczym stanowisku, że nie jest pożądanem powstawanie prywatnych zakładów dla badań technicznych, jako obciążonych wszystkimi niedomaganiem, które są właściwe przedsiębiorstwom, obliczonym na zysk indywidualny. Wobec doniosłości, jaką mają rezultaty badań dla całego życia przemysłowego, koniecznym jest upewnienie się z góry o możliwie obiektywnej działalności stacji technicznych, nie narażonej na ujemne strony współzawodnictwa zarobkowego. Niemniej ważną rolę odgrywa także wzgląd na okoliczność, że coraz bardziej postępująca specjalizacja i kosztowność ścisłych badań i doświadczeń technicznych wymaga bardzo znacznego nakładu środków. Z natury rzeczy powołane są do takich inwestycji gospodarczych czynniki publiczne, dysponujące większymi zasobami finansowymi, niż poszczególne jednostki. Stosownie do tego zapatrywania sądzi subkomitet, że moc dowodową dokumentów publicznych przyznaćby należało wyłącznie zakładom, utrzymywanym przez rząd lub kraje.

W związku z ustaleniem organizacji stacji technicznych nastąpić powinno także ujednostajnienie ich czynności. W tym względzie uważa subkomitet za konieczne, aby sposoby badania zakładów dla badań technicznych zostały po uprzednim zasięgnięciu opinii czynników fachowych, w sposób

autorytatywny przez rząd jednolicie ustalone. Tą drogą osiągnęłyby interesowane sfery techniczne i przemysłowe pewność, że wszystkie stacje techniczne pracują na identycznych podstawach i posługiwać się muszą analogicznymi sposobami badania, co jest ze wszechmiar pożądane wobec zupełnej dowolności, jaka dzisiaj w tej kwestyi panuje. Wspólne i przez fachowców przyjęte normy badania posiadać mają wedle propozycji subkomitetu moc obowiązującą dla każdej stacji, a wszelkie w nich zmiany winny być również dokonywane przy współdziałaniu sfer fachowych.

Subkomitet miał się w dalszym ciągu zastanowić nad kwestyą wprowadzenia nowych państwowych zakładów dla badań technicznych. Reskrypt ministerjalny przewiduje dwie alternatywy w tym kierunku. Jedną byłoby stworzenie wielkiego centralnego zakładu dla badań technicznych, któryby służył zarówno celom nauki jak i praktycznym potrzebom przemysłu, drugą zorganizowanie kilku tego rodzaju zakładów, z których każdy byłby poświęcony odrębnemu działowi badań technicznych.

Wobec nadzwyczajnej doniosłości praktycznej, jaką rozwiązanie tej kwestyi posiadać musi dla całego naszego życia gospodarczego, należało uwzględnić wszystkie motywy, wchodzące w grę przy każdej z powyższych dwóch alternatyw. Za centralizacją badań w jednym wielkim zakładzie przemawia okoliczność, że stacja taka byłaby najlepiej wyposażoną w potrzebne urządzenia i środki pomocnicze i mogłaby dysponować potrzebną ilością najlepiej ukwalifikowanego personelu technicznego, Z drugiej strony zaś wykazuje skupienie badań w jednej stacji taką ilość i tak wielkich niedogodności, że przedstawiona korzyść redukuje się w znacznej mierze. Pierwszą i najdonioślejszą korzyścią stacji technicznych jest ścisły ich kontakt z praktycznym życiem przemysłem. Zakłady dla badań technicznych współdziałają z przemysłem w stosowaniu postępu na polu technicznym, wyprzedzają go nawet często w tym względzie, otwierając nowe drogi i metody dla produkcji. Komunikacji

wanie się ze stacją jedynie drogą korespondencyjną nie zdoła nigdy zastąpić tego żywego osobistego współpracownictwa.

Centralny zakład byłby z góry już pozbawiony bezpośredniego wpływu na przemysł i nie zdołałby nigdy pracować z tą szybkością, która jest konieczną dla praktycznych potrzeb życia gospodarczego.

Z tych względów musiał się subkomitet oświadczyć przeciw stworzeniu jednego wielkiego zakładu dla badań technicznych.

Jednak i druga alternatywa reskryptu nie przemawia do przekonania subkomitetu, który nie obiecuje sobie korzystnego rozwiązania tych kwestyi przez powołanie do życia kilku zakładów, z których każdy byłby poświęcony specjalnie jednej gałęzi badań technicznych. Natomiast należałoby wedle zapatrywania subkomitetu przystąpić do założenia kilku zakładów badań, nie ograniczonych do jednej kategorii badań, lecz wyposażonych w obszerniejszy zakres działania. Organizacja tych zakładów winna zaś odpowiedzieć w szczególności potrzebom tych gałęzi przemysłu, które w danym kraju najwięcej są rozwinięte. To specjalne uwzględnienie wymogów gospodarstwa krajowego miałyby znaleźć wyraz w statucie zakładów, które winny otrzymać uposażenie, odpowiadające temu celowi.

Najbardziej doniosłą ze stanowiska praktycznego okazała się kwestya inicjatywy względnie wniosków w sprawie najlepiej odpowiadającego celowi i potrzebom Galicyi a właściwie jej części zachodniej, zorganizowania zakładów dla przeprowadzenia badań technicznych. Przy rozstrzygnięciu tego zapytania należało wziąć pod rozwagę przede wszystkim konfigurację Galicyi i relatywnie wysoki stan przemysłu zachodniej części kraju. Te względy skłoniły subkomitet do oświadczenia się za utworzeniem w Galicyi dwóch zakładów dla badań technicznych, z których jeden miałby siedzibę w Krakowie, drugi we Lwowie.

Nie było zadaniem subkomitetu, zastanawiać się nad organizacją i zakresem działania utworzyć się mającej we Lwowie stacji technicznej. W tym względzie należałoby

tylko ze stanowiska ogólnych interesów gospodarstwa krajowego wyrazić życzenie, aby przez odpowiednią modernizację i stosowne wyposażenie istniejącej już obecnie we Lwowie krajowej stacyi naftowej, uczynić zadosyć głęboko odczuwanym potrzebom przemysłu naftowego.

Plan organizacyjny przyszłej krakowskiej stacyi technicznej, któraby miała nosić charakter opisanych poprzednio zakładów o obszerniejszym zakresie działania, musiałby zarówno przewidzieć wymagania rozwijającego się coraz piękniej górnictwa i hutnictwa zachodniej Galicyi, jak uczynić zadosyć potrzebom rozwiniętych już gałęzi produkcji, nadto nastęrczać możność badania i próbowania takich także artykułów lub towarów, które stanowią ważny przedmiot obrotu lub artykuł dostaw dla władz państwowych i innych czynników publicznych.

Z zakresu górnictwa należałoby zdaniem subkomitetu uwzględnić w pierwszej linii rokujące już dziś największe nadzieje kopalnictwo węglowe. Stacya techniczna w Krakowie miałaby przeprowadzać badania węgla, smarów, lin drucianych i lamp bezpieczeństwa, nadto miałaby służyć w obszernej mierze potrzebom hutnictwa. Kopalnictwo naftowe natomiast mogłoby znaleźć uwzględnienie w organizacji stacyi lwowskiej.

Z gałęzi produkcji, rozwiniętych w zachodniej Galicyi wymaga przedewszystkiem szerokiego uwzględnienia cały potężny dział przemysłów ceramicznych i budowlanych. Bogactwo pokładów naturalnych zachodniej Galicyi i osiadłe w okolicy Krakowa przemysły ceramiczne, jakoteż znaczny ruch budowlany spowodowały subkomitet do żądania, aby zakład krakowski wyposażony był we wszystkie urządzenia zarówno dla badania materiałów surowych, jak piasek, żwir łamany i rzeczny, kamienie, glina i wapno, jak i gotowych produktów przemysłu ceramicznego, mianowicie cegieł, cementu i wyrobów cementowych, wreszcie betonu i wyrobów z betonu.

Rozpowszechniające się coraz bardziej stosowanie pędu motorycznego zwłaszcza w ostatnich czasach także w rę-

kodziele, wymaga możności częstej kontroli motorów i ich funkcyonowania. Jednym z postulatów przy projektowanej organizacji stacyi technicznej w Krakowie, byłby tedy dział badania motorów, kotłów i urządzeń elektrycznych, co do ich wydajności, funkcyonowania i niebezpieczeństwa.

Ze stanowiska Galicyi jako dostawcy znacznej bardzo ilości towarów i artykułów dostaw dla rozmaitych gałęzi administracyi państwa, kraju i związków autonomicznych, wynika konieczność umożliwienia badań tych produktów w zakładzie krajowym. Rozchodzi się tutaj o szereg produktów, w których Galicya nie zdołała jeszcze rozwinąć wielkiej produkcyi fabrycznej i które niemogłyby domagać się tworzenia specjalnych stacyi technicznych, gdzie jednak wchodzi w grę bardzo poważne interesy ekonomiczne, wymagające uwzględnienia przy tworzeniu zachodnio-galicyjskiego zakładu dla badań. Corocznie dostarcza Galicya władzom kolejowym, wojskowym, pocztowym i t. d. wielkich ilości skór, wyrobów skórzanych, materiałów garbarskich, wyrobów mydlarskich, tkanin, farb, papieru, wyrobów z metalu jak blach, kół, obręczy, osi i t. p., a dzisiejszy sposób badania tych towarów dostarcza przyczyn do nieustannych zażaleń na traktowanie interesów produkcyi galicyjskiej. Mimo istnienia jednolitych i wszędzie praktykowanych metod badania, okazuje się bardzo pożądanę, aby uspokoić interesentów Galicyi przed obawą wszelkiej nierównomierności w traktowaniu.

Zrozumiałem tedy będzie żądanie subkomitetu, aby plan organizacyjny przyszłego zakładu krakowskiego, przewidywał także badanie wszystkich wymienionych poprzednio towarów. Z góry należało sobie zdać sprawę, że wskutek tego zakreślonym został bardzo szeroko zakres działania stacyi i że gruntowne uposażenie jej we wszystkie do przeprowadzenia tych badań potrzebne urządzenia, wymagałby nakładu bardzo poważnych środków finansowych. Obawy te zmniejszą się jednak, jeżeli się zważy że wystarczy ograniczenie się do tych badań, które okazały się potrzebnymi ze względu na praktykę i wymagania rozpisujących czynników.

Dalszą grupę badań przedstawiać będą materiały i prze-

twory przemysłu chemicznego, stanowiące przedmiot postępowania cłowego w Krakowie jako najważniejszej stacyi włomowej do Galicyi. Urządzenie tej gałęzi badań wymagać będzie specjalnego uwzględnienia kierunku techniczno-cłowego, pozwoli jednak uniknąć uskuteczniania wszystkich badań dla celów cłowych we Wiedniu.

W końcu omówić należy kwestyę badania produktów rolniczych, jakoteż wytworów przemysłów rolniczych. Obydwa te kierunki zastąpione są już dzisiaj w stacyi rolniczej i stacyi gorzelnianej w Krakowie. Wobec naturalnych danych kraju naszego, wymagać będą wspomniane działy daleko idącego uwzględnienia przy reorganizowaniu sprawy zakładów dla badań technicznych. Odpowiednie udotowanie i należyte wyposażenie tych stacyi, pozwoliłoby na znakomite ulepszenie badań dla poszczególnych gałęzi produkcji rodzimych i ich przemysłów ubocznych w zakładzie dla badań technicznych powstać mającym w Krakowie.

Ministerstwu handlu uchwalono przesłać opinię w duchu powyższego sprawozdania subkomitetu.

6. Uregulowanie pracy domowej w konfekcyi odzieży, bielizny i obuwia.

Ministerstwo handlu ma zamiar wnieść do Rady państwa projekt ustawy, dotyczący uregulowania stosunków pracy domowej (Heimarbeit) przy konfekcyi odzieży, bielizny i obuwia.

Pod pojęcie pracy domowej podciąga projekt, wypracowany przez ministerstwo handlu, nie tylko właściwych domowników (chałupników – Heimarbeiter) t. zn. wytwórców i pracowników bez dokumentów przemysłowych, ale także majstrów pośrednich (Zwischenmeister) t. zn. wytwórców, którzy wprawdzie pod względem formalnym posiadają kartę przemysłową i są samodzielnymi majstrami, jednakże gospodarczo nie pracują wprost na potrzeby odbiorców, tylko albo wyłącznie albo częściowo dla nakładców, handlarzy i t. p. tak, że pomiędzy nimi a konsumującą publi-

cznością nie ma styczności. Na równi z domownikami i majstrami pośrednimi, traktuje projekt także czeladź zatrudnioną u majstrów pośrednich.

Projekt rządowy opiera się na następujących zasadach:

1. Ktokolwiek zatrudnia pośrednio lub bezpośrednio domowników, ma utrzymywać w ciągłej ewidencji wszystkich pracujących u siebie i dotyczące wykazy przedkładać władzy przemysłowej, kasie chorych oraz inspektorowi przemysłowemu.

2. Każdy domownik musi posiadać książkę roboczą, w której się notuje termin wydania i odebrania roboty oraz otrzymaną zapłatę i potrącenia. Książkę tę przechowuje domownik u siebie.

3. Pod pewnymi w ustawie określonymi warunkami mogą stowarzyszenia przemysłowe (cechy) n. p. stowarzyszenie krawieckie dla konfekcyi męskiej, stowarzyszenia szewskie dla obuwia i t. p., wydawać cenniki wynagrodzenia pracy domowej. Cenniki takie, o ile uzyskają w stowarzyszeniu określoną w ustawie ukwalifikowaną większość, obowiązują wszystkie osoby trudniące się dotyczącą konfekcją n. p. fabrykantów i kupców, chociażby te osoby nie były członkami dotyczących stowarzyszeń. W odnośnych naradach mają brać udział także i nakładcy nie należący do stowarzyszeń (fabrykanci i kupcy) oraz domownicy dla nich pracujący.

4. Do pracy domowej nie mogą być używane osoby, które nie ukończyły jeszcze lat 18.

5. Domownikom nie wolno posługiwać się pomocnikami.

6. Domownikom nie wolno pracować bezpośrednio dla konsumcyi.

7. Własne warsztaty i mieszkania prywatne, w których pracują domownicy, podlegają inspekcji przemysłowej. Władze przemysłowe mają prawo dotyczące lokale zamknąć, o ile zachodzą w nich ciężkie usterki pod względem higieny.

8. Wszyscy domownicy podlegają ubezpieczeniu na wypadek choroby w kasach chorych.

9. Rząd ma prawo w pewnych gałęziach zakazać w zupełności posługiwania się pracą domowników.

Projekt ustawy udzielony został Izbie do wydania opinii.

Po przeprowadzeniu obszernych studyów oraz kilkakrotnem ustnem i pisemnem przesłuchaniu interesentów, uchwalono podnieść w opinii następujące momenty:

I. Izba starała się przedewszystkiem zdać sobie sprawę z wielkości gospodarczych i społecznych interesów, których dotyka będący w mowie projekt ustawy.

Wedle spisu przemysłów, dokonanego w roku 1902, pracuje w przemyśle wyrobu odzieży i strojów, który co prawda obejmuje szerszy zakres działania aniżeli wyrób odzieży, bielizny i obuwia, w obwodzie Izby krakowskiej razem osób 22.733. Z tego pracuje w charakterze majstrów względnie czeladników i pomocników zatrudnionych u majstrów, tudzież w charakterze robotników fabrycznych, razem osób 10.430 (kategoria A), podczas gdy 12.303 osób pracuje w charakterze domowników (kategoria B). Grupa 10.430 osób kategorii A, jest zajęta ogółem w 4.264 warsztatach, tak, iż na jeden warsztat przypada w potocznem tego słowa znaczeniu, $2\frac{1}{2}$ pracownika. Jeżeli się zważy, że w każdym warsztacie z reguły pracuje sam właściciel, a bardzo często rolę pomocnika, zwłaszcza po wsiach i po małych miasteczkach, spełnia członek rodziny, dochodzi się do przekonania, że z tych 4.264 warsztatów, przeważająca większość należy do kategorii przedsiębiorstw najdrobniejszych.

Jestto kategoria, która najłatwiej zatracza samodzielność gospodarczą i prędzej czy później wchodzi w klasę tak zw. „Stückmeister“, to znaczy osób, które posiadają wprawdzie pod względem prawnym wszelkie wymogi samodzielnych przedsiębiorców (karta przemysłowa, własny warsztat i t. d.), którzy atoli pod względem gospodarczym są domownikami, zależnymi w zupełności od owego majstra, który im dostarcza roboty.

Z 10.430 osób, które spis wykazał jako należące do ka-

tegorii A (samodzielnych), podpadłaby w każdym razie bardzo poważna część pod przepis nowej ustawy (§ 2).

Przy właściwej pracy domowej, którą spis przemysłowy liczy jako kategorię B, są stosunki zgoła inne. Tutaj 12.303 osób pracuje w 10.414 miejscach (Betriebe). Z tego 9.223 domowników nie posiada żadnej pomocy, tworząc tak zw. jednoosobowe warsztaty domowe. Reszta zaś, to jest blisko 3.000 osób pracuje w charakterze pomocników u owych domowników w ściślejszym tego słowa znaczeniu.

Z powyższych zestawień, opartych na oficjalnych cyfrach pokazuje się, że więcej niż połowa zatrudnionych w przemyśle konfekcyj osób, pracuje w charakterze domowników, nie podlegających przepisom ustawy przemysłowej, mniejsza zaś w warsztatach w rozumieniu ustawy przemysłowej.

Urzędowe te cyfry nie oddają jednakowoż stanu rzeczy zgodnie ze stosunkami faktycznymi, a to z powodu pewnych premis statystycznych, przyjętych przy liczeniu.

Wedle instrukcji, wydanych swego czasu komisarzom spisowym, liczone do kategorii A, obejmującej 10.430 głów, wszystkich posiadaczy kart przemysłowych oraz wszystkich u nich zajętych pomocników. Natomiast grupa B, złożona z 12.303 głów, obejmuje domowników nie posiadających karty przemysłowej oraz ich pomocników.

Doświadczenie codzienne uczy atoli, że bardzo wielu majstrów, posiadających kartę przemysłową (specjalnie w krawiectwie) pracuje dla innych majstrów. Są to właśnie owi wzmiankowani w projekcie Stückmeister, których projekt traktuje na równi z nieposiadającymi karty przemysłowej właściwymi domownikami (Heimarbeiter).

Chcąc więc uzyskać cyfrę domowników w znaczeniu projektu, należy od cyfry kategorii A, to jest od cyfry 10.430 odjąć wszystkich majstrów zaopatrzonych w karty przemysłowe oraz ich pomocników, o ile ciż majstrowie należą do gospodarczej kategorii „Stückmeister“. Wedle szacunku można przyjąć, że przynajmniej $\frac{1}{3}$ samodzielnych majstrów w rzeczywistości samodzielną nie jest, tak że wskutek tego

powinna być doliczoną do kategorii domowników. Należy więc conajmniej 3.000 osób zaliczyć do tej kategorii domowników, a 7.000 do grupy gospodarzo samodzielnych. Ale i ta cyfra wymaga jeszcze dalszej korektury. Istnieje bardzo uzasadnione przypuszczenie, że znaczna ilość kobiet, pracujących u siebie w domu w sposób domowniczy (Heimarbeit) przy wyrobie bielizny, nie została objętą spisem przemysłowym.

Wobec znacznej nieufności i niechęci, z jaką się u poszczególnych osób spotykano przy zbieraniu informacji, zdaje się być pewnem, że nieokreślone i nieznanne bliżej cyfry rzeczywistej pracy domowej są w każdym razie wyższe, aniżeli wykazane oficjalną statystyką.

II. Równie gospodarczo i społecznie doniosłym jest interes, dotyczący pracodawców jako nakładców pracy domowej.

W ostatnich latach powstał w całym szeregu miast zachodniej Galicji, przedewszystkiem w Krakowie, Tarnowie oraz mniejszych miastach, bardzo silnie rozwinięty przemysł konfekcyjny, który opiera się nieomal wyłącznie na pracy domowej.

Przedsiębiorstwa konfekcyi, prowadzone sposobem rękodzielniczym tylko we własnym warsztacie i tylko własnym personelem, są u nas rzadkością. Konfekcyja wytwarzana w zakładach fabrycznych, zupełnie u nas nie istnieje. Owa tedy bardzo poważna ilość bielizny, odzieży, gotowego obuwia i cholewek, która się pokazuje na targach galicyjskich i która jest nawet przedmiotem wywozu poza Galicyę, stanowi wytwór pracy domowej. Także wielu konfekcyonaryuszy pozagalicyjskich oddaje robotę galicyjskim domownikom, specjalnie w dziale męskiego krawiectwa (Tarnów).

Stosunki te komplikują się jeszcze o tyle, że w niektórych działach np. przy wyrobie bielizny, nakładcy są równocześnie manipulantami albo wielkimi sprzedawcami tkanin bawełnianych, tak że równocześnie sprzedają en gros towary bawełniane jak nie mniej bieliznę z tego samego rodzaju

tkanin (molinosy, szyrtyngi itp.), wyrabianą w własnym nakładzie sposobem domowniczym.

III. Projekt wypracowany przez Ministerstwo handlu dotyczy więc w okręgu Izby krakowskiej bardzo poważnej grupy interesów zarobkowych i to tak po stronie pracodawców, jak też i po stronie pracobierców.

Dla tysięcy jednostek jest w okręgu Izby krakowskiej praca domowa w swych najrozmaitszych formach jedynym środkiem utrzymania, a ta sama praca domowa jest zarazem fundamentem gospodarczego bytu bardzo wielkiej grupy nakładców, która w ten sposób przyczynia się w niepośledniej mierze do tego, że konsumpcya galicyjska zaspakajana jest w dziale konfekcyi, przedmiotami wyrobionymi w kraju acz z materyałów pozakrajowych.

Sprawa nowego uregulowania ustawowego tak zawiłych a pozostających dotychczas zupełnie poza obrębem ustawodawstwa przemysłowego stosunków, wymaga w każdym razie bardzo wielkiej przezorności i zupełnie dokładnego poznania stosunków. Izba sądziła też, że najlepiej odpowie swojemu zadaniu, jeżeli przed przystąpieniem do wydania opinii, umożliwi wszystkim czynnikom tak ze strony pracodawców jak i ze strony pracobierców, wypowiedzenie swego zdania. W tym celu zwołała Izba na dzień 21. listopada 1907 ankietę, na którą zaproszone zostały wszystkie interesowane strony i organizacje. Do zaproszenia dołączyła Izba krótkie streszczenie ustawy.

Sprawa uregulowania pracy domowej nie spotkała się atoli z tem zainteresowaniem, jakiego się należało spodziewać wobec zasadniczych zmian, które projekt wprowadza. Grupa pracodawców przybyła na ankietę, przedstawiała się bardzo nielicznie a z organizacji pracobierców stanęli na ankiecie jedynie przedstawiciele zorganizowanych robotników szewskich. Mimo to jednak przebieg ankiety nazwać można ze wszech miar pomyślnym, gdyż wiele sprzeczności polegających na nierozumieniu stanu rzeczy, udało się w końcu drogą wyjaśnienia usunąć, tak że w przebiegu ankiety, opi-

nie z początku bardzo rozbieżne, znacznie się do siebie zbliżyły.

IV. Tendencja będącego w mowie projektu ustawy jest dwojaka. W pierwszej linii chodzi o zapewnienie obecnym domownikom pewnych dobrodziejstw i pewnej opieki ustawowej, której dotychczas byli pozbawieni, a którą się cieszą robotnicy fabryczni, a po części i drobnoprzemysłowi.

Dotyczące postanowienia projektu noszą tedy na sobie charakter humanitarny. Reszta postanowień projektu dąży początkowo do ograniczenia, a w dalszym toku do zupełnego uchylenia względnie do zakazu pracy domowej. W ten sposób chce projekt ustawy uczynić zadość żądaniom agitacji, skierowanej przeciw pracy domowej. Agitacja ta wychodzi częścią ze sfer robotniczych, widzących w niezorganizowanych domownikach ludzi, których działalność uniemożliwia robotnikowi skuteczną walkę z fabrykantem o podwyższenie zarobków w tych gałęziach produkcji, gdzie fabryka i domownictwo jak n. p. w konfekcyi odzieży i obuwia, wykonuje tensam końcowy produkt.

Z drugiej strony występują przeciw pracy domowej sfery rękodzielnicze (majstrowie i czeladnicy), widząc w tańszej i nie obciążonej wielkimi kosztami produkcji domowej swego najgorszego wroga, jeszcze groźniejszego aniżeli fabryka, która bądź co bądź ma pewne i to dość wysokie regie.

V. Wobec usiłowań projektu zmierzających do zupełnego usunięcia pracy domowej, zachować musi Izba stanowisko bardzo sceptyczne. Sprawy tego rodzaju nie dają się uregulować w drodze ustawodawstwa terytoryalnego. Tak długo, póki istnieje praca domowa w Niemczech, w Anglii, we Francji oraz Ameryce północnej, a więc w krajach importujących do Austrii odzież i obuwie oraz konfekcyę damską i męską, tak długo Austria pod względem organizacji pracy domowej nie może stanowić izolowanej oazy, w której praca domowa ma być zakazana, podczas gdy będzie nadal istnieć w innych krajach, konkurujących z naszym przemysłem.

Co zaś najważniejsza, kwestya ograniczenia pracy do-

mowej w Austrii musiałaby iść w parze z takimi samymi zmianami ustawodawstwa na Węgrzech. Trudno bowiem bez najcięższego uszczerbku dla naszej produkcji pomyśleć sobie stanu, któryby w obrębie jednolitego austro-węgierskiego terytorium celnego dał Węgrom możebność, drogą pracy domowej produkować tańsze wyroby i następnie wprowadzać je do Austrii.

Sprawa ograniczenia lub zniesienia pracy domowej jest aktem pod względem wpływu na gospodarcze stosunki niesłychanie doniosłym i kwalifikuje się więcej niż każda inna, do uregulowania w drodze międzynarodowej. Nie zawadzi też przy tem wspomnieć, że jedynym krajem, który dotychczas przeprowadził konsekwentnie zakaz pracy domowej jest Nowa Zelandya, która oddalona na kilka dni podróży od najbliższego (australskiego) centrum przemysłowego, a na kilka tygodni od Europy i Ameryki, ma zewnętrzne warunki na przeprowadzenie tego rodzaju społeczno-politycznych eksperymentów.

VI. Przechodząc do omówienia szczegółowych postanowień projektu, musi Izba przedewszystkiem zauważyć zasadniczo, iż o ile roztoczenie humanitarnej opieki nad domownikami uważa za słuszne i potrzebne, o tyle musi się oświadczyć przeciw pomysłom ustawy uregulowania zarobków i płac akordowych w przemyśle domowym. Projekty te są u nas technicznie wprost niewykonalne i nie do przeprowadzenia.

W końcu uważa Izba za rzecz niedopuszczalną, aby sprawę tej wagi, jak zakazywanie pracy domowej w pewnych okręgach lub gałęziach produkcji, czynić zawisłą od orzeczenia władz administracyjnych. Dostateczną gwarancją, że sprawa tej doniosłości nie będzie traktowaną w sposób dorywczy albo stronnaczy, dać może wyłącznie ustawa w sposób konstytucyjny uchwalona i sankcyonowana. Tej też drodze musi być zastrzeżone wprowadzenie ewentualnego zakazu pracy domowej.

Do § 1. Przy ustaleniu ewidencji domowników, należałoby usunąć pewną niejasność zawartą w ustawie.

Z tekstu ustawy nie jest widocznem, czy pod ustawodawstwo domownicze podpadają tylko osoby, trudniące się z a w o d o w o pracą domową, czy też także i owe osoby, które się pracą tą trudnią przygodnie.

W większych miastach, a specjalnie w Krakowie cały szereg kobiet zamężnych trudni się przygodnie wykonaniem haftów, znaczeniem bielizny, szyciem bielizny i szyciem bluzek dla nakładców, pragnąc w ten sposób ulżyć ciężarowi prowadzenia gospodarstwa, którego główne koszty ponosi mąż ze swoich stałych dochodów lub ze swoich zarobków.

Taka przygodna praca domowa powinna być zdaniem Izby wyjętą z pod postanowień projektu, tak że uregulowaniu ustawowemu powinna podlegać tylko praca domowa, wykonywana w sposób zawodowy albo zarobkowy (erwerbsbezw. berufsmässig).

Do § 5. Przepisy § 5. wychodzą z założenia, że nakładca i domownik mieszkają w tej samej miejscowości, tak że osobisty kontakt pomiędzy nakładcą a domownikiem jest możebny w pewnych krótkich odstępach czasu, jak n. p. co tydzień.

Otóż tutaj zauważyć należy, że w okręgu krakowskiej Izby istnieją centra domownicze, n. p. Maków w dziale bielizny i haftów, w których domownicy otrzymują od nakładców robotę zapomocą przesyłek pocztowych, w pewnych większych odstępach czasu i równie pocztą odsyłają gotową robotę. W takich stosunkach, przepisy o książce domowniczej byłyby niewykonalne. Podobne warunki zewnętrzne zachodzą także w krakowskim przemyśle domowym hafciarskim, który pracuje na zamówienia pozagalicyjskich nakładców.

Przepisy § 5. wymagają więc odpowiedniego uzupełnienia. Nadto należy podnieść, że należność, jaką domownik otrzymuje za robotę i która z natury rzeczy figurować będzie w książce nie zawsze, jest czystym zarobkiem (Arbeitslohn). Właśnie bowiem w przemyśle krawieckim i szewskim domownik dodaje bardzo często do wyrobu swoje własne dodatki jak jedwab, nici, płótno wkładowe i t. p., tak że kwo-

ta, którą od nakładcy otrzymuje, przedstawia obok zarobku także zwrot za owe dostarczone materiały.

Ad § 7 i 8. Postanowienia zawarte w tych paragrafach uważa Izba za zgoła niepraktyczne i niemożliwe do przeprowadzenia. Faktem jest niezaprzeczonem i stwierdzonym codziennem doświadczeniem, że organizacja pracodawców w obecnych stowarzyszeniach przemysłowych (cechach) w zupełności zawodzi, o ile chodzi o ustalenie płac i zarobków.

Stosunki tak się ułożyły, że najwięksi i najwięcej czeladzi zatrudniający majstrowie, zupełnie nie biorą udziału w życiu stowarzyszeniowem i faktycznie nie wiążą się niczem cennikami i taryfami, które stowarzyszenia ustanawiają, regulując tę sprawę drogą bezpośredniej umowy z czeladzią, albo co się w ostatnich czasach zdarza, drogą pertraktacyi ze stowarzyszeniem zawodowem.

Wiele stowarzyszeń zbiorowych obejmuje rękodzieła najrozmaitszych rodzajów. W takich więc stowarzyszeniach układy cennikowe prowadzone przez starszyznę lub wydział, który z natury rzeczy nie może obejmować wszystkich rękodzieł, w zupełności zawodzą.

Jeżeli doświadczenia praktyczne okazały, że układy cennikowe są praktycznie nie możliwe nawet pomiędzy majstrami, należącymi do jednego stowarzyszenia oraz ich czeladzią, to z góry już trzeba odmówić wszelkiej racyi bytu owym luźnym przez projekt proponowanym, a nader skomplikowanym i zawiłym związkom, w których skład wchodzić mają obok starszyzny stowarzyszenia, także fabrykanci i nakładcy pewnego artykułu oraz reprezentanci pracowników i domowników.

Koncepcye § 7 i 8 są skonstruowane wyłącznie tylko na podstawie doświadczeń miasta Wiednia i zastosowania poza Wiedniem wprost znaleźć nie mogą.

Świetnemu c. k. Namiestnictwu jest przecież dobrze znanym fakt, że nawet zasadnicze postanowienia ustawy przemysłowej, dotyczące organizacyi rękodzielniczej, mimo że ustawa ta już 23 lat obowiązuje, nie są jeszcze w Galicyi przeprowadzone.

Z jednej strony cały szereg stowarzyszeń nie jest jeszcze zawiązany, inne stowarzyszenia obejmują tylko część majstrów danego rzemiosła, a tak zw. zgromadzenia pomocników, którym wedle projektu przypada zadanie zastępowania pracobierców, w Galicyi ani nie są zorganizowane, ani nie funkcjonują. Wobec tego u nas niema nawet zasadniczej podstawy do wprowadzenia w życie takiej skomplikowanej organizacji, jaką przewiduje projekt, a w której mają zgodnie współdziałać stowarzyszenia pracodawców, podzielone na dwie sekcye (zatrudniających domowników i nie zatrudniających domowników), zgromadzenie pomocników, zgromadzenie domowników, należących do zgromadzenia pomocników i pracujących dla majstrów cechowych, dalej zgromadzenie domowników, pracujących dla nakładców, wkońcu zgromadzenia nakładców, nie będących majstrami.

Jestto szemat wymyślony przy zielonym stoliku, o którym Izba, oparta na swych długoletnich doświadczeniach, z całą stanowczością orzec może, że u nas nie jest do przeprowadzenia.

Przepisy §§. 5. 6. 7. 8. 9. 10. i 11. powinny być z projektu wyeliminowane.

Do § 14. Jak Izba ze swego doświadczenia skonstatować może, są prawie wszystkie pracownie domowników, mieszczące się z reguły w małych i ciasnych mieszkaniach prywatnych, tego rodzaju, że wszystkie ze względu na wymogi zdrowia i higieny snadnie mogłyby być zamknięte.

Przepis § 14 wydaje się być Izbie niesprawiedliwy i niesłuszny. Owa najuboższa ludność robotnicza, która pracuje w przemyśle domowym, używa kiepskich mieszkań dlatego, że na lepsze nie ma środków. Kwestya mieszkań i warsztatów dla pracy domowej jest częścią wielkiej kwestyi społecznej zaopatrzenia ubogiej ludności w mieszkania, i drogą policyjnych rozporządzeń i zakazów żadną miarą rozwiązana być nie może.

Ostatnia ankieta, odbyta w urzędzie statystyki pracy w sprawie lokali pracy domowej wykazała n. p. w Krakowie, a bardziej jeszcze we Lwowie, urągające wprost kardy-

nalnym przepisom higieny lokale pracy domowej, wykonywanej bez wyjątku w prywatnych mieszkaniach. Jeżeli nawet tedy inspektor przemysłowy, z zupełną zresztą racją, w mieszkaniach tych, w których domownicy mieszkają, zakaże im pracować, rezultat takiego zarządzenia będzie żaden, gdyż dla tych kilkuset ludzi w obecnych stosunkach lepszych mieszkań nie ma, nawet gdyby im stosunki zarobkowe pozwoliły łożyć na ten cel nieco większą kwotę.

Tego rodzaju zakazy wtenczas tylko mogą mieć jakieś znaczenie, jeśli się równocześnie łączy z nimi tak zw. „Wohnungsfürsorge“, o czem atoli projekt zgoła milczy.

Do § 16. i 19. powołuje się Izba na swe poprzednie uwagi, wyrażając tutaj ponownie zapatrywanie, że częściowy lub zupełny zakaz pracy domowej, jak niemniej zastosowanie przepisów obecnego projektu do innych gałęzi pracy domowej, może nastąpić tylko w drodze ustawy i winien być usunięty z zakresu działania administracji.

7. Organizacya szmuklerzy, czapników, kuferkarzy i kaletników w Krakowie.

Magistrat krakowski zamierza połączyć tutejszych szmuklerzy, czapników, kuferkarzy i trudniących się wyrobem puglaresów i torb (kaletników) w osobne stowarzyszenie przemysłowe, motywując projekt swój okolicznością, że rękodzielnicy powyższych zawodów nie należą dotychczas do żadnego stowarzyszenia przemysłowego, nadto względem, że między tymi rodzajami przemysłów zachodzi pewne pokrewieństwo techniczne.

Wedle zapisków Izby istnieje w Krakowie:

szmuklerzy	5
czapników	12
kuferkarzy i kaletników	13
razem	<u>30</u>

Ponieważ ogólna liczba członków przyszłego stowarzyszenia miałyby wynosić zaledwie 30, a rozchodzi się o najniżej opodatkowanych rękodzielników, oświadczyła się Izba

przeciwko zamierzonemu przez Magistrat utworzeniu dla nich osobnego stowarzyszenia przemysłowego, które żadną miarą nie byłoby w stanie spełnić zadań, przekazanych stowarzyszeniom przez ustawę przemysłową.

Nadto wyraziła Izba zdanie, że się nie może dopatrzeć pokrewieństwa technicznego między szmuklerzami, czapnikami, kuferkarzami i kaletnikami. Kierując się względami na pokrewieństwo techniczne, należałoby zdaniem Izby przyłączyć raczej czapników do stowarzyszenia kuśnierzy, a kuferkarzy do stowarzyszenia rymarzy, lakierników i powroźników i t. d.

Wobec tego jednak, że wpisowe do tych stowarzyszeń jest nader wygórowane, gdyż wynosi 60 K. uważa Izba pozostawienie status quo za korzystniejsze.

8. Używanie orła cesarskiego w szyldzie i pieczęci.

Ministerstwo handlu zamierza w porozumieniu z ministerstwem spraw wewnętrznych uregulować prawo używania orła cesarskiego w szyldzie i pieczęci. Odznaczenie to, udzielane na podstawie § 58 ust. przem. uprawniać ma zdaniem ministerstwa do umieszczenia orła w szyldzie jakoteż na listach kupieckich i drukach, z wyłączeniem prawa używania na towarach i innych częściach składowych przedsiębiorstwa (auf Waren oder sonstigen Betriebsgegenständen).

W tym względzie wyraziła Izba zdanie, że prawo używania orła cesarskiego należałoby rozciągnąć także na opakowanie towarów, jakoteż na wozy, rozwożące towar (Streifwagen), tak iż zakaz używania orła miałyby się ograniczyć do umieszczenia go na samych towarach, w sposób nie dający się od nich oddzielić. Izba oświadcza się w końcu za unormowaniem szczegółowego przywileju z §. 58 u. p., na podstawie którego przysługiwałoby stronie prawo używania orła cesarskiego w marce ochronnej.

**IZBA HANDLOWA I PRZEMYSŁOWA
W KRAKOWIE.**

SPRAWOZDANIE
z publicznego posiedzenia
IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
W KRAKOWIE
z dnia 3 marca 1908 roku.

TREŚĆ:

1. Sprawozdanie z czynności biura za czas od dnia 11-go
lutego 1908. Str. 88.

Wybory.

2. Sędziowie fachowi dla Rzeszowa " 93.
3. Sprawozdanie posła do Sejmu krajowego, p. Józefa
Sarego " 94.
4. Wybór posła na Sejm krajowy " 96.

Komunikacye.

5. Kanał Dunaj – Kraków " 96.
6. Stosunki na kolei Północnej " 98.

Prezydent Dattner konstatuje komplet i otwiera posiedzenie o godz. 4 popołudniu.

Sprawozdanie z czynności biura za czas od dnia 11-go lutego 1908 roku.

Do dziennika podawczego wpłynęło ogółem 1640 aktów, które pociągnęły za sobą potrzebę wysłania 1986 pism do władz i stron.

Stałe sekcye Izby odbyły następujące posiedzenia:

14 lutego 1908 komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych,

27 lutego 1908 komisya prezydyalna,

27 lutego 1908 komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych,

6 marca 1908 komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych;

20 marca 1908 komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych,

3 kwietnia 1908 komisya dla komunikacyi kolejowych i wodnych,

9 kwietnia 1908 komisya dla połączonych sekcyi,

10 kwietnia 1908 komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych,

13 kwietnia 1908 komisya prezydyalna.

Nadto odbyło się w dniu 7 marca 1908 posiedzenie komitetu dla rozpatrzenia sprawy p. r. Zygmunta Rescha,

w dniu 24 marca 1908 roku konferencya w sprawie spożycyńki niedzielnego w aptekach publicznych, w dniu 7-go kwietnia 1908 konferencya przy udziale delegatów Izby lwowskiej w sprawie reformy ustawodawstwa górniczego, oraz w dniu 15 kwietnia 1908 konferencya w sprawie projektu nowego regulaminu ruchu.

W dniu 11 marca 1908 odbył się w Wiedniu zainicyowany przez Izbę handlową i przemysłową w Krakowie, miasto Kraków, Izbę wiedeńską i miasto Wiedeń — zjazd wszystkich interesentów w sprawie szybkiego rozpoczęcia budowy kanału z Krakowa do Wiednia.

W zjeździe tym wzięła Izba udział przez swoich delegatów pp. prezydenta Dattnera, wiceprezydenta Federowicza, radcę inż. Edwarda Uderskiego i posła Edmunda Zieleniewskiego.

W konferencyi, zwołanej w tejsamej sprawie na 16-go marca 1908 przez Wydział krajowy Dolnej Austrii, wzięli udział w zastępstwie Izby pp. prezydent Dattner oraz radca inż. Karol Rudolphi.

W dniach 23 i 24 marca 1908 odbyła się w ministerstwie kolejowem ankieta w sprawie transportów mięsa z Galicyi do Wiednia.

W ankiecie wziął udział imieniem Izby, sekretarz dr. Benis.

Z powodu zgonu Namiestnika śp. Andrzeja hr. Potockiego, wysłało prezydium Izby na ręce wdowy telegram kondolencyjny.

Nadto złożyło prezydium wieniec na trumnie zmarłego i wzięło udział w uroczystości pogrzebowej we Lwowie. W pogrzebie w Krzeszowicach uczestniczyła Izba in corpore.

W Y D A N O:

I. W sprawach przemysłowych:

1 opinię w sprawie projektu rozporządzenia o obrocie odpadkami celuloideu i towarami celuloidowymi.

1 opinię w sprawie odpoczynku niedzielnego w biurach pośrednictwa pracy.

1 opinię w sprawie podziału Galicyi na okręgi inspektorów piwnic winnych.

1 opinię w sprawie koncesyi na prywatną halę aukcyjną.

1 opinię w sprawie koncesyi na kolejowe biuro reklamacyjne.

3 opinie w sprawie koncesyi na biuro podróży.

1 opinię w sprawie charakteru przemysłowego eskontu weksli i udzielania pożyczek pieniężnych.

1 opinię w sprawie charakteru przemysłowego maszynowego szycia zeszytów szkolnych za pomocą nici.

1 opinię w sprawie charakteru przemysłowego wykonania napisów i ozdób na nagrobkach.

1 opinię w sprawie charakteru przemysłowego wyrobów betonowych.

1 opinię w sprawie charakteru przemysłowego brania miary na ubiory męskie.

1 opinię w sprawie charakteru przemysłowego wykończenia (Ausnähen) materii wełnianych.

1 opinię w sprawie charakteru przemysłowego wyrobu pieczęci kauczukowych.

1 opinię w sprawie charakteru przemysłowego bicia cieląt, celem dalszej odsprzedaży tychże w całych sztukach.

1 opinię w sprawie zezwolenia na używanie godła czerwonego krzyża.

27 opinii w sprawie dyspenz od dowodu uzdolnienia.

4 opinie w sprawie publicznej wysprzedaży towarów.

1 opinię w sprawie zawiązania stowarzyszenia przemysłowego.

2 opinie w sprawie opłat targowych.

1 opinię w sprawie taryfy maksymalnej na pieczywo.

1 opinię w sprawie taryfy doróżkarskiej.

Poparto 37 podań o przyjęcie na wiedeńskie kursa majsterskie oraz 3 podania o stypendyum, celem zwiedzenia wystawy techniki rękodzielniczej we Wiedniu.

Poparto skutecznie prośbę Towarzystwa szewców w Starym Sączu w sprawie uzyskania maszyn ręкодzielniczych z Ministerstwa handlu.

II. W sprawach handlowych:

- 1 opinię w sprawie płatności prowizji ajenta.
- 1 opinię w sprawie wagi worka przy przesyłaniu zboża.
- 1 opinię w sprawie kupna — sprzedaży siana, z dostawą „na każde żądanie“ kupującego.
- 1 opinię w sprawie zwrotu wartości beczek przy sprzedaży nafty.
- 1 opinię w sprawie ceny demijonów.

III. W sprawach handlowo-politycznych:

1 opinię w sprawie traktowania celnego kleju, gumy arabskiej i t. p. artykułów, adjustowanych do sprzedaży detalicznej.

1 opinię w sprawie traktowania celnego towarów, których opakowanie obłożone jest wyższem cłem, niż 50 kor. za 100 kg.

1 opinię w sprawie otwarcia urzędu cłowego nad Wisłą w Tarnobrzegu.

3 certyfikaty w sprawie ulg przy sprowadzaniu maszyn z zagranicy.

10 certyfikatów w sprawie uwolnienia od cła rosyjskich odpadków kości, przeznaczonych do fabrykacji sztucznego nawozu.

1 świadectwo pochodzenia dla towarów idących do Francji.

3 certyfikaty w sprawie ulg paszportowych przy wyjeździe do Rosji.

Podano interesentom stawki celne w 2-ch wypadkach.

Ogłoszono w dziennikach notatkę w sprawie ułatwień przy zapiskowym wywozie towarów na niepewną sprzedaż (Losungsware).

IV. W sprawach podatkowych:

1 opinię w sprawie obowiązku stemplowania kopii fakturowych.

11 opinii w sprawie poboru wolnej od podatku spżywczego benzyny do celów motorowych.

V. W sprawach ruchu kolejowego i wodnego.

24 kart legitymacyjnych dla agentów podróżujących.

5 poświadczeń celem uzyskania podwójnych rocznych kart kolejowych.

Zwrócono się do Dyrekcyi kolei państwowych w Krakowie w sprawie przedłużenia dwóch pociągów na linii Jasło — Nowy Zagórz.

Interweniowano w ministerstwie kolejowem w sprawie przywrócenia zniżek taryfowych na przewóz stołków drewnianych ze stacyi Skawce, Sucha, Maków i t. d.

Zwrócono się do władz centralnych i krajowych w sprawie uwzględnienia interesów spławu wiślanego przy uregulowaniu czasu ćwiczeń wojskowych na Wiśle.

VI. W sprawach pocztowych:

3 opinie w sprawie urządzenia nowych stacyi telegraficznych.

1 opinię w sprawie zaprowadzenia całonocnej służby telefonicznej w centralnym urzędzie telefonicznym w Oświęcimie.

1 opinię w sprawie urządzenia publicznej mownicy telefonicznej w Lubieniu (pow. Myślenice).

1 opinię w sprawie połączeń telefonicznych między Galicyą i północnemi Węgrami oraz między Galicyą i Czechami.

Interweniowano w urzędzie pocztowym w Krakowie w sprawie wcześniejszego doręczania poczty listowej kupcom, zamieszkałym w Krakowie przy ulicy Studenckiej.

VII. Biuro wywiadowcze dla spraw taryfowych podało interesentom stawki frachtowe dla 6-u gatunków towarów w 23-ch relacjach.

VIII. Marek ochronnych zarejestrowano 22 oraz 2 wzory przemysłowe.

IX. W dziennikach miejscowych zamieszczono 21 notatek o rozpisaniu dostaw i sprzedaży publicznych.

X. Władzom wojskowym i cywilnym poświadczono stosowność cen w 5-ciu wypadkach oraz podano tymże w 6-u wypadkach ceny targowe i giełdowe rozmaitych artykułów.

XI. Intendanturze X korpusu w Przemyślu podano rzeczoznawców dla rozpatrzenia ofert na dostawę produktów mlewnych.

Sądowi krajowemu w Krakowie przedstawiono znawców dla handlu jajami.

XII. Władzom oraz stronom prywatnym podano w 32 wypadkach adresy firm krajowych i zagranicznych.

Wybory.

2. Sędziowie fachowi dla Rzeszowa.

Na opróżnione wskutek rezygnacji p. Izaka Holzera oraz zgonu śp. Stanisława Jaśkiewicza, miejsca dwóch asesorów handlowych przy c. k. Sądzie obwodowym w Rzeszowie, uchwalono zaproponować następujących kandydatów:

1. Ehrlicha Bertolda, wł. firmy protokołowanej „Bertold Ehrlich“, restauracja kolejowa w Rzeszowie.

2. Schaittera Józefa wł. protokołowanej firmy, „J. Schaitter i S-ka“, handel towarów mieszanych w Rzeszowie.

3. Schönbluma Józefa Michała, współwłaściciela protokołowanej firmy: „Bracia Schönblum“, kantor wymiany w Rzeszowie.

4. Sumpera Adolfa Władysława, inżyniera i współwłaściciela fabryki wyrobów cementowych i betonowych w Rzeszowie.

Dotychczasowych asesorów pp. Edwarda Arvaya i Mojżesza Geschwinda, uchwała Izba zaproponować Sądowi na dalszy okres trzechletni.

3. Sprawozdanie posła do Sejmu krajowego p. Józefa Sarego.

W dniu 2 marca b. r. stanął przed wyborcami z Izby handlowej i przemysłowej dotychczasowy poseł do Sejmu, p. wiceprezydent Józef Sare, celem złożenia sprawozdania poselskiego.

Wyraziwszy podziękowanie za dowód zaufania, jakim obdarzyła Izba mowę, powierzając mu zastępstwo swych interesów w reprezentacji krajowej, skreśla pos. Sare sytuację w chwili wstąpienia do grona posłów sejmowych. Właściwe warsztaty pracy, sekcye i komisye sejmowe krystalizowały już wyniki swej pracy wobec zbliżającej się chwili zamknięcia Sejmu.

Z inicjatywy prezydium Izby wniósł p. Sare wspólnie z posłami Izby lwowskiej i brodzkiej memoriał w sprawie pomnożenia liczby posłów z Izb handlowych, który domagał się szerszego uwzględnienia interesów sfer handlowych i przemysłowych, reprezentowanych w Izbach.

W czasie najgorętszej dyskusji budżetowej zgłosił poseł Izby łącznie z reprezentantami miasta Krakowa wniosek nagły, wzywający Rząd do budowy nowego dworca kolejowego w Krakowie. Mimo jednomyślnej uchwały sejmowej nie został dotychczas uwzględniony ten doniosły postulat gospodarczy, nietylko naszego miasta ale i całego kraju.

W sesyi jesiennej brał poseł Sare udział w pracach komisji przemysłowej i komisji sanitarnej. Na podstawie referatu, wypracowanego przez mowę, uchwalił Sejm przystąpić do budowy zakładu dla obłąkanych w zachodniej Galicyi.

Przy obradach nad wnioskami o budowę krajowych zbiorników na naftę uchwalił Sejm na wniosek mowcy dodatkowe, aby budowę poruczono wyłącznie firmom krajowym.

Wiceprezydent Sare przechodzi następnie do scharakteryzowania sytuacji politycznej Sejmu i ugrupowania się stronnictw w sprawie reformy wyborczej. Konieczność szerszego uwzględnienia interesów politycznych ogółu ludności, która znalazła wyraz w zmienionym systemie wyborów do repre-

zentacyi państwowej, spowodowała przesunięcie się na lewo posłów krakowskich, a wraz z nimi i mowcę, jako zastępcę grupującej się przeważnie w miastach ludności handlowej, przemysłowej i rękodzielniczej.

Projektowana w Sejmie reforma wyborcza nie usuwała dotychczasowej nierówności między ilością mandatów z miast a liczbą zastępców ludności miejskiej. Mowca, jako reprezentant Izby handlowej stanąć musiał po stronie miast, jako płacówek życia gospodarczego kraju. Z chwilą, gdy przedstawiciele miast wystąpili z postulatem powszechnego głosowania należało, jeżeli już nie z pobudek sprawiedliwości społecznej, to ze względów polityczno - ekonomicznych domagać się wzmocnienia tych warstw i tych interesów, których przedstawicielstwo koncentruje się w Izbach handlowych. Mowca omawia w dalszym ciągu szereg spraw gospodarstwa krajowego, któremi przyszedł Sejm obok załatwienia sprawy reformy wyborczej zająć się musi. W pierwszym rzędzie winien Sejm domagać się energicznie zrealizowania ustawy o drogach wodnych i z całym naciskiem żądać jak najrychlejszego podjęcia budowy kanałów splawnych.

Nie mniej ważną jest kwestya emigracyi, pozbawiająca kraj corocznie setek tysięcy rąk roboczych. Wzmożenie sił produkcyjnych kraju i należyta ochrona wychodźców należą do najdonioślejszych problemów gospodarczej polityki Sejmu. W końcu porusza mowca potrzebę rozwinięcia akcji na polu zreformowania gminnej i okręgowej służby zdrowia jakoteż szpitalnictwa krajowego.

Kwestya uprzemysłowienia kraju, a w pierwszym rzędzie podniesienia wytwórczości rękodzielniczej i przemysłowej przez dostarczenie taniego kredytu, muszą znaleźć się na porządku dziennym zbliżającej się kadencyi sejmowej.

Mowę p. Sarego przyjęli członkowie Izby długotrwałymi oklaskami i uchwalili na wniosek radcy Blumenfelda, wyrazić mu pełne zaufanie za jego dotychczasową działalność poselską.

4. Wybór posła na Sejm krajowy.

Prezydent Dattner zarządza następnie wybór posła na Sejm krajowy z kuryi Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie.

Komisji wyborczej przewodniczy prezydent Izby p. Maurycy Dattner, obowiązki komisarza rządowego pełni sekretarz namiestnictwa p. Wiktor Rydel.

Wybór odbywa się kartkami. Do skrutynium powołuje przewodniczący członków Izby pp. Ehrenpreisa i Zielniewskiego.

Na 29-u głosujących otrzymał wszystkie głosy p. Józef Sare, II wiceprezydent miasta Krakowa, ck. Starszy radca budownictwa, który też wybrany został posłem Izby na Sejm krajowy.

5. Kanał Dunaj - Kraków.

Na posiedzeniu byli obecni radcy tutejszej ekspozytury dyrekcyi budowy dróg wodnych pp. Czerwiński i Mączyński.

Przewodniczący zaznacza, że na podstawie uchwały Izby oraz na podstawie upoważnienia prezydenta miasta dra Leo, porozumiał się z przedstawicielami Izby handlowej wiedeńskiej i z dyrektorem wiedeńskiego magistratu p. Weisskirchnerem, w sprawie rozwinięcia akcji za budową kanału Wiedeń - Kraków. Postanowiono rozwinąć akcję w ten sposób, aby prezydium Izby handlowej wiedeńskiej i krakowskiej oraz magistraty wiedeński i krakowski wezwały do wspólnych zabiegów wszystkie interesowane czynniki i urzędy zebrać ich w Wiedniu. W zebraniu wzięłyby udział reprezentacje wszystkich miast, położonych wzdłuż projektowanej linii kanału Wiedeń - Kraków, wszystkie korporacje przemysłowe, związki fabryczne i t. d.

Izba wiedeńska zawiadomiła tutejszą, że dn. 11 b. m. odbędzie się wspólne zebranie interesowanych czynników w Wiedniu. Mowca miał sposobność poinformowania się, że sprawa budowy kanału Kraków - Wiedeń ma obecnie wi-

doki powodzenia. Wedle zapewnień sfer miarodajnych, koniunktury są bardzo pomyślne i zdaje się być niedalekim czas rozpoczęcia budowy kanału i wykonania ustawy z roku 1901. Wedle obecnych obliczeń, kwota przeznaczona na budowę kanału okazała się za szczupłą; niezawodnie Rada państwa uchwali potrzebne dodatkowe kwoty i w ten sposób przyczyni się do ostatecznego pomyślnego załatwienia tak ważnej sprawy.

Na zaproszenie Izby, p. radca Czerwiński podał obecny stan prac nad wygotowaniem projektów dróg wodnych galicyjskich. Na podstawie wyników rewizji trasy opracowano dla przestrzeni Zator - Samborek projekt szczegółowy i przeprowadzono co do niego w roku 1904 dochodzenia reambulacyjne oraz rozprawę wywłaszczającą. Równocześnie opracowywano projekty dla dalszych przestrzeni kanału, a w roku 1906 przedłożono operaty techniczne dla rewizji trasy kanału na przestrzeniach Bestwina - Zator - Pychowice względnie Skotniki pod Krakowem, i rozpoczęto wykonanie już bliskie ukończenia, projektów szczegółowych. Dla kanalizacji Wisły w obrębie Krakowa i Podgórza opracowano w roku 1906 projekty szczegółowe, poddane w roku 1907 dochodzeniom komisji a wyniki tej komisji są wogóle korzystne i ekspozytura przystąpiła do opracowania operatów dla rozdania robót. Prace w tej mierze są obecnie w pełnym toku i postąpiły bardzo znacznie naprzód.

W dyskusji członek Izby p. Judkiewicz podniósł konieczną potrzebę dalszego energicznego pilnowania tej sprawy i zaznaczył, że główne trudności zachodzą podobno pod względem finansowym ze strony ministra skarbu.

Poseł Zieleniewski wskazał, że obecny minister handlu jest życzliwie usposobiony dla budowy kanału, a o ile idzie o tak znaczne dodatkowe kwoty, to minister skarbu musi się gruntownie zastanowić, czy skarb państwa może ponieść nowy corocznie znaczny wydatek. Mowca dodał jeszcze, że obecnie wszystkie grupy parlamentu są przychylnie usposobione dla budowy kanału.

Po dalszych przemówieniach pp. Zygmunta Mendels-

burga i Uderskiego oraz wyjaśnieniach p. radcy Czerwińskiego i prezydenta Izby Dattnera, Izba upoważniła prezydium do dalszego pilnowania tej sprawy i wzięcia udziału w zapowiedzianej na dzień 11 b. m. w Wiedniu konferencji, pozostawiając mu prawo przybrania delegatów.

6. Stosunki na kolei Północnej.

Prezydent Dattner zdaje sprawę z akcyi, przedsięwziętej przez prezydium Izby w celu przywrócenia normalnego ruchu na kolei Północnej.

Przedewszystkiem należy z zadowoleniem zaznaczyć, że p. minister kolei żelaznych, zgodnie z zapatrywaniem Izby przeświadczony jest o konieczności odrębnego załatwienia sprawy dróg wodnych od kwestyi reorganizacyi kolei Północnej. Przy ministerstwie ma być utworzonym specjalne biuro inwestycyjne, którego zadaniem będzie przygotować odpowiednie ulepszenia na kolei. Na rok bieżący przyznano ministerstwu skarbu na ten cel 30 milionów koron. W następnych 3-ch latach ma być zużytych na te same cele 100 milionów koron. Po przeprowadzeniu tych inwestycyi spodziewać się można normalnych stosunków transportowych na kolei Północnej.

Wedle informacji uzyskanych przez p. prezydenta, ma być nowy dworzec kolejowy w Krakowie wkrótce wybudowany. Nadto toczą się obecnie studia nad budową trzeciego toru kolei Północnej, a odnośne plany znajdują się już w opracowaniu.

Mowca zaznacza w końcu, iż wyłącznie winy dzisiejszych stosunków nie można przypisywać ministerstwu kolejowemu, ani kierownictwu tejże kolei, które wobec zaniedbań poprzedniego zarządu i wzrastającego w szybkim tempie ruchu towarowego, ma istotnie do wykonania bardzo trudne zadanie.

Radca Uderski stwierdza, iż rząd miał prawo i obowiązek wykonywać kontrolę nad koleją Północną i nie po-

winien był dopuścić do zaistnienia obecnych nieznośnych wprost stosunków.

Trzeci tor byłby najbardziej potrzebnym na linii Kraków - Oświęcim dla szybszego przewozu węgla, z braku którego zamknięto wiele fabryk galicyjskich.

Izba przyjęła do wiadomości sprawozdanie prezydium.

**IZBA HANDLOWA I PRZEMYSŁOWA
W KRAKOWIE.**

SPRAWOZDANIE
z publicznego posiedzenia
IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
W KRAKOWIE
z dnia 21 kwietnia 1908 roku.

TREŚĆ:

1. Wspomnienie pośmiertne. Str. 102.

Komunikacje.

2. Manifestacya za budową kanału Dunaj-Odra-Wisła „ 104.
3. Wnioski na państwową Radę kolejową „ 114.
4. Uregulowanie transportu mięsa do Wiednia „ 117.
5. Zamknięcie spławu na Wiśle „ 118.
6. Utworzenie stacyi telegraficznej w Ryglicach „ 119.
7. Połączenie telefoniczne z Czechami i Węgrami „ 120.
8. Zaprowadzenie nocnej służby telefonicznej w Oświę-
cimie 120.

9. Stacja telefoniczna w Lubieniu Str. 121.
 10. Interpelacja w sprawie automatycznej centrali telefonicznej w Krakowie „ 121.

Ogólne sprawy gospodarcze.

11. Zmiana ustawy budowlanej „ 121.

Sprawy przemysłowe.

12. Spoczynek niedzielny przy sprzedaży artykułów spożywczych w Krakowie „ 123.
 13. Spoczynek niedzielny przy sprzedaży towarów w stowarzyszeniach spożywczych „ 124.
 14. Spoczynek niedzielny w przemyśle pośrednictwa pracy „ 125.
 15. Charakter przemysłowy wykończania (Ausnähen) materii wełnianych „ 126.
 16. Charakter przemysłowy bicia cieląt „ 126.
 17. Charakter przemysłowy wyrobu pieczęci kauczukowych „ 127.

Sprawy handlowe.

18. Import pomarańcz przez Tryest „ 127.
 19. Uregulowanie handlu karmą dla zwierząt „ 128.
 20. Zwyczaje w handlu sianem i koniczyną „ 131.

Prezydent Dattner konstatuje komplet i otwiera posiedzenie o godz. 4 popołudniu.

1. Wspomnienie pośmiertne.

Przed przystąpieniem do porządku dziennego poświęca, przewodniczący prezydent Maurycy Dattner wspomnienie żałobne, pamięci zmarłego Namiestnika:

„Przed kilku dniami kraj cały i całe polskie społeczeństwo okryły się ciężką żałobą, z powodu tragicznego zgonu śp. Namiestnika, Andrzeja hr. Potockiego, który powalony haniebnym skrytobójczym ciosem z ręki zaślepionego mordercy, padł na posterunku, świecąc jeszcze w tej ostatniej chwili swego życia, wprost bezprzykładnem poczuciem obowiązku i wyniosłą równowagą umysłu.

„Prezydyum Izby odwołało na znak żałoby plenarne posiedzenie, wyznaczone na 14 b. m., wysłało imieniem Izby telegramy kondolencyjne na ręce Dostojnej Wdowy oraz Prezydyum c. k. Namiestnictwa, złożyło wieniec na trumnie zmarłego i wzięło udział we lwowskiej uroczystości pogrzebowej, a Izba cała, uczestnicząc korporatywnie w kondukcie żałobnym w Krzeszowicach, najlepszy dała wyraz uczuciom przywiązania i czci dla Zmarłego i głębokiego żalu po Jego stracie.

„Dla nas, dla przemysłowców, kupców i rękodzielników, których ta Izba ustawową jest reprezentantką, był śp. Andrzej Potocki czemś więcej aniżeli tylko sprawiedliwym Namiestnikiem, który ściśle przestrzeganie ustaw umiał połączyć z szczerze obywatelskim duchem i wrodzoną szlachetnością serca oraz chęcią niesienia pomocy każdemu, kto jej potrzebował.

„Śp. Andrzej hr. Potocki, potomek starożytnego magnackiego rodu, stał zawsze w pierwszej linii tych, którzy uznawali społeczną wartość produktywnej pracy w handlu i przemyśle. Wszystkie usiłowania na tem

polu, znachodziły w zmarłym Namiestniku najgorliwszego przyjaciela, który zawsze czynem i radą, wpływami i funduszami spieszył tam, gdzie chodziło o gospodarcze podniesienie kraju lub stworzenie nowej siedziby dla uczciwej pracy. Cały szereg zakładów przemysłowych w największym stylu, kopalnie węgla, huty cynkowe, rafinerie nafty, wszystko to co stanowi rdzeń naszego przemysłu, złączone jest z nazwiskiem hr. Potockiego.

„Śp. Namiestnik, który z tak dziwną i rzadką bezstronnością umiał ogarniać wszystkie dziedziny narodowego życia, nie ograniczał się wyłącznie na pracy wielkoprzemysłowej. Równie zapobiegliwą opieką otaczał i handel, a najlepszy tego dał dowód przez reorganizację Banku galicyjskiego, który inicjatywie Andrzeja hr. Potockiego zawdzięcza odnowienie swego bytu. Niemniej starań i pracy poświęcił też Zmarły rozwojowi małego przemysłu, ułatwiając mu warunki materialnego powodzenia i biorąc udział — jak tego niedawno przy zawiązaniu Izby rękodzielniczej w Krakowie byliśmy świadkami — w usiłowaniach organizacyjnych naszego rękodziela.

„Zmarły Namiestnik był wkońcu jednym z pierwszych w kraju, który przez założenie instytucji domów robotniczych, wskazał praktycznym czynem drogę do polepszenia bytu licznej rzeszy robotniczej.

„Strata człowieka obdarzonego naturą tak bogatą i tak wszechstronną, jest dla nas wszystkich klęską niepowetowaną. Izbie niestety nic obecnie nie pozostaje, jak tylko uczcić i zachować we wdzięcznym sercu pamięć Zmarłego“.

Członkowie powstawszy z miejsc wysłuchali przemowy i uchwalili manifestację żałobną zamieścić w protokole posiedzenia.

Komunikacye.

2. Manifestacya za budową kanału Dunaj - Odra - Wisła.

Z inicjatywy Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie zwołane zostało w porozumieniu z gminą miasta Krakowa oraz Izbą handlową wiedeńską i gminą miasta Wiednia, na dzień 11 marca 1908 do Wiednia wspólne zebranie manifestacyjne w sprawie przyspieszenia budowy kanału, mającego połączyć Dunaj z Odrą i Wisłą.

Zebranie, na którem zastąpione były wszystkie gminy, związki gospodarcze oraz Izby handlowe, położone wzdłuż trasy przyszłego kanału, odbyło się przy licznych udziałach posłów do Rady Państwa, członków Izby Panów itd.

W szeregu referatów dało zgromadzenie raz jeszcze wyraz jednomyślnemu zapatrywaniu sfer gospodarczych, iż budowa kanału w myśl powziętej przez parlament i sankcjonowanej przez Koronę ustawy, zapewni długotrwałe i znaczne korzyści zarówno handlowi i przemysłowi, jak i rolnictwu i górnictwu w północnych i północno - zachodnich częściach Monarchii.

Imieniem Izby krakowskiej przedstawił sekretarz dr. Artur Benis znaczenie przyszłego kanału dla górnictwa i przemysłu w Zagłębiu krakowskim w referacie, który przytaczamy w oryginalnym brzmieniu:

I. Zum unmittelbaren Attraktionsgebiet der galizischen Strecke des Wien - Krakau - Kanals gehören, wie ein Blick auf die Karte zeigt, die politischen Bezirke Krakau, Podgórze, Chrzanów, Biała und Żywiec, welche von der Trasse direkt durchschnitten werden.

Nun liegt gerade um Krakau und westlich von Krakau, bis an die Grenze von Österreichisch- und Preussisch-Schlesien sowie von Russisch-Polen, das Zentrum der galizischen Kohlenproduktion, des galizischen Bergbaues und der galizischen Fabriksindustrie.

Die industrielle Entwicklung des Reviers ist schon jetzt

eine sehr bedeutende und befindet sich infolge günstiger natürlicher Vorbedingungen und Hilfsquellen in fortwährendem raschen Steigen, was im kräftigen jährlichen Zuwachs grosser neuer Bergbau-, Hütten- und Industrieetablissements am augenfälligsten zutage tritt.

Es sei uns demnach gestattet, einige Tatsachen und Daten vorzubringen, um darzulegen, dass ganz abgesehen vom Handels- und Transitverkehr zwischen Ost und West, der durch Krakau fliesst, sowie ganz abgesehen vom galizischen Eigenhandel, schon die im Revier ansässige und dort bodenständige Industrie, den Kanalverkehr reichlich alimentieren kann und andererseits durch den Kanal zu einer weiteren Entwicklung und Expansion befruchtet werden wird.

Die Produktion des Krakauer Reviers beruht auf der Gewinnung und Verarbeitung der natürlichen, sehr reichen Bodenschätze des Landes, und gerade dieser, in den natürlichen Vorbedingungen des Reviers basierte Charakter sichert ihr für die Zukunft die glänzendsten Entwicklungschancen.

II. Vor allem kämen hier die Verhältnisse der Bergbauproduktion des Krakauer Reviers in ihren Wechselbeziehungen zur zukünftigen Kanalstrasse in Betracht.

Die Kohlenwerke des Krakauer Reviers befinden sich seit einigen Jahren in der Phase lebhafter Entwicklung und berechtigen zu sehr weitgehenden Erwartungen.

Kohlenförderungen in q:

1903	8,155.324
1904	9,884.381
1905	11,182.009
1906	13,036.862
1907	13,590.223

Die Förderung der bestehenden Gruben des Reviers wächst also jetzt um zirka 20.000 Wagen (2,000.000 q) jährlich.

Die Produktionszunahme im Jahre 1907 war nur gering, weil infolge Waggonmangels an der k. k. Nordbahn die Fördermengen künstlich eingeschränkt werden mussten.

Serienweise geführte Tiefbohrungen haben in einer ganzen Reihe von Ortschaften (Młoszowa, Ryczów, Libiąż, Regulice, Harmęże, Byczyna, Olszyna, Kwaczała, Gierałtowice, Alwernia, Szczakowa, Kaniów u. a.), die alle teils direkt an der Kanaltasse, teils in deren nächster Nähe liegen, die unmittelbare Kontinuität des Kohlenvorkommens im ganzen Revier, von der schlesischen Grenze an bis über Krakau, konstatiert.

Vom Interesse, welches seitens des Kapitals und der Unternehmungslust am Kohlenreichtum des Krakauer Reviers genommen wird, gibt auch die Zahl der im Revier auf Kohle angemeldeten Freischürfe ein beredtes Zeugnis.

Anzahl der gemeldeten Freischürfe:

Im Jahre 1904	7.034
.. " 1905	12.082
" " 1906	17.047
" " 1907	20.076

In den ersten zwei Monaten des laufenden Jahres wurden bereits über 4000 Freischürfe auf Kohlen, hierunter zirka 3500 auf Rechnung des Staates durch die k. k. Bergdirektion Brüx, angemeldet. Wie verlautet, soll auch der Staat die Anmeldung der Freischürfe in Westgalizien an geeigneten Orten weiter fortsetzen.

Im ganzen Revier herrscht die allerregste Tätigkeit. Die alten Etablissements (Jaworznoer Kohलगewerkschaft, Sierszaer Gruben der galizischen Montanwerke A.-G.) erweitern ihre Anlagen. Es werden Förder- und Aufbereitungseinrichtungen modernster Art und im allergrössten Stil gebaut, alte Schächte werden vertieft, neue (Siersza) niedergestossen. Eine der älteren Bergbauunternehmungen (*Société anonyme minière et industrielle*, früher Domgrube, Bory) baut eine grosse, moderne Anlage mit zwei Doppelschächten, die auf eine jährliche Förderung von 5,000.000 *q* berechnet ist. Eine gleich grosse Anlage wurde seitens der Steinkohलगewerkschaft Brzeszcze im Sommer 1907 in Betrieb gesetzt. Beide

Etablissements werden noch einige Zeit brauchen, um auf ihre volle Leistungsfähigkeit zu kommen.

In Libiąz wird seitens der *Compagnie Galicienne des mines* eine Bergwerksanlage errichtet, die sich jetzt im dritten Baujahr befindet und wohl auch bald beendet sein wird.

Die Kohle der neuen Gruben entspricht teils den bekannten galizischen Qualitäten, teils den mittleren oberschlesischen Marken.

Auf den Terrains von drei Bergwerksunternehmungen, welche besonders mächtige Kohlenflötze durch Bohrungen angefahren haben, dürfte ebenfalls in nächster Zukunft an die Erbauung von Anlagen, bzw. an das Abteufen von Schächten geschritten werden.

Die rasche Entwicklung des Kohlenbergbaues im Krakauer Revier ist auch an der Zunahme der Fläche der jährlich erteilten Grubenmasse ersichtlich:

Im Jahre 1904	8	ha
„ „ 1905	49·2	„
„ „ 1906	36·1	„
„ „ 1907	74·6	„

Auf die technische Ausgestaltung der Gruben dieses Reviers wirft die Steigerung der durchschnittlichen Leistung eines Arbeiters ein gewisses Licht.

Nach den statistischen Aufstellungen der Bergbehörden hat die durchschnittliche Leistung an Kohle eines Arbeiters betragen:

Im Jahre 1903	2084	q
„ „ 1904	2286	„
„ „ 1905	2592	„
„ „ 1906	2723	„

Die Ziffern des Jahres 1907 sind noch nicht publiziert.

Die Produktion des Krakauer Reviers hat im Jahre 1903 7·99% der gesamten Produktion Österreichs an Steinkohlen betragen. Im Laufe der Jahre stieg dieser Prozentsatz trotz

des starken Anwachsens der österreichischen Gesamtproduktion auf:

Im Jahre 1904	8·34%
„ „ 1905	8·88%
„ „ 1906	9·67%

Im Laufe der nächsten Jahre dürfte, sobald die im Baue begriffenen Anlagen die volle Förderung aufnehmen, die Produktion des Krakauer Reviers auf das Doppelte steigen und eine Viertelmillion Waggons jährlich erreichen.

Was ein Wasserweg für einen Kohlenbergbau und die sich herum gruppierenden Industrien bedeutet, braucht hier wohl nicht des weiteren ausgeführt zu werden.

Eine wohlfeile Wasserfracht würde den Kohlenwerken des Krakauer Reviers gestatten, der starken Nachfrage Schlesiens, Mährens und Wiens nach billiger Hausbrand- und Kesselkohle Genüge zu leisten und die hiedurch freigewordenen Mengen schlesischer Kohle würden dem Industriekonsum dieser Länder sowie dem Industrie- und Brandkonsum Wiens zuströmen können. Im Ostrau-Karwiner Revier wird übrigens die Erscheinung immer deutlicher, dass die an Ort und Stelle geförderte backfähige Kohle, in lukrativster Weise auf Koks (worin Österreich bekanntlich passiv ist) und Nebenprodukte (Benzol) verarbeitet wird und zur direkten Verheißung gar nicht gelangt.

Der Kanal würde anderseits jenen galizischen Industrien, welche oberschlesische Kohle bzw. oberschlesischen oder Ostrauer Koks nicht entbehren können, gestatten, diese Kohle bis nach Krakau, als der westlichen Einbruchspforte Galiziens, mit einer ganz billigen Vorfracht zu bringen.

Der billige Bezug dieser Kohle ist aber Hauptbedingung zur Entwicklung jener Grossindustrien, welche sich in der Gegend von Krakau angesiedelt haben, und die hievon ganz gewaltige Quantitäten konsumieren.

III. Unter den Bergbauintdustrien des Krakauer Reviers nimmt weiter die Zinkindustrie einen hervorragenden Platz ein. Die Produktion an Rohzink hat betragen:

Im Jahre 1904	. 57.700 q	Wert K 2,884.419
" " 1905	. 65.508 " "	" " 3,684.843
" " 1906	. 75.256 " "	" " 4,573.489
" " 1907	. 83.084 " zirka "	" " 5,000.000

Die Steigerung der Qualitäten ist demnach eine sehr bedeutende, insbesondere im Vergleich mit der Gesamtproduktion Österreichs:

Gesamtproduktion im Jahre 1904	. . 91.593 q
" " " 1905	. . 93.261 "
" " " 1906	. . 108.036 "

Während also die Zinkproduktion im Krakauer Revier von Jahr zu Jahr wächst, hat sich dieselbe in den anderen Kronländern verringert, so dass der Zuwachs der Gesamtproduktion Österreichs, ausschliesslich auf die intensive Tätigkeit der westgalizischen Werke zurückzuführen ist.

Mit der Rohzinkindustrie steht in innigster Wechselbeziehung die hier hüttenmässig betriebene Zinkweissproduktion. Auch hier lassen wir die Ziffern sprechen:

Im Jahre 1904	. . . Wert K 1,061.162
" " 1905	. . . " " 1,113.913
" " 1806	. . . " " 1,142.269
" " 1907	. . . " " 2,156.344*)

Sowohl das Zink als auch das Zinkweiss wird nach den westlichen Provinzen Österreichs und ins Ausland ausgeführt. Die wohlfeile Wasserfracht würde die Konkurrenzkraft dieser Industrie gegenüber der deutschen, belgischen und englischen stärken, insbesondere aber die billige Zufuhr der bis nun aus weiten Entfernungen und zumeist aus dem Ausland eingeführten Zinkerze erleichtern.

Die in der Zinkindustrie erzielten Erfolge gaben auch den Ansporn zur intensiveren Aufnahme des Zinkerzbaues.

Die Zink- und Bleierzgruppe in Kały baut jetzt eine

*) Neuanlage von zwei Ofen.

neue Schacht- und Aufbereitungsanlage und auch von den galizischen Montanwerken A.-G. wird eine Bergbauanlage für Zinkerze in Trzebionka errichtet.

An die hüttenmännische Zinkproduktion gliedern sich andere Betriebe (Schwefelsäure als Nebengewinnung beim Rösten der Zinkerze, Zinkwalzwerk, Blechverzinkerei u. a.)

Im Revier werden ausser Zinkerzen noch Bleierze (1907 im Werte von K 1,300.000) gewonnen, doch wird dieses Erz roh ins Ausland exportiert.

Ähnlich wie die Bleierze werden auch die im Revier gewonnenen Eisenerze der Gewerkschaft Czerna nach Oberschlesien (Friedenshütte) exportiert. Die Produktion hat im Jahre 1907 zirka 120.000 *q* betragen. Die Anlage wird jetzt erweitert und ausgebaut. Denselben Weg ins Ausland nimmt auch der hier bergmännisch geförderte feuerfeste Ton, Gips und andere Fossilien (Dolomit), die mangels einer billigen Verbindung mit den innerösterreichischen Industriezentren, dem benachbarten Oberschlesien zufließen.

IV. An den eigentlichen Bergbau schliesst sich organisch die Gewinnung und Verarbeitung von nicht vorbehaltenen Bergbauprodukten.

Kürzshalber nimmt die Kammer von der ziffermässigen Darlegung der Produktionsmengen Umgang und beschränkt sich auf die Nennung der wichtigsten Artikel, u. zw.: feuerfester Ton, Gips, roh und gebrannt, Schotter, Kalkstein, insbesondere aber Porphyry, zu dessen Exploitation jetzt eine grossgeplante, neue Anlage mit einer jährlichen Leistungsfähigkeit von 10.000 Waggons gebaut wird.

Die im Revier ansässige und hochentwickelte Kalk-, Zement-, Dolomit-, Tonwaren- und Soda industrie stützt sich ebenfalls auf den natürlichen Reichtum des Bodens an Mineralien (Kalkstein, Mergel, Salz).

Gerade die Exploitation und die Verwertung dieser schweren voluminösen Materialien und Finalprodukte würde sich auf Basis der Kanaltransporte gedeihlich entwickeln können, insbesondere da das Gelände der übrigen Kanal-

strecke ein anderes geologisches Gepräge trägt und in den genannten Artikeln nur eine geringe Produktion besitzt.

Von anderen Grossindustrien des Krakauer Reviers wären zu nennen: die chemische Industrie (Petroleumraffinerie, Holzdestillation, Asphaltwerke, Superphosphate, Erdfarben u. a.), Eisenindustrie (Stahlwerk, Feinblech, Walzeisen, Gusswaren, Schrauben, Draht und Drahtnägel, Kessel, Maschinen, Eisenwaren u. a.), Papierfabrikation, Holzschliff, Möbel aus gebogenem Holz, Mühlenindustrie, schliesslich das Białaer Industriezentrum (Textilwaren).

Die Expansion und das Gedeihen dieser Industrien hängt, wie das der ganzen modernen Grossindustrie, vor allem von billigen Frachten ab.

V. Schliesslich sei uns gestattet, obwohl es mit der industriellen Entwicklung des Krakauer Reviers in keinem genetischen Zusammenhang steht, auf die Bedeutung des Kanals für den Krakauer Holzverkehr hinzuweisen.

Krakau besitzt durch seine geographische Lage an der österreichisch-deutsch-russischen Grenze und als Knotenpunkt des Eisenbahnnetzes dieser drei Staaten, alle Vorbedingungen zu einem grossen Handels- und Stapelplatz für den Holzverkehr.

Ein bei Krakau beginnender Kanal zur Oder und zur Donau mit seinen natürlichen Verbindungen mit dem deutschen Wasserstrassennetz, mit der Donau (Regensburg) und mit der Weichsel (Ostsee), wäre von allergrösster Tragweite für den Holzverkehr sowohl nach dem Inland, insbesondere nach Wien, als auch für den Export nach und über Deutschland.

Nach Aussagen hervorragender Sachverständiger dürfte ungefähr ein Drittel der galizisch-bukowinischen Holzproduktion nach Westen, zwei Drittel ostwärts, gegen die russischen und rumänischen Häfen des Schwarzen Meeres gravitieren.

Von den 60.000 westwärts gehenden Wagen ist ein Teil für den innerösterreichischen Konsum bestimmt, ein

Teil erreicht über Oderberg – Kosel bzw. über Aussig – Tetschen das Netz der deutschen Wasserstrassen.

Ein Krakau—Wien-Kanal würde der Holzindustrie Galiziens vor allem einen Weg eröffnen, um mit der tarifarisch protegierten ungarischen bzw. siebenbürgischen Konkurrenz in Wien den Wettbewerb aufzunehmen.

Die billigere Vorfracht auf dem Kanal würde die Konkurrenzfähigkeit galizischen Holzmaterials in Deutschland heben und unserer Holzindustrie gestatten, weiter vorzudringen. Eine solche Wasserstrasse würde auch ermöglichen, Holz über Österreich aus solchen galizischen Stationen zu verfrachten, welche jetzt tarifarisch über Rumänien und Russland gravitieren. Die Schnittlinie, welche derzeit ungefähr bei Stanislau den westwärts gerichteten Verkehr vom Ostverkehr scheidet, würde sich in diesem Falle zugunsten des Kanals und der österreichischen Bahnen, auf Kosten ausländischer Transportwege, verschieben.

Die Verbilligung der Holzfrachten würde auch unmittelbar der schlesisch-mährischen Industrie, vor allem den Kohlenwerken des Ostrau-Karwiner-Reviers, wie nicht minder allen anderen Holz konsumierenden Industrien durch Ermässigung der Frachtspesen für Gruben-, Schleif-, Bau- und Nutzholz, zugute kommen.

VI. Diese ganz flüchtige Übersicht bezweckt nichts anderes als darzutun, dass ein Wien—Krakau-Kanal, in seiner galizischen Strecke auf einen ganz gewaltigen, durch sich selbst ausgelösten und geschaffenen originären Verkehr zählen kann. Sowohl längst der galizischen Teilstrecke als auch vermöge der hiedurch geschaffenen Verbindung: Krakau—Schlesien—Mähren—Wien, treffen alle Vorbedingungen zu, um den Kanal zum Rückgrat der wirtschaftlichen Entwicklung dieser Länder zu machen und ihm vom staatswirtschaftlichen Standpunkte zu einer rentablen Anlage zu machen.

Von der k. k. Regierung wurde mehrmals der Ansicht Ausdruck verliehen, dass der Kanalverkehr sich nicht auf Kosten des bestehenden Bahnverkehrs entwickeln darf.

Dieser Ansicht pflichtet die Kammer vollinhaltlich bei.

Ohne auf die bekannten Beispiele der Rheins und der Elbe zu verweisen, wo sich das Zusammenarbeiten von parallelen Bahnlinien und Wasserstrassen auf das glänzendste bewährt hat, wäre bezüglich des Krakau—Wien Kanals noch ein Moment besonders hervorzuheben:

Die heutigen Einrichtungen der k. k. Nordbahn sind notorisch so unzulänglich, dass die Bahn den normalen Verkehr in ordnungsmässiger Weise zu bewältigen nicht imstande ist. Durch autoritative Erklärungen ist es festgestellt, dass die erforderlichen Stations-, Zugförderungs- und Magazinsanlagen einer Investition von vielen Millionen bedürfen werden, um den heute auf der Hauptlinie rollenden Verkehr klaglos abzuwickeln. Hiebei ist sich die Staatsbahnverwaltung dessen vollkommen bewusst, dass der Nordbahn ein sehr namhafter Teil des grossen russischen und südöstlichen Verkehrs mit Westeuropa zugunsten der Bahnen des Deutschen Reiches entgeht, weil die Nordbahn einfach technisch nicht imstande ist, an ein solches Massentransportgeschäft sich heranzuwagen. Es gehen ja sogar jetzt österreichische Bezüge russischer Rohstoffe (südrussische Erze, Hämatit) über Deutschland.

An den obgeschilderten Zuständen werden die geplanten Investitionen nichts ändern. Diese Investitionen werden der Nordbahn, dieser Hauptlinie für Wien—Mähren—Schlesien und Galizien, bloss gestatten, den heutigen Verkehr, welcher in einemfort stockt und einigemal im Jahre, zu Zeiten des saisonmässigen Güterandranges, fast oder ganz versagt, normal zu gestalten. Für die zukünftige Entwicklung des Verkehrs der von der Nordbahn bedienten Länderstrecken, ist kaum Vorsorge getroffen. Ebenso wird keine Investition auf der Nordbahn, und kein Bau neuer Parallelgleise die Entwicklung der Industrie durch Verbilligung der Frachtspesen fördern können.

Hier gibt es wohl nur ein Mittel, um dem Übel auf radikale Weise zu steuern: Die Entlastung der Nordbahn durch den Kanal.

Die billigen, schweren oder voluminösen Massengüter, Kohle, Erze, Eisen, Holz, Rohöl, Metalle, Natur- und Grubenprodukte, Steine, Tonwaren, landwirtschaftliche Erzeugnisse usw. sowohl aus dem Inlande wie auch aus dem Transitverkehr, gehören auf den Wasserweg, während der Eisenbahn, ähnlich wie im Deutschen Reiche, der Transport derjenigen hochwertigen Güter zufällt, die sich für den Wasserweg nicht eignen, und die teurere Bahnfracht vertragen können.

Diese Grundidee, aus welcher der Plan des Krakau-Wien-Kanals entstanden und gereift ist, ist in ihrer Richtigkeit und überzeugenden Kraft heute ebenso lebendig und lebensfähig, als dies zurzeit war, in welcher der Reichsrat über Antrag der k. k. Regierung das in der a. h. Thronrede in Aussicht gestellte Wasserstrassengesetz einhellig beschlossen hat.

Die Kammer kann nur dem lebhaften Wunsche Ausdruck verleihen, dass die Arbeiten zur Herstellung dieser Wasserstrasse endlich mit aller Energie in Angriff genommen und einem gedeihlichen Ende zugeführt werden mögen“.

Wypracowany wspólnie memoriał, streszczający zasady powyższego referatu oraz wywody reszty referentów, wręczony został przez specjalną deputację J. E. prezydentowi ministrów, ministrowi handlu oraz ministrowi skarbu.

3. Wnioski na Państwową Radę kolejową.

Celem przygotowania materiału życzeń oraz wniosków na wiosenne posiedzenie Państwowej Rady kolejowej, zwróciła się Izba do wszystkich większych przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych swego okręgu oraz wezwała drogą notatek publicystycznych interesentów swego okręgu, aby przedstawili postulaty w sprawach ruchu towarowego i osobowego.

Zebrany w ten sposób materiał był przedmiotem obrad komisji kolejowej, na wniosek której uchwaliła Izba upoważnić swych delegatów do Państwowej Rady kolejowej, aby następujące sprawy poruszyli na posiedzeniu Rady:

1. Przedłużenie poc. os. Nr. 16. – odj. z Krakowa 6.40 przyj. w Boguminie 10.43 w nocy, – aż do Wiednia.

Proponowane przedłużenie przyczyniłoby się znakomicie do ulepszenia ruchu osobowego pomiędzy Krakowem a Wiedniem i odpowiadałoby zwłaszcza życzeniom mniej zamożnej publiczności oraz świata kupieckiego.

2. Stworzenie połączenia z Mysłowic do Szczakowej do pociągu posp. Nr. 1402, oraz ze Szczakowej do Mysłowic do poc. posp. Nr. 1403.

Pociągi pospieszne Nr. 1402 i 1403 nie mają dotąd połączenia z Mysłowicami, jakkolwiek droga przez Szczakowę przedstawia najkrótszą rutę między Galicyą a Górnym Śląskiem. Podróżni są dzisiaj zmuszeni do obierania dłuższej i droższej drogi przez Oświęcim, aby módz rano przybyć do Krakowa.

3. Przedłużenie pociągu osobowego Stryj-Sanok Nr. 1226 aż do Jasła, do połączenia z pociągiem os. Jasło-Nowy-Sącz Nr. 1228 oraz prowadzenie pociągu os. Nowy Sącz-Jasło Nr. 1225 aż do Nowego-Zagórza.

Projektowane przedłużenie pociągu os. Nr. 1226, który posiada dogodne połączenie ze Lwowem oraz pociągu os. Nr. 1225, zapewniłoby znaczne korzyści miejscom klimatycznym Iwonicz oraz Rymanów, położonym na linii Nowy-Zagórz-Jasło oraz siedzibom produkcyi naftowej Krosno, Jędrzejów i Tarnobrzeg.

Przez stworzenie połączenia z pociągiem os. Nr. 1228 zapewnionoby nadto dogodną komunikację z Krynicy dla środkowej i wschodniej części Galicyi.

4. Wstawienie nowej popołudniowej pary pociągów osobowych na linii Siersza Wodna-Trzebinia.

Pociągi te miałyby umożliwić połączenie z pociągami kolei północnej Nr. 5., 6., 18. i 31. i miałyby umożliwić krótszą ekspedycję ruchu pocztowego do Krakowa oraz Wiednia.

5. Przesunięcie na godzinę 10.30 odjazdu pociągu pospieszego Nr. 3. z Wiednia (odj. 10 w nocy, przyj. 6.18 rano).

Obecnie niema po godzinie 10-tej wieczorem żadnego

połączenia między Wiedniem a Krakowem, gdyż następny pociąg pospieszny opuszcza Wiedeń o godz. 7.50 rano.

Przesunięcie czasu odjazdu pociągu posp. Nr. 3. o pół godziny umożliwiłoby zamiejscowej publiczności odwiedzanie teatrów i t. d. w dniu odjazdu.

6. Udogodnienie przyjazdu z Warszawy pociągiem pospiesznym o godz. 12.27 w nocy do Granicy 5.41 rano, tak aby podróżni mogli korzystać z pociągu osobowego Nr. 15. który odchodzi z Trzebini o godz. 6.31 rano a przybywa do Krakowa o godz. 7.28 rano.

Połączenie między Krakowem a Warszawą stanowi od lat przedmiot ciągłych skarg podróżujących. Szczególnie przykro odczuwa jednak publiczność długo trwającą i nadzwyczaj niewygodną jazdę między Granicą a Krakowem, która trwa na przestrzeni 62 km. więcej jak 3 godziny.

Oprócz powyższych wniosków zgłosił jeszcze zastępca członka Rady kolejowej p. radca Edward Uderski wezwanie do Ministerstwa kolejowego, aby uczyniło przedmiotem studyów zupełne zniesienie przejazdów w poziomie, na wszystkich głównych liniach austriackich kolei państwowych.

Przejazdy te obsługiwane przez najniższy personal strażników kolejowych, stanowią wobec wzrastającej nieustannie szybkości jazdy wszystkich pociągów pospiesznych, groźne zawsze niebezpieczeństwo dla życia podróżujących.

W interesie bezpieczeństwa ruchu pasażerskiego na głównych liniach kolejowych leżałoby jaknajrychlejsze zniesienie wszystkich przejazdów w poziomie.

W końcu zgłosili zastępcy Izby w Państwowej Radzie kolejowej na życzenie kół interesowanych w obrocie naftą, wnioski w tym kierunku, aby kolej odpowiadała za garnitury węzów, wiezionych w skrzyniach plombowanych przez organy kolejowe oraz przymocowanych stałe do wozów cysternowych.

Wedle obecnie obowiązujących przepisów o przewozie płynów w cysternach, nie odpowiada kolej za ubycie luźnych narzędzi, wskutek czego narażeni są interesenci naftowi na liczne kradzieże garniturów węzowych (wartość jednego gar-

nituru wynosić ma 70 do 80 K). Nadto płaci nadawca w braku garnituru węzowego postojowe za cysternę tak długo, aż nie nadesłе nowego garnituru węzowego z przyrządem do spuszczenia nafty.

4. Uregulowanie transportu mięsa do Wiednia.

Ministerstwo kolei żelaznych zwołało na dzień 23. marca 1908 ankietę w sprawie uregulowania transportu mięsa z Galicyi do Wiednia.

Wyniki ankiety, w której wziął udział imieniem Izby sekretarz dr. Artur Benis, zgodne są w zasadzie z żądaniami, przedstawionemi przez Izbę w memoryale z dnia 17. lipca 1907 L. 4056.

W szczególności zgodziło się ministerstwo:

1. Na przerobienie wszystkich wozów mięsnych na dwucelowe.

2. Na pomnożenie parku wozów mięsnych o 15 wozów nowych i zastąpienie starych, niedomagających wozów mięsnych, nowymi.

3. Na odpowiednie przeróbki w urządzeniu chłodzącem, zapewniającem możliwość łatwego odpływu wody i czyszczenia rur.

4. Na wprowadzenie innego, gruntownego czyszczenia wozów i zastąpienia wszystkich części drewnianych wewnątrz wozu, konstrukcjami żelaznemi.

5. Na obostrzenie przepisów, dotyczących załadowania i utrzymywania czystości wozów.

6. Na stworzenie organu kontrolnego, który ma specjalnie nadzorować czystości i porządku oraz sposobu ładowania wozów mięsnych.

W sprawie odnowienia kontraktu na dostawę lodu postawiony był wniosek o objęcie dostawy lodu we własny zarząd we wszystkich tych wypadkach, w których strona nadająca nie wypełnia swym towarem całego wzgl. pół wozu. W tych wypadkach ma przysługiwać stronie prawo dostarczenia własnego lodu.

W sprawie przesyłek zbiorowych (Sammelwagen) były

opinie sprzeczne. Część obecnych żądała pozostawienia status quo, podczas gdy ze strony ekspertów wiedeńskich podnieszono, że przy braku wagonów specjalnych na mięso, obecne przepisy o przesyłkach zbiorowych dają podstawę do wyzysku w ten sposób, że osoby w wysyłce mięsa zupełnie nie interesowane, zamawiają celem spekulacji na większych stacjach wozy mięsne i tam za wysokimi opłatami przyjmują dopiero mięso od stron, które są wydane na ich łaskę i niełaskę, wobec tego, że kolej wagonów mięsnych na każde zawołanie nie posiada. Oprócz tego pobierają ci przedsiębiorcy od każdej strony należytość w kwocie 4-ch koron tak, że przesyłka w ruchu zbiorowym jest znacznie droższą, aniżeli przesyłka w t. „Stückgutverkehr“. Najgorsze w tej mierze mają być stosunki w Rzeszowie. Nadto psucie się mięsa nienależycie oziębionego normalną ilością lodu, skonstatowano zwyczajnie tylko w owych „Sammelladungswagen“.

Ministerstwo zdaje się być skłonem pozostawić „Sammelladungsverkehr“, ale tylko znanym sobie grupom lub związkom bezpośrednich interesentów.

Żalono się w końcu na to, że spółka dostarczająca lodu, rozpoczyna za wcześnie i kontynuuje za długo dostarczanie lodu, przez co niepotrzebnie naraża strony na kosztą dostawy lodu w takiej porze, w której nie zachodzi potrzeba chłodzenia.

W końcu skarżono się na kradzieże mięsa na stacjach galicyjskich.

5. Zamknięcie spławu na Wiśle.

Starostwo w Krakowie udzieliło Izbie pismem z dnia 6 marca 1908 L. 5565 do wiadomości odezwę c. i k. Batalionu pionierów Nr. 9. w Krakowie z dnia 21. lutego b. r. Ex. Nr. 24. M. V. K. 324, w sprawie zamknięcia Wisły dla spławu rzecznego w godzinach odbywania ćwiczeń wojskowych na Wiśle.

Wedle treści powyższej odezwy zamkniętą ma być Wisła koło Zwierzyńca w Krakowie od 1. kwietnia do 15. maja

codziennie od godz w pół do 8-jej rano do w pół do 11-jej przed południem i od w pół do 3-jej popołudniu do w pół do 5-jej popołudniu. Od dnia 16. maja b. r. do połowy września miałyby być uniemożliwionym spław i żegluga prywatna między godziną 7-ą rano a 10-tą przedpołudniem i w pół do 3-jej a w pół do 5-tej popołudniu.

Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie zwróciła uwagę c. k. Namiestnictwa, że tego rodzaju ograniczenie żeglugi prywatnej na Wiśle naraża sfery interesowane, korzystające ze spławu wiślanego głównie w miesiącach letnich, na nieustanne przeszkody w załatwianiu czynności przewozowych i dotkliwe straty materialne.

Mimo przedstawień, jakie Izba w tym przedmiocie corocznie przeciwko zarządzeniom władz wojskowych wnosi i mimo nader ujemnego wpływu tych regularnie powtarzających się przeszkód na rozwój spławu wiślanego, zapowiada c. i k. Batalion pionierów Nr. 9. także i na rok 1908 analogiczny rozkład ćwiczeń.

Celem ustrzeżenia żeglugi wiślanej przed dalszemi niedogodnościami i stratami, zwróciła się Izba do c. k. Namiestnictwa z usilną prośbą o wpłynięcie na powołane w tej sprawie czynniki wojskowe, aby porozumiały się bezpośrednio z interesentami co do ograniczenia i uregulowania czasu tegorocznych ćwiczeń pionierów.

Przedstawienie podobnej treści wniosła Izba równocześnie do c. k. Ministerstwa handlu we Wiedniu.

Odpisy odnośnych memoryałów udzielono Wydziałowi krakowskiej Rady powiatowej celem odpowiedniego poparcia.

6. Utworzenie stacji telegraficznej w Ryglicach.

Na zapytanie Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie oświadczyła się Izba za jak najrychlejszem urządzeniem stacji telegraficznej w Ryglicach, powiatu tarnowskiego. Miejscowość ta, licząca wraz z przysiółkami około 3.000 mieszkańców, wykazuje znaczną ilość przedsiębiorstw handlowych (54) i jest siedzibą kilku większych zakładów przemysłowych jak młyny, gorzelnie i t. p.

Odległość od najbliższej stacyi telegraficznej, umieszczonej w urzędzie pocztowym w Tuchowie (10 km.), przemawia również za urządzeniem stacyi telegraficznej w Ryglicach.

7. Połączenie telefoniczne z Czechami i Węgrami.

Dyrekcya poczt i telegrafów dla Galicyi we Lwowie zwróciła się do Izby z zapytaniem, czy zaprowadzenie relacyi telefonicznych z Pragą i innymi miejscowościami Czech, leżałoby w interesie krajowego handlu i przemysłu.

Wobec tego, iż kupiectwo nasze utrzymuje żywe stosunki handlowe z czeskimi centrami przemysłowemi, oświadczyła się Izba za wprowadzeniem relacyi telefonicznych z Pragą oraz wszystkimi znaczniejszemi miejscowościami czeskimi, wyposażonemi już w sieć telefoniczną.

Izba objawiła dalej zdanie, że urządzenie połączenia telefonicznego między Galicyą a wszystkimi większemi miastami północnych Węgier, przyczyniłoby się w wysokim stopniu do ułatwienia stosunków handlowych z Węgrami.

Ze stanowiska interesów okręgu Izby należałoby wciągnąć do tej komunikacyi telefonicznej między innymi następujące miejscowości: Eperjes, Koszyce, Miskolcz, Sátoralja-Ujhely, Marmaros-Sziget, nadto Uszok, Mezö-Laborcz, Orłów, Suchahora i Zwardoń, jako punkty włomowe dla ruchu kolejowego między Galicyą zachodnią a północną częścią Węgier.

8. Zaprowadzenie nocnej służby telefonicznej w Oświęcimie.

Na odnośne zapytanie Lwowskiej Dyrekcyi poczt i telegrafów odpowiedziała Izba na podstawie przeprowadzonych dochodzeń, iż stosunki handlowe i przemysłowe w Oświęcimie przemawiają istotnie za potrzebą zaprowadzenia nocnej służby w tamtejszem centralnem biurze telefonicznem.

Brak tego urządzenia wpływa ujemnie na rozwój miejscowego ruchu handlowego i przemysłowego, który zwłaszcza w ostatnim czasie, wskutek powołania do życia znanych kopalni węgla w tamtejszym okręgu, odczuwa żywo potrzebę komunikacyi telefonicznej w porze nocnej.

9. Stacja telefoniczna w Lubieniu.

Izba oświadczyła się za urządzeniem mownicy telefonicznej w gminie Lubień, powiatu myślenickiego. Gmina ta, licząca przeszło 2.000 mieszkańców, obok dość znacznego ruchu handlowego, wykazuje zwłaszcza w miesiącach letnich silny przypływ letników i odnieść może niepoślednią korzyść z włączenia do międzymiastowej sieci telefonicznej.

10. Interpelacya w sprawie budowy automatycznej centrali telefonicznej w Krakowie.

R. Judkiewicz podnosi w interpelacyi do prezydium sprawę urządzenia automatycznej centrali telefonicznej w Krakowie. Wobec powolnego postępu robót rekonstrukcyjnych i pogłosek, że przeznaczona dla Krakowa sieć samoczynna użyta zostanie dla innego miasta, proponuje mowca, aby sprawę tę poruszyć w sposób energiczny u powołanych władz.

Wniosek r. Judkiewicza został przez Izbę jednogłośnie uchwalony.

Ogólne sprawy gospodarcze.

11. Zmiana ustawy budowlanej.

Stowarzyszenia budowniczych w Krakowie oraz Lwowie wniosły do Rządu centralnego podanie o powiększenie ilości miast wyłączonych wedle § 2 ustawy z dnia 26 grudnia 1893, Dz. p. p. Nr. 193.

Interesenci powołują się na to, iż ustawa budowlana pozwala każdemu obywatelowi, nie posiadającemu w ogólności studyów technicznych, ubiegać się o koncesyę na budowniczego, o ile tylko wykaże się przepisana praktyką oraz zda egzamin przed polityczną władzą krajową.

Stworzenie tak szerokiej podstawy w ustawie przypisać należy ówczesnemu brakowi koncesyonowanych budowniczych. Cel ustawy zostałby w takim razie w zupełności osiągnięty, gdyż ilość koncesyonowanych budowniczych pod-

woiła się w Galicyi. Budowniczy ci mają swą siedzibę wyłącznie w dwóch centrach kraju, mianowicie we Lwowie i Krakowie, gdyż działalność ich jest ograniczona jedynie na te dwa miasta.

Do innych miast kraju względnie na prowincyę nie może iść koncesyjonowany budowniczy, gdyż wszędzie indziej podejmować i wykonywać może wszystkie roboty miejskie także majster murarski, a więc czynnik, z którym budowniczy już na skutek wyższego poziomu wykształcenia i wyższej stopy życiowej, żadną miarą konkurować nie może.

Stan ten powoduje coraz silniejsze nagromadzenie się budowniczych we Lwowie i Krakowie i jest również niepożądanym ze stanowiska technicznego nowoczesnego postępu budownictwa, zastosowania konstrukcyi żelazno-betonowych i t. d. i wymaga, aby także i na prowincyi a zwłaszcza w całym szeregu większych miast prowadzono znaczniejsze budowlę pod kierunkiem oraz odpowiedzialnością koncesyjonowanych budowniczych.

Stowarzyszenia budowniczych we Lwowie i Krakowie domagają się tedy, aby Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem handlu i za zgodą Wydziału krajowego królestwa Galicyi, uznało za wyłączone także i te wszystkie miasta, które są wyliczone w ustawie krajowej z dnia 13 marca 1889 Nr. 24, Dz. u. kr.

Na zapytanie c. k. Namiestnictwa, które przesłało Izbie podanie to do zaopiniowania, uchwalono na wniosek komisji połączonych sekcji, przedstawiony przez radcę inż. Edwarda Uderskiego, objawić c. k. Namiestnictwu następujące zdanie:

Od chwili wejścia w życie ustawy z dnia 26-go grudnia 1893 roku Dz. p. p. Nr. 193, dotyczącej uregulowania koncesyjonowanych przemysłów budowlanych, wykazują niektóre miasta prowincjonalne okręgu Izby tak pod względem ilości mieszkańców, jak i pod względem ruchu budowlanego, znaczny rozwój. Wchodzące coraz powszechniej w użycie nowożytne wynalazki techniczne i nowe systemy budowlane znajdują obecnie zastosowanie w całym szeregu tych miej-

scowości. Izba nie może wobec tego odmówić słuszności żądaniu stowarzyszeń budowniczych we Lwowie i w Krakowie, aby zmienione z biegiem czasu stosunki budowlane tych miejscowości zostały odpowiednio unormowane w drodze ustawowej, przez powiększenie ilości miast wyłączonych wedle § 2 ust. 2 ustawy o przemysłach budowlanych. Nie da się także zaprzeczyć, że rozszerzenie zakresu działania koncesyjonowanych budowniczych, przyczyni się do polepszenia stosunków zarobkowych wśród budowniczych i spowoduje równomierniejsze ich rozmieszczenie w całym kraju. Proponowane powiększenie ilości miast wyłączonych zapobiegnie bowiem dalszemu gromadzeniu się koncesyjonowanych budowniczych we Lwowie i Krakowie, jako jedynych dwóch miastach Galicyi, gdzie kierownictwo budowy spoczywać musi w rękach koncesyjonowanego budowniczego.

Przychylając się tedy zasadniczo do postulatu lwowskiego i krakowskiego stowarzyszenia budowniczych sądzi Izba jednak, że w obecnym stanie rozwoju stosunków budowlanych zachodniej Galicyi nie zachodzi potrzeba wyłączenia wszystkich miast, objętych ustawą z dnia 13 marca 1889, Dz. u. kr. Nr. 24.

Zdaniem Izby wystarczyłoby na razie wyłączenie następujących miast tutejszego okręgu: Biała, Bochnia, Jasło, Nowy Sącz, Podgórze, Rzeszów, Tarnów.

Sprawy przemysłowe.

12. Spoczynek niedzielny przy sprzedaży artykułów spożywczych w Krakowie.

Kongregacja kupiecka stoł. król. miasta Krakowa zwróciła się do Magistratu miasta Krakowa jako władzy przemysłowej z prośbą o przedstawienie w c. k. Namiestnictwie wniosku, aby handle towarów spożywczych (kolonialnych i delikatesów) mogły być w niedzielę otwierane już o godzinie 7-ej do godz. 10 przed południem.

Kongregacja podnosi w swem podaniu, że zgodnie

z Izbą handlową i przemysłową objawiła już w r. 1905 zdanie, iż spoczynek niedzielny w przemyśle handlowym należy w mieście Krakowie podzielić w ten sposób, aby sprzedaż środków spożywczych dozwoloną była od godziny 7-mej do 10-ej przed południem, zaś sprzedaż wszelkich innych towarów od godziny 8-mej do 11-ej. C. k. Namiestnictwo wniosku tego jednakowoż nie uwzględniło, a jednolite przeprowadzenie norm spoczynku niedzielnego we wszystkich gałęziach handlu uniemożliwia należyte wykonanie odnośnych przepisów i naraża na niedogodności i straty zarówno kupców, jak i publiczność, która nie może czekać do godziny 8-ej z zakupem koniecznych artykułów spożywczych.

Magistrat udzielił powyższe podanie Kongregacyi kupieckiej do zaopiniowania Izbie, która oświadczyła, iż uważa przesunięcie godzin pracy niedzielnej przy sprzedaży środków spożywczych w Krakowie na czas od godziny 7-ej do 10-ej za rzecz pożądaną, zarówno w interesie handlarzy artykułów spożywczych jak niemniej ludności konsumującej, aby jej umożliwić wczesne zaopatrywanie się w konieczne artykuły codziennego spożycia, podczas niedziel i dni świątecznych.

Wniosek Kongregacyi pokrywa się zresztą w zupełności z zapatrywaniem Izby, które znalazło wyraz w opinii udzielonej c. k. Namiestnictwu przy sposobności obrad nad rozporządzeniem z dnia 26-go października 1905, L. 114 Dz. u. kr.

13. Spoczynek niedzielny przy sprzedaży towarów w stowarzyszeniach spożywczych.

Ministerstwo handlu udzieliło Izbie do wydania opinii projekt ustawy, rozciągający przepisy o spoczynku niedzielnym na sprzedaż towarów w związkach spożywczych oraz na podpadające pod resztę przepisów VI. działu ustawy przemysłowej analogiczne przedsiębiorstwa, prowadzone przez Związki spożywcze oraz inne Stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze.

Na podstawie opinii komisji połączonych sekcji oświad-

czyła się Izba za rozciągnięciem przepisów ustawy przemysłowej o ochronie robotników handlowych względnie przemysłowych, na przedsiębiorstwa, prowadzone przez stowarzyszenia spożywcze i inne spółki zarobkowe i gospodarcze.

Jakkolwiek bowiem w okręgu Izby kooperatywa spożywcza nie wykazuje dotychczas silniejszego rozwoju i nie wytwarza jeszcze dla samodzielnego handlu tak groźnej konkurencji, jak to ma miejsce w gospodarczo wyżej rozwiniętych zachodnich prowincjach Monarchii, nie widzi Izba powodu, aby dla personalu, zajętego w przedsiębiorstwach tych związków pozostawić w mocy odrębne normy co do czasu pracy niedzielnej, jakoteż co do innych przepisów ustawodawstwa ochronnego.

Ponieważ także zapytane przez Izbę trzy większe związki konsumcyjne tut. okręgu nie podniosły żadnych zarzutów przeciw wypracowanemu przez Ministerstwo handlu projektowi ustawy, uważa Izba postanowienia tego projektu za pożądane i mogące zapewnić równomierne rozłożenie ciężarów i ograniczeń ustawodawstwa ochronnego na wszystkie kategorie produkcji i obrotu towarami.

14. Spoczynek niedzielny w przemyśle pośrednictwa pracy.

Ministerstwo handlu zamierza obecnie wydać nowe przepisy o spoczynku niedzielnym w przemyśle pośrednictwa pracy.

Stręczenie służby i pośrednictwo przy wyszukiwaniu miejsc uznane zostało ustawą z dnia 5. lutego 1907 r. za przemysł koncesyjonowany i jako takie winno w myśl ustawy przemysłowej podlegać ogólnemu zakazowi pracy niedzielnej.

Ponieważ usługi biur pośrednictwa pracy przeznaczone są w przeważnej mierze dla osób zajętych w ciągu dni roboczych pracą zawodową, nosi się rząd z zamiarem zezwolenia biurom tym na niedzielną pracę, w granicach wskazanych rzeczywistymi potrzebami lokalnymi.

Proponowaniem jest mianowicie, aby w przemyśle pośrednictwa pracy dozwolnić dwóch godzin pracy przedpołudniowej w niedzielę, tak jak to ma miejsce odnośnie do pracy biurowej i kantorowej w przemysłach handlowych.

Celem zaznajomienia się z obecnym tokiem pracy niedzielnej w przedsiębiorstwach pośrednictwa pracy, jakoteż w przemyśle stręczenia służby, rozesała Izba do 40-tu zakładów swego okręgu kwestyonaryusz, na który jednak za ledwie czwarta część zapytanych nadesłała odpowiedzi.

Przeprowadzone przez Izbę dochodzenia wykazują, że biura pośrednictwa pracy, jako przeznaczone w wyłącznej mierze dla osób zajętych w dni robocze pracą zawodową, winny w istocie uzyskać zezwolenie na pracę niedzielną. Odnośnie do zakresu tej pracy, uważa Izba wymiar dwugodzinny, tak jak to ma miejsce odnośnie do pracy biurowej i kantorowej w przemysłach handlowych, za zupełnie wystarczający.

Najstosowniejszymi byłyby w tym względzie godziny przedpołudniowe od 9—11.

15. Charakter przemysłowy wykończania (Ausnähen) materji wełnianych.

Starostwu w Białej wydano opinię, że czynności podpadające pod pojęcie wykończania (Ausnähen) materji wełnianych, nie stanowią zdaniem naszym samoistnego przemysłu. Wszywanie kamgarnu, mające na celu usunięcie braków i usterek, powstałych przy tkaniu sukna, przedstawia się jako część apretury, której zdaniem Izby nie można odłączać od fabrycznego przemysłu wyrobu materji wełnianych.

16. Charakter przemysłowy bicia cieląt.

Starostwu w Tarnowie doniosła Izba, iż rzeź cieląt celem dalszej odsprzedaży w całych sztukach, a więc bez dal-

sze go obrabiania zabitych zwierząt, stanowi integralną część rękodzielniczego przemysłu rzeźniczego.

17. Charakter przemysłowy wyrobu pieczęci kauczukowych.

Starostwu w Nowym Sączu doniesiono, iż zdaniem Izby, zaliczyć należy przemysł wyrobu pieczęci kauczukowych do kategorii przemysłów wolnych.

Sprawy handlowe.

18. Import pomarańcz przez Tryest.

Ustanowiony przez Ministerstwo kolei żelaznych konsulent komercyjny kolei państwowych w Tryeście, zwrócił się do Izby z prośbą o zbadanie przyczyn, które mają powodować rzekomo ciągłe wzmaganie się importów pomarańcz via Hamburg, na niekorzyść importów przychodzących do okręgu Izby przez Tryest.

W szczególności rozchodziłoby się o to, jakie korzyści przedstawia droga na Hamburg i jakie skargi podnoszą interesenci na postępowanie importerów tryesteńskich, na czas trwania transportu, stan towaru po nadejściu itd.

Na podstawie dochodzeń, przeprowadzonych w kołach tutejszych większych handlarzy owoców południowych, uchwalono odpowiedzieć, iż cały import pomarańcz i cytryn do Krakowa, w wysokości około 300 do 400 wagonów rocznie, kieruje się bez wyjątku na Tryest. O podjęciu jakiejś konkurencji przez drogę via Hamburg dotąd przynajmniej w zachodniej Galicyi niema śladu.

Pomarańcze hiszpańskie, które obierają sobie drogę do południowej Europy, dotąd nie zyskały wstępu do Krakowa. Powodem tego jest zarówno ich wysoka cena, jak i sposób pakowania, nie przyjęty przez tutejszych handlarzy (300 do 350 sztuk w jednej paczce).

W Krakowie sprowadza 6-u grosistów owoce południowe całymi wagonami. Towar pakowany w skrzyniach po 160 do 200 sztuk, bywa doręczany w oryginalnem opakowaniu dalszym odbiorcom tak w Krakowie, jak i na prowincyi. Ten sposób pakowania przyjęty od dawna w tryesteńskim handlu importowym, odpowiada zupełnie wymaganiom krakowskich kupców, którzy też nie podnoszą żadnych skarg z powodu sortowania, opakowania jakoteż ekspedycyi pomarańcz. Jedynie jedna z zapytanych firm podniosła, że w niektórych okresach roku bywają transporty, idące z Tryestu, instradowane przez Węgry. Okoliczność ta nie wchodziłaby zupełnie w rachubę, o ile dane przesyłki zawierałyby tylko towar suchy, jak orzechy, daktyle, figi itd.; zdarzają się jednak wypadki, że podobny los spotyka także przesyłki, zawierające przeważnie albo wyłącznie pomarańcze i cytryny, a więc towar świeży i podlegający wskutek długiego trwania transportu rychłemu zepsuciu.

19. Uregulowanie handlu karmą dla zwierząt domowych.

Wydział Rady powiatowej w Chrzanowie wniósł do c. k. Namiestnictwa podanie następującej treści:

Wskutek skarg ludności włościańskiej, że otręby na karmę dla bydła, nabywane u handlarzy są fałszowane i powodują często chorobę a nawet śmierć zwierząt, Wydział Rady powiatowej odniósł się do c. k. Zakładu do badania środków spożywczych w Krakowie o przeprowadzenie zbadania na miejscu w powiecie chrzanowskim, otrąb sprzedawanych przez handlarzy wyrobów młynarskich. Badania przeprowadził inspektor wspomnianego Zakładu p. Dr. Leonard Bier, w szczególności zaś poddał rewizyi w Chrzanowie sklepów 8, w Krzeszowicach sklepów 5, w Jaworznie 10, pobierając ogółem 11 próbek otrąb, celem poddania ich badaniu w Zakładzie.

Z przedsięwziętej rewizyi oraz zbadania pobranych próbek otrąb wynika, że mieszanie otrąb pszennych z roz-

maitemi jako karm dla bydła bezwartościowemi, a nawet szkodliwemi przymieszkami, stało się zwyczajem tak znacznej ilości handlarzy w powiecie chrzanowskim, iż tylko w małej stosunkowo ilości badanych sklepów nie napotkano otrąb t. zw. mieszanych. Jako przymieszki używają handlarze mielonego owocu rośliny *Phytelephas macrocarpa*, zapewne odpadków, otrzymanych przy wyrobie guzików t. zw. rogowych — owocu o budowie nader twardej, rogowej — według ich przekonania pochodzącego z palmy kokosowej, stąd nazwa „Kokoskleie“. Drugim surogatem otrąb, napotykanym w powiecie tutejszym, są t. zw. otręby ryżowe, produkt otrzymany przy omielaniu ziarna ryżu, złożony prawie wyłącznie z ostrych plewek tegoż ziarna mniej lub więcej dokładnie mielonych i bardzo małej zawartości skrobi ryżowej.

Według wyników rozbioru, używają niektórzy handlarze do fałszowania otrąb obu surogatów równocześnie, inni zaś stwarzają sobie mieszane otręby przez domieszkę pozostałych gatunków mąki pszennej do otrąb ryżowych. Jeden i drugi surogat nie posiada żadnej wartości pożywnej dla bydła; pierwszy wskutek zawartości białka w niestrawnej postaci rogowej, drugi z powodu braku składników pożywnych, oba zaś, a szczególnie surogat z ryżu, z powodu swej szorstkiej budowy drażnią ściany bydlęcego przewodu pokarmowego — użyte w większej ilości lub codziennie, mogą wywołać ostre zapalenie tegoż — są przeto nieobojętne dla zdrowia bydła.

Jak z wywiadów na miejscu w czasie rewizji wynika, objawy chorobowe, występujące u bydła po spożyciu otrąb mieszanych wskazują na ostre zapalenie żołądka i kiszek, a rozmaite ich nasilenie i dłuższy lub krótszy okres niezdrovia bydła, odnieść należy do ilości spożytej i stopnia fałszowania owych otrąb „mieszanych“.

Stopień domieszki nie jest, jak sami kupcy przyznają, jednakowy: gdy jedni dodają tylko 20—30%, stanowi u innych surogat część główną — 60%.

Wydział Rady powiatowej sądził, że na podstawie wyników rewizji, będzie można podjąć kroki sądowe przeciw handlarzom fałszującym otręby. Po bliższem wszakże zbadaniu kwestyi okazało się, że nie prowadziłoby to wcale do celu, którym jest ochrona ludności przeciw nieuczciwemu handlowi karmą bydłą. Przedewszystkiem otręby jako karma bydła nie podpadają pod ustawę z dnia 16 stycznia 1896 Dz. u. p. Nr. 89 z r. 1897 (o kupczeniu środkami spożywczemi), w zakresie której przysługuje c. k. Zakładowi badania środków spożywczych ściganie sądowe winnych przekroczenia. Bezskuteczne byłoby również wystąpienie sądowe przeciw wspomnianym handlarzom ze względu na ustawę karną (o oszustwo), gdyż jak już rozprawy w sądzie chrzanowskim wykazały, trudno dowieść zapomocą świadków, że kupujący nie był przy kupnie świadomym gorszej jakości otrąb.

Okazuje się z tego, że pożądanaby była analogiczna ustawa do ustawy o ludzkich środkach spożywczych, na wzór ustawy pruskiej. Wobec braku ustawy i zanim taka ustawa uchwaloną zostanie, koniecznem jest szukać innych środków, w szczególności w drodze rozporządzeń administracyjnych władz krajowych.

Wydział Rady powiatowej uprasza:

Wysokie c. k. Namiestnictwo wspólnie z Wysokim Wydziałem krajowym raczy: I. wydać zarządzenia, na podstawie których:

1. sprzedaż otrąb mieszanych z przymieszką surogatów ma być oplakatowaną w sklepach z wyraźnem zaznaczeniem rodzaju użytego surogatu i procentu jego zawartości,
2. zabronioną ma być domieszka t. zw. otrąb ryżowych;
3. domieszka otrąb t. zw. kokosowych może być dopuszczoną w ilości najwyższej 10%.

II. Poczynić kroki celem uchwalenia ustawy o handlu karmą dla zwierząt domowych, analogicznej do ustawy o ludzkich środkach spożywczych.

Podanie to udzielone zostało przez c. k. Namiestnictwo Izbie do wydania opinii. W szczególności zapytuje Namiestnictwo, czy i o ile byłoby wskazaniem ustawowe uregulowanie handlu karmą dla zwierząt domowych.

Wedle dzisiejszego stanu ustawodawstwa austriackiego, nie widzi Izba możliwości, aby drogą rozporządzeń administracyjnych unormować jakość lub zawartość karmy bydłowej, względnie zabronić sprzedaży niektórych rodzajów otrąb z powodu pewnych domieszek.

Musiałoby to nastąpić na podstawie ustawy, któraby w sposób analogiczny do ustawy o środkach spożywczych dla ludzi, normowała sporządzanie i sprzedaż środków spożywczych dla bydła.

Co do stosowności wydania takiej ustawy, mogłaby Izba objawić zdanie jedynie ze stanowiska interesów obrotu handlowego swego okręgu, podczas gdy rozstrzygającym w tej sprawie jest wpływ karmy na zdrowie bydła i względ na interesa hodowców bydła. Na razie nie widzi Izba potrzeby poddawania tej sprawy uregulowaniu ustawodawczemu i pozwala sobie zauważyć, że wbrew twierdzeniu Wydziału Rady powiatowej w Chrzanowie, nie doczekał się obrót karmą bydłą także i w Niemczech ustawodawczego unormowania.

20. Zwyczaje w handlu sianem i koniczyną.

Jeden z Sądów powiatowych zachodniej Galicyi zwrócił się do Izby z prośbą o wydanie opinii w następującej sprawie:

„Kupiec trudniący się sprzedażą wielkich ilości koniczyny i siana, zakupuje w tym celu od rozmaitych, przeważnie drobnych gospodarzy różne ilości koniczyny i siana po umówionych cenach jednostkowych z odstawą do jego stodoły w N. „na każde jego żądanie“.

„Gdy ci drobni sprzedawcy tylko częściowo wykonują umowę, lub też jej wcale nie wykonują, domaga się ów kupiec „po upływie kilku lub kilkunastu mie-

sięcy w t. z w. przednowku" wypełnienia reszty umowy lub też zapłaty odszkodowania, równającego się utraconemu zyskowi, który wynosi różnicę między ceną nabycia a obecną ceną targową".

„Dostawcy zarzucają, że żądanie to narazie nie jest wykonalne, gdyż nie odpowiada naturze takiego interesu oraz zwyczajom kupieckim, aby domagać się dostawy koniczyny lub siana, kupionego w czerwcu i lipcu r. 1906, dopiero w marcu r. 1908.

Sąd zapytuje tedy, czy w tego rodzaju interesie handlowym istnieją zwyczaje kupieckie, wedle których obowiązek dostawy koniczyny lub siana „na każde żądanie kupującego“, byłby ograniczony czasowo pewną porą roku lub innym jakim terminem, czy też obowiązek taki ma być wypełniony bezwzględnie i bezwarunkowo na każde żądanie kupującego.

Po przeprowadzeniu dochodzeń w kołach znawców stosunków handlu płodami rolniczymi oraz w sferach producentów rolniczych, uchwalono przedstawić Sądowi następującą opinię:

„Przy sprzedaży siana z koniczyny i siana wogóle, o ile czasokres wypełnienia umowy nie został ściśle oznaczony, a dostawa ma się odbyć jedynie „na każde żądanie kupującego“, ogranicza się zwyczajowo obowiązek dostawy na ten rok gospodarczy, na który umowa została zawartą. Rok gospodarczy liczy się zaś od 1. lipca jednego roku, do 1. lipca następnego roku kalendarzowego, wzgl. do nowych zbiorów.

„Kupujący z dostawą „na każde żądanie“ może tedy dysponować towarem zakupionym tylko w ciągu czasokresu, między zawarciem umowy a końcem danego roku gospodarczego, o ile oczywiście coś innego umówionem nie zostało.“

**IZBA HANDLOWA I PRZEMYSŁOWA
W KRAKOWIE.**

SPRAWOZDANIE
z publicznego posiedzenia
IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
z dnia 26 maja 1908 roku.

TREŚĆ:

1. Sprawozdanie prezydialne Str. 135.
2. Sprawozdanie z czynności biura za czas od dnia 21
kwietnia 1908 roku " 136.

Wybory.

3. Wybór zastępców do Kuratorji Instytutu dla popiera-
nia drobnego przemysłu " 138.

Komunikacje.

4. Budowa kanałów " 139.
5. Budowa nowego dworca kolejowego w Krakowie " 140.
6. Reforma regulaminu ruchu " 140.

Sprawy przemysłowe.

7. Uprawnienia handlarzy skór i cholewek " 143.

Sprawy handlowe.

8. Organizacja handlu eksportowego jajami Str. 143.
9. Dostawy artykułów żywności dla wojska „ 146.
 Upoważnienie prezydium na czas feryi „ 146.

Prezydent Dattner konstatuje komplet i otwiera posiedzenie o godz. 4 popołudniu.

1. Sprawozdanie prezydyalne.

Prezydent Dattner zawiadamia Izbę, że prezydyum wysłało telegram powitalny do nowomianowanego Namiestnika Galicyi, J. E. Dra Bobrzyńskiego.

W odpowiedzi swej zapewnia p. Namiestnik, iż staraniem jego będzie, popierać wszystkie sprawy, których rzecznikiem jest Izba.

Izba otrzymała zaproszenie do wzięcia udziału w uroczystym otwarciu wystawy jubileuszowej w Pradze.

Prezydyum przesłało w drodze telegraficznej swe życzenia Izbie praskiej.

Prezydent Dattner komunikuje dalej, iż prezydyum Izby uczestniczyło w uroczystości położenia kamienia węgielnego w nowej tkalni bawełny Braci Czczowiczków w Andrychowie. Wielka i w sposób wzorowy urządzona fabryka zawdzięcza swe powstanie ofiarności kraju i przedstawia się jako nader szczęśliwe przejście od dawnego tkackiego przemysłu domowego do wielkiej produkcji fabrycznej.

Prezydent zachęca w dalszym ciągu do wzięcia udziału w wycieczce, urządzonej przez Stowarzyszenie kupców i młodzieży handlowej na wystawę jubileuszową w Pradze.

Przewodniczący podnosi w końcu zażalenie, otrzymane od jednego z fabrykantów okręgu Izby w sprawie reklamowania pozagalicyjskich produktów jako wyroby krajowe i wzywa prasę, aby nie dała się używać do wprowadzania w błąd konsumującej publiczności.

Izba przyjmuje sprawozdanie prezydyum do wiadomości.

2. Sprawozdanie z czynności biura za czas od dnia 21 kwietnia 1908.

Do dziennika podawczego wpłynęło ogółem 751 aktów, które pociągnęły za sobą potrzebę wysłania 860 pism do władz i stron.

Stałe sekcye Izby odbyły następujące posiedzenia:

1 maja 1908 komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych.

15 maja 1908 komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych.

18 maja 1908 komisya zarządu gmachu.

19 maja 1908 komisya połączonych sekcyi.

Na otwarcie wystawy jubileuszowej w Pradze, urządzonej przez tamtejszą Izbę handlową i przemysłową, wysłało prezydyum telegram gratulacyjny.

W Y D A N O:

I. W sprawach przemysłowych:

1 opinię w sprawie charakteru przemysłowego sprzedaży piwa w syfonach.

1 opinię w sprawie zamawiania cholewek przez handlarzy skór.

1 opinię w sprawie sprzedaży wódek słodzonych w zamkniętych naczyniach.

2 opinie w sprawie koncesyi na biuro podróży.

1 opinię w sprawie koncesyi na drukarnię.

17 opinii w sprawie dyspenz od dowodu uzdolnienia.

1 opinię w sprawie koncesyi na zakład pełnienia usług na rowerach.

1 opinię w sprawie zwrotu opłat akcyzowych od śledzi.

1 opinię w sprawie charakteru przemysłowego wyrobu aparatów piwnych.

Poparto 6 podań o przyjęcie na kursa majsterskie we Wiedniu.

II. W sprawach handlowych:

- 1 opinię w sprawie zwyczaju handlowego przy odbiorze jaj.
- 1 " " braku wagonów dla dostaw węgla.
- 1 " " ceny grzybów w okręgu Izby.
- 1 " " znaczenia wyrazu „Freibleibend“ w handlu zbożem.
- 2 " " charakteru ksiąg handlowych.

III. W sprawach handlowo-politycznych:

- 1 opinię w sprawie traktowania celnego kotłów.
- 1 " " traktowania celnego glinki ogniotrwałej.
- 1 " " zmiany opłat za badanie środków spożywczych.
- 3 certyfikaty w sprawie ulg podatkowych przy poborze benzyny.
- 1 certyfikat w sprawie ulg paszportowych przy wyjeździe do Rosyi.
- 2 świadectwa pochodzenia dla wódek, wysyłanych do Królestwa Polskiego względnie do Ameryki.
- 3 certyfikaty w sprawie ulg przy sprowadzaniu maszyn z zagranicy.

IV. W sprawach ruchu kolejowego i wodnego:

- 8 kart legitymacyjnych dla agentów podróżujących.
- 1 poświadczenie celem uzyskania podwójnej karty kolejowej.

Interweniowano u władz rosyjskich, w sprawie zniżenia frachtu na przewóz kwarcu.

V. W sprawach pocztowych:

2	opinie	w sprawie	urządzenia	nowych	stacji	telegra-	ficznych.
1	opinię	"	"	"	"	sieci	telefonicznej
						w	Brzesku.
1	"	"	"	"	"	między	miastowej linii
						telefonicznej	z Krzeszo-
						wic	do Krakowa.
1	"	"	"	"	"	połączenia	Łańcuta z linią między-
						miastową.	

Interweniowano we Lwowie w sprawie nowej centrali automatycznej dla Krakowa.

VI. Biuro wywiadowcze dla spraw taryfowych podało interesentom stawki frachtowe dla 2-ch gatunków towarów w 7-u relacjach.

VII. Marek ochronnych zarejestrowano 14 oraz 2 wzory przemysłowe.

VIII. W dziennikach miejscowych zamieszczono 9 notatek o rozpisaniu dostaw i sprzedaży publicznych.

IX. Władzom wojskowym poświadczono stosowność cen desek.

X. Władzom oraz stronom prywatnym podano w 18-u wypadkach adresy firm krajowych i zagranicznych.

Wybory.

3. Wybór zastępców do Kuratorji Instytutu dla popierania drobnego przemysłu.

Prezydyum miasta Krakowa pragnąc, aby tutejszy Instytut dla popierania drobnego przemysłu, założony przy

miejskiem Muzeum przemysłowem, wszedł na normalne tory i mógł prawidłowo rozwijać swą działalność, zwróciło się do Izby z prośbą o wydelegowanie dwóch reprezentantów oraz ich zastępców do Kuratorji Instytutu.

Imieniem Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie wydelegowani zostali w tym celu pp.: prezydent Maurycy Dattner i sekretarz Dr. Artur Benis, jako ich zastępcy członkowie pp.: inż. Edward Uderski i Herman Kamsler, współwłaściciel firmy „Bracia Kamsler“, fabryka wapna i kamieniołomy w Krakowie.

Komunikacye.

4. Budowa kanałów.

Prezydent Dattner zdaje sprawę z obecnego stanu sprawy kanału Kraków-Wiedeń. Zarówno w Ministerstwie handlu, jak i w Ministerstwie skarbu doznała życzliwego przyjęcia wysłana przez wspólną konferencyę z dnia 11. marca 1908 r. deputacya czynników interesowanych w budowie dróg wodnych.

Za rychłem rozwiązaniem kwestyi kanałowej w duchu życzeń interesowanych krajów przemawia także dodatni wy-nik ekspertyzy technicznej.

P. Prezydent podnosi przy tej sposobności, że zarzuty czynione przez niektóre dzienniki miejscowe szefowi sekcji w Ministerstwie handlu Drowi Friessowi, jakoby okazał się przeciwnikiem budowy kanału w ogólności, a galicyjskiej części trasy w szczególności, nie są zgodne z prawdą.

Dr. Friess starał się zawsze z największą obiektywnością zbadać cały kompleks kwestyi wiążących się z ustawą o drogach wodnych i występował stale jako prawdziwy zwolennik budowy kanałów.

5. Budowa nowego dworca kolejowego w Krakowie.

Prezes zawiadamia członków Izby, że w ministerstwie kolejowem odbyła się konferencya w sprawie budowy nowego dworca kolei Północnej w Krakowie; w konferencyi wziął udział imieniem Izby prezes Dattner i delegat Tadeusz Epstein. Konferencyi przedłożono plan, tak zwany ministerjalny; delegaci Izby, oraz prezydent miasta i wiceprezydent Sare uznali, że przedłożone plany nie nadają się nawet do szczegółowej dyskusyi. Według planów miał być zbudowany nowy magazyn przy ulicy Bosackiej; na miejscu zaś dotychczasowego dworca miał być urządzony nowy dworzec z osobną halą dla robotników, osobną dla innych podróźnych, z rozszerzoną pocztą. Wszystko to jest tak ciasne, że nie odpowiada potrzebom Krakowa. Lepiej przedstawiają się plany, wypracowane przez kolej Północną; zachodzi tylko potrzeba nabycia pewnych gruntów od wojskowości. Ostateczny wynik był ten, że minister kolejowy uznał nasze zażalenia co do nowego dworca za słuszne i ostatecznie po usunięciu przeszkód nowy dworzec osobowy stanie na miejscu obecnego towarowego. Budowa dworca towarowego prawdopodobnie rozpocznie się w jesieni, a dworca osobowego po usunięciu częściowem dworca towarowego. W ten sposób Kraków otrzyma tak potrzebny i odpowiadający swoim interesom dworzec.

6. Reforma regulaminu ruchu.

Na skutek nader licznych żądań interesentów postanowiło Ministerstwo kolei przystąpić do zmodernizowania przepisów obowiązującego obecnie regulaminu kolejowego i przystosowania ich do postanowień regulaminu niemieckiego, t. zw. „Deutsche Verkehrsordnung“.

Wypracowany w Ministerstwie projekt regulaminu, zawierający daleko idące zmiany obecnie obowiązujących przepisów, jakoteż znaczne obciążenie interesentów, poddany

został pod obrady specjalnego subkomitetu państwowej Rady kolejowej.

Interesowane w ruchu kolejowym korporacje handlowe i przemysłowe uznały ze względu na pospiech, jakoteż ze względu na konieczność jednolitego sformułowania wniosków za rzecz konieczną, poddać projekt Ministerstwa omówieniu na wspólnej konferencji, zwołanej przez Handlowo-polityczną Centralę Izb handlowych i przemysłowych jakoteż związku przemysłowców Austrii, w dniach 4. i 5. maja b. r.

Rezultat wspólnych obrad przedłożony został następnie subkomitetowi Rady kolejowej, gdzie materiały całe, ujęte we formie wniosków względnie rezolucyi odnośnie do wszystkich prawie paragrafów projektu, przedstawiony został zastępcom Ministerstwa kolejowego.

Izba krakowska odbyła w sprawie zmiany regulaminu kolejowego konferencję przy udziale delegata Izby lwowskiej i przedłożyła komitetowi na podstawie uchwał tej konferencji, szereg wniosków do projektu. Przeważną część wniosków Izby odnosi się do ruchu towarowego.

Co się tyczy spraw ruchu osobowego zażądano zmiany § 22 projektu w tym kierunku, aby pasażerom, którzy się spóźnili lub z innych przyczyn nieprzewidzianych nie użyli biletu jazdy, przysługiwało obok prawa użycia biletu w ciągu najbliższych 24 godzin, także prawo reklamowania jego ceny po zaopatrzeniu karty odpowiednim dopiskiem przez organ kolejowy.

W dalszym ciągu domagała się Izba, aby podwyższenie taryf i inne obostrzenia transportów wchodziły w życie nie w 6 tygodni, jak proponuje Ministerstwo, lecz w 2 miesiące od dnia wydania odnośnej taryfy.

Z dniem ogłoszenia mają być nadto taryfy te wyłożone do nabycia przez publiczność.

Ważną zmianę zaproponowała Izba dalej odnośnie do § 58, traktującego o badaniu zawartości przesyłki, jakoteż skonstatowaniu jej ilości i ciężaru. Celem zapobieżenia powtarzającym się nieustannie kradzieżom kolejowym, uczyniła

Izba mianowicie wniosek, według którego kolej nie może uchylić się od skonstatowania ilości towaru, o ile nadawca gotów jest ponieść kosztu na utrzymanie organów kolejowych, które przedsiębrać mają liczenie towarów.

Aby umożliwić interesentom wykorzystanie wszystkich godzin dziennych dla załadowania towarów i uchronić ich w razie przekroczenia godzin urzędowych od opłaty wozowego, przedłożono wniosek do § 63, aby załadowanie przez nadawcę odbywało się w regule między godziną 7 rano a 7 wieczór bez przerwy.

Oдноśnie do § 67, który wzbudzał w sferach interesowanych największe wątpliwości, zażądała Izba, aby kolej w wypadkach, gdzie nadawca nie przepisze ruty w liście frachtowym, obrała tę drogę, która wedle obowiązujących tariff przedstawia najtańszą stawkę frachtową. Wniosek ten rozszerzonym został na wspólnym posiedzeniu Izb w ten sposób, że przy istnieniu równych stawek frachtowych na kilku rutach, wybrać ma kolej tę drogę, która przedstawia najkorzystniejsze warunki transportu.

Jeden z wniosków Izby zastrzega nadawcy, który jest równocześnie odbiorcą towaru, prawo dysponowania towarem na stacji pośredniej albo w miejscu przeznaczenia, o ile wykaże się duplikatem listu przewozowego, lub dowodem nadania.

Oдноśnie do § 74 „Przeszkody transportu“ zażądano, aby w wypadkach, gdzie nie można z powodu zachodzących przeszkód przewieźć towaru drogą przepisaną przez nadawcę albo przyjętą przez kolej, i gdzie kolej posługuje się wobec tego rutą pomocniczą, strona obowiązana była tylko do zapłaty najniższej stawki. O ile niema ruty pomocniczej, ma kolej wezwać nadawcę o dalszą dyspozycję. Nadawca zarządzić może zatrzymanie transportu aż do usunięcia przeszkody w ruchu. O ile niema widoku na szybkie usunięcie przeszkód, winna kolej odstawić towar do stacji nadawczej. W wypadkach tych ma być strona uwolnioną od opłaty za postój wozów, a kolej liczyć ma opłatę frachtową po cenie własnych kosztów.

Przy sprzedaży przesyłek, których kolej doręczyć nie może, zażądano od organów kolejowych zachowywania staranności porządnego kupca.

Wkońcu zażądała Izba ograniczenia do 3-ch miesięcy terminu dla załatwienia reklamacji przez kolej, jakoteż przyjęcia do regulaminu postanowienia, że od kwot reklamowanych należą się stronom odsetki 6%, od dnia poboru przez kolej nadpłaconej kwoty, aż do dnia zwrotu.

Sprawy przemysłowe.

7. Uprawnienia handlarzy skór i cholewek.

C. k. Namiestnictwo we Lwowie zwróciło się do Izby z zapytaniem, czy wedle miejscowej praktyki przysługuje w Krakowie handlarzom skór i cholewek prawo zamawiania gotowych cholewek u uprawnionych majstrów w ten sposób, aby majstrowie już to sami, już to przez swoich czeladników przykrawali cholewki w lokalu zamawiającego kupca, zaś dalsze wykończenie (szycie cholewek) uskuteczniali w swoim własnym warsztacie rękodzielniczym.

Po przesłuchaniu Stowarzyszenia przemysłowego szewców w Krakowie uchwaliła Izba odpowiedzieć, iż wedle praktyki miejscowej handlarze skór surowych mają na składzie także cholewki.

Zdarza się często, że handlarz skór przykrawa cholewki te w swoim lokalu przez uprawnionego cholewkarza względnie jego czeladników, aby mieć kontrolę nad ilością zużytego towaru. Przykrojone cholewki zabiera następnie cholewkarz do swego warsztatu rękodzielniczego, celem ich ostatecznego wykończenia.

Sprawy handlowe.

8. Organizacya handlu eksportowego jajami.

Krakowska Izba handlowa zajmuje się od dłuższego czasu sprawą organizacyi rozmaitych działów handlu eks-

portowego, który u nas wobec słabego wywozu płodów fabrycznych, polega głównie na eksporcie produktów surowych.

Jednym z najważniejszych artykułów eksportowych Galicyi są jaja.

Korespondencya, przeprowadzona przez Izbę w sprawie galicyjskiego handlu jaj, wykazała szereg niedostatków i braków, pod którymi w pierwszym rzędzie cierpi tuż handel. Skargi odzywają się jednak także ze strony odbiorców.

Importerzy hamburscy zwrócili się do tamt. Konsulatu austr. węg. z zażaleniami, iż są obsługiwani w Galicyi w sposób nieuczciwy. W szczególności podnoszą interesenci, iż towar galicyjski nie jest należycie sortowany, iż przesyłki zawierają zbyt wysoki procent towaru niedobrego, iż następnie skrzynie nie zawierają owej ilości jaj, jaką powinny zawierać wedle napisu na skrzyni.

Liczne skargi tyczą niewłaściwego sposobu pakowania, oraz mieszania rozmaitych sort.

Wkońcu podnoszą importerzy hamburscy, iż gdy w czasie transportu nastąpi zniżka cen, jest odbiorca zagraniczny wskutek winkulacji frachtów pozbawiony bezpośredniego kontaktu z kupcami, wysyłającymi towar z Galicyi.

Niemniej głośnie skargi odzywają się z grona handlarzy galicyjskich, którzy twierdzą, iż bywają stale i na każdym punkcie wyzyskiwani przez odbiorców zagranicznych; zwłaszcza zaś rynek hamburski, który dla Galicyi ma wielkie znaczenie, daje najwięcej powodu do utyskiwań. Z tego powodu unikają kupcy Hamburga, dokąd idą tylko te żywy, które bezpośrednio z Anglią itd. nie mogą zrobić interesu.

W Hamburgu istnieje organizacya tamt. importerów, która stwarza na swoją korzyść w celu szykanowania galicyjskich nadawców niekorzystne dla tych ostatnich normy prawne co do odbioru, jakości, odpowiedzialności itd.

Kupcy galicyjscy twierdzą, iż bardzo wiele skarg na złą jakość towaru jest czystym wymysłem hamburskich odbiorców, którzy narzucają swą wolę nadawcom, nieposiadającym w Hamburgu własnych zastępców. Wykazywanie

braków w towarze i stawianie całych przesyłek do dyspozycji, ma być w Hamburgu na porządku dziennym.

Uzase hamburskie obliczone są wprost na szkodę naszych interesentów.

Odpowiedzialność eksportera nie kończy się z nadaniem towaru, lecz odpowiada on jeszcze za jakość u tego, komu importer ją dostawia; odpowiada za to także odbiorca hamburski, czyli, że bywa mu jeszcze potrącane manko, poniesione przez drugą rękę, podczas gdy eksporter nasz nie wie zupełnie, czy manko to polega na prawdzie.

Wkońcu żalą się nasi kupcy, iż wskutek zмовы importerów muszą poddawać się sądowi polubownemu hamburskiej giełdy jaj. Sędziami są członkowie tej giełdy, którzy wydawać mają stronnicze i nieprzychylne dla naszych eksporterów orzeczenia.

Z przedstawienia tego jest widocznem, iż zdania stron, biorących udział w tym interesie, są wprost przeciwne, tak iż Izba w tym stanie rzeczy nie może sobie wyrobić należytego zdania, a przypuszczać należy, iż prawda leży w pośrodku.

Komisya połączonych sekcyi proponuje Izbie, aby zaprosić wszystkich handlarzy jaj tut. okręgu, celem przeprowadzenia ekspertyzy i doprowadzenia do jakiegoś porozumienia oraz do stworzenia wspólnej organizacyi tej gałęzi handlu.

Nad kwestyą, czy na zwołać się mającą przez Izbę ankietę, zaprosić także eksporterów hamburskich i berlińskich, wywiązuje się dłuższa dyskusya, w ciągu której r. Dr. Szarski podnosi, że w większości wypadków utyskiwania importerów zagranicznych na postępowanie kupców galicyjskich, są uzasadnione.

R. Wasserberg, Epstein i Blumenfeld, przytaczają przykłady na bezwzględne postępowanie zagranicznych odbiorców i proponują, aby ograniczyć się na razie do zaproszenia interesentów okręgu Izby. Na podstawie wyniku tych obrad będzie można następnie porozumieć się z drugą stroną interesowaną.

Izba uchwała zwołać interesentów swego okręgu na ankietę, do której w myśl propozycji r. Mendelsburga zaproszone zostaną także instytucje finansowe, trudniące się zaliczkowaniem transportów jaj.

9. Dostawy artykułów żywności dla wojska.

R. Judkiewicz przedstawia imieniem komisji połączonych sekcji sprawę rozdziału dostaw artykułów żywności dla wojska. Ministerstwo wojny zamierza przeprowadzić w tym względzie daleko idące zmiany w dzisiejszym systemie rozdawnictwa i to na niekorzyść sfer handlowych. Projektowane normy zawierają przepis, że z ogólnej ilości dostaw pokryć mają producenci 75%, handlarze tylko 25%.

Nadto przewiduje projekt cały szereg dalszych udogodnień dla producentów.

Izba zaprotestować musi jak najenergiczniej przeciw podobnemu traktowaniu sfer kupieckich i porozumie się w tym względzie z Izbą wiedeńską, która już wdrożyła odnośną akcyę. Izba spowodowała nadto, że sprawę tę umieszczono na porządku dziennym odbywającego się równocześnie posiedzenia handlowo-politycznego biura centralnego Izb austriackich.

Izba przyjmuje zapatrywanie referenta i zatwierdza wszystkie zarządzenia prezydium w powyższej sprawie.

Upoważnienie Prezydium na czas feryi.

Izba upoważnia prezydium do samodzielnego załatwienia ważniejszych spraw w czasie feryi.

**IZBA HANDLOWA I PRZEMYSŁOWA
W KRAKOWIE.**

SPRAWOZDANIE
z publicznego posiedzenia
IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
W KRAKOWIE

z dnia 6 października 1908 roku.

TREŚĆ:

1. Sprawozdanie prezydyalne Str. 150
2. Sprawozdanie z czynności biura za czas od dnia 26
maja 1908 „ 152

Wybory.

3. Sędziowie fachowi dla Tarnowa „ 158
4. Znacownicy dla odbioru obuwia wojskowego „ 158
5. Cenzorzy dla filii Banku austro - węgierskiego w Kra-
kowie, Jaśle, Rzeszowie i Tarnowie „ 159

Rachunki Izby.

6. Ściąganie dodatku na Izbę „ 160

Komunikacje.

7. Dostarczanie lodu do transportu mięsa „ 162
8. Powiększenie ilości dorożek w Krakowie „ 163
9. Stacja ładunkowa w Miękini „ 164

10. Skrócenie czasu wolnego od składowego	Str. 164
11. Rampa ładownicza na stacji w Krzeszowicach	" 165
12. Bezpośrednie stawki przewozowe na kwas siarkowy	" 166
13. Brak wagonów na linii Przeworsk - Bachórz - Dynów	" 167
14. Rewizya trasy kolei lokalnej Dębica - Jasło	" 167
15. Niedzielne doręczanie przesyłek pocztowych	" 170
16. Późne doręczanie „pilnych“ depesz	" 171
17. Komunikacja telefoniczna w Bieczu	" 172
18. Utworzenie mownic telefonicznych w Tarnowie	" 172
19. Utworzenie mownicy telefonicznej w Jaworznie	" 174
20. Telefon w Mogilanach	" 174
21. Całodzienna służba telegraficzna w Tarnobrzegu	" 174
22. Całodzienna służba telegraficzna i telefoniczna w Rzeszowie	" 175
23. Telefon w Zarszynie	" 175
24. Telefon w Sokołowie	" 175

Stypendya.

25. Sprawozdanie prezydium z użycia funduszu sty- pendyów rękodzielniczych i handlowych	" 176
--	-------

Sprawy przemysłowe.

26. Charakter przemysłowy wykonywania wyrobów be- tonowych	" 180
27. Wykonywanie napisów i ozdób na nagrobkach	" 180
28. Ochrona robotników przy użyciu białego względn. żółtego fosforu	" 181
29. Rozszerzenie zakresu działania stowarzyszenia maj- strów kamieniarskich w Krakowie	" 182
30. Utworzenie Gremium hotelarzy w Krakowie	" 182
31. Utworzenie Sądu przemysłowego w Białej	" 184
32. Charakter przemysłowy wyrobu gorsetów	" 186
33. Charakter przemysłowy wykuwania napisów na gro- bowcach	" 187

Sprawy handlowe.

34. Zakres uprawnień handlu cielętami	" 187
35. Utworzenie Urzędu cłowego w porcie tarnobrzeskim	" 187
36. Konserwowanie środków spożywczych	" 188
37. Przyjmowanie uczniów handlowych	" 189
38. Zwyczaje w handlu drzewem	" 189
39. Termin płatności prowizji za pośrednictwo	" 190

40. Pojemność t. zw. „beczek patentowych”	Str. 191
41. Zwyczaje w handlu naftą	191
42. Stosunki dostawy węgla w sezonie 1907–1908	193
43. Ustalenie tary worków	194
44. Znaczenie słów „piwo bawarskie“, „piwo czeskie“	194
45. Znaczenie nazwy „Roquefort“	195
46. Domokrażna sprzedaż mydła	195
47. Obrót skoncentrowanym kwasem octowym	196
48. Znaczenie nazwy „uszlachetniona śliwowica“	196
49. Normy tęgości przy sprzedaży spirytusu	196
50. Zwyczaje w handlu zbożem	197

Prezydent Dattner konstatuje komplet i otwiera posiedzenie o godz. 4 popołudniu.

1. Sprawozdanie prezydyalne.

Prezydent Dattner zdaje sprawę z ważniejszych zarządzeń prezydyum, wydanych w czasie feryi wakacyjnych.

Z okazji odwiedzin JE. Ministra robót publicznych, który przybył do Izby wraz z zastępcą JE. Ministra handlu, urządziła Izba we własnym gmachu raut, który dzięki gorliwemu współdziałaniu wszystkich członków Izby, udał się bardzo dobrze i zostawił miłe wspomnienie u znakomitych gości.

Prezydent łączy z tem doniesieniem wyrazy wdzięczności dla członków Izby, a zwłaszcza dla p. r. Bazesa, za pomoc około urządzenia rautu.

Na prośbę Hali zbożowej, interweniowało prezydyum w Ministerstwie kolei i Dyrekcyi kolei północnej, w sprawie budowy szop zbożowych obok projektowanego nowego dworca.

Prezydyum zaproponowało na członków komisji wyborczej dla przeprowadzenia wyborów do Izby: pp. Bazesa, Federowicza, Holzera Zygmunta i dra Szarskiego, na sekretarza komisji dra Artura Benisa.

W zastępstwie Izby wzięli udział w międzynarodowym kongresie Izb handlowych w Pradze, który obradował nad szeregiem wspólnych zagadnień handlu światowego, prezydent Dattner, delegat Epstein i radca Jawornicki.

Prezydent podaje do wiadomości Izby, że Ministerstwo handlu zatwierdziło bez zmian zamknięcie rachunków Izby za rok 1906.

Przed przystąpieniem do porządku dziennego, donosi przewodniczący, że lwowska Izba handlowa objawiła życzenie, aby Izba krakowska poparła drogą odpowiedniej enuncyacji stanowisko, zajęte przez nią w sprawie dostawy rur wodociągowych w Pradze i konfliktu między Ministerstwem handlu a kartelem żalaznym.

Po dłuższej dyskusyi, w której zabierają głos pp. Epstein Juliusz, poseł Zieleniewski, Epstein jun., i Ehrenpreis, uchwalono jednogłośnie przedstawioną przez prezydium rezolucję następującej treści:

„Z okazji zejść w ostatnich czasach, które się rozegrały na tle sprawy założenia nowej fabryki śrub w Budziejowicach, uznaje Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie w zupełności i bez żadnych zastrzeżeń sposób postępowania Ministerstwa handlu, które drogą osobistej bezpośredniej interwencji pomiędzy interesantami, starało się przyjść w pomoc nowo powstającemu zakładowi przemysłowemu i łagodzić tym sposobem przeciwieństwa nieuniknione w rozwoju gospodarczego życia.

Izba handlowa uważa tę bezpośrednią łączność pomiędzy Ministerstwem handlu a przemysłem, tudzież metodę bezpośredniego działania w sprawach dotyczących przemysłu, za jedynie wskazaną i skuteczną, a odpowiadającą ze wszech miar duchowi nowożytej administracji.

Izba daje też wyraz przekonaniu, iż Ministerstwo mimo owych wydarzeń nie da się niczem odwieść z drogi, na którą wkroczyło i nadal w wszelkich sprawach ważnych szukać będzie bezpośredniego porozumienia się z przemysłem“.

2. Sprawozdanie z czynności biura za czas od dnia 26 maja 1908.

Do dziennika podawczego wpłynęło ogółem 2614 aktów, które pociągnęły za sobą potrzebę wysłania 3295 pism do władz i stron.

Stałe sekcye Izby odbyły następujące posiedzenia:

5 czerwca 1908, komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych.

26 czerwca 1908, komisya prezydyalna.

3 lipca 1908, komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych.

17 lipca 1908, " " " " "

24 lipca 1908, " " " " "

4 sierpnia 1908, " " " " "

21 sierpnia 1908, " " " " "

18 września 1908, " " " " "

28 września 1908, " " " " "

3 października 1908, komisya połączonych sekcji.

Nadto odbyło się w dniu 30 czerwca 1908 posiedzenie subkomitetu w sprawie p. r. Zygmunta Rescha.

W sprawie organizacyi eksporterów jaj zachodniej Galicyi odbyło się w Izbie posiedzenie ankiety wszystkich interesentów okręgu Izby w dniu 15 czerwca 1908 oraz posiedzenie wybranego przez ankietę subkomitetu w dniu 25-go czerwca 1908.

Do rady nadzorczej spółki fakturowej w Krakowie, związanej z inicjatywy Banku krajowego, wydelegowano wiceprezydenta Izby p. Jana Kantego Federowicza.

W Y D A N O:

I. W sprawach przemysłowych:

1 opinię o projekcie rozporządzenia w sprawie drobnej sprzedaży kwasu siarkowego.

1 opinię w sprawie powiększenia liczby miast „wyłączonych“ po myśli § 2, ustawy o przemysłach budowlanych.

2 opinie w sprawie koncesyi na biuro informacyjne o stosunkach kredytowych.

2 opinie w sprawie koncesyi na biuro podróży.

1 opinię „ „ na drukarnię.

1 opinię „ „ na biuro techniczne.

1 opinię „ „ na zakład instylacji wodociągów.

3 opinie „ „ na zakład pogrzebowy.

1 opinię w sprawie taryfy procentów dla zakładu zastawniczego.

1 opinię w sprawie charakteru przemysłowego wyrobu towarów betonowych.

1 opinię w sprawie charakteru przemysłowego wykucia i złączenia napisów na nagrobkach.

1 opinię w sprawie charakteru przemysłowego stolarstwa i kołodziejstwa, wykonywanego przy gospodarstwie rolnem.

1 opinię w sprawie charakteru przemysłowego wyrobu gorsetów.

1 opinię w sprawie uznania pewnego przedsiębiorstwa za fabryczne.

1 opinię w sprawie uprawnienia handlu cielętami do sprzedaży zabitych cieląt w całych sztukach.

4 opinie w sprawie publicznych wysprzedaży towarów.

78 opinii w sprawie dyspens od dowodu uzdolnienia.

1 opinię w sprawie powiększenia ilości doróżek w Krakowie.

1 opinię w sprawie taryfy dla doróżek automobilowych w Krakowie.

2 opinie w sprawie taryfy doróżkarskiej.

1 opinię w sprawie opłat za użycie wagi pomostowej dla bydła.

Poparto 16 podań o przyjęcie na kursa majsterskie we Wiedniu.

II. W sprawach handlowych:

2 opinie w sprawie obliczania i płatności prowizji agentów handlowych.

1 opinię w sprawie tęgości spirytusu przy transakcjach, zawartych bez podania tęgości.

1 opinię w sprawie pojęcia nazwy „uszlachetniona śliwowica“.

1 opinię w sprawie znaczenia nazwy „Roquefort“ w obrocie serów i przy ich konsumpcji.

1 opinię w sprawie znaczenia nazwy „Petrol - Belting“ w zastosowaniu na pasy z włosa wielbłądziego.

1 opinię w sprawie zwyczaju, istniejącego przy przyjmowaniu uczniów, względnie praktykantów do przemysłów handlowych.

1 opinię w sprawie zwyczaju rozsyłania kalendarzy reklamowych przez firmy kupieckie i przemysłowe.

1 opinię w sprawie uznania wykazu załadowania (Expeditions - Ausweis) za dokument równoznaczny z fakturą.

1 opinię w sprawie obowiązku ponoszenia kosztów załadowania zboża przy kupnie „loco stacya“.

1 opinię w sprawie zwyczajowego terminu przy dostawianiu nafty w cysternach.

1 opinię w sprawie ruchu transportowego węgla do Galicyi w listopadzie i grudniu 1907 r.

III. W sprawach handlowo-politycznych:

1 opinię w sprawie przyspieszenia zawarcia traktatu handlowego z Rumunią.

1 opinię w sprawie restytucji cła na zagraniczny kwas siarkowy.

1 opinię w sprawie traktowania celnego przyrządów doświadczalnych do badania materiałów.

1 opinię w sprawie ustalenia pojęcia szmat, podlegających opłacie wywozowej.

1 opinię w sprawie obliczania tary celnej dla farb mineralnych i smołowych.

1 opinię w sprawie zapiskowego postępowania przy imporcie narzędzi budowlanych do Austrii.

1 opinię w sprawie udzielenia subwencji państwowej Towarzystwu handlowemu zjednoczonych fabryk szkła taflowego.

3 certyfikaty w sprawie ulg celnych przy sprowadzaniu maszyn z zagranicy.

10 certyfikatów w sprawie uwolnienia od cła odpadków kości, przeznaczonych do fabrykacji sztucznego nawozu.

165 świadectw pochodzenia dla nafty, wysyłanej do Francji.

1 świadectwo pochodzenia dla śliwowicy, wysyłanej do Królestwa Polskiego.

1 świadectwo pochodzenia dla żółtek z jaj, wysyłanych do Niemiec.

4 poświadczenia cen dla wódek, wzgl. towarów bławatnych, wysyłanych do Stanów Zjednoczonych północnej Ameryki.

3 certyfikaty w sprawie ulg paszportowych przy wyjeździe do Rosji.

5 informacji w sprawie wysokości stawek celnych.

IV. W sprawach podatkowych:

1 opinię w sprawie zwrotu opłat akcyzowych od piwa przy wywozie z miasta.

19 certyfikatów w sprawie ulg podatkowych przy poborze benzyny.

1 świadectwo w sprawie poboru eteru siarczanego do celów technicznych.

1 opinię w sprawie pozwolenia na pobór soli fabrycznej do konserwowania skór surowych.

Podano Urzędowi wymiaru należitości w Krakowie kursa papierów wartościowych w 2-ch wypadkach.

V. W sprawach ruchu kolejowego i wodnego:

1 opinię w sprawie rewizji taryf Lloyd austriackiego.

1 opinię w sprawie ustalenia terminu rozpoczęcia i zakończenia napełnienia lodem wagonów, przeznaczonych do przewozu mięsa.

42 kart legitymacyjnych dla agentów podróżujących.

9 poświadczeń celem uzyskania podwójnej karty kolejowej.

Zwrócono się do ministerstwa kolei żelaznych o przyznanie taryfy wyjątkowej VI dla materiałów budowlanych do nowej fabryki kwasu siarkowego w Trzebini.

Interweniowano w Dyrekcyi kolei państwowych w Krakowie w sprawie dostawienia wagonów dla tartaków w Rajczy i Jelesni.

Poparto u Dyrekcyi kolei północnej w Wiedniu prośbę fabryki farb ziemnych w Krzeszowicach o zbudowanie rampy ładowniczej przy torze kolejowym.

Biuro wywiadowcze dla spraw taryfowych podało interesentom stawki frachtowe dla 10-ciu gatunków towarów w 30-tu relacjach.

W komisji obchodowej, odbytej w dniu 4 września 1908 r. w sprawie urządzenia stacyi ładunkowej w Miękini dla tamt. kopalni porfiru, wziął udział imieniem Izby p. inż. Karol Rudolphi z Trzebini.

VI. W sprawach pocztowych:

1 opinię w sprawie zastanowienia doręczeń przesyłek pocztowych w Tarnowie.

1 opinię w sprawie zaprowadzenia całodziennej służby telegraficznej w Tarnobrzegu.

1 opinię w sprawie zaprowadzenia całonocnej służby telegraficznej i telefonicznej w Rzeszowie.

1 opinię w sprawie urządzenia publicznych mownic telefonicznych przy urzędach pocztowych w Tarnowie.

1 opinię w sprawie urządzenia publicznej mownicy telefonicznej w Jaworznie.

1 opinię w sprawie urządzenia w Mogilanach sieci telefonicznej z publiczną mownicą i połączeniem międzymiastowym do Krakowa.

1 opinię w sprawie urządzenia sieci telefonicznej w Sokołowie z połączeniem międzymiastowym do Rzeszowa.

1 opinię w sprawie włączenia miejscowości Zarszyn do międzymiastowej sieci telefonicznej.

Zwrócono się do ministerstwa handlu oraz do Dyrekcji poczt i telegrafów we Lwowie w sprawie usunięcia braków w funkcjonowaniu miejscowej sieci telefonicznej w Krakowie.

Poparto w ministerstwie handlu petycję Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego we Lwowie o rychłą budowę trzeciej linii telefonicznej między Wiedniem i Krakowem oraz o wybudowanie linii telefonicznej Kraków-Trzebinia.

VII. W sprawach dostaw i sprzedaży publicznych:

W dziennikach miejscowych zamieszczono 66 notatek o rozpisaniu dostaw i sprzedaży publicznych oraz zawiadomiono o rozpisaniu interesowane firmy w okręgu Izby.

Poparto podanie firmy „Bracia Czczowiczka“ tkalnia mechaniczna w Andrychowie, o udział w dostawach wyrobów bawełnianych dla wojska.

Wydano w jednym wypadku świadectwo solidności i zasobności dla firmy, starającej się o dostawę dla wojska.

W konferencyach, zwołanych przez Intendenturę 1 korpusu w Krakowie w sprawie ustalenia cen siana, słomy, węgla i drzewa opałowego, mających obowiązywać przy dostawach i zakupach wojskowych w sezonie 1908/9, wziął udział imieniem Izby, sekretarz dr. Artur Benis.

Jako zastępców Izby na rozprawę ofertową w sprawie dostawy siana, słomy i drzewa opałowego dla wojska, wy-

delegowano pp. Norberta Wasserberga i Markusa Fussmanna.

Do komisji wojskowej w sprawie dostawy obuwia dla armii, wydelegowano jako znawcę p. Jerzego Wenera, jako zastępcę p. Karola Weigla, majstrów szewskich w Krakowie.

VIII. Marek ochronnych zarejestrowano 28 oraz 12 wzorów przemysłowych.

IX. Władzom wojskowym i cywilnym poświadczono stosowność cen w 7-u wypadkach oraz podano tymże władzom w 9-u wypadkach ceny targowe i giełdowe rozmaitych artykułów.

X. Władzom oraz stronom prywatnym podano w 74-ch wypadkach adresy firm krajowych i zagranicznych.

Wybory.

3. Sędziowie fachowi dla Tarnowa.

Prezydyum Sądu obwodowego w Tarnowie wezwało Izbę o przedstawienie trzech kandydatów z grona kupców samodzielnych, celem obsadzenia opróżnionego wskutek śmierci bł. p. Joachima Maschlera miejsca asesora w Tarnowie.

Na wniosek komisji dla spraw koncesyjnych i osobistych uchwalono przedstawić Sądowi obwodowemu w Tarnowie następujących kandydatów:

Leona Schwanenfelda, budowniczego i właściciela firmy „A. Schwanenfeld“, fabryka likierów w Tarnowie;

Artura Margulies, przemysłowca i współwłaściciela firmy „Bracia Maschler“, cegielnia parowa w Tarnowie;

Markusa Lichtblaua, kupca i przemysłowca w Tarnowie.

4. Znanicy dla odbioru obuwia wojskowego.

C. i k. Komendzie 1 korpusu w Krakowie uchwaliła Izba zaproponować jako znawcę do bezstronnej komisji, ma

jącej odebrać obuwie dostawione dla c. i k. armii, p. Jerzego Wernera, majstra szewskiego w Krakowie.

Jako zastępcę wymieniła Izba p. Karola Weigla, majstra szewskiego w Krakowie.

5. Cenzorzy dla filii Banku austro-węgierskiego w Krakowie, Jaśle, Rzeszowie i Tarnowie.

Dyrekcya Banku austro-węgierskiego we Wiedniu przedstawiła Izbie następujące propozycye na urząd cenzorów wekslowych przy filiach Banku austro-węgierskiego:

W Krakowie pp.: Zygmunta Holzera,
Józefa Jawornickiego,
Stefana Konopkę,
Jacentego Matusińskiego,
Józefa Męcińskiego,
Zenona Słoneckiego, i
Zdzisława Włodka.

W Jaśle pp.: dra Władysława Chwaliboga,
Wolfa Goldschlaga,
Aleksandra Kosterkiewicza,
Kazimierza Pilińskiego i
Alfreda Romana Weissa.

W Rzeszowie pp.: Jana Gumińskiego,
Filipa Sanbra - Kahane,
Dra Romana Krogulskiego,
Edmunda Ścibora Ryłskiego i
Wilhelma Zangena.

W Tarnowie pp.: Ottona Förstera,
Dra Ludwika Glasera,
Bernarda Kornfelda,
Juliusza Silbigera i
Adolfa Vayhingera.

Na wniosek komisji dla spraw koncesyjnych i osobistych uchwalono zgodzić się w zupełności na powyższe propozycye Dyrekcyi Banku austro-węgierskiego.

Rachunki Izby.

6. Ściąganie dodatku na Izbę.

Izba handlowa zwróciła uwagę c. k. krajowej Dyrekcji skarbu we Lwowie na okoliczność, iż w ściąganiu 5⁰/₀-go dodatku na Izbę zauważyć się daje wielka nierównomierność i występują znaczne różnice w rezultacie finansowym poszczególnych miesięcy, których Izba sobie żadną miarą wytłomaczyć nie może.

Poniżej zamieszcza się tabelę, wykazującą za ostatnie cztery lata dochód 5⁰/₀-owego dodatku na Izbę, pobieranego od wszystkich przedsiębiorców przemysłowych, handlowych i górniczych, opłacających podatek zarobkowy wedle rozdziału I i II ustawy o podatkach osobisto-dochodowych, bez względu na to, czy przedsiębiorstwa te prowadzone są przez osoby prywatne, czy też przez czynniki publiczne.

	Składka 5 ⁰ / ₀ z a r o k :			
	1905	1906	1907	1908
w styczniu	6631·06	7596·74	17174·83	8433·94
„ lutym	6045·10	6834·29	8476·29	7720·11
„ marcu	2175·80	1837·95	2214·70	2764·40
„ kwietniu	2998·67	3824·91	3626·71	3247·94
„ maju	4688·82	5820·92	11077·40	8193·84
„ czerwcu	2109·73	2655·52	2212·62	436·14
„ lipcu	3406·50	4647·71	3589·98	6160·80
„ sierpniu	9784·80	8962·11	19591·90	9893·92
	37.840·48	43.179·15	58.964·43	46.851·09

Jak z zestawienia tego wyniku pozostaje rezultat pierwszych ośmiu miesięcy roku 1908 o przeszło 12.000 koron w tyle poza dochodem roku poprzedniego.

Wynik finansowy 5⁰/₀ dodatku na Izbę, w dalszych

czterech miesiącach przedstawia się zaś za ostatnie trzy lata jak następuje:

	1905	1906	1907
wrzesień	22.983·54	24.270·80	25.080·27
październik			
listopad			
grudzień			

Gdyby tedy w roku obecnym wynik ten utrzymał się na wysokości przecięcia ostatnich trzech lat, czyli wyniósł 24.111,54 K (wobec dotychczasowego wyniku roku 1908, zachodzi raczej wszelki powód do obaw, że się kwoty tej nie osiągnie), wynosiłby rezultat z 5% dodatku w r. 1908 kwotę 70.962,63 K, a więc blisko czternaście tysięcy koron mniej niż w roku zeszłym.

Przyjmując powyższy dochód za podstawę rachunku, otrzymaliśmy rezultat, że wynik jednego procentu dodatku na Izbę, który wynosił

w roku	1905	1906	1907
	12.164,80	13.289,99	16.808,94

spadnie w roku 1908 do wysokości 14.192 K 52 h.

Ponieważ jest zaś rzeczą notoryczną, iż częścią z powodu skontyngentowania podatku zarobkowego wedle rozdziału I, częścią z powodu ciągłego rozwoju przemysłu, górnictwa i handlu, o ile te działy zarobkowości są prowadzone przez przedsiębiorstwa zobowiązane do publicznego składania rachunków, świadczenia podatkowe zachodniej Galicyi stanowczo nie uległy redukcji, ale wykazują raczej tendencję ku powiększeniu się, nie może sobie Izba wytłómaczyć, jakiej okoliczności przypisać należy tak wielkie różnice w dochodach podatków.

Tak nierównomierny napływ dodatku na Izbę, wprawia Izbę finansowo w położenie bardzo przykre i nie pozwala jej budżetować w sposób pewny wydatków na rok przyszły.

Izba nie mając możności przeprowadzenia dokładnej

kontroli nad sposobem ściągania dodatku, przedstawiła prośbę, aby krajowa Dyrekcyja skarbu zechciała w własnym zakresie działania zbadać przytoczone przez Izbę okoliczności i wydać polecenie do wszystkich urzędów podatkowych, aby w sposób regularny i dokładny przypisywały i ścięgały 5% dodatek na Izbę wszystkim przedsiębiorstwom przemysłowym, handlowym i górniczym tut. okręgu, które opłacają podatek zarobkowy wedle rozdziału I. i II. ustawy o podatkach osobisto dochodowych.

W szczególności prosiła Izba o zwrócenie uwagi wszystkich urzędów podatkowych na okoliczność, że przedsiębiorstwa, uwolnione przez Wydział krajowy od opłaty dodatków krajowych, powiatowych i gminnych, nie mają żadnego tytułu do uwolnienia od opłaty 5%-owego dodatku na Izbę i uiszczać winny ten dodatek na równi z wszystkimi innymi przedsiębiorstwami okręgu Izby.

Komunikacye.

7. Dostarczanie lodu do transportu mięsa.

Na zapytanie Dyrekcyi kolei państwowych we Lwowie oświadczone, że Izba nie może podjąć się wydania opinii w przedmiocie ustalenia terminu rozpoczęcia i zakończenia napełniania lodem wagonów, przeznaczonych do przewozu mięsa, albowiem termin ten zależy zdaniem Izby, wyłącznie od stosunków atmosferycznych. W danym wypadku nie mogą też organa Towarzystwa dla dostawy lodu postępować biurokratycznie i trzymać się pewnego z góry oznaczonego terminu — ale przeciwnie muszą rozpocząć wzgl. zakończyć okres napełniania lodem wagonów wtenczas, kiedy tego wymagać będzie stan temperatury.

Wobec tego sądzi Izba, iż byłoby najlepiej pozostawić organom kolejowym, jako mającym bezpośrednią styczność ze stosunkami transportu mięsa i z pływem każdorazowego stanu temperatury — rozstrzygnięcie o terminie rozpoczęcia i zakończenia napełniania wagonów lodem.

8. Powiększenie ilości doróżek w Krakowie.

Na skutek uchwały miejskiej komisji dla przemysłów koncesyjonowanych zwrócił się Magistrat miasta Krakowa do Izby z prośbą o oświadczenie, czy ze względu na stosunki miejscowe byłoby wskazaniem powiększenie istniejącej obecnie liczby fiaków i doróżek oraz utworzenie pewnej ilości powozów dwukonnych lżejszych, z niższą taksą, a zarazem z taksą poza rogatki miejskie.

Wedle zapisków Magistratu istnieje obecnie koncesyi, wydanych na

- 1) doróżki jednokonne 214,
- 2) powozy dwukonne 6.

Magistrat zwraca przytem uwagę Izby, że terytorium gminy miasta Krakowa powiększy się w najbliższej przyszłości, wskutek nastąpić mającego przyłączenia gmin podmiejskich, o znaczne obszary i wielką liczbę ludności.

W odpowiedzi podniosła Izba, iż podziela z zupełności stanowisko komisji dla przemysłów koncesyjonowanych w sprawie potrzeby powiększenia liczby doróżek jednokonnych w Krakowie oraz utworzenia pewnej liczby doróżek dwukonnych lekkich, nowego typu.

Jakkolwiek bowiem obecna liczba doróżek jednokonnych w Krakowie czyni na razie zadość potrzebom miejscowym, to jednak wymagać będzie odpowiedniego powiększenia z chwilą rozszerzenia terytorium gminy miasta Krakowa, w stosunku do spodziewanego wzrostu ludności.

Również wita Izba z zadowoleniem inicjatywę komisji w sprawie zaprowadzenia doróżek dwukonnych, lekkich, nowego typu. Doróżki takie należałoby na razie wprowadzić w liczbie 6 do 10.

Przy tej sposobności wyraziła Izba życzenie o jak najrychlejsze ustanowienie taksy dla doróżek poza rogatki miejskie do bliższych miejscowości, licznie odwiedzanych, a zwłaszcza do owych miejscowości, które już dzisiaj posiadają dogodną komunikację kołową z miastem.

9. Stacya ładunkowa w Miękini.

Na dzień 4 września b. r. rozpisało Namiestnictwo komisję obchodową w sprawie urządzenia stacyi ładunkowej w Miękini dla kopalni porfiru, należącej do firmy „H. Kulka“ w Opawie.

Przedmiotem komisyi ma być między innymi sprawa przyznania przedsiębiorstwa powyższej firmy charakteru pożytku publicznego (gemeinnützig) w myśl § 1, ustawy z dnia 18-go lutego 1878, Dz. p. p. Nr. 30.

Do wzięcia udziału w komisyi obchodowej wydelegowała Izba inż. Karola Rudolphiego, członka Izby oraz współwłaściciela fabryki pomp i armatur w Trzebini.

10. Skrócenie czasu wolnego od składowego.

Stowarzyszenie kupców płodami rolniczymi „Hala zbożowa“ w Krakowie zwróciło się do Izby z prośbą o interwencyę w sprawie skrócenia czasu wolnego od opłaty składowego, przy wyładowaniu towarów na stacyi krakowskiej.

Termin ten od sierpnia 1906 r. skrócony został z 4 na 2 dni. Podobne zarządzenie władz kolejowych, spowodowane jedynie długoletniem zaniedbaniem ze strony zarządu kolei państwowych, narazić musi kupiectwo na poważne szkody.

„Hala zbożowa“ podnosi przy tej sposobności, że fluktuacye cen, którym zboże w obrocie handlowym podlega, utrudniają niejednokrotnie kupcom wydanie natychmiastowej dyspozycyi o towarze. Strona musi mieć pewien czas wolny, w ciągu którego zorientować się może o warunkach zbytu oraz przedsięwziąć sprzedaż towaru.

Wchodzi tu także wzgląd na kupców żydowskich, którzy nie mogą wyładować towaru, nadeszłego w piątek przed południem lub w sobotę. Nadto traci odbiorca częstokroć możność dokładnego zbadania jakości towaru, wskutek czego narażonym jest następnie na materyjalną szkodę.

Skrócenie czasu wyładowania uzasadnianem bywa rzekomym napływem przesyłek oraz przepełnieniem magazynów.

W rzeczywistości szukać należy właściwego powodu tych zarządzeń w zbyt szczupłych i niedostatecznych wymiarach magazynów na stacyi krakowskiej oraz w brakach tutejszego dworca towarowego.

Szczególnie przykro odczuwa ten stan rzeczy krakowski handel płodami rolniczymi, który spełnia ważną rolę pośredniczącą pomiędzy wschodnią częścią kraju i Rosyą, a Niemcami oraz zachodnimi prowincjami Austrii. Wszak dwa lata upłynęły od chwili, kiedy się spalił cały magazyn zbożowy na stacyi krakowskiej, a kolej do dziś dnia nie pomyślała o zastąpieniu go nowymi budynkami.

Interesenci zdają sobie dobrze sprawę z tego, że radykalnego uzdrowienia stosunków spodziewać się można jedynie po budowie nowego dworca towarowego. Żadną miarą jednak nie można się zgodzić na to, aby drogą skrócenia czasu wolnego od opłaty składowego względnie terminu wyładowania, przerzucać szkodliwe skutki obecnej sytuacji jedynie na interesentów, którzy domagają się z całą energią przywrócenia 4-dniowego terminu, obowiązującego przed rokiem 1906.

Obecne stosunki na dworcu towarowym w Krakowie zagrażają wprost ruiną krakowskiemu handlowi zbożem, a ministerstwo nie powinno utrudniać jeszcze trudnego położenia przez obostrzenie przepisów o wyładowaniu towarów.

Izba przedłożyła zażalenie „Hali zbożowej“ Ministerstwu kolei żelaznych, z prośbą o bezzwłoczne zadośćuczynienie życzeniom stron.

11. Rampa ładownicza na stacyi w Krzeszowicach.

Fabryka farb ziemnych i mineralnych „Merkur“ w Krzeszowicach wniosła do Dyrekcji kolei północnej prośbę o zezwolenie na budowę rampy ładowniczej przy torze wyścigowym na stacyi w Krzeszowicach.

Wymieniona firma, która zbudowała pierwszą w Galicyi na większy zakres urządzoną fabrykę farb ziemnych i mineralnych, produkuje około 400 wagonów towaru rocznie.

Zarówno przy ekspedycji swego produktu, jak też przy sprowadzaniu znacznych ilości rudy żelaznej, węgla i innych surowców, jest firma „Merkur“ w wysokim stopniu interesowaną w uzyskaniu żądanej rampy.

Izba poparła powyższą prośbę w c. k. Dyrekcji kolei północnej, zwłaszcza, iż rozchodzi się o udzielenie pomocy nowo powstającemu i dobrze rozwijającemu się przemysłowi w kraju.

12. Bezpośrednie stawki przewozowe na kwas siarkowy.

Zachodnia część okręgu Izby krakowskiej, zwłaszcza zaś powiat polityczny Chrzanów stanowi siedzibę wzrastającego w szybkim tempie przemysłu cynkowego.

Zestawienie dat produkcyjnych surowego cynku w okręgu Izby rozwój ten najlepiej ilustruje.

W r. 1904	57.700 q.	wartości K.	2,884.419
„ 1905	65.508 „	„	3,684.843
„ 1906	75.256 „	„	4,573.489
„ 1907	83.084 „	„	5,000.000.

W najściślejszym związku z wzrostem produkcji cynku pozostaje kwestya zużytkowania siarki, uwalniającej się przy prażeniu rudy cynkowej. Ten produkt boczny służy do fabrykacji kwasu siarkowego, którego zbyt wobec wysokich cyfr importowych, przedstawia znaczne widoki powodzenia.

Jako jedna z pierwszych rozpoczęła huta cynkowa Dra Lowitscha i Ski w Trzebini produkcję kwasu siarkowego w dwóch wielkich zakładach w Trzebini. Rozwój tej nowej i rokującej piękne nadzieje gałęzi przemysłu, zależnym jest jednak w wysokim stopniu od zrównania taryfowego stacyi Trzebini z górno-śląskimi centrami produkcji kwasu siarkowego.

Wymieniona firma zwróciła się do Ministerstwa kolei żelaznych o utworzenie bezpośredniej taryfy wyjątkowej

z Trzebini do 33 stacyi austriackich, dla przewozu kwasu siarkowego w cysternach.

Wobec tego, iż znaczną część zapotrzebowania Galicyi w kwasie siarkowym pokrywają dotąd fabryki niemieckie, korzystające z bezpośrednich stawek frachtowych, poparła Izba podanie firmy „Dr. Lowitsch i Ska“, wskazując przytem na konieczność stworzenia dla swojskiego przemysłu przynajmniej równych warunków konkurencyjnych z produkcją pozakrajową.

13. Brak wagonów na linii Przeworsk-Bachórz-Dynów.

Szereg kupców i przemysłowców z okolic Kańczugi i Przeworska zwrócił się do Izby z prośbą o interwencję w Wydziale krajowym, w sprawie powiększenia ilości wagonów na wąsko-torowej kolei lokalnej Przeworsk-Bachórz-Dynów. Interesenci twierdzą, że zbyt szczupła ilość wagonów, stojących do dyspozycyi stronom na linii Przeworsk-Dynów, utrudnia w wysokim stopniu transport szutru, kamienia, węgla, wapna, drzewa, wiklin i innych artykułów, które w dość znacznych ilościach bywają na tej przestrzeni przewożone.

W przedmiocie tym wniosła już Izba handlowa i przemysłowa we Lwowie na życzenie zamieszkałych w Dynowie interesentów, odpowiednie przedstawienie do Wydziału krajowego. Krakowska Izba handlowa przyłączyła się w zupełności do tego przedstawienia i poleciła Wydziałowi krajowemu powyższą prośbę interesentów do rychłego załatwienia.

14. Rewizya trasy kolei lokalnej Dębica-Jasło.

Wskutek reskryptu c. k. Ministerstwa kolei żelaznych z dnia 8. sierpnia 1908 r. l. 65.351 wyznaczyło Namiestnictwo na dzień 6. i 7. października 1908 r. rewizję trasy, przedłożonego przez Wydział powiatowy w Pilźnie generalnego projektu dla normalno-torowej kolei lokalnej Dębica-

Jaśło, położonej w politycznych powiatach Ropczyce i Pilzno.

Imieniem Izby wydelegowani zostali do wzięcia udziału w obradach komisyjnych pp. członek Izby Waleryan Stawiarski, właściciel kopalni nafty w Jedliczu oraz sekretarz Dr. Artur Benis.

Imieniem Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie złożonem zostało do protokołu następujące oświadczenie:

Wszystkie gospodarcze względy, które Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie podniosła w roku 1898, jako przemawiające za zbudowaniem w mowie będącej linii, nabrały w ciągu ubiegłego dziesięciolecia jeszcze większej wagi. Kolej ta jest obecnie ze wszech miar godną poparcia i potrzebną, tak ze względów lokalnych jak i ogólnych. Przemawiają za tem przede wszystkim stosunki lokalne. Cała produkcja rolna bardzo żyznej okolicy, przeciętej projektowaną koleją, cierpi obecnie na brak komunikacyi i skazaną jest na dowóz średnio 20 do 25 km. drogą wozową, co n. p. na tonie zboża odbija się zniżką 6–8 koron.

Również bez tej kolei nie jest możliwą eksploatacya leśna, a właśnie okolice te obfitują w drzewostany osiki, brzozy i t. p., które są w przemyśle bardzo poszukiwane a których wywóz lub przeróbka na miejscu jest z powodu braku kolei niemożliwą.

Handel bydłem i nierogacizną, na który Izba powoływała się w roku 1898, ciągle się rozwija, a także tylko brak kolei jest przeszkodą, że hodowla i wywóz bydła, obciążone wysokimi kosztami i niewygodą spędu do kolei, nie rosną w tem tempie, jak na to pozwalają naturalne warunki okolicy. Bydło zresztą traci na wadze i na wartości przez tak długie pędzenie na stacyę.

Istniejące na projektowanym szlaku zakłady przemysłowe (2 gorzelnie oraz dachówczarnia ze sprawnością $1\frac{1}{2}$ miliona dachówek i pół miliona cegieł) nie mogą dla braku kolei prosperować. Do dachówczarni, której rozwój ze względu na wywołany parcelacją silny ruch budowlany i ogniotrwale krycie dachów, jest z motywów ogólnego pożytku

bardzo pożądanym, dowozi się węgiel n. p. na odległość 16 km. Po zbudowaniu kolei będzie odległość ta wynosiła 300 m. Tesame argumenty odnoszą się także do rozwoju dachówki i cegieł do okolicznych miasteczek.

Po zbudowaniu kolei, powstanie wzdłuż jej ruty niewątpliwie jeszcze kilka takich zakładów ceramicznych, których potrzeba, wobec ciągle rosnącej konsumpcji cegieł i dachówek jest oczywistą.

Nie przesądzając oświadczenia reprezentanta władzy górniczej, podnieśli delegaci Izby, że pod Grudnem znachodzą się pokłady węgla brunatnego, których eksploatacji teraz z powodu braku kolei zaniechać musiano, oraz prawdopodobnie pokłady węgla kamiennego.

Wyzyskanie tych zasobów mineralnych jest bez kolei niemożliwym. Wobec tego zaś, że Galicya sprowadza obecnie rocznie około 140.000 wagonów węgla pruskiego, nie potrzeba chyba wskazywać na konieczność stworzenia tej kolei, bez której nawet poszukiwań górniczych nie można rozpocząć.

II. Ruch ze sfery atrakcyjnej linii, będącej w mowie i w kierunku do niej, porusza się głównie na zachód względnie z zachodu.

Wobec tego projektowany punkt połączenia linii projektowanej z główną linią kolei Karola Ludwika, wydaje się odpowiedni.

Projektowany peage dla ruchu towarowego jest do Dębicy niepotrzebny i niewłaściwy, bo w głównym kierunku transportowym zwiększyłby odległość ruty o 13 km. Ruch osobowy ku Dębicy ma znaczenie tylko lokalne i może być w sposób wystarczający zaspokojony przez odpowiednią korespondencję pociągów osobowych na linii projektowanej i na linii Kraków-Lwów.

III. Projektowana kolej ma znaczenie nietylko lokalne. Skraca ona ruch na kolei transwersalnej o 37 km. to jest o całe cztery strefy taryfowe, co jest dla masowych transportów rzeczą nadzwyczajnej wagi. Nadto rozwój przemysłu leśnego i naftowego w Galicyi wschodniej sprawił, że trans-

porty na kolejach państwowych rosłą raptownie z roku na rok. Produkcya samej ropy wynosiła np. w r. 1905 — około 90.000 cystern, w roku 1906 — 113.000 cystern, a w roku 1907 — 150.000 cystern. Rok obecny przynieść może znaczne powiększenie produkcji ropy. Ropa ta idzie przeważnie na zachód. A nawet, jeżeli na wschodzie powstaną rafinerie, będzie szedł na zachód rafinat, (nafta, benzyna, parafina, oleje oraz ropa opałowa). Wobec tego rozwoju projektowana ruta mogłaby być użytą jako pomocniczą dla równomiernego i taniego rozdziału tych transportów masowych pomiędzy linie kolei Karola Ludwika i transversalną i czyniłaby zbędnem posługiwanie się liniami węgierskimi, jako pomocniczymi. Ruta powyższa jest w relacji Jasło - Kraków o 37 km krótszą niż dotychczasowa i ma nadto daleko korzystniejsze stosunki wzniesień, co ułatwi szybszy obrót pełnych i próżnych wozów, w obydwu kierunkach. Jestto względ z ogólnego gospodarczego punktu widzenia bardzo ważny i przemawiający silnie za projektowaną linią.

Zastępcy kolei państwowej, ministerstwa wojny i kraju złożyli oświadczenia zgodne zasadniczo ze stanowiskiem zajętem przez Izbę.

Opinia komisji rewizyjnej wypadła również po myśli tych oświadczeń.

15. Niedzielne doręczanie przesyłek pocztowych.

Reskryptem z dnia 2 czerwca 1908 L. 17241 upoważniło c. k. Ministerstwo handlu Dyrekcyę poczt i telegrafów do zastanowienia doręczania w dniu niedzielne przesyłek pocztowych adresatom do ich pomieszkań, z wyjątkiem przesyłek pilnych, ekspresowych oraz zawierających artykuły, podlegające szybkiemu zepsuciu — z tem jednak zastrzeżeniem, że adresatom wolno będzie odbierać swoje przesyłki w Urzędzie pocztowym bez opłaty składowego.

Na podstawie tego upoważnienia zamierza Dyrekcyja

poczt i telegrafów zaprowadzić powyższe ograniczenie w niedzielnym doręczaniu przesyłek pocztowych w mieście Tarnowie i zapytuje Izbę, czy nie zachodzą jakie przeszkody w tym kierunku ze względu na stosunki komercyjne miasta Tarnowa.

Na podstawie przeprowadzonych dochodzeń oświadczyła się Izba przeciw zastanowieniu w dniu niedzielne doręczania przesyłek pocztowych w Tarnowie.

Pomijając okoliczność, iż ruch pakietowy w Tarnowie jest bardzo ożywiony i nie ustępuje wcale ruchowi znacznie większych od Tarnowa miejscowości, ma doręczanie przesyłek pocztowych w niedzielę dla Tarnowa o tyle większe znaczenie, iż w poniedziałki odbywają się jarmarki tygodniowe w kilku sąsiednich miasteczkach.

Z tego powodu załatwiają okoliczni handlarze swe zakupy w Tarnowie zwyczajnie w ciągu przedpołudnia w niedzielę.

W razie zaprowadzenia projektowanego ograniczenia, ucierpiałyby znacznie stosunki ruchu handlowego i przemysłowego w Tarnowie, albowiem drobni kupcy, nie mogąc nabyć w Tarnowie w niedzielę świeżego towaru, byłiby zmuszeni do szukania innych źródeł zakupu.

Wkońcu zauważyła Izba iż, kupiectwo tarnowskie reprezentują po większej części kupcy wyznania mojżeszowego, którzy i tak już w sobotę z powodu święta nie odbierają przesyłek.

Zastanowienie doręczania przesyłek również w niedzielę, naraziłoby tych kupców na znaczne straty materialne.

16. Późne doręczanie „pilnych“ depesz.

Ze sfer kupieckich dochodzą Izbę skargi z powodu znacznych opóźnień, jakim ulegają „pilne“ depesze, nadane w urzędzie pocztowym i telegraficznym w Krakowie.

W ostatnich dniach otrzymała Izba reklamację z bardzo poważnej strony, iż dwie „pilne“ depesze, nadane telefonem w Krakowie dnia 6 września 1908 o godz. 10.20 przed południem

do Mościsk względnie do Sadowej Wiszni, nie były jeszcze w ręku adresatów o godz. 4-tej popołudniu.

Gdy tego rodzaju opóźnienia „pilnych“ depesz narażają strony na bardzo dotkliwe straty i nieprzyjemności, zastosowała Izba do kierownictwa Urzędu poczty i telegrafu Kraków 1, życzenie o wydanie odpowiednich energicznych zarządzeń, aby podobne fakty nie powtarzały się w przyszłości.

17. Komunikacja telefoniczna w Bieczu.

Na zapytanie c. k. Dyrekcyi poczt i telegrafów dla Galicyi we Lwowie oświadczyła Izba, iż uważa włączenie Biecza do międzymiastowej sieci telefonicznej przez wybudowanie linii, idącej do Zagórzeń, za bardzo pożądane.

Biecz posiada bowiem już dzisiaj szereg średnich i większych zakładów przemysłowych, jakoteż wykazuje silnie rozwinięty ruch handlowy w obrocie ziemiopłodami, bydłem i nierogacizną. Nadto połączony jest Biecz licznymi węzłami natury gospodarczej z Zagórzeńcami i resztą miejscowości, należących do zagłębia naftowego.

Z tych względów oświadczyła się Izba także za utworzeniem miejscowej sieci telefonicznej w Bieczu.

18. Utworzenie mownic telefonicznych w Tarnowie.

C. k. Dyrekcyja poczt i telegrafów we Lwowie zapytuje Izbę, czy ruch handlowy, przemysłowy i towarzyski usprawiedliwia potrzebę urządzenia publicznych mownic telefonicznych przy c. k. urzędach pocztowych Tarnów 2, Tarnów 3, Tarnów 4.

Na podstawie przeprowadzonych dochodzeń odpowiedziano, iż powiększenie ilości mownic telefonicznych w Tarnowie wydaje się Izbie nader pożądaniem ze względu na potrzeby ruchu handlowego i przemysłowego w tem mieście.

Zarządzenie to umożliwi dogodną komunikację telefoniczną także i tym sferom kupieckim, które nie mogą po-

nosić wydatku na urządzenie własnej stacji telefonicznej, a zwłaszcza ułatwić ma porozumienie się telefoniczne z odleglejszych okolic miasta.

Najdonioślejszem ze stanowiska ruchu handlowego okazuje się urządzenie publicznej mownicy przy urzędzie pocztowym Tarnów 2, w obrębie którego położony jest dworzec kolejowy, odległy o blisko 2 km., od właściwego centrum ruchu kupieckiego, jakoteż magazyny kolejowe. W tej relacji najsilniej się daje odczuwać potrzeba utworzenia połączenia telefonicznego. Udogodnienie takie nie wymaga zresztą wielkiego nakładu środków, gdyż w urzędzie pocztowym Tarnów 2, istnieje już mownica, przeznaczona dla służby wewnętrznej.

Również i przy urzędach pocztowych Tarnów 3 i Tarnów 4 istnieć mają wedle twierdzenia stron już obecnie mownice telefoniczne, tak, iż chodziłoby właściwie tylko o dopuszczenie publiczności do korzystania z istniejących mownic.

Izba uważa zatem projektowane przez c. k. Dyrekcyę udogodnienia komunikacyi telefonicznych za wskazane ze wszechmiar, i oświadcza się za wprowadzeniem w życie powyższych 3-ch mownic telefonicznych w Tarnowie.

Przy tej sposobności podnieśli interesenci tarnowscy potrzebę umieszczenia skrzynki pocztowej na gęsto zaludnionej i bardzo długiej ulicy Brodzińskiego, która dotychczas skrzynki takiej nie posiada. Dla zaradzenia temu brakowi wystarczyłoby zdaniem stron, przeniesienie jednej ze skrzynek, umieszczonych na ulicy Zdrojowej, na odpowiedni punkt przy ulicy Brodzińskiego.

Izba poleciła sprawę tę pilnej uwadze c. k. Dyrekcyi z prośbą o doniesienie w swoim czasie, jakie zarządzenia w tym względzie przez c. k. Dyrekcyę wydane zostały.

19. Utworzenie mownicy telefonicznej w Jaworznie.

Dyrekcja poczt i telegrafów we Lwowie zwróciła się do Izby z zapytaniem, czy potrzeba mieszkańców miasteczka Jaworzna wymaga urządzenia publicznej mownicy telefonicznej w miejscowym c. k. urzędzie pocztowym, aby interesantom nie będącym abonentami telefonicznymi, umożliwić korzystanie z międzymiastowych linii telefonicznych.

Ze względu na ciągły rozwój Jaworzna, stojący w ścisłym związku z wzrostem produkcji tamtejszej kopalni węgla, uchwalono oświadczyć się za urządzeniem projektowanej publicznej mownicy telefonicznej w tej miejscowości.

20. Telefon w Mogilanach.

Izba oświadczyła się za urządzeniem w Mogilanach sieci telefonicznej z publiczną mownicą i połączeniem międzymiastowym do Krakowa, albowiem wymieniona miejscowość utrzymuje żywą komunikację z Krakowem i odniesie niewątpliwie znaczną korzyść z projektowanych urządzeń telefonicznych.

21. Całodzienna służba telegraficzna w Tarnobrzegu.

Izba oświadczyła się za zaprowadzeniem całodziennej służby w oddziale telegraficznym c. k. urzędu pocztowego w Tarnobrzegu, gdyż uważa zarządzenie takie za potrzebne i leżące w interesie rozwoju tamtejszych stosunków handlowych i przemysłowych.

Miasto Tarnobrzeg jest siedzibą silnie rozwiniętego handlu eksportowego jajami i żywym drobiem, utrzymującego żywe stosunki z państwem niemieckim.

Z tego względu odda rozszerzenie godzin urzędowych w oddziale telegraficznym urzędu pocztowego w Tarnobrzegu niewątpliwie znaczne usługi tamtejszemu kupiectwu i przyczyni się w znacznej mierze do ożywienia ruchu handlowego z zagranicą.

22. Całonocna służba telefoniczna w Rzeszowie.

Magistrat miasta Rzeszowa zwrócił się do Izby z prośbą o poparcie podania, wniesionego do Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie, w sprawie zaprowadzenia w tamt. głównym urzędzie pocztowym całonocnej służby telegraficznej i telefonicznej.

Izba poleciła powyższą prośbę gminy miasta Rzeszowa Dyrekcyi, gdyż uważa ze swej strony zaprowadzenie całonocnej służby telegraficznej i telefonicznej za nader potrzebne dla interesów handlowych miasta Rzeszowa.

Miasto Rzeszów należy już dzisiaj do najważniejszych punktów handlowych zachodniej Galicyi i posiada bardzo żywą komunikację zarówno z Krakowem i Tarnowem, jak i z całą zachodnią połącią kraju, a projektowane zarządzenie przyczynić się może w niepośledniej mierze do rozwoju stosunków gospodarczych tego miasta.

23. Telefon w Zarszynie.

Dyrekcyi poczt i telegrafów dla Galicyi we Lwowie objawiła Izba zdanie, iż uważa włączenie miejscowości Zarszyn do międzymiastowej linii telefonicznej, przy równoczesnem urządzeniu w teje miejscowości lokalnej sieci telefonicznej, za wskazane i potrzebne.

Miejscowość Zarszyn oraz najbliższa okolica (miasteczka Jaćmierz, Besko, Wzdów etc.) wykazuje bowiem dość znaczny ruch handlowy i gospodarczy tak, że telefoniczne połączenie tej miejscowości z głównymi arterjami przemysłu i handlu, przyczyniłoby się wielce do rozwoju stosunków handlowych i przemysłowych.

24. Telefon w Sokołowie.

Izba oświadczyła się za urządzeniem państwowej sieci telefonicznej w Sokołowie z połączeniem jej zapomocą międzymiastowej linii telefonicznej z Rzeszowem.

Sokołów należy już dzisiaj do najruchliwszych pod

względem handlowym miast zachodniej Galicyi i jest jednym z środowisk handlu cielętami i nierogacizną. Zaprowadzenie dogodnej komunikacji telefonicznej w miejscu jakoteż możliwość porozumienia się telefonicznego z pobliskim Rzeszowem, przyczynić się może w znacznym stopniu do podniesienia ruchu gospodarczego w tej miejscowości.

Stypendya.

25. Sprawozdanie prezydium z użycia funduszu stypendyów rękodzielniczych i handlowych.

Na posiedzeniu plenarnem w dn. 30 października 1906 powzięła Izba następującą uchwałę:

„Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie, chcąc utrwalić pamięć otwarcia swego nowego gmachu dziełem publicznego użytku, przeznaczą na cele popierania zawodowego wykształcenia osób, pracujących w przemyśle, handlu i rękodzielactwie, fundusz 60.000 koron. Z funduszu tego będzie w ramach ogólnego przeznaczenia wydzielaną przez Izbę corocznie, począwszy od roku 1907, stosowna kwota. Izba określi corocznie szczegóły użycia wydzielonej sumy“.

W wykonaniu powyższej uchwały przeznaczyła Izba na rok 1907 kwotę 5.000 koron na cele stypendyów wyjazdowych dla osób, pracujących w zawodzie handlowym i w rękodzielnictwie i poruciła ułożenie szczegółowych warunków konkursu oraz wybór osób uwzględnić się mających, komisji połączonych sekcji.

Wywiązując się z powyższego mandatu, uchwaliła komisja połączonych sekcji w dniu 18 lutego 1907 r. rozpiścić konkurs na pięć stypendyów wyjazdowych, a mianowicie: na jedno stypendyum handlowe w kwocie 1,200 kor. dla absolwenta wyższego handlowego zakładu naukowego, oraz na cztery stypendya rękodzielnicze po 600 kor. dla ręko-

dzielników zawodu ślusarskiego, stolarskiego, pokostniczego i blacharskiego.

Stypendya powyższe rozdzielila komisya między kandydatów wymienionych na wykazie, zamieszczonym na stronie 179. Równocześnie poczynilo prezydium Izby starania, ceiem umożliwienia stypendystom użycia stypendyów w sposób najbardziej odpowiadający celowi. Zamiarem Prezydium było bowiem ułatwić stypendystom rękodzielniczym pogłębienie swej wiedzy fachowej zarówno w kierunku teoretycznym, jak i w kierunku praktycznym, przez odbycie wzorowych kursów zawodowych, oraz przez praktykę w większych pozakrajowych zakładach przemysłowych.

Stypendysta z zawodu handlowego poświęcił się za zgodą prezydium Izby karyerze nauczycielskiej dla szkół handlowych i w tym celu rozpoczął studia we wyższych zakładach naukowych w Wiedniu.

Większość stypendyów, rozdzielonych w myśl powyższego programu, została w połowie bieżącego roku wyczerpaną. Obecnie pobierają stypendya jeszcze dwaj kandydaci, a mianowicie czeladnik stolarski Waleryan Lesiecki, oraz czeladnik blacharski Czesław Patryn.

Na r. 1908 uchwalila Izba przeznaczyć na ten cel kredyt w wysokości K 5000, poruczając kompetencji komisji dla spraw koncesyjnych i osobistych decyzję co do sposobu użycia tego kredytu. Ponieważ doświadczenia, poczynione w roku zeszłym z rękodzielniczymi stypendyami, nie mogły zachęcić komisji do ponownego wstąpienia na tęsamą drogę, postanowiono nie rozpisywać na razie konkursu na te stypendya, ale poczynić poprzednio studia nad skuteczniejszym zużytkowaniem kredytu, przeznaczonego na ten cel.

Inaczej przedstawia się zdaniem komisji sprawa stypendyów handlowych. Komisya sądziła, iż wykształcenie osób z zawodu handlowego wymaga wydatniejszego jak dotąd poparcia. Przemawiają za tem z jednej strony szczupła ilość i stałe przepelnienie zawodowych szkół handlowych w kraju, których tworzenie napotyka na trudności z powodu braku ukwalifikowanych sił nauczycielskich, a z drugiej strony zna-

czne korzyści, połączone dla młodych kupców z poznaniem stosunków wielkiego handlu międzynarodowego.

Tem się powodując, rozpięła komisya konkurs na stypendya handlowe i przyznała w ramach kredytu następujące jednorazowe stypendya:

Dotychczasowemu stypendyście Izby, Stanisławowi Nyczowi, stypendyum w maksymalnej wysokości 1200 koron przeznaczone na ukończenie studyów w Akademii eksportowej w Wiedniu. Stypendyum to wynosi 100 kor. za każdy miesiąc studyów;

Sewerynowi Jakobschowi, słuchaczowi Akademii handl. w Lipsku, jednorazowe stypendyum w maksymalnej wysokości 1200 kor., przeznaczone na kontynuowanie studyów w Akademii handlowej w Lipsku. Stypendyum to wynosi 100 kor. za każdy miesiąc studyów;

Zygmuntowi Merdingerowi, abiturjentowi gimnazjum w Krakowie, jednorazowe stypendyum w wysokości 600 kor., przeznaczone na studia w Akademii eksportowej w Wiedniu. Stypendyum wynosi po 60 kor. za każdy miesiąc studyów; oraz

Stanisławowi Lambertowi, słuchaczowi praw i absolwentowi Akademii handlowej w Krakowie, jednorazowy zasiłek w wysokości 600 kor., przeznaczony na wyjazd za granicę, celem kształcenia się w zawodzie handlowym.

Izba przyjmuje powyższe sprawozdanie do wiadomości i zatwierdza wszystkie zarządzenia komisji dla spraw koncesyjnych i osobistych.

W Y K A Z

użycia stypendyów handlowych i rękodzielniczych, przyznanych w roku 1907 w myśl uchwały komisji połączonych sekcji z dnia 27 czerwca 1907.

Imię i nazwisko stypendysty	Kwota	Sposób użycia stypendyum	Uwaga
Stanisław N y c z kandydat nau- czycielski dla szkół handlo- wych	K 1.200.— i zasiłek na koszta po- dróży.	Wykłady na Uniwersytecie i na politechnice, oraz w Akademii eksportowej we Wiedniu. 100 K. miesięcznie.	Pobierał sty- pendyum od 1 października 1907.
Edward B i j a ł d, czeladnik ślu- sarski.	K 600.— i zasiłek na koszta po- dróży.	Kurs wieczorny dla elek- trotechniki, — praktyka w A. E. G. „Union“ w Sta- dlau, — praktyka u firmy „Clayton & Shuttle- worth“ — praktyka u fir- my Brevillier & Co i A. Urban & Söhne, Tow. akc. dla fabrykacji śrub we Floridsdorfie. — Wy- cieczka do Morawskiej Ostrawy, Witkowici Biel- ska. 50 K miesięcznie.	Pobierał sty- pendyum od 1 październi- ka 1907.
Salomon F e l d m a n n, czeladnik poko- stniczy.	K 600.— i zasiłek na koszta po- dróży.	Praktyka w Paryżu. 50 K miesięcznie.	Pobierał sty- pendyum od 1 września 1907
Józef H i k s z, czeladnik mur- arski.	K 600.— i zasiłek na koszta po- dróży	Praktyka we Wiedniu.	Po dwóch ty- godniach po- rzucił samo- wolnie pracę.
Waleryan L e s i e c k i, czeladnik sto- larski.	K 600.— i zasiłek na koszta po- dróży.	Kurs majsterski dla sto- larzy. Praktyka u firmy „Portois & Fix“ we Wie- dniu. Praktyka w stolarni J. Herlingera we Wie- dniu. 10 K tygodniowo.	Pobiera sty- pendyum od 15 lutego 1908
Czesław P a t r y n, czeladnik bla- charski.	K 600.— i zasiłek na koszta po- dróży.	Praktyka u firmy „Józef Bösenkopf, zakład dla in- stalacji gazowych i wo- dociągowych w Wiedniu“. 50 K miesięcznie.	Pobiera sty- pendyum od 15 grudnia 1907

Sprawy przemysłowe,

26. Charakter przemysłowy wykonywania wyrobów betonowych.

Starostwo krakowskie przesłało Izbie do wydania opinii podanie o koncesję na wykonywanie wyrobów cementowych (betonowych) w zakresie budowlanym.

Zdaniem Izby należy odróżnić, czy dane roboty betonowe pozostają w ścisłym związku z wykonaniem pewnej budowy (np. budowa fundamentów, konstrukcyi stropów żelazno-betonowych i t. p.), czy też związek taki nie zachodzi.

W pierwszym wypadku potrzebne są przy robotach betonowych pewne ściśle obliczenia techniczne co do wytrzymałości, a wykonanie tych robót należy zdaniem Izby poddać ze względu na publiczne bezpieczeństwo, tym samym ostrożnościom i ograniczeniom, co przemysł budowlany.

Natomiast przemysł sporządzania wyrobów betonowych jest zdaniem Izby przemysłem wolnym, o ile się ogranicza do wyrobu rur betonowych, krążków, płyt i t. p. przedmiotów lub materiałów.

27. Wykonywanie napisów i ozdób na nagrobkach.

Na zapytanie Starostwa w Tarnobrzegu odpowiedziano, iż zdaniem Izby należy wykonywanie napisów i ozdób na nagrobkach do zakresu uprawnień przemysłu rzeźbiarskiego, który rozporządzeniem ministeryalnym z dnia 24 września 1905 r., Dz. p. p. Nr. 152, wcielonym został pomiędzy przemysły rękodzielnicze.

Do czasu ogłoszenia wspomnianego rozporządzenia należał przemysł rzeźbiarstwa w kamieniu do kategorii przemysłów wolnych, którym się mógł trudnić każdy posiadający ogólne warunki wykonywania przemysłu. O ile więc w pewnym wypadku petent jeszcze przed wejściem w życie w mowie będącego rozporządzenia przemysł rzeźbiarstwa w kamieniu, choćby nawet bez karty przemysłowej, — która przy przemysłach wolnych ma tylko znaczenie deklaratoryjne —

rzeczywiście wykonywał, nie miałyby to rozporządzenie do niego zastosowania i nie mogłyby też naruszyć w niczem nabytych poprzednio przez niego uprawnień do wykonywania przemysłowego rzeźbiarstwa w kamieniu jako przemysłu wolnego.

28. Ochrona robotników przy użyciu białego względnie żółtego fosforu.

C. k. Namiestnictwo nadesłało Izbie do oświadczenia się projekt rozporządzenia ministeryalnego, który obejmuje szereg daleko idących obostrzeń reskryptu ministeryalnego z dnia 17 stycznia 1885, Dz. p. p. L. 8 w sprawie ochrony robotników i robotnic, zajętych w przedsiębiorstwach, które używają białego względnie żółtego fosforu do wyrobu zapalek. Obostrzenia te tyczą się zarówno wymogów higieny budowlanej w lokalach produkcyjnych, jakoteż rozgraniczeń poszczególnych okresów pracy, przepisów czystości, nadzoru sanitarnego i t. d.

Zawezwane przez Izbę o wydanie opinii dwie fabryki zapalek tutejszego okręgu, Ungera w Żywcu i Stabrowskiego w Sidzinie, wyraziły zdanie, że obostrzenia zamierzone przez rząd utrudniają w tak wysokim stopniu fabrykację zapalek fosforowych, że lepiej byłoby zabronić w ogólności, po pewnym okresie przejściowym, używania białego fosforu.

Izba oświadczyła się też w tym duchu wobec c. k. Namiestnictwa.

Co się tyczy szczegółowych postanowień projektu zauważyła Izba, że czyszczenie ramek i deseczek, przeznaczonych do zanurzania zapalek, przed każdym użyciem (§ 5), nieda się w praktyce przeprowadzić i sprawę raczej pogorszy.

Nadto podniosły zapytane przez Izbę przedsiębiorstwa, że ograniczenie do 5-ciu maksymalnej ilości robotników, zajętych w jednym lokalu przy pakowaniu drewniaków, natrafiłoby na bardzo znaczne trudności z tego powodu, ponieważ istniejące u nas fabryki mieszczą się w budynkach szczupłych i nie nadających się do większych adaptacji.

Prócz tej okoliczności podnieść należy jeszcze wzgląd na słabą rentowność fabryk, wyrabiających zapalki fosforowe, która uniemożliwia kosztowne inwestycje.

Fabrykanci liczyć się wkońcu muszą z możliwością zabezpieczenia wyrobu zapalek fosforowych, wobec czego niepodobna narażać ich na nowe, a znaczne wkłady.

Zdaniem interesowanych stanie się zadość wymaganiom higieny, jeżeli rozporządzenie unormuje ilość 15-u m³ jako minimalny wymiar przestrzeni powietrznej dla jednego robotnika.

29. Rozszerzenie zakresu działania stowarzyszenia majstrów kamieniarskich w Krakowie.

Na zapytanie Magistratu miasta Krakowa oświadczyła się Izba za rozszerzeniem terytoryalnego zakresu działania stowarzyszenia majstrów kamieniarskich w Krakowie, na powiat krakowski i podgórski.

Proponowane bowiem rozszerzenie terytoryalnego zakresu działania powyższego stowarzyszenia, leży zarówno w interesie przyszłych członków stowarzyszenia, stojących obecnie poza wszelką organizacją zawodową, jak niemniej w interesie danego stowarzyszenia, które przez zyskanie nowych członków, tem pewniej potrafi sprostać zadaniom określonym przez ustawę przemysłową.

30. Utworzenie Gremium hotelarzy w Krakowie.

Magistrat miasta Krakowa przesłał Izbie pismo następującej treści:

Pismem z dnia 6 lipca 1908 do L. 894 wniósł komitet proponentów dla założenia stowarzyszenia przemysłowego pod nazwą: „Gremium hotelarzy“ w Krakowie, prośbę do c. k. Namiestnictwa we Lwowie, o zezwolenie na założenie wymienionego stowarzyszenia i o zatwierdzenie dołączonych do tejsze prośby statutów tego gremium — uchwalonych na zgromadzeniu właścicieli hotelów, pensyonatów i domów noclegowych, odbytem dnia 31-go marca 1908 r.

W prośbie tej oświadczają petenci, że 40 właścicieli hoteli, pensjonatów, zajazdów i domów noclegowych w Krakowie — którzy dotąd należą do stowarzyszenia przemysłowego gospodnio-szynkarskiego — wyraziło życzenie założenia osobnego stowarzyszenia przemysłowego dla wymienionych rodzajów przemysłu z siedzibą w Krakowie i że projektowane stowarzyszenie będzie dawać rękojmię spełnienia zadań ustawowo mu powierzonych, tudzież że utworzenie projektowanego stowarzyszenia uczyni zadość nowoczesnym wymogom przemysłu hotelarskiego i przyczyni się do podniesienia turystyki w kraju.

Natomiast tutejsze stowarzyszenie przemysłowe gospodnio-szynkarskie na walnem zgromadzeniu dnia 10 czerwca b. r. uchwaliło sprzeciwić się założeniu projektowanego stowarzyszenia (greinium) hotelarzy, z powodów następujących:

1) ponieważ wszyscy właściciele koncesyj hotelowych w Krakowie oprócz uprawnienia objętego § 16 a). ustawy przemysłowej t. j. przyjmowania obcych w gospodę, wykonują także resztę uprawnień z tego paragrafu (§ 16 b. c. d. e.), to jest podawanie potraw, wyszynk piwa, wina i wódek, podawanie kawy i herbaty i t. p. i z tego tytułu po myśli §§ 2 i 3 statutu musieliby i nadal należeć do istniejącego już stowarzyszenia gospodnio-szynkarskiego w Krakowie;

2) ponieważ nowo założyć się mające w Krakowie stowarzyszenie hotelarzy o bardzo małej liczbie członków nie mogłoby osiągnąć tych celów, dla których takie stowarzyszenia po myśli § 114 ustęp 1. 2. i 3. noweli do ustawy przemysłowej z 5 lutego 1907 Nr. 26 dz. ust. państw. są powołane;

3) że zachodziłyby kolizye co do zgromadzeń pomocników, mających istnieć przy każdym z tych stowarzyszeń, tudzież co do utworzyć się mającej przy stowarzyszeniu gospodnio-szynkarskiem Kasy chorych dla pomocników i dla uczniów, co do sądu polubownego i istniejącej już, założonej staraniem stowarzyszenia gospodnio-szynkarskiego w Krakowie, szkoły zawodowej dla uczniów kielnerskich, wreszcie

4) że 15 właścicieli i dzierżawców hoteli i wszystkie

właścicielki tutejszych pensyonatów w liczbie 12, które prócz przyjmowania obcych w gospodę trudnią się także podawaniem potraw, kawy i herbaty po myśli § 16 lit. a, b, f. ustawy przemysłowej – złożyli piśmienną deklarację, iż nie życzą sobie utworzenia nowego stowarzyszenia hotelarzy w Krakowie i nie chcą zostać tegoż członkami, ponieważ już należą i nadal należeć chcą do stowarzyszenia gospodnio-szynkarskiego.

Magistrat jako władza przemysłowa I. instancyi w myśl § 196 ust. przem. — uprasza Izbę handlową i przemysłową przy dołączeniu egzemplarza statutu projektowanego stowarzyszenia, o udzielenie opinii w tej sprawie po wysłuchaniu osób interesowanych.

Po przeprowadzeniu dochodzeń uchwalono odpowiedzieć, iż Izba nie może oświadczyć się za wyłączeniem właścicieli koncesyi hotelowych z ogólnego Stowarzyszenia gospodnio-szynkarskiego w Krakowie i za założeniem dla nich osobnego stowarzyszenia pod nazwą „Gremium hotelarzy“ w Krakowie.

Jakkolwiek bowiem za potrzebą projektowanego stowarzyszenia przemawiają względy społeczne oraz względy polityki przemysłowej to jednak, jak wynika z akt, brak w danym wypadku warunków ustawowych, wymagających do powstania rzeczzonego stowarzyszenia, zgody większości interesowanych członków.

Przeciwko zorganizowaniu danego stowarzyszenia przemawia również praktyka, istniejąca pod tym względem w innych miastach austriackich. I tak istnieją gremia hotelarzy jedynie w wielkich miastach, jak Wiedeń i Praga, podczas gdy miasta tej wielkości co Kraków (np. Lwów, Graz i t. p.) nie posiadają osobnych stowarzyszeń dla przemysłów, objętych § 18 a ustawy przemysłowej.

31. Utworzenie Sądu przemysłowego w Białej.

Sejm krajowy królestwa Galicyi i Lodomeryi uchwalił na dniu 8 października 1907 wezwanie do rządu o utworzenie sądu przemysłowego dla miasta Białej oraz okolicy, z siedzibą w Białej.

Ministerstwo handlu zwróciło się do Izby z prośbą o przeprowadzenie dochodzeń i objawienie opinii w tej sprawie.

Już przy sposobności ogólnych dochodzeń nad utworzeniem sądów przemysłowych w zachodniej Galicyi, przeprowadzonych w roku 1898, wyraziła Izba zapatrywanie, iż utworzenie Sądu przemysłowego w Białej jest ze względu na rozwój gospodarczy tego miasta i najbliższej jego okolicy, rzeczą bardzo pożądaną.

Izba wychodziła przy tem ze stanowiska, że Biała stanowi zamknięte w sobie i wysoko rozwinięte centrum przemysłu fabrycznego oraz, że działalność powołanych w owym czasie do życia sądów przemysłowych, wywrze nader korzystny wpływ na stosunek pracodawców do licznych stosunkowo rzesz robotniczych, zatrudnionych w przemyśle bialskim.

Doświadczenia ostatniego dziesiątka lat utwierdziły Izbę w tem przekonaniu. Przemysł tkacki rozwinął się w ubiegłych 11 latach w nader żywym tempie i wykazuje bogate zróżniczkowanie w całym szeregu przemysłów ubocznych, jak apretura, farbiarstwo etc.

Przemysł wyrobu maszyn i towarów żelaznych oraz metalowych posiada również bardzo korzystne tendencje rozwoju, który zaznacza się powstawaniem nowych wielkich przedsiębiorstw fabrycznych, jak niemniej rozszerzaniem istniejących fabryk.

Podobne stosunki zdobyły produkcja wyrobów przędzalniczych i powroźniczych, dalej przemysły ceramiczne, budowlane, konfekcyjne i spożywcze.

Wszystkie względy natury społecznej przemawiałyby tedy za utworzeniem Sądu przemysłowego w Białej.

Izba nie może jednak zataić, iż przy sposobności dochodzeń nad tą sprawą przez nią wdrożonych, organizacje pracodawców okręgu bialskiego, jak Bielsko-Bialskie Stowarzyszenie przemysłowe oraz tamtejsza sekcja Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego, zajęły stanowisko nieprzychylnie wobec tego projektu.

Argumenty przytoczone przez te czynniki nie mogą jednak osłabić motywów natury gospodarczej, przemawiających za utworzeniem Sądu przemysłowego, a służących także za podstawę niniejszemu oświadczeniu Izby.

W kwestyi organizacyi grup zgodzić się Izba może z propozycją Inspektoratu przemysłowego, aby podział ten opartym został na zasadach technologicznych. Rozdzielenie jednak przemysłu kamieniarskiego od przemysłów ceramicznych i budowlanych uważałaby Izba za specjalizację idącą może zbyt daleko. Wobec tego Izba zaproponowała następujący podział grup:

1. Wyrób maszyn i towarów żelaznych oraz metalowych.
2. Przemysły tkackie, powroźnicze, konfekcyjne etc.
3. Przemysł kamieniarski, ceramiczny, budowlany.
4. Inne gałęzie przemysłu.
5. Handel wielki i handel mały.

Tego rodzaju skład przyszłych kolegiów asesorskich odpowiada zdaniem Izby, najlepiej gospodarczej strukturze przedsiębiorstw bialskich.

Miejscowa przynależność utworzyć się mającego Sądu przemysłowego winna się rozciągać na cały okręg Sądu powiatowego w Białej. W ten sposób zostałyby wciągnięte w okręg terytorjalny tego Sądu owe przedmieścia i gminy sąsiadujące z Białą, które pod względem gospodarczym posiadają silne podobieństwo z Białą i są stałym miejscem zamieszkania robotników zajętych we fabrykach bialskich.

W sprawie odszkodowania dla asesorów ze stanu robotniczego, godzi się Izba z wnioskiem Starostwa w Białej, aby przyjąć dla Białej normy wynagrodzenia, obowiązujące w sąsiednim Bielsku.

32. Charakter przemysłowy wyrobu gorsetów.

C. k. Starostwu w Białej objawiono zdanie, iż przemysł wyrobu gorsetów zaliczyć należy zdaniem Izby, do kategorii przemysłów wolnych.

33. Charakter przemysłowy wykuwania napisów na grobowcach.

Izbie handlowej i przemysłowej w Opawie objawiła Izba zdanie, iż wykuwanie i złocenie napisów na gotowych pomnikach, przedstawia się jako uprawnienie rękodzielniczego przemysłu kamieniarskiego.

Sprawy handlowe.

34. Zakres uprawnień handlu cielętami.

C. k. Namiestnictwu we Lwowie objawiono zdanie, iż uprawnienie na handel cielętami mieści w sobie również prawo do sprzedaży zabitych cieląt w całych sztukach.

To ostatnie uprawnienie nie obejmuje atoli prawa bicia cieląt, gdyż czynność ta należy do zakresu uprawnień rękodzielniczego przemysłu rzeźniczego.

35. Utworzenie Urzędu cłowego w powiecie tarnobrzskim.

Na zapytanie Dyrekcyi okręgu skarbowego w Rzeszowie odpowiedziała Izba, że otwarcie urzędu cłowego nad Wisłą w Tarnobrzegu, uważa jako najściślej związane z należytem funkcjonowaniem nowo utworzonego portu handlowego i zimowego.

Stosownie do oświadczenia, złożonego przez zastępców Izby przy komisji, zwołanej dla ustalenia warunków ruchu w porcie nadbrzeskim, domagać się musimy jak najrychlejszego utworzenia w obrębie terytorjum wewnętrznego portu, osobnego urzędu cłowego dla transportów przychodzących z Rosyi do Nadbrzezia.

Ze względu na potrzeby już obecnie istniejącego ruchu importowego via Nadbrzezie, należałoby wyposażyć urząd ten także w prawo traktowania celnego bydła, koni, tłuszczów, masła etc. czyli nadać mu charakter pobocznego urzędu cłowego I. klasy.

36. Konserwowanie środków spożywczych.

Na podstawie uchwały Najwyższej Rady Zdrowia zamierza Ministerstwo spraw wewnętrznych zakazać używania całego szeregu ciał, służących do sporządzania albo konserwowania środków spożywczych.

Projekt rozporządzenia, mającego unormować odnośny zakaz, udzielonym został Izbie do wydania opinii.

Sprawa ta była przedmiotem obrad wspólnego posiedzenia Izb w handlowo-politycznej Centrali, któremu Izba krakowska przedłożyła dwie na jej ręce nadeszłe opinie interesentów.

W pierwszym rzędzie podnosi jedna z fabryk albuminu tut. okręgu, że Najwyższa Rada Zdrowia zamierza wykluczyć od użytku przemysłowego cały szereg preparatów używanych dotąd powszechnie przy konserwowaniu jaj. Rada Zdrowia nie podaje jednak równocześnie, w jaki sposób możnaby zastąpić powyższe preparaty innymi środkami, nadającymi się do konserwacji jaj.

Z uwagi na to, iż tak sól, jak i spirytus nadają się do konserwacji żółtek jedynie w ograniczonej ilości wypadków, żąda powyższa firma, aby dozwolono przynajmniej używania kwasu borowego, benzoesowego i salicylowego w stosunku 1 na 100 (na 100 kg. żółtek 1 kg. kwasu). W przeciwnym wypadku byłaby produkcja żółtek w dalszym swoim rozwoju poważnie zagrożona.

Analogiczną prośbę wystosowała do Izby fabryka przetworów i soków owocowych, do której jednak przepisy projektowanego rozporządzenia nie mają znaleźć zastosowania, gdyż nie mają się one odnosić do środków spożywczych, uzyskanych z roślin.

Handlowo-polityczna Centrala oświadczyła się ostatecznie przeciwko wydaniu ogólnego zakazu i przedstawiła wniosek, aby rząd kwestyę tę uregulował przy sposobności zamierzonego wydania t. zw. „Codex alimentarius“.

37. Przyjmowanie uczniów handlowych.

Sądowi powiatowemu w Krakowie doniesiono, iż pod względem przyjmowania uczniów wzgl. praktykantów do przemysłów handlowych nie istnieją stałe zwyczaje, przestrzegane wobec uczniów przez wszystkich pryncypałów. W tej mierze obowiązuje przeważnie wolna umowa między pryncypałem a prawnym zastępcą ucznia. Przy spisywaniu warunków umowy wchodzi oczywiście w rachubę przymioty osobiste ucznia jak inteligencja, wykształcenie szkolne, przygotowanie do danego zawodu, poprzednia praktyka itd., do których stosuje się wysokość i rodzaj świadczeń ze strony pryncypała. Jako minimum świadczeń przyjmuje się zwyczajnie wolne pomieszkanie i utrzymanie ucznia przez czas nauki.

Odnosnie do obowiązku uczęszczania ucznia do uzupełniającej szkoły handlowej, powołuje się Izba na przepisy §§. 99 i 100 ust. przem. — Co do miasta Krakowa natrafia przymus uczęszczania uczniów handlowych na naukę uzupełniającą o tyle na trudności, iż z jednej strony brak stowarzyszeń przemysłowych dla zawodów handlowych uniemożliwia kontrolę uczniów w tym kierunku, a z drugiej strony brak odpowiedniej ilości uzupełniających szkół handlowych nie pozwala na ścisłe wykonanie przepisów ustawowych.

38. Zwyczaje w handlu drzewem.

Na zapytanie jednego z Sądów powiatowych zachodniej Galicyi udzieliła Izba z okazji pewnego sporu sądowego, następujących wyjaśnień w sprawach handlowych:

1. Wyrażenie „Lieferung auf Abruf“, zamieszczone w terminatce wzgl. liście umownym oznacza dostawę z prawem żądania całkowitego lub częściowego dostarczenia kupionego towaru, w ciągu pewnego w terminatce oznaczonego czasu, wedle zlecenia strony kupującej.

Wyrażenie „Abruf“, „Abrufung“ oznacza w języku handlowym wezwanie do dostawy i nie bywa używane w znaczeniu słowa „cofnięcie“.

2. Czy złożony przy kupnie zadatek ma być stracony przy ostatniej pomyśle, czy też sukcesywnie w miarę dostawy, to zależy w zupełności od zawartej umowy.

W tym kierunku nie istnieje stały zwyczaj handlowy.

3. Pomiedzy winkulacją a obciążeniem towaru zaliczką zachodzi między innymi ta różnica, że przy winkulacji kupujący jest uprawniony do oglądnięcia towaru przed zapłatą sumy winkulowanej.

4. Przy zakupach „franco Verladestation“ ponosi sprzedający koszt dowozu i załadowania towaru, podczas gdy transport od stacji załadowniczej idzie na rachunek i ryzyko kupującego, który reklamować może u kolei ubytek towaru, o ile ciężar przesyłki na stacji załadowniczej został urzędownie stwierdzony.

39. Termin płatności prowizji za pośrednictwo.

Sąd powiatowy we Lwowie wystosował do Izby zapytanie, czy w tut. okręgu istnieje zwyczaj handlowy co do terminu płatności prowizji za pośrednictwo, jeżeli strony tego terminu wyraźnie nie umówiły.

W szczególności zapytuje sąd, czy prowizja za pośrednictwo przy sprzedaży maszyn płatną jest dopiero po uiszczeniu ceny kupna z odnośnego interesu względnie w miarę spłaty ceny kupna, czy też płatną jest od czasu definitywnego zawarcia interesu, w którym pośredniczą.

Wedle zdania Izby w braku innej umowy między agentem a komitentem, w szczególności co do odpowiedzialności agenta za wykonanie zobowiązania ze strony odbiorcy towaru, płatną jest zwyczajnie prowizja agenta dopiero po dopełnieniu zobowiązania przez nabywcę towaru, względnie zapłaceniu przez tegoż ceny kupna.

40. Pojemność t. zw. „beczek patentowych“.

Sąd powiatowy cywilny w Krakowie zwrócił się do Izby z zapytaniem, jak wielką pojemność ma w obrocie handlowym kawa „beczka patentowa“.

Wedle opinii fachowej zawierają t. zw. „beczki patentowe“ 150 do 160 kg. towaru.

Oznaczenia ilościowe „barrel“, „tierce“, „Fass“, „beczki patentowe“ używane bywają jedynie w handlu hurtownym kawa.

41. Zwyczaje w handlu naftą.

Pewna rafinerya nafty w zachodniej Galicyi zapozwała pozakrajowe Towarzystwo akcyjne dla przemysłu naftowego przez Sąd tutejszy o zapłatę kwoty 264 K.

Powódka opiera żądanie skargi na liście umownym z daty 1 lipca 1907, podając, że pozwane Towarzystwo dopuściło się zwłoki w odbiorze towaru (benzyny) przez to, że wezwane pismem z dnia 6 sierpnia 1907 o dostarczenie próżnych cystern, a mianowicie jednej na dzień 10 sierpnia, a drugiej na 12 sierpnia 1907, nadesłało pierwszą dopiero dnia 26 sierpnia, a drugą dopiero 8 września 1907, nadto że wezwane pismem z dnia 5 września 1907 o bezwzględne dalsze ekspedycyowanie próżnych cystern, dostawiło je dopiero 27 września 1907. Wskutek tego twierdzi powódka, że magazynowała benzynę dla pozwanego towarzystwa i za to policza tytułem składowego po 3 korony za dzień za czas zwłoki w odbiorze towaru, ogółem przez dni 88.

Ponieważ pozwane Towarzystwo zaprzeczyło, by dopuściło się zwłoki w odbiorze towaru, dopuścił Sąd, celem rozstrzygnięcia powyższego sporu, dowodu na stwierdzenie zwyczajów, objętych następującymi zapytaniem:

1. Czy słowa „haben wir Ihnen auf Ihren Abruf die Cisternen innerhalb je acht Tagen zur Füllung zuzusenden“, — zawarte w liście umownym oznaczają, że pozwane Towarzystwo zobowiązało się w przeciągu

ośmiu dni od daty każdego wezwania, dostawić powódce na oznaczoną w liście umownym stację galicyjską próżne cysterny do napełniania ich benzyną czy też oznaczają, że pozwane Towarzystwo obowiązuje się dostawić powódce na odnośną stację próżne cysterny do napełniania benzyną w przeciągu 8 dni, licząc od dnia otrzymania wezwania o nadesłanie cysterny?

2. Czy w razie, jeżeli sprzedający (powódka) wzywa kupującego o nadesłanie próżnych cystern, celem napełnienia ich benzyną, a to wezwanie opiewa na pewien oznaczony dzień, przyjęć należy, iż wezwany o nadesłanie próżnej cysterny, zgodził się na dostawienie cysterny w dniu oznaczonym w wezwaniu, o ile takie wezwanie bez zarzutu przyjął?
3. Czy zamówienia próżnych cystern wedle zwyczaju handlowego uskutecznione bywają zwykłemi kartkami korespondencyjnemi nie rekomendowanemi?
4. Jakiej wysokości wynagrodzenie wedle zwyczaju handlowego może policzyć sobie rafineria nafty za magazynowanie 10.000 kg. benzyny surowej dystalowanej tj. mniej więcej jednej cysterny przez dzień?

Dochodzenia, przeprowadzone przez Izbę u kilku wybitnych rafinerów zachodnio-galicyjskich wydały następujący rezultat w sprawie postawionych przez c. k. Sąd pytań:

ad 1) W sprawie znaczenia klauzuli: „Haben wir Ihnen auf Ihren Abruf die Zisternen innerhalb je acht Tagen zur Füllung zuzusenden“ nie mogła Izba skonstatować stałe praktykowanego zwyczaju handlowego. Większość zapytanych oświadczyła się za interpretacją powyższej klauzuli w tym duchu, że kupujący dostawić ma próżne cysterny w przeciągu dni 8-u, licząc od dnia otrzymania wezwania, podczas gdy niektóre opinie normują obowiązek ten już od daty wezwania. Zdaniem jednego z zapytanych znawców,uczyni kupujący już zadość swemu obowiązkowi, o ile w prze-

ciągu tego czasu odda cysterny zarządowi kolejowemu do ekspedycyi, gdyż koleje nie przyjmują żadnej gwarancyi za punktualną dostawę wozów cysternowych, które pozostają w prywatnym użytku.

ad 2) O ile kupujący nie podnosi zarzutów, rozumieć należy, że zgadza się z powyższym terminem.

ad 3) Przy normalnym biegu interesu wystarczać ma użycie zwykłych kartek korespondencyjnych do zamówienia wozów cysternowych.

Nadesłane Izbie na pytanie 4. odpowiedzi nie pozwalają również na stwierdzenie jednolitego zapatrywania. Jedni z pomiędzy znawców są zdania, że istnieje zwyczaj handlowy, wedle którego — o ile nie było efektywnej szkody — sprzedający nie może żądać odszkodowania, inni uważają zaliczenie składowego w wysokości 3 koron, za wygórowane. Niektóre opinie stają na stanowisku, że wysokość wynagrodzenia za magazynowanie jest bardzo względną i zależy od okoliczności faktycznej, czy z powodu nieodbioru towaru fabryka była wstrzymana w produkcji, lub poniosła inną szkodę.

42. Stosunki dostawy węgla w sezonie 1907—1908.

Jeden z Sądów powiatowych zachodniej Galicyi prosił o udzielenie opinii, czy w miesiącach listopadzie i grudniu 1907 roku oraz styczniu i lutym 1908 zachodził tego rodzaju brak wagonów lub miały miejsce inne przyczyny, niezależne od woli firm, które spowodowały, że firmy krajowe nie mogły dopełnić swych zobowiązań co do dostawy węgla.

Na podstawie przeprowadzonych dochodzeń uchwalono odpowiedzieć, iż w miesiącach listopadzie i grudniu 1907 oraz styczniu i lutym 1908, z powodu niezwykłego braku wagonów i przeszkód w ruchu kolejowym, dostawa węgla była niezwykle utrudnioną, a przez pewne części tego okresu czasu nawet zupełnie zatamowaną.

Okoliczności te wpływały nader niekorzystnie na możliwość dostawy kopalń oraz firm węglowych tak, że zdolność dostawy większych firm była znacznie uszczuploną, a mniejszych firm, nabywających węgiel pośrednio z drugiej lub trzeciej ręki, niejednokrotnie w zupełności uniemożliwioną.

43. Ustalenie tary worków.

Jeden z Sądów powiatowych zachodniej Galicyi zwrócił się do Izby z zapytaniem, jaką wagę przyjmuje się zwyczajnie w świecie handlowym dla jednego worka, przy przesyłkach żyta, ważących wraz z workiem 100 kg względnie 75 kg.

W opinii podniosła Izba, że kwestya, jaką wagę przyjąć należy na jeden worek przy przesyłaniu zboża, nie jest u nas unormowaną w sposób jednolity, lecz wykazuje różnicę nawet w poszczególnych okolicach okręgu Izby.

I tak skonstatowała Izba, że część świata kupieckiego przyjmuje na jeden worek wagę jednego kilograma bez względu na ilość zawartego w nim zboża, z innej strony doniesiono Izbie, że o ile niema osobnej umowy między kupującym a dostawcą, odlicza się tarę na worki w stosunku 1% od wagi zboża.

44. Znaczenie słów „piwo bawarskie“, piwo czeskie“.

Ministerstwo robót publicznych wezwało Izbę o przeprowadzenie dochodzeń oraz wydanie opinii, czy oznaczenia „piwo bawarskie“ (Bayrisch Bier) i „piwo czeskie“ (Böhmisch Bier, Böhmisch Lager) używane bywają w tut. kołach handlowych dla określenia, iż dany towar wyprodukowanym został w Czechach, względnie w Bawaryi, czy też nazwy te przybrały już obecnie charakter oznaczeń gatunkowych dla pewnych jakości piwa, bez względu na jego proveniencyę.

Na podstawie licznych odpowiedzi, otrzymanych z kół producentów, sprzedawców oraz konsumentów piwa, udzielono Ministerstwu następującej odpowiedzi:

Nazwy „piwo bawarskie“ oraz „piwo czeskie“ nie posiadają w ogólności jednolitego znaczenia w okręgu Izby, a zdaniem Izby odróżniać należy pomiędzy zapatrywaniem producentów a konsumentów.

Wśród producentów bywa termin powyższy używany dla technicznego określenia pewnych gatunków piwa.

W kołach sprzedawców nie jest w ogóle używanem ani utartem pojęcie „piwa czeskiego“.

Słowa „piwo bawarskie“ względnie „bawar“ służą w tych kołach dla oznaczenia proveniencji, mianowicie dla odróżnienia od innych towarów oryginalnego pochodzenia bawarskiego.

45. Znaczenie nazwy „Roquefort“.

Ministerstwo handlu wezwało Izbę o przeprowadzenie dochodzeń w kołach producentów, sprzedawców oraz konsumentów sera, celem wydania opinii, czy w tutejszym okręgu nazwa „Roquefort“ służy jedynie do oznaczenia miejscowości, w której się taki ser wyrabia, czy też nazwa ta utarła się już dla oznaczenia pewnej sorty serów.

Większość zapytanych przez Izbę interesentów oświadczyła, iż nazwa „Roquefort“ przestała od dawna służyć na oznaczenie proveniencji sera. Słowo to jest dzisiaj raczej powszechnie używanem oznaczeniem gatunkowem dla pewnej sorty serów.

46. Domokrążna sprzedaż mydła.

Wedle twierdzenia Izby handlowej i przemysłowej w Bernie, ma być w niektórych okolicach Galicyi rozpowszechnionym wyrób mydła, produkowanego rzekomo w wielkich ilościach sposobem przemysłu domowego. Izba berneńska zwróciła się do nas z zapytaniem, czy prawdą jest, że władze przemysłowe wydają liczne karty przemysłowe na domokrążną sprzedaż mydła, gdyż właściciele takich kart przemysłowych odwiedzać mają także i pozagalicyjską klientelę.

Dochodzenia, przeprowadzone przez Izbę wykazały, że

w tutejszym okręgu produkcyja i zbyt mydła poruszają się w zupełnie innym kierunku. Z opisanym przez Izbę berneńską procederem nie spotkano się tutaj w zupełności.

47. Obrót skoncentrowanym kwasem octowym.

Ministerstwo spraw wewnętrznych zamierza w myśl rozporządzenia z dnia 26 marca 1902 Dz. p. p. L: 66 unormować sprzedaż skoncentrowanym kwasem octowym w ten sposób, aby pod pojęcie drobnego obrotu kwasem octowym podpadała jedynie sprzedaż w ilościach poniżej 5 litrów.

Zgodnie ze stanowiskiem Związku austriackich fabrykantów likierów, wódek i octu oświadczyła się Izba za proponowaniem przez rząd unormowaniem drobnej sprzedaży kwasu octowego.

48. Znaczenie nazwy „uszlachetniona śliwowica“.

C. k. Starostwu w Krakowie doniesiono, iż nazwa „uszlachetniona śliwowica“ nie jest pojęciem utartem w obrocie handlowym.

Śliwownicę pędzoną bezpośrednio ze śliwek i podlegającą takiemu samemu opodatkowaniu jak spirytus, uważać należy za trunek popinacyjny.

49. Normy tężości przy sprzedaży spirytusu.

Sądowi powiatowemu w Krakowie objawiono zdanie, iż norma, wedle której przy kupnie spirytusu rozumieć należy i bez podania tężości, spirytus 100⁰/₀, — ma zastosowanie tylko dla transakcyi, zawieranych między kupcami. Zasada ta obowiązuje w całym państwie i umieszczoną jest między warunkami wiedeńskiej giełdy towarowej.

Natomiast przy zakupnie spirytusu przez mniejszych konsumentów przemysłowych, jak szynkarzy, cukierników, aptekarzy i t. d., a także przy zakupnachs, skutecznianych przez konsumentów prywatnych, następuje sprzedaż zawsze wedle rzeczywistej tężości spirytusu.

50. Zwyczaje w handlu zbożem.

Na zapytanie jednego z Sądów zachodniej Galicyi odpowiedziała Izba, iż wedle zwyczajów obowiązujących na giełdach towarowych we Wiedniu i Budapeszcie, obowiązany jest sprzedający przy kupnie „loco stacya“ ponieść koszt załadowania do wagonu, zboża dostawionego na stację kolejową.

To samo zapatrywanie wyraziły także dwa większe związki handlarzy zbożem w Krakowie.

Zapytany natomiast w powyższej sprawie jeden z mężów zaufania Izby, objawił opinię w duchu przeciwnym, twierdząc, że jeżeli kupno zawarte zostało „loco stacya“ ponieść ma kupujący wydatki połączone z załadowaniem.

Rok 1908.

Sesya VII.

**IZBA HANDLOWA I PRZEMYSŁOWA
W KRAKOWIE.**

SPRAWOZDANIE

z uroczystego posiedzenia

**IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
W KRAKOWIE**

celem uczczenia Jubileuszu 60-letnich rządów
Najjaśniejszego Pana,

z dnia 30 listopada 1908 roku.

W jasno oświetlonej sali posiedzeń zebrali się o godzinie 12-ej wszyscy członkowie Izby w uroczystych strojach.

Obok przewodniczącego zajął miejsce komisarz rządowy, Radca Dworu dr. Adam Fedorowicz.

Prezydent Maurycy Dattner zagaja posiedzenie następującą przemową, której obecni wysłuchali stojąc:

Świetna Izbo!

„Sercem przepelnionem miłością, wdzięcznością i przywiązaniem, święcimy dzisiaj uroczystą i pełną dziejowej powagi chwilę 60-letniego Jubileuszu rządów panującego nam miłościwie Monarchy Cesarza Franciszka Józefa I.

Sędziwy i dostojny Władca, Któremu życie zaiste nie oszczędziło niczego, co przynosi dola ludzka w zmiennej kolei losów, sprawuje łagodną, ojcowską ręką Swe mądre i sprawiedliwe rządy w naszym kraju, który z Jego woli cieszy się pełnią praw obywatelskich i który też ku Niemu żywi głębokie uczucie prawdziwej i niespożytej wierności. Rządy Cesarza, to okres długiego, pokojowego rozwoju, w którym wszelka praca produkcyjna cieszy się hojnym plonem swych trudów.

W chwili Jubileuszu, Izba jako reprezentantka handlu, przemysłu i rękodzieł, musi też pomną być obowiązków społecznej miłości, której dał wyraz Monarcha, pragnąc, by Jubileusz Jego rządów obchodzono w miejsce szumnych uroczystości, dziełami publicznego pożytku, zwróconemi ku dorastającemu młodemu pokoleniu, ku działawie potrzebującej najbardziej wsparcia i opieki.

Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie pragnie tedy oprócz udziału w wspólnej deputacyi hołdowniczej wszystkich Izb monarchii, dać wyraz swym uczuciom także i owo-cnym czynem. W myśl tej intencji Izby przedstawiam Szanownym Panom do przyjęcia następujące wnioski:

1. Celem uczczenia Jubileuszu 60-letniego miłościwego panowania Najjaśniejszego Pana, uchwała Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie przeznaczać stale i corocznie ze swego budżetu, począwszy od 1-go stycznia 1909, kwotę 6,000 K. równającą się dochodowi z kwoty 150.000 K, na cele pomocy i pieczy nad małoletnimi dziećmi i sierotami zubożałych lub popadłych bezwinnie w nieszczęście kupców, przemysłowców lub rękodzielników swojego okręgu.

2. Sposób użycia i rozdziału tej corocznej dotacyi unormowany będzie osobnym regulaminem.

3. Izba uchwała do obecnego daru jubileuszowego wcielić istniejące już przy Izbie dotacje, przeznaczone na pokrewne cele“.

Wniosek powyższy uchwała Izba jednogłośnie i bez dyskusyi.

Prezydent Dattner zamyka uroczyste posiedzenie 3-krotnem „Niech żyje“, które członkowie Izby z zapalem powtarzają.

**IZBA HANDLOWA I PRZEMYSŁOWA
W KRAKOWIE.**

SPRAWOZDANIE

z publicznego posiedzenia

**IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
W KRAKOWIE**

z dnia 30 listopada 1908 roku.

TREŚĆ.

1. Sprawozdanie prezydialne. Str. 203

Wybory.

2. Sędziowie fachowi dla Jasła, Krakowa i Tarnowa . „ 204
3. Wybór członka państwowej Rady przemysłowej . „ 205
4. Rzecznawcy dla dostaw wojskowych „ 206
5. Znawcy sądowi „ 206

Komunikacje.

6. Kolej lokalna Wieliczka-Myślenice-Mszana Dolna . „ 206
7. Wpłata zaliczek kolejowych „ 209
8. Reforma taryfy lokalnej „ 209
9. Wnioski na Radę kolejową „ 210

10. Utworzenie urzędu pocztowego w Sierszy Str. 211
 11. Rewizya taryfy austriackiego Lloyd'u „ 212

Ogólne sprawy gospodarcze.

12. Projekt ustawy emigracyjnej „ 214
 13. Bojkot towarów austriackich w Turcyi „ 299
 14. Służba akcyzowa w Krakowie „ 299
 15. Stopa procentowa dla szacowania nieruchomości . „ 301

Sprawy przemysłowe.

16. Organizacya egzaminów czeladniczych „ 301
 17. Charakter przemysłowy wyrobu półkoszków sufi-
 towych „ 304
 18. Zakres uprawnień i dowód uzdolnienia w masarstwie „ 304
 19. Charakter przemysłowy sprzedaży wyrobów ma-
 sarskich „ 305
 20. Charakter przemysłowy sprzedaży mięsa na placach
 publicznych w Krakowie „ 305
 21. Charakter przemysłowy wykroju podeszew skórza-
 nych „ 305

Sprawy handlowe.

22. Zwyczaje w handlu otrębami „ 306
 23. Znaczenie klauzuli: „Gegen 30 Tage Kassa“ „ 306

1. Sprawozdanie prezydyalne.

Prezydent Dattner zawiadamia, iż Prezydyum wysłało do ustępujących Ministrów pisma pożegnalne, w których dało wyraz nadziei, iż stosownie do zapowiedzi odręcznych listów Cesarskich, będzie mogło tych Panów powitać jeszcze na kierujących stanowiskach.

Imieniem Izby wzięło Prezydyum udział w Jubileuszu 25-letniej pracy Dyrektora Banku krajowego Dra Zgórskiego, któremu złożono życzenia dalszej pomyślnej pracy nad uregulowaniem stosunków kredytowych kraju.

Prezydent streszcza dalej kroki Izby w sprawie bojkotu wyrobów austriackich w Turcyi i przedstawia szereg spraw handlowo-politycznych, skarbowych i administracyjnych, w których Izba interweniowała na korzyść interesentów swojego okręgu.

Dla Izb galicyjskich okazała się potrzeba stworzenia we Wiedniu własnego zastępstwa, celem interwencji w nagłych i nie cierpiących zwłoki wypadkach, które nie wymagają koniecznie osobistej bytności członków Prezydyum. Na skutek porozumienia z Izbami we Lwowie i Brodach, ma być we Wiedniu ustanowiony osobny konsulent dla galicyjskich Izb, do utrzymania którego miałyby się Izba przyczynić roczną kwotą 2.500 koron.

Prezydent zarządza głosowanie nad powyższym wnioskiem. Izba oświadcza zasadniczą zgodę na stworzenie wspólnej konsultury Izb galicyjskich we Wiedniu i przeznaczenie na ten cel kwoty 2.500 koron.

Kwestya pokrycia finansowego preliminarowanego na ten cel wydatku, ma być przedmiotem obrad komisji budżetowej.

Prezydent podaje do wiadomości Izby, iż p. Dawid Mandel zgłosił na ręce Prezydium rezygnację z mandatu członka Izby. — Izba rezygnację tę przyjmuje do wiadomości.

Prezydent komunikuje wkońcu, iż Izba nie mogła wziąć czynnego udziału w zwołaniu wiecu dla t. zw. odniemczenia stacyi krakowskiej, gdyż sprzeciwia się to jej charakterowi, jako korporacyi publicznej i ustawowej jej organizacyi. W swoim zakresie działania starać się będzie Izba i nadal o uregulowanie stosunków na dworcu krakowskim w interesie miasta i kraju.

Wybory.

2. Sędziowie fachowi dla Jasła, Krakowa i Tarnowa.

Na wniosek komisji dla spraw koncesyjnych i osobistych uchwała Izba jednogłośnie przedstawić następujące osoby, jako kandydatów na urząd sędziów fachowych zawodu handlowego:

Dla Jasła: ponownie p. Mieczysława Drzymuchowskiego, urzędnika Kasy oszczędności w Jasle.

Dla Krakowa: w miejsce opróżnione wskutek rezygnacyi p. Wiktora Suskiego pp.:

1. Rudolfa Peterseima, wł. firmy „M. Peterseim“, fabryka maszyn w Krakowie.

2. Juliusza Groszego młodszego, współwłaściciela firmy: „Juliusz Grosse“ handel hurtowny win i towarów kolonialnych w Krakowie.

3. Władysława Bilewskiego, właściciela firmy „Bracia Bilewscy“ handel towarów galanteryjnych w Krakowie.

Dla Tarnowa: w miejsce opróżnione wskutek śmierci
bł. p. Joachima Maschlera, ponownie pp.:

Leona Schwanenfelda, budowniczego i współ-
właściciela firmy „A. Schwanenfeld“ fabryka likierów w Tar-
nowie.

Artura Marguliesa, przemysłowca, współwł. firmy
„Bracia Maschler i Sp.“ cegielna parowa w Tarnowie.

Hermana Lichtblaua, kupca i przemysłowca w Tar-
nowie.

Propozycja powyższa odnośnie do Tarnowa, przedsta-
wioną już została na skutek uchwały poprzedniej sesji ple-
narnej. – Prezydyum Sądu obwodowego w Tarnowie zwró-
ciło ją jednak Izbie, celem wyjaśnienia pewnych okoliczno-
ści faktycznych, któreby mogły wpłynąć na ewentualną
zmianę tej propozycji.

Izba nie widzi atoli powodu, aby od swej pierwotnej
propozycji odstąpić.

3. Wybór członka państwowej Rady przemysłowej.

Reskryptem z dnia 8. listopada b. r. L. 6.556 zawiado-
miło Ministerstwo handlu Izbę, iż mandat członka państwo-
wej Rady przemysłowej, wybranego przez Izbę w r. 1905,
gaśnie z końcem roku 1908.

Równocześnie zaprasza Ministerstwo Izbę do przedsię-
wzięcia nowego wyboru członka państwowej Rady przemy-
słowej, na dalszy okres trzechletni.

Zarazem zaznaczono, iż stosownie do postanowień
zmienionego statutu Rady przemysłowej winien członek,
wybrany przez Izbę, reprezentować interesa wielkiego han-
dlu, względnie wielkiego przemysłu.

Interesa drobnego przemysłu znajdą reprezentację
w powołac się mającej niebawem do życia państwowej
Rady dla drobnego przemysłu.

W głosowaniu, które się odbyło zapomocą rozdania
kartek, wybranym został jednogłośnie dotychczasowy za-
stępca Izby inż. Edmund Zieleniewski, poseł do Rady pań-

stwa i Dyrektor Towarzystwa ąkcynego c. k. uprzyw. fabryki maszyn „L. Zieleniewski“ w Krakowie.

4. Rzeczoznawcy dla dostaw wojskowych.

Magazyn żywności dla wojska w Krakowie zaprosił Izbę do przedstawienia rzeczoznawców, którzyby wzięli udział w rozprawie ofertowej o zakupno chleba dla wojska na rok 1909.

Izba wydelegowała do powyższej komisji pp.: Jakóba Machelęsa, kierownika młyna parowego w Bieńczycach i Leona Schleichkorna, właściciela piekarni w Krakowie.

5. Znacownicy sądowi.

Sąd krajowy w Krakowie zwrócił się do Izby o zaproponowanie odpowiedniej ilości osób na znacownicy dla towarów garncarskich, porcelanowych, fajansowych i wyrobów kamionkowych.

Izba uchwaliła zaproponować na znacownicy:

a) dla towarów garncarskich i kamionkowych (Steingutware):

P. Stanisława Łysakowskiego, dyrektora Bazaru krajowego w Krakowie;

Inż. Karola Rollego, dyrektora krajowej szkoły ceramicznej w Podgórzu.

b) dla porcelany i fajansów:

P. Gustawa G. Bazesa, właściciela firmy „W. Bazese“, handel szkła i porcelany w Krakowie;

Judę Urabina, właściciela handlu szkła w Krakowie.

Komunikacje.

6. Kolej lokalna Wieliczka-Myślenice-Mszana Dolna.

W celu przeprowadzenia rewizji trasy i komisji stacyjnej dla projektowanej kolei lokalnej Wieliczka-Myślenice-

Mszana Dolna, wyznaczyło c. k. Namiestnictwo termin na czas od 21. do 25. października 1908.

Imieniem Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie, która wzięła udział w powyższych rozprawach komisyjnych, złożono do protokołu oświadczenie następującej treści:

Projektowana kolej, mająca zbliżyć zachodnie Podkarpacie do Krakowa, przecina dwa bardzo żyzne i pod względem gospodarczym stosunkowo znacznie rozwinięte powiaty zachodniej Galicyi, mianowicie wielicki i myślenicki.

Względy lokalne na rozwój ruchu handlowego i przemysłowego okolic, położonych nad trasą przyszłej kolei, przemawiają za projektowaną budową. Powiat wielicki obfituje w cały szereg bogactw naturalnych i wykazuje wzrastającą z każdym rokiem ilość wielkich zakładów przemysłowych działu drzewnego, ceramicznego itd. — Umożliwienie dogodnej komunikacji kolejowej wpłynęłoby ożywczo zwłaszcza na ruch przemysłowy i obrót handlowy w Wieliczce, która już dziś okazuje tendencje szybszego rozwoju gospodarczego. Poprowadzenie projektowanej linii przez Dobczyce, jako miejscowość, posiadającą w istniejącym oddawna przemyśle domowym garbarskim i szewskim, nadto w kilku większych przedsiębiorstwach przemysłowych, związki przyszłej produkcji fabrycznej, okazuje się, zdaniem Izby, bardzo pożądanem.

Podobne względy natury gospodarczej przemawiają za częścią trasy, która przecina zachodnią połąć powiatu myślenickiego. Ta część zachodniej Galicyi obfituje w bardzo bogate drzewostany, których korzystna eksploatacja zależną jest od stworzenia komunikacji kolejowej. Nadto należy podnieść okoliczność, że w powiecie myślenickim mają się znajdować pokłady węgla kamiennego, stanowiące przedłużenie Zagłębia krakowskiego. Stworzenie drogi żelaznej umożliwi przeprowadzenie właściwych robót poszukiwawczych. Wielkie zapasy sił wodnych pozwalają nadto spodziewać się powstania przemysłu fabrycznego w tej części powiatu myślenickiego i podnoszą w wysokim stopniu gospodarcze znaczenie projektowanej linii kolejowej. Projektowana trasa

uczyni zadość oddawna odczuwanej potrzebie włączenia Myślenic do sieci kolei zachodnio-galicyjskich. Myślenice które połączone są z Wieliczką, a w dalszym ciągu z Krakowem licznymi węzłami natury gospodarczej, posiadają już dzisiaj większą ilość przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, a dalszy rozwój w tym kierunku zależny jest w pierwszym rzędzie od stworzenia połączenia kolejowego. Powiat myślenicki posiada nadto cały szereg miejscowości klimatycznych o nader szczęśliwych warunkach naturalnych, których frekwencya wobec bliskości Krakowa i przy istnieniu komunikacji kolejowej, znacznie mogłaby się podnieść.

Opróca wymienionych względów lokalnych, przemawiają za projektowaną budową kolei także motywy ogólnogospodarcze. Linia kolejowa, idąca od Wieliczki przez Myślenice do Mszany dolnej stanowić będzie bardzo bliskie połączenie dwóch głównych arterii komunikacyjnych, przecinających równolegle do siebie Galicyę, mianowicie dawnej kolei Karola Ludwika i t. zw. kolei Transwersalnej. Projektowana trasa spowoduje znaczne skrócenie drogi pomiędzy Krakowem i zachodnimi prowincjami Monarchii, jakoteż Górnym Śląskiem, a południową częścią zachodniej Galicyi, w szczególności powiatami limanowskim i nowosądeckim, które obfitują w bogate drzewostany i wysyłają wielkie transporty drzewne w kierunku na zachód. Zbliżenie tych okolic do Krakowa okazuje się z obliczenia, że przy użyciu projektowanej trasy zmniejsza się odległość między Limanową a Krakowem o 57 km., między Nowym Sączem a Krakowem (via Tarnów) o 27 km., co mogłoby zwłaszcza dla transportów masowych, stanowić znaczne udogodnienie frachtowe, o ileby projektowana trasa wskazywała korzystne stosunki wzniesień.

Nie można wkońcu pominąć doniosłej roli, jaką projektowana kolej odegrać może dla ruchu pomiędzy Krakowem a Nowym Sączem i temi relacjami, które grawitują ku Nowemu Sączowi.

Przesunięcie trasy w dolinę potoku Rudnik, przez co odległość projektowanej linii od Gdowa zmniejszy się z 9-u

na 4 kilometry, może być ze stanowiska Izby, ze względu na rozwój m. Gdowa, tylko jak najzyczliwiej poparte.

7. Wypłata zaliczek kolejowych.

Od pewnej firmy krakowskiej otrzymała Izba zażalenie na niedogodny i przewlekły sposób wypłacania przez kolej niepodjętych zaliczek na przesyłki towarowe.

Firma twierdzi, iż po odbiór kwoty K 21.55 kazano zgłosić się samemu właścicielowi przedsiębiorstwa wraz z dwoma świadkami, znanymi osobiście odnośnemu urzędnikowi.

Zwrot powyższej drobnej stosunkowo kwoty nastąpić miał wedle zawiadomienia c. k. Dyrekcyi kolei państwowych w Krakowie, jedynie za rewersem ostemplowanym na 1 K i zaopatrzonym podpisem nadawcy oraz dwóch świadków.

Wymóg osobistego jawienia się właściciela przedsiębiorstwa powoduje w praktyce wielkie utrudnienia sprawy i naraża kupca na znaczną stratę drogiego czasu.

Izba zwróciła się tedy do c. k. Dyrekcyi kolei państwowych z prośbą, aby dla uniknięcia podobnych niegodności tego rodzaju wypłaty uskuteczniano czekiem pocztowym za złożeniem pokwitowania.

8. Reforma taryfy lokalnej.

Jak powszechnie wiadomo, przygotowuje rząd obecnie reformę lokalnej taryfy kolei państwowych. Reforma ta ma być połączoną ze znacznym podwyższeniem kosztów transportowych i powiększyć dochody państwa z przewozu towarów o 60 milionów koron. Jakkolwiek szczegóły projektowanej reformy ogłoszone zostaną dopiero na grudniowej sesyi państwowej Rady kolejowej, zajęła się Izba już obecnie przygotowaniem materiału, któryby pozwolił uchronić najbardziej w przewozie kolejowym interesowane gałęzie produkcji od podwyższenia kosztów transportowych. Po porozumieniu się z Izbą lwowską rozesłano do większych przedsiębiorstw okręgu Izby odpowiednie kwestyonarze, a daty w tej drodze zebrane posłużą Izbie do zajęcia stanowiska wobec projektu rządowego.

Równoległą akcyę rozwinął w tym kierunku Wydział krajowy. Na ankiecie, odbytej we Lwowie dnia 10 października stanęli zastępcy Izby na stanowisku, iż należy materiał życzeń taryfowych rozdzielić pomiędzy związki i korporacye, reprezentujące interesa poszczególnych gałęzi produkcji. Nasze zapatrywanie okazało się też jedynie racjonalnem, gdyż Wydział krajowy w praktyce wrócić musiał do systemu proponowanego przez Izbę.

Izba weźmie nadto udział w pracach Starostwa górniczego, które zaproszone zostało do zebrania postulatów taryfowych przemysłu górniczego i hutniczego. W tym celu zwołaną została na 7-go grudnia ankieta wszystkich interesentów.

9. Wnioski na Radę kolejową.

Na grudniową sesyę Rady kolejowej, która będzie ostatnią w obecnej kadencji i zajmie się szeregiem zasadniczych kwestyi administracyi kolejowej i polityki taryfowej, zgłoszone zostały tylko cztery wnioski w sprawach połączeń osobowych. Domagano się mianowicie ulepszenia połączeń Krakowa z Warszawą, utrzymania przez cały rok pociągów pospiesznych z Krakowa do Zakopanego, pomnożenia połączeń osobowych między Krakowem a Mysłowicami, i stałego przedłużenia dwóch pociągów osobowych z Nowego Sącza do Starego Sącza. Obecnie dochodzą te pociągi tylko w sezonie letnim do Starego Sącza.

W uwzględnieniu wniosku zastępców Izby zgodziło się ministerstwo kolejowe na prowadzenie pociągu osobowego, który opuszcza Kraków o godz. 6.40 wieczorem i dochodzi tylko do Bogumina, aż do Wiednia, przez co Kraków zyska bardzo tanie i dogodne połączenie z Wiedniem. Do Wiednia przybywać będzie ten pociąg przed godz. 8 rano. Z Wiednia krążyć będzie nadto nowy pociąg osobowy, odjeżdżający o godz. 11 wieczorem, a przybywający do Krakowa po godz. 10 rano.

Nadto przyrzekło ministerstwo poczynić studia nad zainicyowaną przez p. r. Uderskiego sprawą zniesienia prze-

jazdów w poziomie na wszystkich głównych liniach kolejowych.

Wniosek w sprawie nałożenia na kolej odpowiedzialności za garnitury szlauchów, połączone w trwały sposób z wozami cysternowymi, wziętym zostanie pod rozwagę po przeprowadzeniu zmian, wywołanych upaństwowieniem kolei prywatnych.

W sprawach taryfowych wkońcu interweniowała Izba w ministerstwie kolejowem, domagając się dla nowopowstałej fabryki kwasu siarkowego w Trzebini, zrównania warunków transportowych z fabrykami górno-śląskimi, które przewożą obecnie swój produkt na podstawie taryf wyjątkowych taniej, niż własne nasze fabryki.

10. Utworzenie urzędu pocztowego w Sierszy.

Grono interesentów handlowych i przemysłowych osiadłych w gminie Siersza, nadesłało Izbie odpis podania w sprawie utworzenia w tej gminie osobnego urzędu pocztowego.

Prośbę tę poparła Izba w sposób bardzo życzliwy u c. k. Dyrekcyi poczt i telegrafów dla Galicyi we Lwowie.

Siersza jest bowiem w pierwszym rzędzie siedzibą bardzo wielkiego przedsiębiorstwa górniczego, a mianowicie Galicyjskich akcyjnych zakładów górniczych, które same już wysyłają i odbierają bardzo znaczną liczbę przesyłek listowych, pieniężnych, paczek i t. d. Nadto jest Siersza siedzibą całego szeregu przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych, stojących w gospodarczym związku z wspomnianem przedsiębiorstwem kopalnianem.

Liczne niedogodności, połączone z dzisiejszym sposobem doręczania poczty przez posłańców z Trzebini, wymagają jak najrychlejszego usunięcia przez zadośćuczynienie słusznemu żądaniu petentów i otwarcie samodzielnego urzędu pocztowego w gminie Siersza, któryby posiadał regularne i szybkie połączenia kołmi z Trzebiną.

11. Rewizya taryfy austriackiego Lloyd.

W myśl art. 9 traktatu, zawartego z Towarzystwem żeglugi parowej austriackiego Lloyd na podstawie ustawy z dnia 23 lutego 1907 r., Dz. p. p. Nr. 42, ma co dwa lata po wejściu w życie traktatu nastąpić rewizya taryf austriackiego Lloyd.

Celem rewizyi jest dostosowanie taryf do ewentualnie zmienionych stosunków handlowych i produkcyjnych. Zmienione taryfy miałyby obowiązywać z początkiem przyszłego roku.

Na wezwanie c. k. Ministerstwa handlu, zwróciła się Izba do wszystkich firm interesowanych w eksporcie zamorskim, o przedstawienie ewentualnych życzeń i wniosków w sprawie taryfy z Tryestu do Indyi wschodnich, Chin i Japonii, następnie skombinowanej taryfy lewantyńskiej, oraz wszelkich innych postanowień taryfowych Lloyd.

Dochodzenia Izby wykazały przedewszystkiem, iż mimo stworzenia tańszej skombinowanej taryfy lewantyńskiej, ruch eksportowy nie posługuje się dotąd w poważniejszej mierze okrętami austriackiego Lloyd. Przyczyn tego zjawiska dopatrywać się należy przedewszystkiem w zbytnej wysokości opłat ubocznych.

I tak twierdzi pewna fabryka fezów tut. okręgu, iż premie asekuracji Lloyd są tak wysokie, iż wszystkie Towarzystwa ubezpieczeń transportu, udzielają 20—30% rabatu od tych premii.

Byłoby tedy bardzo pożądanem, aby zarząd Lloyd zastosował się w tym względzie do praktyki w Towarzystwach asekuracyjnych.

Podobnie skarży się jedna z fabryk koszykarskich tut. okręgu, iż dodatek żegluzny (Rhederei-Zuschlag), pobierany od koszyków, mebli plecionych i wózków dzieciennych, wynosi $4\frac{1}{2}$ franków, co równa się 60% podwyżce opłaty frachtowej na Wschód.

Ze względu na niekorzystne warunki konkurencyjne i ciężką walkę naszego przemysłu koszykarskiego z wyro-

bami Niemiec i Francji, zaproponowała Izba znizenie tej dopłaty dla plecionych wyrobów koszykarskich.

Kilka fabryk wyrobów wełnianych podnosi, iż t. zw. stała opłata (fixe Taxe) pobierana w Tryeście, znosi zupełnie korzyści taniej taryfy lewantyńskiej, i że w razie jej usunięcia możnaby w wyższej niż dotąd mierze posługiwać się drogą na Tryest.

Pewna większa fabryka wełny sztucznej w Białej, która nawiązała stosunki ze Wschodem, żądała włączenia artykułu „wełna sztuczna“ do taryfy lewantyńskiej. Niestosunkowo wysokie stawki na ten artykuł umożliwiają niemieckiej i angielskiej konkurencji, rozporządzającej taniemi taryfami łatwe zwycięstwo, gdyż rzeczona firma kierować musi swój transport do Bułgarii, Azji Mniejszej i t. d. przez Dunaj na Czarne Morze. W zimie jest tedy droga dla niej na wschód zupełnie zamknięta.

Obecnie powstają na Wschodzie wielkie fabryki wyrobów tkackich, które mogłyby stanowić poważne źródło zbytu dla naszej fabrykacji wełny sztucznej, gdyby istniały tańsze niż obecnie stawki przewozowe do Turcji, Bułgarii itd.

Jak nam interesenci donoszą, odmówił zarząd Lloydów włączenia wełny sztucznej do taryfy lewantyńskiej, powołując się na jej rzekomo wysoką zapalność. Badania chemiczne wykazały jednak, iż wełna sztuczna nie przedstawia większego niebezpieczeństwa pożaru jak surowa wełna lub bawełna, i że artykuł ten bez obawy ładować można we wnętrzu okrętu.

Na życzenie fabryki mebli giętych w Łodygowicach, zażądano utworzenia bezpośrednich stawek dla towarów nadawanych z tej stacyi na Wschód.

W ułatwieniu i uprzyśtępnieniu drogi eksportowej Lloydem, interesowaną jest w pierwszym rzędzie wielka tkacka produkcyja w okręgu białskim.

Z kół tych nadesłano Izbie także kilka życzeń natury ogólnej.

Ruch okrętowy pomiędzy Tryestem a afrykańskimi portami morza Śródziemnego, wymaga większej regularności

oraz częstszego połączenia. Ma to zwłaszcza miejsce w ruchu z Algierem i Marokiem, dokąd wysyła się dzisiaj towary przeważnie przez Hamburg, głównie dla większej regularności i szybkości transportu.

Bielsko-bialskie Stowarzyszenie przemysłowe przedstawiło Izbie wniosek, aby zażądać zróżniczkowania taryfy wedle oddalenia stacji nadawczych od morza. Okolice bardziej eksponowane jak Śląsk i Galicya miałyby otrzymać taryfę stopniową, korzystniejszą niż kraje naddunajskie.

Geograficzne położenie Galicyi oraz Śląska wymaga tego rodzaju traktowania północnych prowincyi, aby chociaż w części zrównać dla tych okolic warunki przewozowe z Hamburgiem.

Ogólne sprawy gospodarcze.

12. Projekt ustawy emigracyjnej.

Po trzyletniej przerwie przystąpił rząd ponownie do ustawodawczego opracowania tak doniosłej dla kraju naszego kwestyi wychodźczej.

Rządowy projekt nowej ustawy emigracyjnej opiera się w głównych zasadach na przedłożeniu z roku 1905, które uległo surowej krytyce na zwołanej przez parlament ankiecie rzeczoznawców.

Krakowska Izba handlowa śledząca od szeregu lat z żywym zainteresowaniem problem emigracyi galicyjskiej, wzięła wybitny udział w wypracowaniu opinii nad projektem rządowym, która wyszła z łona handlowo - politycznego Zjednoczenia Izb austriackich.

Przedłożone komisji połączonych sekcji wstępne sprawozdanie o nowym projekcie ustawy podnosi ze stanowiska emigracyi galicyjskiej następujące momenty:

Emigracją galicyjską podzielić można obecnie na:

A) emigrację robotników sezonowych, która wedle prawdopodobnego szacunku obejmowała w roku 1908 — 140.000 do 150.000 ludzi.

Z liczby tej udało się okrążyć 10.000 ludzi do Szwecyi, Danii i Francyi, również tyle do różnych prowincyi austriackich, a 120.000 do 130.000 ludzi do Niemiec.

Połowa robotników sezonowych, idących do Niemiec, udaje się tam za pośrednictwem jawnych lub tajnych niemieckich i austriackich agentów.

Prowizya, jaką pracodawca płaci za nastęczenie, wynosi wedle sezonu 5 do 10 koron. Jakie prowizye płacą robotnicy jest niewiadomem, a z wielkim prawdopodobieństwem można przypuszczać, że pod rozmaitymi tytułami, robotnik płaci tyle, co pracodawca.

Około 25% robotników udaje się do Niemiec do pracodawców z roku ubiegłego, a około 25% wyjeżdża do Niemiec bez zapewnionej pracy, szukając dopiero na miejscu zarobku.

B) Emigracja zamorska.

Emigracja zamorska rozpada się na dwa główne działy, a mianowicie:

- a) zarobkową na lat kilka, zakończoną powrotem do Galicyi i
- b) osadniczą, połączoną z zamiarem stałego pozostania w Ameryce.

Celem emigracji zarobkowej, jest przeważnie Kanada i Stany Zjednoczone północne, rzadziej zaś Stany południowe i Ameryka południowa.

Przy emigracji osadniczej, ma się rzecz odwrotnie. Główny kontyngent pochłaniają Stany Zjednoczone i tylko ta emigracja jest statystycznie ujęta. Emigracja do innych krajów, wynosi — o ile chodzi o Galicyę — 15 do 20% emigracyi do Stanów Zjednoczonych.

Emigracja z Monarchii do Stanów Zjednoczonych:

Rok :	Liczba :	W porównaniu z rokiem ubiegłym
1902	171.989	+ 58.599
1903	206.011	+ 34.022
1904	177.156	— 28.855
1905	275.603	+ 98.537

Cyfrы z roku 1906 nie są jeszcze znane. Wedle wszelkiego prawdopodobieństwa nie będą się one wiele różniły od cyfr z roku 1905.

Emigracja austriacka do Stanów Zjednoczonych:

Narodowość:	1902	1903	1904	1905
Czesi i Morawianie	5 589	9 577	11 838	11 593
Dalmatyńcy	1 004	1 723	2 023	2 480
Niemcy	12 105	11 798	11 256	7 883
Polacy	32 429	37 499	30 243	50 785
Rumuni	651	2 074	1 926	94
Rusini	7 533	9 819	9 415	10 982
Słoweńcy i Kroaci	7 556	8 429	5 301	12 295
Włosi	1 714	2 170	2 035	2 280
Żydzi	11 289	14 070	15 159	11 114
Suma . . .	79 870	97 157	89 196	109 606

Z cyfr tych można zapomocą pewnego klucza narodowości obliczyć emigrację galicyjską do Stanów Zjednoczonych.

Emigracja do Stanów Zjednoczonych z Galicyi:

Rok	1902	1903	1904	1905
	57.923	72.969	67.399	81.202

Dodawszy do tego wychodźtwa do Kanady, Brazylii i Argentyny, otrzymamy następujące cyfry łącznej emigracji galicyjskiej:

W roku 1902	70.000 ludzi
„ 1903	89.000 „
„ 1904	79.090 „
„ 1905	101.000 „

Razem więc opuszczało kraj w ostatnim 3-leciu przeciętnie około 250.000 ludzi na rok.

Główne zasady projektu ustawy.

O obronie wychodźtwa.

- I. Werbowanie wychodźców zagranicę dozwolone jest bezpośrednio zagranicznym pracodawcom i ich pełnomocnikom, nadto austriackim pośrednikom pracy i publicznym biuram pośrednictwa pracy.
Uregulowanie tej sprawy jest pozostawione drodze rozporządzenia.
- II. Ministerstwo spraw wewnętrznych może nakazać, aby emigracja zarobkowa do pewnych krajów odbywała się tylko za pośrednictwem austriackich agentów.
- III. Osoby poniżej 18 lat mogą wychodzić zagranicę za zarobkiem, tylko za pozwoleniem sądu opiekuńczego. Samo pozwolenie ojca lub opiekuna nie wystarcza.
- IV. Ministerstwo może zakazać werbowania robotników lub wychodźców do pewnego kraju.

Transport wychodźców w międzypokładzie.

Ministerstwo spraw wewnętrznych może w drodze rozporządzenia orzec, że transport morski osób w międzypokładzie do pewnych krajów będzie podlegał przepisom tej ustawy (§. 10). O ile takie rozporządzenie będzie wydane, podlega osobnej koncesji udzielanie informacji o sposo-

bach wyjazdu oraz sprzedaż kart okrętowych i kolejowych celem ułatwienia emigracji zamorskiej.

Kto chce wysyłać lub przewozić osoby do krajów, objętych §-em 10, musi mieć na to specjalne pozwolenie Ministerstwa. Obcym przedsiębiorcom może być udzielone takie pozwolenie, jeżeli ustanowią pełnomocnika w obrębie monarchii i poddadzą się co do wszystkich sporów austriackim sądom.

Pozwolenie takie może być udzielone na pewien czas, lub cofnięte.

Wedle możliwości należy popierać emigrację przez porty austriackie. Na porty zagraniczne należy udzielać pozwolenia, jeżeli to jest ze względu na położenie geograficzne i interes wychodźców szczególnie wskazane.

Pozwolenie takie (die Beförderungs-Erlaubnis) udzielane być może tylko osobom, które posiadają własne okręty i złożą kaucję conajmniej 100.000 koron.

Ajenci towarzystw transportowych muszą być osobno koncesyonowani i ta koncesya może być czasowo ograniczoną.

Ministerstwo zastrzega sobie wydanie przepisów wykonawczych co do sposobu, w jaki należy wykonywać agentury oraz jak należy się obchodzić z wychodźcami aż do chwili wstąpienia na okręt.

Przedsiębiorcy transportowi będą pociągani do opłat mających posłużyć na zwrot wydatków państwa, łączonych z pieczęcią o wychodźców.

Organami wykonawczymi Ministerstwa w sprawie nadzoru nad wychodźcami będą ustanowieni we Wiedniu i w szczególnie ważnych punktach, osobni inspektorzy wychodźstwa.

Bliższe szczegóły będą podane w drodze rozporządzenia.

Projekt zawiera dalej postanowienia karne.

Zasady krytyki projektu rządowego.

Werbowanie robotników do prac rolnych albo przemysłowych w Europie dozwolone być winno tylko za koncesją austryackim poddanym.

Ajenci zobowiązani są zawierać w kraju z robotnikami stręczonymi pisemne kontrakty pracy (obligatorischer Arbeitsvertrag, obligatorischer Vertragsinhalt). Koncesyi udziela się ajentom tylko na pewne terytoria i na pewien czas.

Ajenci składają kaucyę. Sprawy z ajentami podlegają sądom zamieszkania robotnika.

Co do obrony emigrantów zamorskich należałoby iść za przykładem Włoch, t. zn.:

1. stworzyć dla wychodźstwa centralną władzę jako urząd emigracyjny, z lokalnymi filiami;

2. skierować ruch, o ile można, na porty krajowe, w tym celu emigrację przez porty krajowe uczynić dla wychodźcy korzystniejszą, aniżeli wychodźstwo przez porty obce (ulgi paszportowe, ulgi rewizyjne etc.).

Ruch wychodźców zagranicznych powinien być za przykładem Niemiec ujęty w stacyę kontrolną w Krakowie, aby wszelkie formalności z wychodźcą zostały w kraju załatwione i aby wychodźca wiedział, że opuściwszy stacyę kontrolną, nie będzie więcej ani po drodze, ani w Ameryce czepiany.

Karty okrętowe powinny w sobie mieścić szczegółową treść co do świadczeń podczas podróży lądowej i morskiej, na wzór konosamentów towarowych albo polic asekuracyjnych.

Ajenci, którzy sprzedają karty okrętowe na porty obce, winni odpowiadać za to, iż ich Towarzystwo warunków tych dopełni.

Projekt rządowy wobec §. 4 i 10, sprowadziłby zdaniem naszym w Galicyi pogorszenie obecnego stanu.

Reszta postanowień projektu, który przytaczamy poniżej w oryginalnem brzmieniu, odpowiada w ogólnych zarysach naszym potrzebom.

Gesetz

vom

betreffend

den Schutz der Auswanderer.

Mit Zustimmung beider Häuser des Reichsrates finde
Ich anzuordnen, wie folgt:

Auswanderer.

§. 1.

Auswanderer im Sinne dieses Gesetzes sind Personen, gleichgültig ob In- oder Ausländer, welche aus den im Reichsrate vertretenen Königreichen und Ländern zu dem Zwecke in das Ausland reisen, um daselbst ihren Lebensunterhalt zu suchen, ferner die sie begleitenden oder ihnen in das Ausland nachfolgenden Familienangehörigen.

Auskunftserteilung über die Aussichten der Auswanderung.

§. 2.

Das Ministerium des Innern hat dafür Sorge zu tragen, dass die Bevölkerung gegen Irreführung über die Aussichten der Auswanderung nach Tunlichkeit geschützt werde.

Bei Beschaffung der zu diesem Zwecke erforderlichen Informationen haben die k. u. k. Vertretungsbehörden mitzuwirken.

Im Bedarfsfalle sind besondere Organe in das Ausland zu entsenden oder Vertrauenspersonen daselbst zu bestellen.

§. 3.

Die berufsmässige Erteilung von Auskünften über die Aussichten der Auswanderung darf nur als gemeinnütziges Unternehmen und ohne Absicht auf Erzielung eines Gewinnes auf Grund einer besonderen Erlaubnis des Ministeriums des Innern betrieben werden.

Von der Verpflichtung, diese Erlaubnis zu erwirken, sind nur öffentliche Arbeitsvermittlungsanstalten befreit, deren Errichtung durch besondere Landesgesetze geregelt ist.

Die erteilte Erlaubnis kann eingeschränkt oder zurückgenommen werden.

Schiffahrtsgesellschaften, welche überseeischen Personentransport betreiben, ferner Reisebureaus, desgleichen die Angestellten und Agenten beider dürfen sich mit der Auskunftserteilung über die Aussichten der Auswanderung nicht befassen.

Die nähere Regelung, in welcher Weise die Auskunftserteilung auf Grund einer nach Absatz 1 erteilten Erlaubnis zu erfolgen hat, bleibt dem Ministerium des Innern im Einvernehmen mit dem Handelsministerium vorbehalten.

Anwerbung von Lohnarbeitern nach dem Auslande.

§. 4.

Die Anwerbung von Lohnarbeitern (gewerbliche und industrielle Hilfsarbeiter, landwirtschaftliche, Berg- und Hüttenarbeiter, bei Bauten und Erdarbeiten beschäftigte Arbeiter u. dgl.) nach dem Auslande, ist mit den im folgenden Paragraphen angeführten Ausnahmen nur erlaubt, wenn sie entweder von dem Arbeitgeber selbst oder von einer andern Person nach Massgabe eines von dem Arbeitgeber erteilten Auftrages vorgenommen wird. In beiden Fällen darf die Anwerbung nur für den Bedarf des Unternehmens des Arbeitgebers erfolgen.

Die mit der Anwerbung beauftragte Person muss mit einer auf die Anwerbung einer bestimmten Anzahl von Arbeitern lautenden schriftlichen Vollmacht versehen sein.

Die Vollmacht muss die Ermächtigung enthalten, den Arbeitsvertrag mit den Angeworbenen in schriftlicher Form abzuschliessen, und von dem Arbeitgeber, für den die Anwerbung vorgenommen wird, selbst gefertigt sein. Überdies muss in derselben die Art seines Unternehmens, dessen Sitz und der Ort der zu leistenden Arbeit ersichtlich sein.

Der Anwerbende hat sich auf Verlangen des Anzuwerbenden oder der Behörde über das Vorhandensein der Voraussetzungen, unter denen die Anwerbung erlaubt ist gehörig auszuweisen.

Von der Beobachtung einzelner Bestimmungen dieses Paragraphen kann das Ministerium des Innern im Einvernehmen mit dem Handelsministerium in Fällen, in welchen besondere Sicherheit dafür geboten wird, dass die Angeworbenen Arbeit der in Aussicht gestellten Art tatsächlich erhalten werden, unter den entsprechenden Vorsichten ausnahmsweise Dispens erteilen.

§. 5.

Die Bestimmungen des §. 4. finden keine Anwendung auf:

1. Dienst- und Stellenvermittlungsunternehmungen, welche den Vorschriften der Gewerbeordnung unterliegen;
2. öffentliche Arbeitsvermittlungsanstalten, deren Errichtung durch spezielle Landesgesetze geregelt ist;
3. sonstige Arbeitsvermittlungsanstalten und Unternehmungen, welche vom Ministerium des Innern im Einvernehmen mit dem Handelsministerium zur Arbeitsvermittlung nach dem Auslande ermächtigt werden.

§. 6.

Über die Art und Weise, in welcher der nach §. 4, Absatz 5, vorgeschriebene Nachweis erbracht werden muss,

ferner über den Vorgang bei der in §. 5, Z. 3, erwähnten Ermächtigung von Arbeitsvermittlungsanstalten und Unternehmungen zur Arbeitsvermittlung nach dem Auslande, können nähere Vorschriften im Verordnungswege erlassen werden.

Besondere Vorsichten bei Anwerbungen nach dem Auslande.

§. 7.

Im Verordnungswege kann aus Rücksichten des Auswandererschutzes, sei es allgemein, sei es für einzelne Teile des Geltungsgebietes dieses Gesetzes, vom Ministerium des Innern im Einvernehmen mit dem Handelsministerium in Bezug auf die Anwerbung bestimmter Kategorien von Personen oder für bestimmte Zwecke oder nach bestimmten Ländern vorgeschrieben werden, dass die Anwerbung nur unter bestimmten Bedingungen erlaubt ist; es kann insbesondere auch vorgeschrieben werden, dass dieselbe nur durch bestimmte Vermittler (konzessionierte Unternehmungen, öffentliche Arbeitsvermittlungsanstalten, fachliche Korporationen etc.) erfolgen darf.

Anwerbung jugendlicher Personen nach dem Auslande.

§. 8.

Personen unter 18 Jahren dürfen, gleichviel ob sie unter Vormundschaft oder unter väterlicher Gewalt stehen, nur mit Zustimmung des Vormundschaftsgerichtes in das Ausland angeworben, geschickt oder geführt werden, wenn sie daselbst ausserhalb des Familienverbandes ihr Fortkommen finden sollen.

Die Zustimmung ist insbesondere zu verweigern, wenn es sich um eine Verwendung handelt, welche im Inlande unzulässig wäre oder wenn abgesehen hievon gegen die

Erteilung der Zustimmung mit Rücksicht auf den Gesundheitszustand, auf die körperliche oder geistige Entwicklung der betreffenden Person, ferner mit Rücksicht auf die Art der in Aussicht genommenen Verwendung oder auf die Umstände, unter denen die Anwerbung erfolgt, gewichtige Bedenken obwalten.

Verbot von Anwerbungen nach dem Auslande.

§ 9.

Das Ministerium des Innern kann im Einvernehmen mit dem Handelsministerium im Verordnungswege verbieten, Auswanderer für ein bestimmtes Land anzuwerben oder öffentlich oder in verbreiteten Schriften oder Druckwerken Personen zur Auswanderung dahin aufzufordern, wenn dort das Leben, die Gesundheit, die Sittlichkeit oder die wirtschaftliche Existenz der Auswanderer ernststen Gefahren ausgesetzt sind oder wenn österreichische Auswanderer in dem betreffenden Lande in Bezug auf Freizügigkeit und Arbeitsfreiheit ungünstiger behandelt werden, als die Einheimischen oder die Auswanderer anderer Staaten.

Überseeische Beförderung von Personen im Zwischendeck.

Allgemeine Bestimmungen.

§ 10.

Im Verordnungswege kann vom Ministerium des Innern im Einvernehmen mit dem Handelsministerium ausgesprochen werden, dass die Beförderung von Personen über See im Zwischendeck, in dritter oder einer im Verordnungswege dieser gleichgestellten Schiffsklasse nach bestimmten, als Auswanderungsziele oder für den Durchzug von Auswanderern wichtigen Ländern, desgleichen die geschäftliche Vorbereitung dieser Beförderung einer besonde-

ren Regelung nach Massgabe der Bestimmungen der §§ 11 bis 53 unterliegen.

§ 11.

Nach einem Lande, hinsichtlich dessen eine auf Grund des § 10 erlassene Verordnung Geltung hat, darf niemand die Beförderung von Personen über See im Zwischendeck, in dritter oder einer im Ordnungswege dieser gleichgestellten Schiffsklasse oder irgend welche auf die Zuführung oder Gewinnung von Personen als Passagieren dieser Schiffsklassen für ein derartiges Unternehmen abzielende Geschäfte betreiben, der nicht zum Betriebe solcher Geschäfte im Sinne der Bestimmungen der §§ 12, beziehungsweise 24 berechtigt ist.

Als solche Geschäfte haben insbesondere zu gelten: die Erteilung von Auskünften über die Beförderungsgelegenheiten oder Beförderungsbedingungen, die Vorbereitung, Vermittlung oder der Abschluss der betreffenden Beförderungsverträge, Ausgabe oder sonstige Vermittlung der Schiffskarten, darunter auch solcher, für welche der Fahrpreis im Auslande bezahlt wurde, oder von Anweisungen auf solche, ferner die Ausgabe und Vermittlung von Eisenbahnfahrkarten seitens der Reisebureaus in der Absicht, damit die betreffenden Personen im Auslande einer überseeischen Transportunternehmung zum Zwecke der Beförderung nach einem Lande, hinsichtlich dessen eine nach § 10 erlassene Verordnung Geltung hat, zugeführt werden, endlich die öffentliche Verlautbarung von Beförderungsgelegenheiten oder Beförderungsbedingungen.

Beförderungsunternehmer und deren Agenten.

§ 12.

Wer die Beförderung von Personen über See im Zwischendecke, in dritter oder einer im Ordnungswege dieser gleichgestellten Schiffsklasse nach einem Lande be-

treiben will, hinsichtlich dessen eine nach § 10 erlassene Verordnung Geltung hat, bedarf hiezu einer besonderen Erlaubnis (Beförderungserlaubnis). Dieser Erlaubnis bedarf der Inhaber eines derartigen Betriebes auch dann, wenn er die betreffenden Personen zwar vom Auslande aus befördert, im Geltungsgebiete dieses Gesetzes jedoch irgendwelche auf deren Gewinnung als Passagiere für sein Unternehmen abzielende Geschäfte als: Erteilung von Auskünften über die Beförderungselegenheiten oder Beförderungsbedingungen, Vorbereitung oder Abschluss der Beförderungsverträge, Ausgabe oder sonstige Vermittlung von Schiffs- und sonstigen Fahrkarten, darunter auch von solchen, für welche der Fahrpreis im Auslande bezahlt wurde, oder von Anweisungen auf solche etc. betreiben will.

Die Erlaubnis erteilt das Ministerium des Innern im Einvernehmen mit dem Handelsministerium.

§ 13.

Ausländern und ausländischen Gesellschaften ferner Inländern, deren Unternehmen seinen Sitz im Auslande hat, darf eine Beförderungserlaubnis nur erteilt werden, wenn sie:

- a) einen im Geltungsgebiete dieses Gesetzes wohnhaften österreichischen Staatsangehörigen als Bevollmächtigten bestellen, welcher das Unternehmen hinsichtlich des den Gegenstand der Erlaubnis bildenden Geschäftsbetriebes den Behörden und Parteien gegenüber rechtsverbindlich vertritt und insbesondere für die Beobachtung der auf diesen Geschäftsbetrieb sich beziehenden Vorschriften verantwortlich ist;
- b) hinsichtlich aller aus diesem Geschäftsbetriebe sich ergebenden Rechtsstreitigkeiten dem österreichischen Rechte und den österreichischen Gerichten sich unterwerfen.

§ 14.

Ausländischen Gesellschaften, welche in Bezug auf den Geschäftsbetrieb in den im Reichsrate vertretenen Königreichen und Ländern den Bestimmungen der kaiserlichen Verordnung vom 29. November 1865, R. G. Bl. Nr. 117, unterliegen, darf eine Beförderungserlaubnis nur erteilt werden, wenn sie sich die Zulassung zum hierländischen Geschäftsbetriebe erwirkt haben und wenn sie sich ausserdem verpflichten, die Leitung des den Gegenstand der erbetenen Erlaubnis bildenden Geschäftsbetriebes ausschliesslich durch ein bestimmtes, dem Ministerium des Innern namhaft zu machendes Mitglied ihrer inländischen Vertretung besorgen zu lassen, welches für die Beobachtung der auf diesen Geschäftsbetrieb sich beziehenden Vorschriften persönlich verantwortlich ist. Dasselbe muss österreichischer Staatsbürger und berechtigt sein, die Gesellschaft den Behörden und Parteien gegenüber mit unbeschränkter Vollmacht zu vertreten.

Ausländischen Gesellschaften mit beschränkter Haftung (Gesetz vom 6. März 1906, R. G. Bl. Nr. 58) darf eine Beförderungserlaubnis nur erteilt werden, wenn sie sich die Eintragung einer inländischen Niederlassung in das Handelsregister erwirkt haben und die im vorstehenden Absatze angeführten Verpflichtungen übernehmen.

§ 15.

Die Annahme einer Beförderungserlaubnis schliesst die Verpflichtung in sich, sämtliche aus diesem Gesetze für den Beförderungsunternehmer sich ergebenden Verbindlichkeiten zu erfüllen.

§ 16.

Eine Beförderungserlaubnis kann unter Bedingungen und für eine bestimmte Zeit, ferner entweder für das ganze

Geltungsgebiet des Gesetzes oder für Teile desselben erteilt werden.

Eine erteilte Erlaubnis kann nachträglich eingeschränkt oder zurückgenommen werden.

§ 17.

Bewilligungen zur Beförderung von Personen über See im Sinne dieses Gesetzes (§ 12) dürfen nur nach Massgabe des Bedarfes entsprechend dem jeweiligen Umfange der Auswanderung nach den einzelnen in Betracht kommenden Ländern erteilt oder erneuert werden.

§ 18.

Die Entwicklung des den Vorschriften dieses Gesetzes unterliegenden überseeischen Personenverkehrs über inländische Häfen ist nach Tunlichkeit zu fördern und ist hierauf insbesondere bei Erteilung von Bewilligungen nach § 12 Bedacht zu nehmen. Bewilligungen, auf Grund deren die Einschiffung in einem ausländischen Hafen erfolgen soll, sind nur dann zu erteilen, wenn in den inländischen Häfen ausreichende oder zweckentsprechende Verkehrsmittel nicht zur Verfügung stehen oder wenn eine solche Vorkehrung mit Rücksicht auf die geographische Lage der inländischen Häfen zum Bestimmungslande, oder aus sonstigen das Verkehrsinteresse der Passagiere berührenden wichtigen Gründen erforderlich ist.

Bei Erteilung von Bewilligungen nach § 12, auf Grund deren die Beförderung der Passagiere über einen ausländischen Hafen erfolgt, ist auch auf die näheren Umstände der Reise vom Geltungsgebiete dieses Gesetzes nach dem betreffenden ausländischen Einschiffungshafen (Sicherheit, sanitäre Verhältnisse, Bequemlichkeit, Dauer, Kosten u. dgl.) Bedacht zu nehmen.

Überdies muß sich der Bewerber ausdrücklich verpflichten, sich auch hinsichtlich des außerhalb des Geltungs-

gebietes dieses Gesetzes stattfindenden Teiles seines erlaubnispflichtigen Geschäftsbetriebes der Kontrolle der Staatsverwaltung, beziehungsweise der von ihr zu diesem Zwecke bestellten Organe zu unterwerfen.

§ 19.

Eine Beförderungserlaubnis darf nur erteilt werden wenn der Bewerber nachweist, dass er Eigentümer von Schiffen ist, welche für den Zweck seines Unternehmens geeignet sind.

§ 20.

Vor Erteilung der Erlaubnis hat der Bewerber eine vom Ministerium des Innern im Einvernehmen mit dem Handelsministerium mit einem Betrage von mindestens 100.000 K. zu bestimmende, in der festgesetzten Höhe zu erhaltende Kautions zu erlegen.

§ 21.

In jeder Erlaubnisurkunde sind der Sitz des Unternehmens, bei einem ausländischen Unternehmen seine Hauptniederlassung im Inlande, das Land, nach welchem die Beförderung auf Grund der erteilten Erlaubnis stattfinden darf, der Einschiffungs- und Ausschiffungshafen sowie der Umstand anzuführen, ob die Beförderung vom Einschiffungs- bis zum Ausschiffungshafen mit dem nämlichen Schiffe erfolgen muß oder ob ein Schiffwechsel stattfinden darf. Im letzteren Falle sind Ort und nähere Umstände des Wechsels anzugeben.

§ 22.

Der Inhaber einer Beförderungserlaubnis (Beförderungsunternehmer) ist, insofern die Beförderungserlaubnis nicht eine Einschränkung vorsieht, zum Geschäftsbetriebe im ge-

samten Geltungsgebiete dieses Gesetzes berechtigt. Er ist insbesondere berechtigt, Zweigniederlassungen zu errichten. Für die Leitung jeder Zweigniederlassung ist ein Stellvertreter zu bestellen.

§ 23.

Die Bestellung eines Stellvertreters, sei es für den gesamten inländischen Geschäftsbetrieb, sei es für die Leitung einer Zweigniederlassung, unterliegt der Genehmigung des Ministeriums des Innern im Einvernehmen mit dem Handelsministerium; die Genehmigung kann zurückgenommen werden.

§ 24.

Wer für einen Betrieb, für welchen eine Erlaubnis nach § 12 erteilt wurde, irgend welche auf die Zuführung oder Gewinnung von Passagieren abzielende Geschäfte als: Erteilung von Auskünften über Beförderungsmöglichkeiten und-bedingungen, Vorbereitung, Vermittlung oder Abschluß des Beförderungsvertrages, Verkauf oder Vermittlung von Schiffs- und Eisenbahnfahrkarten, darunter auch von solchen, für welche der Fahrpreis im Auslande bezahlt wurde, oder von Anweisungen auf solche etc. berufs- oder geschäftsmässig selbständig betreiben will (Agent), bedarf hiezu einer besonderen Erlaubnis des Ministeriums des Innern. Dies gilt auch von Reisebureaus, wenn sie Geschäfte der vorbezeichneten Art betreiben wollen.

§ 25.

Eine Agentenerlaubnis kann unter Bedingungen erteilt und in ihrer Gültigkeit auf eine bestimmte Zeit begrenzt werden. Eine erteilte Erlaubnis kann nachträglich eingeschränkt oder zurückgenommen werden.

§ 26.

Die Erlaubnis kann nur einem im Geltungsgebiete dieses Gesetzes wohnhaften österreichischen Staatsbürger

erteilt werden, welcher von einem Beförderungsunternehmer in Absicht auf seinen erlaubispflichtigen Betrieb zur Besorgung der im § 24 angeführten Geschäfte bevollmächtigt ist.

§ 27.

Vor Erteilung der Erlaubnis hat der Bewerber eine vom Ministerium des Innern mit einem Betrage von mindestens 5.000 K. zu bestimmende in der festgesetzten Höhe zu erhaltende Kautions zu erlegen.

§ 28.

Die Erlaubnis berechtigt den Agenten zum Geschäftsbetriebe in jenem Gebiete, für welches sie erteilt wurde. Der Agent darf sein Geschäft (§ 24) nur an dem in der Erlaubnis bezeichneten Standorte und in den behördlich genehmigten Geschäftsräumen ausüben; er ist nicht berechtigt, dasselbe in Zweigniederlassungen oder durch Stellvertreter zu betreiben. Er darf auch die Personen, welche er als Passagiere gewinnen will, zu diesem Zwecke ausserhalb seiner Geschäftsräume nicht aussuchen.

§ 29.

Der Agent darf nur für jenes Unternehmen, auf welches seine Erlaubnis lautet, eine geschäftliche Tätigkeit im Sinne des § 24 entfalten und sich mit der erlaubispflichtigen Beförderung von Personen auf eigene Rechnung nicht befassen.

§ 30.

Die von einem Beförderungsunternehmer, beziehungsweise einem Agenten erlegte Kautions haftet für alle aus seinem erlaubispflichtigen Geschäftsbetriebe sowohl gegenüber den zur Beförderung übernommenen Personen als auch gegenüber dem Staate ihm erwachsenden Verbindlich-

keiten, ferner für Geldstrafen und für Kosten des behördlichen Verfahrens. Die zur Beförderung übernommenen Personen können verlangen, dass aus der Kautions in erster Linie ihre Ansprüche befriedigt werden.

Über die Bestellung der Kautionen, über die Art und Weise ihrer Heranziehung zur Erfüllung ihrer Haftung, sowie über ihre Ergänzung und Rückstellung sind im Verordnungswege nähere Vorschriften zu erlassen.

Geschäftsbetrieb der Beförderungsunternehmer und ihrer Agenten.

§ 31.

Der Beförderungsunternehmer und seine Agenten, desgleichen die Angestellten beider dürfen nicht zur Auswanderung auffordern oder durch andere auffordern lassen. Es ist ihnen auch untersagt, mit einzelnen Personen zu dem Zwecke, um sie für den erlaubnispflichtigen Betrieb als Passagiere zu gewinnen, ohne deren vorausgegangene Aufforderung oder Anfrage in geschäftlichen Verkehr zu treten. Dies gilt auch bezüglich der Zusendung von Mitteilungen über Beförderungsgelegenheiten und -bedingungen.

Der Beförderungsunternehmer und seine Agenten dürfen auch eine solche Tätigkeit, wenn dieselbe ohne ihr Zutun durch dritte Personen erfolgt, nicht nachträglich durch Zuwendung von Geld oder Geldeswert gutheissen oder auf anderem Wege ihre Wiederholung fördern.

§ 32.

Der Beförderungsunternehmer darf zu dem Zwecke, um auf dem Wege mündlichen oder schriftlichen Verkehrs Personen für sein erlaubnispflichtiges Unternehmen als Passagiere zu gewinnen, außerhalb der behördlich genehmigten Geschäftsräume seiner Hauptniederlassung, etwaiger Zweigniederlassungen und allfälliger speziell für die Auskunfts-

erteilung errichteter Auskunftsstellen sich der Mitwirkung keinerlei anderer Personen als seiner befugten Agenten (§ 24) bedienen und auch nichts unternehmen, um die Mitwirkung solcher Personen zu dem angegebenen Zwecke zu gewinnen. Er darf auch eine Tätigkeit zu dem vorbezeichneten Zwecke, wenn dieselbe ohne sein Zutun durch andere Personen als die befugten Agenten erfolgt, nicht nachträglich durch Zuwendung von Geld oder Geldeswert gutheissen oder auf anderem Wege ihre Wiederholung fördern.

Personen, welche der Beförderungsunternehmer dazu verwendet, um mit den zur Beförderung schon gewonnenen Passagieren ausserhalb der behördlich genehmigten Geschäftsräume bis zur Einschiffung den erforderlichen geschäftlichen Verkehr zu besorgen (Erwarten derselben auf Bahnhöfen, in Sammelstationen und im Einschiffungshafen, Begleiten auf der Eisenbahnfahrt u. dgl.), müssen bei Besorgung dieses Verkehrs mit vom Beförderungsunternehmer ausgestellten Legitimationen, durch welche ihre Identität und ihre Beauftragung zur Besorgung der betreffenden Geschäfte dargetan wird, versehen und durch deutlich sichtbare Abzeichen als Organe des Beförderungsunternehmers erkennbar sein. Für die Beobachtung dieser Vorschrift sind neben dem Beförderungsunternehmer auch die betreffenden Angestellten oder Beauftragten verantwortlich.

§ 33.

Der Agent darf zu dem Zwecke, um auf dem Wege mündlichen oder schriftlichen Verkehrs Personen für das erlaubnispflichtige Unternehmen als Passagiere zu gewinnen, ausserhalb der von der Behörde genehmigten Geschäftsräume seines Betriebes irgendwelcher Mittelspersonen sich nicht bedienen und auch nichts unternehmen, um die Mitwirkung solcher zu dem angegebenen Zwecke zu gewinnen: er darf auch eine derartige Tätigkeit von Mittelspersonen, wenn dieselbe ohne sein Zutun erfolgt, nicht nachträglich durch

Zuwendung von Geld oder Geldeswert gutheissen oder auf anderem Wege ihre Wiederholung fördern.

Insoweit ein Agent Geschäfte der im zweiten Absatze des vorhergehenden Paragraphen bezeichneten Art besorgt, gelten auch für ihn die in diesem Absatze enthaltenen Vorschriften.

§ 34.

Mit Personen, deren Verhaftung von einer Gerichts- oder Sicherheitsbehörde angeordnet ist oder welche nicht in der Lage sind, eine für jenes Land, nach welchem die Beförderung stattfinden soll, geltende Reiselegitimation oder eine durch die Behörde als gleichwertig bezeichnete Urkunde vorzuweisen, dürfen weder Beförderungsverträge geschlossen, noch dürfen solche Personen befördert werden.

§ 35.

Dem Beförderungsunternehmer und dem Agenten sowie den Angestellten und Beauftragten beider ist es untersagt, mit Personen, deren erlaubnispflichtige Beförderung über See übernommen werden soll oder übernommen wurde, oder mit ihren Verwandten und Angehörigen zum Zwecke der Ermöglichung oder Erleichterung der Reise Kreditgeschäfte irgendwelcher Art zu machen.

§ 36.

Der Beförderungsunternehmer darf die zur Beförderung übernommenen Personen nur auf Grund eines mit ihnen abgeschlossenen schriftlichen Vertrages befördern. Derartige Verträge sind nach bestimmten Formularien abzuschliessen, welche der Genehmigung des Ministeriums des Innern im Einvernehmen mit dem Handelsministerium unterliegen.

Der Beförderungsvertrag unterliegt, sofern der für die vom Beförderungsunternehmer übernommenen Leistungen

zu entrichtende Preis nur in Geld oder sonstigen beweglichen Sachen besteht, einer fixen Stempelgebühr von einer Krone von jedem Bogen. Die nach T. P. 47, lit. d und e des Gesetzes vom 13. Dezember 1862, R. G. Bl. Nr. 89, etwa zu entrichtenden Gebühren werden hiedurch nicht berührt.

§ 37.

Der Beförderungsvertrag muss mindestens auf Beförderung und Verpflegung vom Einschiffungs- bis zur Landung im Ausschiffungshafen (§ 21), gerichtet sein. Wenn der Beförderungsunternehmer nach Inhalt seiner Beförderungserlaubnis verpflichtet ist, die Beförderung der zur Beförderung übernommenen Personen schon von einem bestimmten Punkte vor dem Einschiffungshafen (Sammelstation) oder ihre Weiterbeförderung (mit oder ohne Verpflegung) vom Ausschiffungshafen ab bis zum Endziele der Reise zu übernehmen, so muss der Beförderungsvertrag auch auf diese Leistungen sich erstrecken.

§ 38.

Der Beförderungsunternehmer, beziehungsweise sein Agent hat der zur Beförderung übernommenen Person den Reiseweg nach dem Orte, von dem ab die Beförderung vertragsmäßig übernommen wurde (Sammelstation, beziehungsweise Einschiffungshafen), genau zu bezeichnen; er hat weiters über Verlangen für die Eisenbahn- oder Dampfschiffahrt nach diesem Orte Fahrscheine zu besorgen.

Wird diese Vorschrift ausser acht gelassen, so hat der Beförderungsunternehmer, beziehungsweise sein Agent für allen der zur Beförderung übernommenen Person hiedurch entstandenen Nachteil Ersatz zu leisten.

§ 39.

Der Beförderungsvertrag muss eine vollständige Anführung der von dem Beförderungsunternehmer übernom-

menen Leistungen und des hiefür zu entrichtenden Preises enthalten. In erster Richtung sind namentlich Anfangs- und Endpunkt des Reiseweges, für welchen der Beförderungsunternehmer die Beförderung vertragsmässig übernimmt, desgleichen der Einschiffungs- und der Ausschiffungshafen, insoferne diese Orte von dem Anfangs-, beziehungsweise Endpunkte des Reiseweges verschieden sind, endlich der Umstand anzugeben, ob die überseeische Beförderung direkt oder mit Schiffwechsel (Anführung des Zwischenhafens) stattfindet. Die in den Vertrag aufzunehmende Preisangabe muss so beschaffen sein, dass hinsichtlich jeder Person, für welche der Vertrag geschlossen wurde, die einzelnen nach den Ansätzen des Beförderungstarifes sowie für die vertragsmässige Weiterbeförderung vom Ausschiffungshafen ab zu entrichtenden Teilbeträge ersichtlich sind.

§ 40.

Die Tarife, nach welchen die zur Beförderung übernommenen Personen und ihr Gepäck von der Sammelstation, beziehungsweise dem Einschiffungshafen nach dem Ausschiffungshafen zu befördern sind, unterliegen der Genehmigung des Handelsministeriums im Einvernehmen mit dem Ministerium des Innern.

Die Genehmigung erfolgt in der Regel auf die Dauer von sechs Monaten, und zwar mit 1. Jänner und 1. Juli jedes Jahres. Der Beförderungsunternehmer ist verpflichtet, seine diesbezüglichen Anträge sechs Wochen vor den bezeichneten Terminen dem Handelsministerium vorzulegen. Sollten die vorgeschlagenen Tarife nicht genehmigt werden können, so steht nach abermaliger Anhörung des Beförderungsunternehmers der Staatsverwaltung das Recht der Festsetzung der Tarife zu. Im Bedarfsfalle kann sowohl seitens der Staatsverwaltung verlangt als auch seitens des Beförderungsunternehmers beantragt werden, dass bestehende Tarife schon vor Ablauf der Zeit, für welche sie gelten, geändert werden.

Jeder Tarif ist vor seiner Anwendung, und zwar in der Regel 14 Tage vor derselben zu veröffentlichen.

§ 41.

Der in dem Beförderungstarife festgesetzte Überfahrtspreis begreift in sich die gesamte Vergütung für die Beförderung von der allfälligen Sammelstation zum Einschiffungshafen, ferner für die Beförderung, Unterbringung, ausreichende und gesunde Beköstigung sowie für die ärztliche Behandlung der zur Beförderung übernommenen Personen während der ganzen Seefahrt bis zum Ausschiffungshafen, endlich für die Beförderung des Reisegepäckes in jenem Ausmasse, in welchem der Unternehmer zur Beförderung von Reisegepäck ohne besonderes Entgelt laut des genehmigten Tarifes verpflichtet ist.

§ 42.

Höhere als die in dem Beförderungstarife festgesetzten Gebühren dürfen von den zur Beförderung übernommenen Personen nicht eingehoben werden. Für die vertragsmäßige Weiterbeförderung vom Ausschiffungshafen ab darf ebenso wie für die zur Eisenbahn- oder Dampfschiffahrt nach der Sammelstation oder dem Einschiffungshafen besorgten Fahrscheine (§ 38) kein höherer Betrag als derjenige berechnet werden, welchen der Beförderungsunternehmer, beziehungsweise der Agent jeweilig tatsächlich bezahlt hat.

Der Agent darf ausser den Beträgen, welche der Beförderungsunternehmer einzuheben berechtigt ist, für seine Tätigkeit von den zur Beförderung zu übernehmenden oder übernommenen Personen keinerlei besondere Gegenleistung (Vermittlungsgebühr, Provision u. dgl.) verlangen oder annehmen.

Beträge, welche entgegen den Vorschriften dieses Paragraphen eingehoben wurden, können im dreifachen Ausmasse zurückgefordert werden.

§ 43.

Der Beförderungsunternehmer ist verpflichtet, das ihm rechtzeitig übergebene Gepäck mit dem nämlichen Schiffe wie die zur Beförderung übernommene Person selbst zu befördern.

§ 44.

Der Beförderungsunternehmer ist verpflichtet, den zur Beförderung übernommenen, in der Sammelstation, beziehungsweise im Einschiffungshafen behufs Antritt der Seereise angelangten Personen von der Mittagsstunde des dem vertragsmässig festgesetzten oder ihnen nachträglich rechtzeitig zur Kenntnis gebrachten Abfahrtstage vorangehenden dritten Tages an ohne besondere Vergütung angemessene Unterkunft und Verpflegung beizustellen. Bei einer Verzögerung der Abfahrt ist der Beförderungsunternehmer von dieser Leistung nur dann befreit, wenn die Verzögerung durch die zur Beförderung übernommene Person selbst verschuldet wurde.

Die von dem Beförderungsunternehmer in Absicht auf die Beherbergung und Verpflegung der zur Beförderung übernommenen Personen zu treffenden Vorkehrungen unterliegen der behördlichen Genehmigung.

§ 45.

Wenn das Schiff, mit welchem der Beförderungsunternehmer auf Grund seiner Erlaubnis Passagiere befördert, gezwungen ist, die bereits begonnene Fahrt aufzugeben oder zu unterbrechen, so ist er verpflichtet, diesen Passagieren ohne besondere Vergütung bis zur Weiterbeförderung angemessene Verpflegung und Unterkunft zu gewähren; er ist, wenn das Schiff gezwungen ist, die Fahrt ganz aufzugeben oder durch mehr als 14 Tage zu unterbrechen, überdies verpflichtet, die Veranlassung zu treffen, dass die Passagiere und ihr Gepäck sobald als möglich durch ein an-

deres geeignetes Schiff an ihren Bestimmungsort befördert werden.

Die unentgeltliche Beistellung angemessener Unterkunft und Verpflegung obliegt dem Beförderungsunternehmer auch im Falle einer im Ausschiffungshafen sich ergebenden, nicht etwa von dem Passagiere selbst verschuldeten Verzögerung der vertragsmässig übernommenen Weiterbeförderung.

Die Bestimmung des ersten Absatzes dieses Paragraphen findet sinngemässe Anwendung auch auf die vertragsmässig übernommene Weiterbeförderung vom Ausschiffungshafen ab bis zum Endziele der Reise.

§ 46.

Wenn der Beginn der vertragsmässig übernommenen Beförderung von der Sammelstation oder vom Einschiffungshafen oder die Weiterbeförderung vom Ausschiffungshafen ab sich ohne Verschulden der zur Beförderung übernommenen Person von dem festgesetzten Abfahrtstage an durch mehr als eine Woche verzögert, so kann dieselbe von dem Beförderungsvertrage, beziehungsweise von dem auf die Weiterbeförderung sich beziehenden Teile desselben zurücktreten und unbeschadet allfälliger weiterer Ersatzansprüche verlangen, dass der ganze für die Beförderung der Person und des Gepäcks einschliesslich der Verpflegung bezahlte Betrag, beziehungsweise der auf die Weiterreise vom Ausschiffungshafen entfallende Teil zurückerstattet werde. Ausserdem hat die zur Beförderung übernommene Person, vorausgesetzt, dass ihr die Verschiebung der Abfahrt von der Sammelstation, beziehungsweise vom Einschiffungshafen nicht schon rechtzeitig zur Kenntnis gebracht wurde, Anspruch auf Ersatz jener Kosten, welche ihr durch die zum Zwecke der Einschiffung unternommene Reise nach der Sammelstation, beziehungsweise dem Einschiffungshafen für die Beförderung der Person und des Gepäcks erwachsen sind, ferner auf kostenlose Rückbeförderung nach ihrem Auf-

enthaltensorte vor Antritt der Reise unter den Modalitäten der Hinreise.

Wenn eine zur Beförderung übernommene Person vor Antritt der Seereise, beziehungsweise vor Beginn der Weiterbeförderung vom Ausschiffungshafen stirbt oder durch Krankheit oder durch sonstige ausser ihrer Macht liegende Zwischenfälle verhindert wird, die Reise anzutreten, so kann der Rücktritt von dem Beförderungsvertrage, beziehungsweise von dem auf die Weiterbeförderung sich beziehenden Teile erklärt und verlangt werden, dass der ganze für die Beförderung der Person und des Gepäcks einschliesslich der Verpflegung bezahlte Betrag, beziehungsweise der auf die Weiterreise vom Ausschiffungshafen entfallende Teil zurückerstattet werde. Der nämliche Anspruch besteht auch hinsichtlich aller mit der betreffenden Person gemeinschaftlich reisenden Familienangehörigen, welche aus diesem Anlasse die Seereise, beziehungsweise die Weiterreise vom Ausschiffungshafen aufgeben.

Auch aus anderen als den bisher angeführten Gründen kann die zur Beförderung übernommene Person vor Antritt der Seereise, beziehungsweise vor Beginn der Weiterbeförderung vom Ausschiffungshafen von dem Beförderungsvertrage, beziehungsweise von dem auf die Weiterbeförderung sich beziehenden Teile zurücktreten. Tritt sie von dem ganzen Beförderungsvertrage zurück, so hat sie Anspruch darauf, dass ihr von dem für die Beförderung der Person und des Gepäcks, einschliesslich der Verpflegung bezahlten Betrage der auf die Reise bis zum Ausschiffungshafen entfallende Teil zur Hälfte, der auf die weitere Reise entfallende jedoch zur Gänze zurückerstattet werde; erfolgt der Rücktritt nur von dem auf die Weiterbeförderung sich beziehenden Teile des Beförderungsvertrages, so hat sie Anspruch auf die Rückerstattung von mindestens 80 Prozent des für die Weiterbeförderung der Person und des Gepäcks einschliesslich der Verpflegung bezahlten Betrages.

§ 47.

Vereinbarungen, welche den Bestimmungen der §§ 38, Absatz 2, ferner 41 bis 46 zuwiderlaufen, haben keine rechtliche Wirkung.

§ 48.

Sowohl der Beförderungsunternehmer als auch der Schiffsführer sind verpflichtet, dafür zu sorgen, dass jedes Schiff, mit welchem eine erlaubnispflichtige Personenbeförderung stattfindet, für die beabsichtigte Reise völlig seetüchtig, vorschrittmässig eingerichtet, ausgerüstet und verproviantiert ist.

§ 49.

Die von dem Beförderungsunternehmer auf Grund seiner Erlaubnis übernommenen Passagiere und das Schiffspersonal sind vor der Abfahrt aus dem Einschiffungshafen einer ärztlichen Untersuchung zu unterziehen.

§ 50.

Jedes Schiff, mit welchem ein Beförderungsunternehmer auf Grund seiner Beförderungserlaubnis Personen befördert, muss vor der Abfahrt aus dem Einschiffungshafen auf seine Seetüchtigkeit, vorschrittmässige Einrichtung, Ausrüstung, Verproviantierung sowie in sanitätspolizeilicher Beziehung untersucht werden.

§ 51.

Die nähere Regelung des Geschäftsbetriebes der Beförderungsunternehmer und der Agenten bleibt, ebenso wie die Erlassung von Vorschriften über die Überwachung dieses Geschäftsbetriebes, dem Ordnungswege vorbehalten. Insbesondere können Vorschriften erlassen werden über die

Beschaffenheit, Einrichtung, Ausrüstung und Verproviantierung jener Schiffe, mit welchen ein Beförderungsunternehmer erlaubnispflichtige Beförderungen vornimmt, über die Kontrolle dieser Schiffe, über die ärztliche Untersuchung der Passagiere und der Schiffsbesatzung vor der Abreise, über die sanitätspolizeiliche Behandlung des Gepäcks, über die Ausschliessung kranker Personen von der Seereise, ferner über den ärztlichen Dienst auf der Reise und die Begleitung der Passagiere durch behördliche Organe auf derselben.

§ 52.

Unternehmungen, welche ausschliesslich den Zweck haben, die von einem Beförderungsunternehmer zur Beförderung übernommenen Personen in der Sammelstation oder im Hafenteile selbst zu beherbergen und zu verpflegen, unterliegen nicht den Bestimmungen der Gewerbeordnung. Die Regelung solcher Betriebe erfolgt durch besondere vom Ministerium des Innern im Einvernehmen mit dem Handelsministerium zu erlassende Vorschriften.

§ 53.

Für bestimmte im Verordnungswege zu bezeichnende Auswanderungsrouten können die k. u. k. Konsuln verpflichtet werden, zwischen dem Beförderungsunternehmer und den Passagieren in Streitigkeiten aus dem Beförderungsvertrage sowie in Streitigkeiten hinsichtlich der Erfüllung der dem Beförderungsunternehmer nach dem gegenwärtigen Gesetze obliegenden Verbindlichkeiten das Schiedsrichteramt dann auszuüben, wenn die beiden Parteien in dem schriftlichen Beförderungsvertrage sich hinsichtlich der vorerwähnten Streitigkeiten der Entscheidung des zuständigen k. u. k. Konsuls als Schiedsrichters unterworfen haben. Die k. u. k. Konsuln haben bei Ausübung dieses Schiedsrichteramtes nach den vom Ministerium des Innern im Einvernehmen mit den Ministerien des Handels, der Justiz und

des Äussern festzustellenden und von dem letzteren zu erlassenden Instruktionen vorzugehen.

Auswanderungsfonds.

§ 54.

Die Beförderungsunternehmer sind verpflichtet, an den Staatsschatz zu den durch die Auswandererfürsorge ihm erwachsenden Kosten Beiträge zu leisten. Die Art und das Ausmass dieser Beiträge, desgleichen die näheren Umstände, unter denen ihre Leistung zu erfolgen hat, werden von Fall zu Fall durch das Ministerium des Innern im Einvernehmen mit dem Handelsministerium bestimmt.

§ 55.

Aus den im vorstehenden Paragraphen vorgesehenen Beiträgen und den auf Grund des § 61 dieses Gesetzes verhängten Geldstrafen ist ein besonderer Fonds — Auswanderungsfonds — zu bilden, dessen Mittel ausschliesslich für Zwecke der Auswandererfürsorge verwendet werden dürfen.

Die Gebarung mit dem Auswanderungsfonds sowie dessen Verwaltung steht dem Ministerium des Innern zu.

Auswanderungsinspektoren und Auswanderungskommissäre.

§ 56.

Zur Besorgung von Angelegenheiten des Auswandererschutzes im Inlande sowohl als auch im Auslande, darunter insbesondere auch zur Begleitung der von dem Beförderungsunternehmer in seinem erlaubnispflichtigen Betriebe beförderten Personen auf der Seereise sind nach Massgabe des Bedarfes mit dem Amtssitze in Wien und an anderen

für den Auswandererverkehr wichtigen Orten besondere Organe – Auswanderungsinspektoren und Auswanderungskommissäre – samt dem erforderlichen Hilfspersonale zu bestellen. Dieselben sind entweder als Staatsbeamte zu ernennen oder mit besonderem Dienstvertrage unter Eid anzustellen.

Die nähere Regelung des Dienstes dieser Organe sowie die Festsetzung ihres Ranges als Staatsbeamte erfolgt im Verordnungswege; denselben kann, insoweit sie im Inlande tätig sind, die Eigenschaft von landesfürstlichen Polizeiorganen zuerkannt werden. Die Kosten der Bestellung und Geschäftsführung der genannten Organe sind der Staatsverwaltung aus dem Auswanderungsfonds zu ersetzen.

Strafbestimmungen.

§ 57.

Mä d c h e n h a n d e l.

1. Wer eine Frauensperson in der Absicht, sie in einem anderen Staate als jenem ihrer Heimat der gewerbmässigen Unzucht zuzuführen, oder in Kenntnis des Umstandes, dass sie dort der gewerbmässigen Unzucht zugeführt werden soll, in einen anderen Staat befördert, wird wegen Vergehens mit strengem Arrest von sechs Monaten bis zu drei Jahren bestraft.

2. Wer eine Frauensperson in der Absicht, sie in einem anderen Staate als jenem ihrer Heimat der gewerbmässigen Unzucht zuzuführen, oder in Kenntnis des Umstandes, dass sie dort der gewerbmässigen Unzucht zugeführt werden soll, durch Erregung oder listige Benützung eines Irrtums derselben über den Zweck ihrer Reise verleitet, sich in einen anderen Staat zu begeben, oder sie unter Anwendung eines solchen Mittels dahin befördert, wird wegen Verbrechens mit schwerem Kerker von einem bis zu fünf Jahren und, wenn die Frauensperson infolge dieser Tat wider ihren Willen in einem der gewerblichen Unzucht

dienenden Hause angehalten wurde oder schweren Nachteil an ihrer Gesundheit erlitten hat, mit schwerem Kerker von fünf bis zu zehn Jahren bestraft.

3. Wer sich mit einem anderen zu dem Zwecke verbindet, Frauenspersonen in einem anderen Staate als jenem ihrer Heimat durch Beförderung in denselben der gewerbsmässigen Unzucht zuzuführen, wird wegen Vergehens mit strengem Arrest von sechs Monaten bis zu drei Jahren bestraft.

In allen Fällen der Verurteilung wegen Mädchenhandels kann neben der Freiheitsstrafe auf eine Geldstrafe von hundert bis fünftausend Kronen erkannt werden.

§ 58.

Betrügerische Verleitung zur Auswanderung.

Wer jemanden durch Erregung oder listige Benützung eines Irrtums über einen wesentlichen Umstand zur Auswanderung verleitet, wird, insoferne die Tat nicht unter eine strengere Strafdrohung des allgemeinen Strafgesetzes fällt, wegen Vergehens mit strengem Arrest von drei Monaten bis zu einem Jahre, womit Geldstrafe von fünfzig bis zweitausend Kronen verbunden werden kann, und bei gewerbsmässiger Ausübung mit strengem Arrest von sechs Monaten bis zu drei Jahren, womit Geldstrafe von hundert bis fünftausend Kronen verbunden werden kann, bestraft.

Mit der Verurteilung sind die bei Verurteilung wegen Übertretung des Betruges nach den Gesetzen eintretenden nachteiligen Folgen verbunden.

§ 59.

Lügende Auswanderungspropaganda.

Wer öffentlich, in verbreiteten Schriften oder Druckwerken wider besseres Wissen die wirtschaftlichen oder gesundheitlichen Verhältnisse eines fremden Landes als für

Einwanderer besonders günstig in einer Weise anpreist, die geeignet ist, eine Auswanderungsbewegung nach diesem Lande hervorzurufen oder zu fördern, wird wegen Übertretung mit strengem Arrest von einem bis zu sechs Monaten bestraft, womit Geldstrafe von fünfzig bis zweitausend Kronen verbunden werden kann.

§ 60.

Verbotswidrige Werbung zur Auswanderung.

Wer entgegen einem auf Grund des § 9 erlassenen Verbote Auswanderer anwirbt oder öffentlich in verbreiteten Schriften oder Druckwerken zur Auswanderung auffordert, wird wegen Übertretung mit Arrest von vierzehn Tagen bis zu sechs Monaten bestraft, womit Geldstrafe von fünfzig bis zweitausend Kronen verbunden werden kann.

§ 61.

Andere strafbare Handlungen.

Wer den sonstigen Anordnungen dieses Gesetzes oder den auf Grund desselben erlassenen Vorschriften zuwiderhandelt, wird, insoferne nicht strengere Bestimmungen des allgemeinen Strafgesetzes eingreifen, mit Arrest von drei Tagen bis zu drei Monaten oder an Geld von fünfzig bis zweitausend Kronen bestraft.

Bei der Verurteilung zu einer Geldstrafe ist gleichzeitig die für den Fall der Uneinbringlichkeit an deren Stelle tretende Arreststrafe auszusprechen, wobei in der Regel für je zehn Kronen ein Tag Arrest zu bemessen ist.

Die Ersatzstrafe darf jedoch das Höchstausmass der zulässigen Arreststrafe nicht übersteigen.

§ 62.

Zuständige Behörden.

Das Strafverfahren wegen der strafbaren Handlungen nach § 57 bis 60 steht den Gerichten, jenes wegen der

strafbaren Handlungen nach § 61 den landesfürstlichen, politischen und polizeilichen Behörden, beziehungsweise insoweit es sich um Übertretungen im Schiffahrtsbetriebe handelt, den Hafenämtern zu.

§ 63.

Wenn ein Mitglied der nach Artikel IV. der kaiserlichen Verordnung vom 29 November 1865, R. G. Bl. Nr. 127, bestellten Repräsentanz einer ausländischen, zum Geschäftsbetriebe im Inlande zugelassenen Schiffahrtsunternehmung, beziehungsweise der Inhaber eines Reisebureaus einer nach § 61 strafbaren Handlung, begangen durch eine Übertretung des Verbotes des § 11, schuldig erkannt wird, kann die Verwaltungsbehörde die Zulassungserklärung widerrufen, beziehungsweise den Verlust der Berechtigung zum Betriebe des Reisebureaus aussprechen.

Gegen ausländische Schiffahrtsgesellschaften mit beschränkter Haftung kann ausser den im § 113 des Gesetzes vom 6 März 1906, R. G. Bl. Nr. 58, angeführten Fällen die Auflösung der inländischen Niederlassung auch dann verfügt werden, wenn ein Mitglied der für das Inland bestellten Vertretung der im vorstehenden Absatze bezeichneten Übertretung schuldig erkannt wird.

Schlussbestimmungen.

§ 64.

Insoweit nach diesem Gesetze oder einer auf Grund desselben erlassenen Verordnung zum Betriebe bestimmter Geschäfte eine besondere Erlaubnis erforderlich ist, erlischt mit dem Beginne der Wirksamkeit dieses Gesetzes, beziehungsweise der betreffenden Verordnung jede auf Grund anderer Vorschriften bestehende Berechtigung zum Betriebe derartiger Geschäfte.

§ 65.

Das Gesetz vom 21. Jänner 1897. R. G. Bl. Nr. 27, betreffend strafrechtliche Bestimmungen über den Betrieb von Auswanderungsgeschäften, wird aufgehoben.

§ 66.

Die Bestimmungen dieses Gesetzes treten sechs Monate nach seiner Kundmachung in Wirksamkeit.

§ 67.

Mit der Durchführung dieses Gesetzes sind Meine Minister des Innern, des Handels und der Justiz betraut, welche sich hiebei mit den übrigen beteiligten Ministern in das Einvernehmen zu setzen haben.

Zapatrywania Izby krakowskiej co do problemu emigracji przyjęte zostały w całej rozciągłości przez handlowo-polityczne Zjednoczenie Izb austriackich przy opracowaniu wspólnej opinii Izb nad nowym projektem rządowym.

Opinię tę zamieszczamy w oryginalnym tekście niemieckim:

Allgemeine Bemerkungen zum Entwurf des Auswanderungsgesetzes.

Einleitung.

1. Lange Zeit hindurch ist in Österreich die Auswanderung bloss vom Standpunkt des Auswanderungspatents vom Jahre 1832, des Pass- und Meldewesens sowie der Freizügigkeit behandelt worden. Als es dann angesichts der Grösse der auswandernden Menschenmassen sowie der vielseitigen wirtschaftlichen Wechselbeziehungen, die sich aus der Auswanderung ergeben, der Staatsverwaltung nicht mehr möglich war, in der Rolle des passiven Zuschauers zu be-

harren, stellte man sich vorerst auf den Polizeistandpunkt, von dem aus die Auswanderung beeinflusst werden sollte.

Die reine Prohibitivpolitik, welche im Gesetz vom 2. Jänner 1897, R.-G.-Bl. Nr. 27, sowie in zahllosen vielfach durchaus chikanösen grenz- und ortspolizeilichen Verordnungen und Massnahmen ihren Ausdruck fand, hat jedoch sehr rasch versagt. Die Erfahrung zeigte bald, dass die treibenden Ursachen der Auswanderung nicht, wie man oft vermeinte, ausschliesslich oder nur überwiegend in der Tätigkeit der Auswanderungsagenten und Schiffahrtsgesellschaften liegen und dass im blossen Eingreifen der Polizei und Gendarmerie weder eine Abhilfe dagegen, noch eine Regelung gefunden werden könne.

Langsam hat sich auch in Regierungskreisen die Überzeugung Bahn gebrochen, dass die Auswanderung eine wirtschaftliche und soziale Erscheinung ist, deren Regelung zu den wichtigsten Aufgaben einer modernen Wirtschafts- und Sozialpolitik gehört.

Das tatsächlich treibende Motiv der Auswanderung ist die soziale, kulturelle, wirtschaftliche und politische Struktur Österreichs. An der elementaren Gewalt des Auswanderungsbedürfnisses versagten bisher alle von der Verwaltung angewandten Massregeln.

2. Die Handels- und Gewerbekammer Krakau hat als Interessenvertretung desjenigen Landes, aus welchem die österreichische Auswanderung zum weitaus überwiegenden Teile stammt, bereits im Jahre 1900 auf Grund ihrer seit dem Jahre 1897 geführten Studien der Regierung zu Handen des Handelsministeriums ein ausführliches Exposé überreicht, worin die Lage der österreichischen Auswanderung, insbesondere jener aus Galizien dargelegt wurde. In jenem Memorandum ist auch darauf hingewiesen worden, dass vor allem eine statistische und morphologische Erhebung über die wirklichen, massgebendenorts jedoch vollständig unbekanntem tatsächlichen Verhältnisse der österreichischen Wanderbewegung unbedingt nötig wäre.

Im März des Jahres 1901 ist über dieses Memorandum im Handelsministerium eine Enquete einberufen worden welche aber resultatlos verlief.

Schon damals ist ein gewisser Antagonismus zwischen den einzelnen Ressorts der Staatsverwaltung zutage getreten. Seinerzeit hat die kontinentale Auswanderung, deren Regelung vor allem auf die Arbeitsvermittlung hinzielen muss, aus dem Titel der Handhabung der Gewerbeordnung zur Kompetenz des Ministeriums des Innern gehört, während der Seeverkehr, dessen Interessen bei der Regelung der überseeischen Auswanderung vorzugsweise in Betracht kommen, in das Ressort des Handelsministeriums fällt, das auch berufen ist, die allgemeinen und verkehrspolitischen Gesichtspunkte bei der Behandlung der mit der Auswanderung zusammenhängenden Fragen zu wahren.

Mit Rücksicht auf die grosse Bedeutung, die der Auswanderung zukommt, hat sich die Handels- und Gewerkekammer in Krakau trotz der Ergebnislosigkeit der Enquete vom Jahre 1901 nicht abschrecken lassen, ihre Erhebungen weiterzuführen.

Im Dezember des Jahres 1901 und im Frühjahr des Jahres 1902 wurden von der genannten Kammer ausführliche Exposés über die tatsächlichen Verhältnisse der österreichischen, insbesondere der galizischen Emigration samt konkreten Vorschlägen zur gesetzlichen und administrativen Regelung des Auswanderungswesens und des Auswanderungsschutzes sowohl dem Parlament als auch der Regierung zu Händen des Handelsministeriums und des Ministeriums des Innern überreicht.

3. Die Regierung hat im Jahre 1905 einen im k. k. Ministerium des Innern abgefassten Gesetzentwurf über den Schutz der Auswanderer dem Abgeordnetenhaus vorgelegt. Das Subkomitee des volkswirtschaftlichen Ausschusses, dem dieser Gesetzentwurf zur Begutachtung übertragen wurde, hat in richtiger Auffassung der Sachlage am 26, 27 und 28 Juni 1905 eine Expertenquete veranstaltet, deren Ergebnis die Zurückziehung des Gesetzentwurfs war.

Mit Recht wurde es von dem Vertreter der Handels- und Gewerbekammer Krakau bei der parlamentarischen Enquete bemängelt, dass dieser Gesetzentwurf, entgegen den Bestimmungen des § 2, P. c, des Kammergesetzes, vor der Vorlage an die gesetzgebenden Vertretungskörper, den Handels- und Gewerbekammern zur Begutachtung nicht vorgelegt worden sei.

Im Jahre 1908 hat nun die Regierung den vorliegenden Gesetzentwurf über dieselbe Materie ausgearbeitet und, den gesetzlichen Bestimmungen gemäss, den Kammern zur Begutachtung übermittelt.

Der Entwurf ist im ganzen und grossen auf dem Projekt von 1905 aufgebaut. Die Abänderungen beziehen sich zumeist auf die überseeische Auswanderung. In dieser Hinsicht wurden die Anregungen der Enquete berücksichtigt, während das einheitliche Votum aller Experten über die kontinentale Auswanderung nicht beachtet wurde.

Trotz der einmütigen Meinung aller Sachverständigen, dass die Normen des Entwurfes von 1905 über die Anwerbung von Lohnarbeitern nach dem Auslande verfehlt sind, weil sie im krassen Widerspruche zu den Tatsachen und den Anforderungen des wirklichen Lebens stehen, wurden die betreffenden Bestimmungen des früheren Entwurfes beinahe unverändert übernommen.

Statistisches.

Die Statistik der österreichischen Auswanderung ist beim gänzlichen Fehlen zuverlässiger inländischer Quellen bloss auf ausländische Publikationen angewiesen.

Auf Grundlage der Jahresberichte des amerikanischen Generalkommissärs für Einwanderung sowie auf Grundlage eines aus langjähriger Beobachtung gewonnenen Schlüssels ist im nachstehenden der Versuch gemacht worden, aus der österreichisch-ungarischen Emigration vorerst den Anteil Österreichs schätzungsweise herauszuschälen und die gewonnenen Zahlen nach Volksstämmen bzw. nach Ländern zu gliedern.

Die Ziffern für die kontinentale Auswanderung beruhen zumeist auf deutschen offiziellen und wissenschaftlichen Publikationen sowie auf persönlichen, an den galizisch-preussischen Übergangsstationen vorgenommenen Schätzungen.

Tabelle I.

Gesamtzahl der Auswanderer aus Österreich-Ungarn nach den Vereinigten Staaten.

Jahr*)	Zahl	Im Verhältnis zum Vorjahr
1902	171.889	+ 58.599
1903	206.011	+ 34.022
1904	177.156	— 29.855
1905	275.603	+ 98.447
1906	265.138	— 10.465
1907	338.452	+ 73.314

Mit Ausnahme des Jahres 1904 steigt also die österreichisch-ungarische Einwanderung kontinuierlich von Jahr zu Jahr. Der Rückgang im Jahre 1904 ist besonders charakteristisch. Es war dies das Jahr der vorletzten amerikanischen Präsidentenwahl mit der gewöhnlichen krisenhaften Hemmung des Erwerbslebens. Gerade aber im Jahre 1904 waren infolge des Tarifkrieges zwischen der Cunard-Line und den Poolgesellschaften die Überfahrtsraten auf die Hälfte der Preise vom Jahre 1903 gesunken.

Es zeigt sich also, dass die Preispolitik der Schiffahrtsgesellschaften jedenfalls nicht in erster Linie die Stärke der überseeischen Wanderbewegung beeinflusst.

*) Amerikanisches Fiskaljahr vom 1 Juli bis 30 Juni.

Tabelle II.

Die rein österreichische Auswanderung nach
den Vereinigten Staaten.

Nationalitäten (laut amerikanischer offizieller
Nomenklatur):

	1902	1903	1904	1905	1906	1907
Böhmen, Mährer	5.589	9.577	11.838	11.593	12.635	13.363
Dalmatiner . . .	1.004	1.723	2.023	2.408	4.424	7.263
Deutsche . . .	12.105	11.798	11.256	7.883	ca 8.700	ca 10.000
Italiener . . .	1.714	2.170	2.035	2.280	1.914	1.486
Juden	11.289	14.070	15.159	11.114	ca 10.000	ca 12.500
Polen	32.429	37.499	30.243	50.785	43.803	59.719
Rumänen . . .	651	2.074	1.926	94	2.500	ca 4.500
Ruthenen . . .	7.533	9.819	9.415	10.982	ca 12.000	ca 18.000
Sloven u. Kroaten	7.556	8.429	5.301	12.295	ca 14.500	ca 14.500
	79.870	97.157	89.196	109.434	110.476	141.331

Die Ziffern erheischen eine gewisse Korrektur. Als Böhmen z. B. wurden, insbesondere bis zu der im Jahre 1906 erfolgten Einführung der amerikanisch offiziellen Nomenklatur „Czech“ zumeist polnische Kohlenarbeiter aus den schlesischen und böhmischen Revieren gezählt, die sich in böhmischer Sprache zu melden pflegen, ein Teil der deutschen Emigration entfällt auf galizische, deutsch sprechende Juden, welche sich nicht der polnischjüdischen Tracht bedienen, viele Polen aus Russland werden als österreichische Polen gezählt usw.

Tabelle III.

Die galizische Emigration nach den Vereinigten
Staaten.

Volksstämme	1902	1903	1904	1905	1906	1907
Polen	36.621	44.681	39.121	59.042	43.803	59.719
Ruthenen ¹⁾ . . .	6.783	8.838	8.474	9.884	10.800	16.200
Juden	8.467	10.552	11.369	8.335	7.500	9.375
Deutsche und deutsch sprechende Juden	6.052	8.898	8.435	3.941	4.350	5.000
	58.123	72.069	67.399	81.202	62.453	90.294

Aus den vorstehenden Ziffern ist ersichtlich, dass 75 bis 80% der österreichischen Emigration nach Nordamerika aus Galizien alimentiert werden, so dass die Frage der nordamerikanischen Wanderung aus Österreich mit der Frage der galizischen Auswanderung nach Nordamerika beinahe identisch ist.

Die Auswanderung nach Nordamerika erschöpft jedoch nicht die ganze überseeische Auswanderung aus Österreich. Es kommen noch Kanada, Südamerika und in geringen Ziffern noch andere Gebiete in Betracht.

Diese Auswanderung kann approximativ mit 10% der nordamerikanischen veranschlagt werden. Es wären daher die Totalziffern (Tabelle II) der gesamten österreichischen Auswanderung nach der Übersee sowie des galizischen Anteiles (Tabelle III) um 10% zu erhöhen.

Diese grosse Anzahl der überseeischen, aus Österreich stammenden Passagiere zeigt auch, welche Bedeutung das österreichische und insbesondere das galizische Geschäft für die europäische, vorzüglich aber für die deutsche Reederei hat, wenn man sich dabei vor Augen hält, dass der Reingewinn bei einem Passagier im Zwischendeck beim regulären Passagegeschäft K 50 bis 60 beträgt.

*

:

*

Die Zahl der kontinentalen Wanderarbeiter, die sich beinahe ausschliesslich aus Galizien nach Deutschland, Schweden, Norwegen, Dänemark, Frankreich und Rumänien verdingen, ist statistisch nicht fassbar.

Nach zuverlässigen Schätzungen dürften im Jahre 1908 150.000 galizische Arbeiter beiderlei Geschlechtes ins Ausland gewandert sein. Hievon entfallen 130.000 bis 140.000 Köpfe auf Deutschland.

Die Wanderung landwirtschaftlicher Arbeiter aus anderen Gebietsteilen Österreichs ist im Verhältnis zur galizischen

Auswanderung nur gering und dürfte 15 bis 20⁰/₀ obiger Ziffer betragen.

Die Gesamtzahl der Waderarbeiter und Auswanderer, welche jetzt Galizien jährlich verlassen, dürfte auf zirka 250.000 Mann geschätzt werden können.

* * *

Die Verhältnisse der österreichischen Auswanderung sind ziemlich bekannt, es kann deshalb von deren Darstellung abgesehen werden.

Nicht minder bekannt ist auch der Leidensweg des österreichischen Arbeiters im Ausland, die Ausbeutung und Irreführung durch Zutreiber und Agenten, deren Dienste er doch oft nicht entbehren kann, das Mühsal seiner Reisen und seine Rechtlosigkeit im fremden Lande.

Das Gros der Überseer begibt sich nach den Vereinigten Staaten, um dort einige Jahre zu arbeiten und mit dem ersparten Geld, welches ratenweise remittiert wird, in die Heimat zurückzukehren, Eine Schätzung dieser remittierten Beträge ist vom k. k. Finanzministerium in den Tabellen zur Währungsstatistik seinerzeit versucht worden. — Das Geld wird zumeist zu Grundkauf und anderen Investitionen verwendet.

Ein Teil der Überseer verläßt Österreich, um sich in der neuen Heimat anzusiedeln. Hiezu gehört zumeist die Auswanderung nach Kanada und nach Südamerika, obwohl in letzter Zeit auch dorthin Arbeiterwanderungen vorkommen.

Einen ganz anderen Charakter trägt die kontinentale Arbeiterwanderung. Sie ist zumeist Beruf; es wandern gewöhnlich dieselben Leute jahrein jahraus nach dem Auslande, um dort Arbeit zu suchen.

Die Ersparnisse von 100 bis 150 Kronen per Saison werden im Winter zu Hause zum Lebensunterhalt verwendet.

* * *

Unsere Auswanderung hat im letzten Dezennium alljährlich zugenommen. Trotz der angeführten, auf den ersten Blick erschreckend hohen Ziffern darf sich jedoch eine wirtschaftliche Betrachtung nicht dem Umstande verschliessen, dass die Auswanderung zum Teil eine wirtschaftliche Tatsache ist, der man keineswegs durch Mittel der direkten oder indirekten Auswanderungser schwerung beizukommen vermag.

Es bleibt Tatsache, dass der riesige Arbeiterstrom sich trotz notorischen Arbeitermangels in der österreichischen Volkswirtschaft und trotz einer Lohnhöhe, welche jetzt der ausländischen niemals nachsteht und dieselbe oft übertrifft, unaufhaltsam und mit steigender Intensität dem Auslande zuwendet.

Der Auswanderung nach den Vereinigten Staaten steht eine sehr grosse Rückwanderung gegenüber. Diese Gruppe österreichischer Auswanderer ist zum grössten Teil im Augenblick der Auswanderung nicht darauf bedacht, sich im Einwanderungslande sesshaft zu machen. Sie will nur die Chancen einer besseren Verwertung ihrer Arbeitskraft ausnützen.

Exakte Zahlen über die Rückwanderung fehlen. Die Ergebnisse eines von halbamtlicher Seite unternommenen Versuches, durch Umfrage bei den wichtigsten Einbruchstationen Ziffernmaterial hierüber zu erhalten, sind nicht massgebend, weil gerade in der Zeit 1907/08 die amerikanische Krise einsetzte und sehr viele Auswanderer gegen ihren Willen zur Rückwanderung gezwungen hat.

Die Ursachen der Auswanderung.

Zweifellos ist die moderne Auswanderung aller Staaten, auch der Österreichs, eine Konjunkturwanderung. Es findet so ein Ausgleich in den Wirtschaftsverhältnissen der Staaten statt.

Will man also die Ursachen der Auswanderung feststellen, so ist vor allem auf den bereits dargestellten Unterschied in der wirtschaftlichen Lage des Auswanderungs- und Einwanderungslandes hinzuweisen. Die wirtschaftliche Ent-

wicklung und damit die soziale Lage der Bevölkerung steht gerade in den österreichischen Kronländern, die am meisten zur Auswanderung beitragen, in keinem Verhältnis zu der ausserordentlich raschen Vermehrung der Bevölkerung und dem relativ geringen Zuwachs an Arbeitsgelegenheit in Gewerbe, Industrie und Landwirtschaft des Inlandes.

Es wäre jedoch verfehlt, neben dieser Hauptursache, eine Reihe nicht unwichtiger Ursachen zweiter Ordnung ausser Betracht zu lassen, die zwar für die Auswanderung nicht ausschlaggebend sind, zweifellos jedoch zu ihrer Steigerung beitragen. Als solche wären zu nennen:

1. Der Mangel einer entsprechenden Arbeitsvermittlung im Inland. Durch eine zweckentsprechende Organisation der öffentlichen und privaten Arbeitsvermittlung wäre es sehr häufig möglich, einem Teil der Auswanderer im Inland Arbeit zu verschaffen. Es hat sich in den letzten Jahren wiederholt gezeigt, dass industrie-reiche Gebiete Österreichs an Arbeitermangel schwer litten, während gleichzeitig aus anderen Gebieten Österreichs Arbeiter in das Ausland wanderten, ohne dass das Lohnniveau des Auslandes einen besonderen Anreiz dazu gegeben hätte. Die Kenntnis von der Arbeitsgelegenheit im Ausland ist bei uns weiter verbreitet als die vom Arbeitsmarkt im Inland. Wenn auch im Rahmen eines Auswanderungsgesetzes diese Frage naturgemäss keinen Platz finden kann, so muss doch anlässlich der Beratung dieses Gegenstandes auf die besondere Wichtigkeit und Dringlichkeit einer wirksamen, rasch funktionierenden Arbeitsvermittlungsorganisation hingewiesen werden. Gerade vom Standpunkt der Interessenten, als deren Vertreter die Handels- und Gewerbekammern und der Zentralverband der Industriellen fungiert, muss auf diesen Punkt ganz besonderes Gewicht gelegt werden.

2. Die Tätigkeit der Schiffahrtsgesellschaften und ihrer Vertreter (Agenten, Reisebüros usw.). Es ist selbstverständlich, dass die Schiffahrtsun-ternehmungen und deren direkte oder indirekte Provisions-agenten, es an Bemühungen nicht fehlen lassen, um Passa-

giere für das sehr lukrative Personentransportgeschäft zu gewinnen.

Hier wäre auch die von einzelnen überseeischen Staaten (Argentinien, Brasilien u. a.) betriebene Werbetätigkeit zu nennen. Diese Staaten müssen, um Arbeiter und Kolonistenmaterial zu gewinnen, auf die europäische Bevölkerung zurückgreifen und trachten, durch hohe Prämien an Unternehmungen und durch Gewährung kostenloser Überfahrt zur Einwanderung in ihr Gebiet anzueifern.

3. Die kontinentale Auswanderungsbewegung wird durch die masslose Werbetätigkeit der befugten und unbefugten Arbeitsvermittler zweifellos sehr stark angeregt und gefördert. Für grosse Gebiete des Deutschen Reiches ist der österreichische Wanderarbeiter eine unbedingte Notwendigkeit. Vor allem für die Landwirtschaft des Ostens, aber auch für Bergbau, Bahn- und Strassenbau des Westens.

4. Auch das psychologische Moment des Nachahmungstriebes und der Wanderlust spielt bei der Wanderbewegung eine grosse Rolle. Bei der Saisonwanderung nach dem Deutschen Reiche bietet ausserdem für die jugendlichen Arbeiter beiderlei Geschlechtes die Arbeit im Ausland, wo sie nicht der strengen Zucht des bäuerlichen Gesindedienstes unterworfen sind, einen starken Anreiz.

Auswanderung und Volkswirtschaft.

Es wäre durchaus verfehlt, die Frage der Auswanderung bloss vom Standpunkt des Abflusses von Lohnarbeitern und der damit parallel gehenden Erhöhung des Lohnniveaus im Inland zu beurteilen. Die Wirkungen der Auswanderung erstrecken sich auf die gesamte Volkswirtschaft. Darüber, dass die Auswanderung des erwachsenen Arbeiters grosse Nachteile mit sich bringt, besteht kein Zweifel. Das konkurrierende Ausland erhält dadurch nicht nur jede beliebige Menge tüchtiger Arbeiter, sondern auch zahlungsfähige Konsumenten für seine eigenen landwirtschaftlichen und industriellen Produkte.

Diese verhängnisvollen Nachteile werden durch die mehrfach hervorgehobene Bedeutung der Ersparnisse der Auswanderer für die Erhaltung der österreichischen Valuta kaum tangiert.

In ihren weiteren Rückwirkungen lassen sich noch folgende Fragen, deren Aufzählung jedoch nicht erschöpfend ist und deren Behandlung den Rahmen dieses Gutachtens weit überschreiten würde, aufwerfen:

1. Die Rückwirkung des Leutemangels auf den Rückgang bestimmter Wirtschaftsformen.

2. Einnahmenentgang für das Inland durch die Wanderbewegung, Vermittlungsspesen, Reisekosten zu Lande, Gewinn der Reedereien beim Seetransport.

3. Rückwirkung der im Ausland gemachten Ersparnis auf die Höhe der Bodenpreise und die Parzellierung der Güter in den hauptsächlichsten Gebieten der Auswanderung.

4. Die kontinentale Saisonwanderung, als ständige, regelmässige und jährlich sich wiederholende Erwerbsquelle für die zahlreiche Gruppe der berufsmässigen Wanderarbeiter.

5. Benachteiligung des Inlandes durch das Abwandern der bestqualifizierten Arbeiter und das Zurückbleiben der weniger qualifizierten, denn der Entschluss auszuwandern und der Erfolg im Ausland, setzt naturgemäss eine gewisse Intelligenz und Lebensenergie voraus.

6. Einfluss der Rückwanderer mit ihrer höheren Lebenshaltung und politischen Ausbildung auf die heimischen Verhältnisse.

Auswanderungspolitik.

Eine Auswanderung in dem Ausmasse, wie sie Österreich besitzt, ist eine durchaus beklagenswerte Erscheinung. Nichtsdestoweniger kann es der Staat nicht als seine Aufgabe betrachten, seinen Angehörigen, deren wirtschaftliches Wohlergehen im Inland nicht ausreichend sichergestellt ist, die Möglichkeit zu benehmen, im Ausland ihren Unterhalt zu suchen. Die Worte, die der Motivenbericht zum deutschen

Auswanderungsgesetz enthält, können auch für Österreich Anwendung finden. Es heisst dort: „Mag auch der Umfang der deutschen Auswanderung in wirtschaftlicher Beziehung zu beklagen sein,... so liegt es doch nicht in den Aufgaben eines Auswanderungsgesetzes dagegen Abhilfe zu schaffen. Ein solches Gesetz muss vielmehr in Anerkennung des von der Reichsgesetzgebung zur Anwendung gebrachten Grundsatzes der Auswanderungsfreiheit mit der Auswanderung als einer Tatsache rechnen. Von diesem Standpunkt aus erscheint es als die Aufgabe des Gesetzgebers, das Auswanderungswesen als solches zu ordnen. Demjenigen, welcher den Entschluss zur Auswanderung gefasst hat, die Möglichkeit zu gewährleisten, dass er diesen Entschluss unter den verhältnismässig günstigsten Bedingungen ausführen kann.“

Sicherlich bestehen bei der Organisation der Anwerbung der Auswanderer grosse Missstände. Immer wieder werden Klagen über masslose Ausbeutung durch die Agenten der Reisebureaus und Schifffahrtsunternehmungen laut, immer wieder verschaffen uns Gerichtsverhandlungen Einblick in die Machinationen, durch welche Auswanderer angeworben und beim Abschluss von Passagier- und Arbeitsverträgen schwer benachteiligt werden. Wenn auch diese Vorkommnisse nicht die Regel sind und die Klagen nur in jenen Fällen laut werden, wo Übelstände vorliegen, muss es doch als Pflicht des Staates angesehen werden, seinen Bürgern bei ihren Arbeitswanderungen allen Schutz angedeihen zu lassen und alle ihre Rechte zu wahren.

Vom Standpunkt unserer Wirtschaftspolitik kann es nur drei Ziele der Auswanderungspolitik geben:

1. Intensive wirtschaftliche Entwicklung Österreichs, um den Niveauunterschied zwischen In- und Ausland möglichst auszugleichen und den Arbeitswilligen hier im Inland genügende Arbeitsgelegenheit zu verschaffen. Eine rationelle, auf Hebung der inländischen Produktion gerichtete Wirtschaftspolitik muss deshalb als erste Forderung aufgestellt werden.

mittlung nach dem Auslande, aus der Beförderung nach Übersee und aus dem Arbeits- oder Ansiedlungsverhältnis im Auslande, sollen – soweit dies erreichbar ist – der inländischen Volkswirtschaft vorbehalten sein.

Im Sinne dieser Tendenzen ist der Regierungsentwurf von der Zentralstelle umgearbeitet worden.

Ad § 1 bis 67 des Entwurfes.

Durchführungsverordnung.

So umfangreich auch der Entwurf ist, er bietet uns doch kein klares Bild über seine Wirksamkeit. Die Kritik muss sich deshalb darauf beschränken, mögliche Handhabungen oder mögliche Wirkungen in Betracht zu ziehen. Das Gesetz ist ein Ermächtigungsgesetz, die Verwaltung erhält ein Blankett, das sie nach Belieben beschreiben kann oder nicht. Die Form des Ermächtigungsgesetzes ist bei der Regelung einer Materie, die je nach den wirtschaftlichen Veränderungen grossen Schwankungen unterliegt, notwendig. Eine gesetzgebende Körperschaft wäre ausserstande, jeweils Normen zu treffen, die sich den wechselnden Umständen anpassen. Die grossen Schwierigkeiten aber werden sich erst bei der Durchführung des Gesetzes zeigen. Die Durchführungsverordnung bietet viel grössere Probleme als das Gesetz. Ehe man daher über das Gesetz ein Urteil abgeben kann, müsste man den Entwurf der Durchführungsverordnung kennen und gleichzeitig das Programm, das sich die Regierung steckt.

Es wird deshalb beantragt, die Kammern mögen auch den Entwurf der Durchführungsverordnung zur Begutachtung erhalten.

Ebenso müssten auch die auf Grund der §§ 3, 6, 7, 10 und 51 zu erlassenden Verordnungen den Kammern rechtzeitig zur Begutachtung übermittelt werden.

Kompetenz.

Die Auswanderung ressortiert derzeit ins k. k. Ministerium des Innern. Diese Zuweisung entspricht dem polizeilichen Gesichtspunkte des Auswanderungspatents vom Jahre 1832 und den späteren auf das Reise- und Passwesen, Freizügigkeit und Zuständigkeit bezughabenden Verordnungen. Im Gesetzentwurf ist die alte Kompetenz des k. k. Ministeriums des Innern auch weiter mit der Beschränkung beibehalten, dass in gewissen, im Entwurf enthaltenen Fragen, das Einvernehmen mit dem k. k. Handelsministerium zu pflegen ist.

Nun hat es die Entwicklung der Verhältnisse mit sich gebracht, das schon jetzt die wichtigsten Verwaltungszweige, welche das eigentliche Wesen der Auswanderung ausmachen, in den Wirkungsbereich des k. k. Handelsministeriums fallen. So unterliegt jetzt dem Handelsministerium der ganze Seeverkehr und, aus dem Titel der Handhabung der Gewerbeordnung, die Regelung und die Beaufsichtigung der ganzen Arbeitsvermittlung. Hiedurch hat das k. k. Handelsministerium direkte Ingerenz auf alle Fragen gewonnen, welche mit der Anwerbung von inländischen Arbeitern nach dem Auslande sowie mit dem Transport der Auswanderer auf österreichischen Schiffen, mit dem Verkauf ausländischer Schiffskarten usw. im Zusammenhang stehen.

Die beiden grossen Gruppen der österreichischen Wanderbewegung, deren Verhältnisse durch den Gesetzentwurf nun geregelt werden sollen, das ist die kontinentale Auswanderung der Saisonarbeiter und die überseeische Auswanderung der Arbeiter und Ansiedler, unterstehen also schon jetzt zum grossen Teile der Ingerenz des k. k. Handelsministeriums.

Die Kompetenzsphären des Ministeriums des Innern und des Handelsministeriums in bezug auf das Auswanderungswesen sind — wie sich dies in Österreich in so vielen anderen Fällen störend bemerkbar macht — nicht klar umschrieben, was die Sache selbst gewiss nicht fördert.

Nach aussen hin manifestiert sich die Tätigkeit des Ministeriums des Innern zumeist in rein negativer Richtung durch gut gemeinte, jedoch spät publizierte Warnungen vor Auswanderung nach verschiedenen auswärtigen Ländern. Die Zeitungen, in welchen diese offiziellen Verwarnungen erscheinen, dringen nicht in diejenigen Kreise, aus welchen sich die Auswanderungsbewegung rekrutiert. Auch haben diese Notizen zumeist bloss eine retrospektive Bedeutung, während den Auswanderer vorwiegend die Chancen der Zukunft in den Immigrationsländern interessieren.

Die Auswanderung gehört ihrem inneren Wesen nach ins Ressort jener Centralstelle, welcher die Pflege der allgemeinen volkswirtschaftlichen Interessen obliegt, d. i. des k. k. Handelsministeriums. Nur eine solche Centralstelle, die mitten im pulsierenden wirtschaftlichen Leben der Gegenwart steht, und welche die Fluktuationen der ausländischen Erwebs- und Wirtschaftsverhältnisse sowie der internationalen Konjunktur und des internationalen Arbeitsmarktes mitempfindet, ist materiell qualifiziert, ein so heikles und vielseitiges Problem, wie es die Auswanderung darstellt, auch richtig, d. h. zielbewusst, rasch und anpassungsfähig zu verwalten.

In den anderen europäischen Emigrationsländern (Italien, Schweiz, in früheren Jahren Deutschland und England) war bzw. ist die Emigration separaten Auswanderungs-Generalkommissariaten, also vollkommen selbständigen Zentralbehörden übertragen. Wir glauben jedoch, dass das Prinzip der Organisierung der öffentlichen Behörden in Österreich die Schaffung einer solchen, von der übrigen Verwaltung ganz losgelösten Centralstelle nicht rätlich erscheinen lässt, dass es dagegen richtiger wäre, eine Abteilung des k. k. Handelsministeriums damit zu betrauen.

Sinngemäss wären also alle Bestimmungen des Entwurfes, in welchen von der Kompetenz der Behörden die Rede ist, zu ändern.

Bemerkungen zu den einzelnen §§ des Entwurfes.

Zu § 3, Absatz 2. Antrag: Absatz 2 hätte folgendermassen zu lauten: „Die auf Grund besonderer Landesgesetze errichteten öffentlichen Arbeitsvermittlungsanstalten haben über die Grundsätze der Auskunftserteilung mit dem Handelsministerium das Einvernehmen zu pflegen“.

Begründung: Es ist dringend geboten, dass in allen das Auswanderungswesen betreffenden Fragen einheitlich vorgegangen wird. Es empfiehlt sich deshalb die oben beantragte Änderung des Entwurfes.

Zu § 4. Antrag: § 4 hätte zu lauten:

„Die Anwerbung von Lohnarbeitern (gewerbliche und industrielle Arbeiter, landwirtschaftliche, Berg- und Hüttenarbeiter, bei Bauten und Erdarbeiten beschäftigte Arbeiter u. dgl.) nach dem Auslande ist nur nach Massgabe der nachfolgenden Bestimmungen gestattet:

1. Die Anwerbung darf nur auf Grund hiefür erteilter Konzessionen (Arbeiterwerbekonzession) erfolgen. Diese Konzessionen dürfen ausschliesslich an österreichische Staatsangehörige, die zumindest durch fünf Jahre die österreichische Staatsbürgerschaft besitzen und seit fünf Jahren im Gebiete der im Reichsrate vertretenen Königreiche und Länder ihren ständigen Wohnsitz haben, erteilt werden.

2. Den Werbeagenten ist es nur gestattet, für individuell bezeichnete, ausländische Arbeitgeber auf Grund schriftlicher, von ausländischen Arbeitgebern erteilter Aufträge, die Werbetätigkeit auszuüben. Das Anwerben von Lohnarbeitern seitens Arbeitgebervereinigungen oder Arbeitgebergruppen (Landwirtschaftskammern, Arbeitgeberverbände, landwirtschaftliche Syndikate u. dgl.) unterliegt einer besonderen, auf den einzelnen Fall beschränkten, behördlichen Bewilligung.

3. In der Werbekonzession, welche höchstens auf drei Jahre erteilt wird und während dieser Frist von der Behörde zurückgenommen werden kann, sind diejenigen politischen Bezirke, in welchen der Werbeagent seine Tätigkeit ausüben

darf, genau zu bezeichnen. Es steht der Behörde frei, aus dieser Konzession gewisse Ortschaften, welche in den gestatteten politischen Bezirken liegen, z. B. bestimmte Industrieorte, grössere Städte u. dgl. nach freiem Ermessen auszuscheiden.

4. Den Inhabern von Werbekonzessionen sowie ihren Familienangehörigen (Kindern, Schwiegerkindern, Eltern, Schwiegereltern, Geschwistern und deren Ehegatten) ist es nicht gestattet, mit den angeworbenen Arbeitern und deren Familienangehörigen Geld- und Kreditgeschäfte (Gelddarlehen, Garantieverträge, Kauf- und Verkauf von Mobilien, Immobilien, Ratengeschäfte, Vorschusserteilungen u. dgl.) zu betreiben. Es ist den Inhabern der Werbekonzession sowie ihren obgenannten Familienmitgliedern nicht gestattet, Gast- und Schankgeschäfte laut § 16 der G.-O. unmittelbar oder mittelbar zu betreiben oder sich an solchen Geschäften direkt oder indirekt zu beteiligen. Es ist ihnen nicht gestattet, vom Arbeitnehmer sich Vollmachten zu der Abrechnung mit dem Arbeitgeber oder zum Inkasso des Lohnes ausstellen zu lassen.

5. Der Werbeagent erhält von der Behörde eine auf das zugelassene Gebiet lautende Legitimation, welche auf Verlangen der Sicherheitsorgane jederzeit vorzuweisen ist.

6. Der Werbeagent hat mit dem angeworbenen Arbeiter einen schriftlichen Arbeitsvertrag, welcher in der Sprache des Arbeitgebers und in der Sprache des Arbeiters laut einem jährlich von der Behörde zu erlassenden Formulare verfasst ist, abzuschliessen.

7. Der Arbeitsvertrag hat insbesondere zu enthalten: a) Name, Wohnort und Betrieb des Arbeitgebers; b) Name, Geschlecht, Alter, Geburtsgemeinde und Wohnort des Arbeiters sowie Bezeichnung des Legitimationspapiere; c) Name und Wohnort des Werbeagenten; d) die kalendermässig bestimmte Zeitdauer (Saison), für welche der Arbeiter angeworben wurde; e) die tägliche Arbeitszeit; f) den vereinbarten Lohn unter genauer Bezeichnung der Beschäftigungsart, der Entlohnung für Überstunden, der Lohnauszahlungs-

termine, der Kautions, der Haftung für Schäden und der Art der Abrechnung. Falls Naturalwohnung und Naturalverpflegung geleistet wird, die genaue Bezeichnung der Quantität der dem Arbeiter gebührenden Wochenration an Lebensmitteln bzw. die übliche Verpflegung; g) die Vereinbarung bezüglich der Reise- und Rückreisekosten; h) die vom Arbeitgeber gezahlte Provision.

Falls vom Agenten ausser der Arbeitsvermittlung, welche für den Arbeitnehmer prinzipiell kostenfrei zu erfolgen hat, noch irgend welche andere Leistungen geboten werden, sind dieselben nach einem behördlich genehmigten Tarife zu berechnen und im Arbeitsvertrag ziffernmässig zu nennen.

Der Vertrag ist gebührenfrei im Durchschreibeverfahren in drei Exemplaren auszufertigen, von denen eines dem Arbeitgeber, das zweite dem Arbeitnehmer zu übergeben, während das dritte in einem Juxtenbuche beim Werbeagenten aufzubewahren ist. Der Behörde steht es frei, in die Arbeitsverträge jederzeit Einsicht zu nehmen und nötigenfalls auch im Laufe des Jahres, sei es für das ganze Geltungsgebiet dieses Gesetzes, sei es für bestimmte Gebiete, ein anderes Vertragsformular anzuordnen.

8. Der Agent haftet gegenüber dem Arbeitnehmer für die Zuhaltung des Vertrages seitens des Arbeitgebers bis zur fünffachen Höhe der vom Arbeitgeber geleisteten Provision. Der Werbeagent hat eine Barkautions in der Minimalhöhe von K 2500.— zu leisten. Es liegt im freien Ermessen der Behörde, eine Erhöhung der Kautions je nach dem Geschäftsumfang des Werbeagenten zu verlangen.

9. Streitigkeiten zwischen dem Arbeitnehmer und dem Werbeagenten, welche aus der Werbetätigkeit und aus dem Arbeitsvertrage entstehen, unterliegen der Entscheidung der ordentlichen Gerichte des Arbeitnehmers, bzw. seines zuständigen Gewerbegerichtes.

10. Ausländischen Arbeitgeberverbänden ist es gestattet (Abs. 2), gegen eine besondere Bewilligung der Behörde, Arbeiter zwecks Beschäftigung derselben in den Betrieben ihrer Mitglieder, durch Werbebevollmächtigte anwerben zu

lassen. Von der Übernahme solcher Vollmachten sind berufsmässige, in- und ausländische Arbeitsvermittler sowie konzessionierte Werbeagenten ausgeschlossen.

Die behördliche Bewilligung hat insbesondere zu enthalten: die Bezeichnung des Arbeitgeberverbandes, die Bezeichnung der Betriebe, für welche die Werbetätigkeit ausgeübt wird, mit der Nennung der von jedem Betriebe verlangten Arbeiteranzahl nach Geschlecht und Kategorie, das Gebiet, in welchem, und die kalendermässig bestimmte Zeit, während welcher angeworben werden darf.

Jede ausländische Arbeitgebervereinigung, welche auf Grund der Bestimmungen dieses Gesetzes Arbeiter anwirbt, muss im Gebiete, auf welches die behördliche Bewilligung lautet, einen dort wohnhaften Bevollmächtigten bestellen. Dieser Bevollmächtigte darf zugleich Werbebevollmächtigter sein. Er muss seit mindestens fünf Jahren die österreichische Staatsbürgerschaft besitzen und seit fünf Jahren in Österreich seinen ständigen Wohnort haben. Auf diese Bevollmächtigten sind die Bestimmungen der Absätze 4 und 5 sinngemäss anzuwenden. Auf den anwerbenden Arbeitgeberverband sind im Verhältnisse zum Arbeiter die Bestimmungen der Absätze 6, 7, 8 und 9 sinngemäss anzuwenden.

Die Übernahme von Bevollmächtigungen seitens mehrerer Arbeitgeberverbände durch einen Bevollmächtigten (die Kumulierung von Vollmachten) ist verboten. Die Bewilligung erlischt, sobald die darin genannte Werbezeit abgelaufen ist. Der Behörde steht es frei, von ausländischen Arbeitgeberverbänden eine Kautions bis zum Höchstbetrage von K 50.000 zu verlangen. Bei Streitigkeiten zwischen Arbeitgeberverbänden und Arbeitnehmern ist die Haftung für jeden einzelnen Fall auf K 50 beschränkt.

11. Dem Ordnungswege bleibt es überlassen, zur Erleichterung des Verkehrs und der Kontrolle, die nötigen Anordnungen (Sammel- und Kontrollstationen usw.) zu treffen, um die Einhaltung obiger Bestimmungen zu überwachen.

Im Ordnungswege wird bestimmt, ob und inwiefern

die Arbeiter, welche sich nach dem Auslande begeben, mit einer auf Grund des Arbeitsbuches zu erfolgenden Legitimation (Speziallegitimation für Wanderarbeiter nach dem Auslande) zu versehen sein werden.

Begründung: 1. Die Bestimmungen des § 4 des Regierungsentwurfes sind geeignet, die jetzt bestehenden Zustände noch bedeutend zu verschlechtern.

Um sich von der Tragweite der Bestimmungen des Entwurfes Rechenschaft zu geben, ist es nötig, sich den status quo zu vergegenwärtigen.

Jetzt ist die Anwerbung von Wanderarbeitern nach dem Ausland legal nur der österreichischen Arbeitsvermittlung gestattet.

Vor allem kommt hier die im Sinne der Gewerbeordnung ausgeübte Dienstvermittlung in Betracht.

Die von öffentlichen Faktoren aus Gründen des allgemeinen Wohles geführte Arbeitsvermittlung, welche jetzt der moderne Staat als seine soziale Pflicht anerkennt, befindet sich in Österreich noch in den Anfängen.

Die Materie ist legislativ, d. i. auf Grund von Landesgesetzen, bloss in Böhmen (Gesetz vom 29 April 1895, Z. 38, und vom 29 März 1903, Z. 57) sowie in Galizien (Gesetz von 16 März 1904, Z. 56) geregelt. In anderen Ländern, z. B. in Schlesien und in der Bukowina sowie in manchen Grosstädten, z. B. Wien, Graz, Krakau u. a. O. ist dieser Verwaltungszweig der charitativen Fürsorge überlassen bzw. wird derselbe auf Grund von Gemeinderatsbeschlüssen als ein Teil der Kommunalverwaltung geführt.

In der Wirklichkeit wird die ganze Arbeitsvermittlung nach dem Ausland ausser von den genannten gewerblichen Dienstvermittlern und einigen Reisebureaus, von einer sehr grossen Anzahl illegal und geheim arbeitender, in- und ausländischer berufsmässiger Werbeagenten betrieben.

Die Misstände des Agentenwesens wurden sowohl vom Standpunkte der Arbeitgeber wie auch der Arbeitnehmer ausführlich in der parlamentarischen Enquete im Jahre 1905

geschildert. Es dürfte demnach nicht nötig sein, das dort publizierte Material noch einmal zu wiederholen.

Es muss jedoch die Tatsache konstatiert werden, dass die allerdings ganz schüchternen Versuche der Verwaltung, diesen Misständen zu begegnen, wie sie z. B. in der Verordnung vom 7 Mai 1908, Z. 97 R.-G.-Bl., zum Ausdruck gelangen, keinerlei praktische Erfolge gezeitigt haben.

Im Gegenteil, die bedauerlichen und öffentliches Ärgernis erregenden Misstände und ihre direkt für den heimischen Arbeitsmarkt unheilvollen Folgen treten jetzt von Jahr zu Jahr noch rücksichtsloser in Erscheinung, als dies vorher der Fall war.

Diese ganz unhaltbaren Zustände sind mit der Zeit für manche ausländischen Arbeitgebergruppen derart peinlich geworden, dass gewisse Arbeitgebervereinigungen, insbesondere Landwirtschaftskammern, es vorziehen, im Wege bei den Landesregierungen von Fall zu Fall einzuholender und genau begrenzter Bewilligungen, direkt durch ihren Bevollmächtigten eine im vorhinein bestimmte Anzahl von Arbeitern in den in der Bewilligung genannten Bezirkshauptmannschaften anzuwerben, um nur mit den Werbeagenten nichts zu tun zu haben.

Wenn nun der Entwurf die Anwerbung im Inlande bloss von einer einfachen Vollmacht eines ausländischen Arbeitgebers abhängig macht, ist mit aller Bestimmtheit vor auszusehen, dass der ganze grosse Schwarm in- und ausländischer Winkelagenten, Zutreiber und Schlepper, der jetzt insgeheim und illegal sein Gewerbe ausübt, später auf Grundlage von wirklichen oder fingierten Auslandsvollmachten, welche ja beliebig kumuliert werden können und zur Anwerbung einer beliebig grossen Arbeiteranzahl im beliebigen Gebiet berechtigen, denselben Menschenhandel in legaler Form führen wird.

Das also, was jetzt als sträflicher Missbrauch gegen das Gesetz betrieben wird, würde nach den Vorschlägen des Regierungsentwurfes in Zukunft offen und legal betrieben werden können. Die im Regierungsentwurf

enthaltenen Bestimmungen, dass die Anwerbung nur für den Bedarf des Unternehmens des Arbeitgebers und nur auf Grund einer auf eine bestimmte Anzahl von Arbeitern lautenden Vollmacht geschehen darf, ist unkontrollierbar und wie geschaffen, um der zügellosen, durch nichts eingeschränkten Werbetätigkeit und Erwerbsgier der Agenten — und es sind keine Gentlemen, die sich mit der Anwerbung von Arbeitern nach dem Ausland abgeben — Tür und Tor zu öffnen.

2. Das Missliche in den bestehenden Verhältnissen der Anwerbung der Arbeiter nach dem Ausland äussert sich, abgesehen davon, dass diese Arbeiter in der österreichischen Volkswirtschaft eine bessere und höher entlohnte Verwendung finden könnten, hauptsächlich in zwei Momenten:

A. In der direkten Ausbeutung des Wanderarbeiters durch den Werbeagenten.

Hierher gehören: Provisionen, Übervorteilung bei Geldgeschäften und bei der Hilfeleistung während der Instradierung, Vollmachten zum Inkasso des Lohnes und zur Abrechnung, Vermittlungshonorare in Form eines ständigen Lohnabzuges, Honorar für Nebenleistungen usw.

B. Die Nichtzuhaltung des Arbeitsvertrages, wobei wohl zu unterscheiden ist zwischen der durch den Vermittler und der durch den ausländischen Arbeitgeber verschuldeten Nichtzuhaltung des Arbeitsvertrages.

Zur ersten Kategorie (Schuld des Werbeagenten) gehören: Scheinverträge, Verträge, die namens fiktiver Arbeitgeber geschlossen werden und deren Zweck es ist, den Arbeiter ins Ausland zu führen und ihn dort zur Abschliessung anderer Verträge zu zwingen, Verträge mit fiktiven Arbeitsbedingungen, zu denen der Agent seitens des Auftraggebers nicht berechtigt war, Arbeitsverträge, in welchen an Stelle des eigentlichen ausländischen Arbeitgebers ein ausländischer Strohmann, zumeist dessen Privatbeamter, vorgeschoben ist usw.

Zur zweiten Kategorie (Schuld des Arbeitgebers) gehört die positive Nichtzuhaltung des Arbeitsvertrages durch

den ausländischen Arbeitgeber in Bezug auf Lohn, Arbeitszeit, Überstunden, Kost, Haftung für Sach- und Viehschäden, Reisespesenersatz, falls der Vertrag durch Schuld des Arbeiters vorzeitig aufgelöst wird, Kautionen, Art der Lohnabrechnung und Auszahlung usw.

Die Erkenntnis dieser Zusammenhänge weist auch auf den Punkt hin, von welchem aus eine Sanierung erfolgen kann.

3. Der Regierungsentwurf führt zu dieser ganz merkwürdigen Konsequenz, dass die Anwerbung von Arbeitern nach dem Ausland der Konzessionspflicht und einer ganzen Reihe von Beschränkungen unterliegt, falls dieselbe von einem im Inlande ständig ansässigen Agenten betrieben wird. Andererseits aber wird dieselbe Tätigkeit zu einem durch nichts behinderten, einem jeden Ausländer offen stehenden vollkommen freien Gewerbe, wenn der Vermittler, bloss durch den Besitz einer Vollmacht eines ausländischen Arbeitgebers gedeckt ist!

So ersetzt die Vollmacht eines ausländischen Arbeitgebers nach dem Entwurf jede Werbekonzession!

Es mag auch hier hervorgehoben werden, dass es in Deutschland – und dieser Staat kommt für Wanderarbeiter zumeist in Betracht – fremden Arbeitgebern, auch persönlich, unbedingt verboten ist, Arbeiter fürs Ausland aufzudingeln und der österreichische Arbeitgeber muss sich in einem solchen Fall (es handelt sich hier zumeist um Hütten- und Kohlenarbeiter) der Dienste eines deutschen Arbeitsvermittlers bedienen.

Der Entwurf der Zentralstelle trachtet dem Stande der tatsächlichen Verhältnisse Rechnung zu tragen. Die Vermittlung durch Werbeagenten ist im Entwurf bloss für ausländische Arbeitgeber obligatorisch und hält die Zentralstelle dafür, dass ein direktes Anwerben seitens des ausländischen Arbeitgebers nur in einem Falle, der in al. 10 separat behandelt wird, gestattet werden kann. Dem österreichischen Arbeitnehmer steht es frei, sich entweder der Dienste eines konzessionierten Werbeagenten bzw. einer in § 5 genannten

Institution zu bedienen oder auf eigene Gefahr sich persönlich im Ausland Arbeit zu suchen.

Ausser den konzessionierten Werbeagenten, den Werbebevollmächtigten laut al. 10 und den in § 5 genannten Institutionen soll nach dem Entwurf der Zentralstelle niemand in Österreich nach dem Ausland Arbeiter anwerben dürfen.

Gegen geheime Winkelagenten wird mit aller Strenge vorgegangen werden müssen.

Die Zentralstelle glaubt auch, dass die Arbeitsuche nach § 4 dem Arbeitnehmer solche Vorteile bieten wird, dass die Arbeitnehmer es vorziehen werden, selbst die auf solche Art geregelte Arbeitsvermittlung aufzusuchen, als auf gut Glück ohne Arbeitsvertrag ins Ausland zu gehen.

Informativ mag hier erwähnt werden, dass von den jetzt aus Galizien und Bukowina ins Ausland gehenden zirka 150.000 Mann, zirka 50% sich des Vermittlungsdienstes eines Agenten bedienen, zirka 25% ohne Vertrag ins Ausland gehen, um sich erst dort Arbeit zu suchen, und zirka 25% direkt im Korrespondenzweg oder mündlich beim Arbeitgeber des Vorjahres sich zur Arbeit verdingen.

4. Der Inhalt der Absätze 1 bis 8, der von der Zentralstelle vorgeschlagenen Bestimmungen bedarf keiner weiteren Begründung.

Ad Absatz 8. Die Rechtsverfolgung gegenüber dem ausländischem Auftraggeber ist für den österreichischen Arbeiter praktisch undurchführbar. Prozesse im Ausland sind sehr teuer und den ausländischen Strohmann bzw. den inländischen Winkelagenten schützt seine Mittellosigkeit am wirksamsten vor zivilrechtlicher Verantwortlichkeit.

Schliesslich erfordert auch die Rechtsverfolgung im Inland bei einem entfernten Gerichte, wenn, was Regel ist, der Werbeagent nicht am selben Orte wie der Arbeiter wohnt, einen gewissen Aufwand an Zeit, Geld und Energie, über welche der Arbeiter fast nie verfügen dürfte. Es muss demnach in der Person eines in Österreich ansässigen, kautio- nierten, beim Gerichte des Arbeitnehmers klagbaren Werbeagenten ein Relais geschaffen werden, welches dem Arbeitneh-

mer gestattet, seine eventuellen Forderungen gegen den Arbeitgeber und gegen den Agenten auch praktisch durchzusetzen.

Abs. 10 des § 4 schafft für ausländische Arbeitgeberorganisationen, wie z. B. Landwirtschaftskammern, Gewerkenvereine, die Möglichkeit, mit Umgehung des notwendigen Übels der professionellen Werbeagenten entweder durch inländische Spezialbevollmächtigte oder durch öffentliche Arbeitsvermittlungsanstalten sich die Arbeitskräfte aus dem Inland zu beschaffen.

Von der Übernahme solcher Tätigkeiten müssten berufsmässige Werbeagenten ausgeschlossen werden, weil dies wieder zur Frustrierung des ganzen Gesetzes führen könnte.

Ad al. 11. Die Frage der Legitimationen für Arbeiter nach dem Ausland ist eine ganz ungewöhnlich wichtige. Derzeit wird als Legitimation zumeist das von der Gemeinde ausgestellte Arbeitsbuch benützt. Dieses Arbeitsbuch, welches infolge der Sprache (polnisch, ruthenisch, böhmisch, rumänisch, slovenisch) sowohl den deutschen Behörden als auch dem ausländischen Arbeitgeber unverständlich bleibt und auch nicht gehörig individualisiert ist, bietet weder dem Arbeitnehmer noch dem Arbeitgeber irgendwelche Vorteile. Für den österreichischen Arbeitnehmer ist ein solches Arbeitsbuch im Ausland überhaupt keine Legitimation. Dem Arbeitgeber bieten solche Arbeitsbücher, welche der Arbeiter in seiner Wohngemeinde in beliebig vielen Exemplaren bekommen kann, ebenfalls gar nichts. Der Arbeitgeber verschafft sich dann eben im Wege der Zurückhaltung von hohen Kautionen, die nötigen Garantien für die Einhaltung des Arbeitsvertrages.

Der Mangel einer zureichenden Legitimation hat auch die deutsche Regierung bemüssigt, für ausländische Arbeiter in deutscher Sprache ausgestellte Zwangslegitimationen einzuführen.

Die Ausstellung der Zwangslegitimationen für die ausländischen Arbeiter ist durch den Erlass des preussischen Ministers des Innern vom 21 Dezember 1907, II b, 5675, geregelt und sind dessen Bestimmungen in der Folge von Sachsen, Oldenburg, Mecklenburg-Schwerin, Mecklenburg-

Strelitz, Anhalt, Lippe-Detmold und Lübeck übernommen worden.

Wie es allgemein verlautet, sollen auch Baden, Württemberg und Bayern für 1909 bereits den Legitimationszwang einführen.

Die Ausstellung der Legitimationskarten ist der deutschen Feldarbeiterzentrale, welche mit den Polizeibehörden Hand in Hand arbeitet, überlassen. Falls der ausländische Arbeiter sich in einer der 28 im Erlass genannten Grenzstationen meldet, erhält er die Legitimationskarte gegen die Gebühr von Mk. 2. Für die Herausgabe der Legitimation im Arbeitsorte hat der Arbeiter eine Gebühr von Mk. 5 zu zahlen.

Aus dem Titel dieser Gebühren ist im Jahre 1908 von den galizisch-bukowinischen Wanderarbeitern ein Betrag von zirka Mk. 400.000 gezahlt worden.

Auf den Arbeitsvertrag wird ein Zeichen aufgedrückt, aus welchem ersichtlich ist, dass auf Grund dieses Arbeitsvertrages eine Legitimationskarte dem Arbeitnehmer bereits ausgefolgt worden ist.

Zur Kontrolle der ausgestellten Legitimationskarten wird von der deutschen Feldarbeiter-Zentralstelle im Berliner Zentralbureau ein Zettelregister geführt.

Die Legitimationskarten für die polnischen Arbeiter sind rot und berechtigen zum Aufenthalt in Deutschland vom 1 Februar bis 20 Dezember. Die Karten für die ruthenischen Arbeiter sind gelb, für alle übrigen Arbeiter weiss. Die gelben und weissen sind zeitlich nicht beschränkt. Die Legitimationskarte enthält die Personalien des Arbeiters, Name und Wohnort des Arbeitgebers, die Dauer der Arbeitszeit (Saison) und die Stampiglie der Zentrale bzw. der Polizeiverwaltung.

Arbeiter, die ohne Legitimationskarte am Arbeitsort angetroffen werden oder sich in einer anderen, als der auf der Karte bezeichneten Arbeitsstelle befinden, werden als kontraktbrüchig angesehen und aus dem Deutschen Reich ausgewiesen bzw. steht es ihnen frei, sich vor der Auswei-

sung durch Zurückkehren zum ersten Arbeitgeber und durch einverständliche Lösung des Arbeitsverhältnisses zu schützen. Will der Arbeiter während des Arbeitsverhältnisses seinen Arbeitgeber wechseln, so muss er die ordnungsmässige Auflösung des Vertragsverhältnisses nachweisen und wird dann die Legitimationskarte von der Polizei auf den neuen Arbeitgeber umschrieben.

Die dritte Seite der Legitimationskarte ist auch für diese Umschreibungen auf den neuen Arbeitgeber bestimmt.

Die praktische Folge dieser Bestimmungen, welche gegen alle österreichischen Arbeiter gleichmässig gerichtet und dem Verfahren der englischen Behörden in Südafrika gegenüber den chinesischen Kulis nachgebildet sind, bewirken eine vollständige Abhängigkeit des Arbeitnehmers vom Arbeitgeber. Solange der Arbeitgeber den Arbeiter nicht selbst entlassen will und ihm die ordnungsmässige Lösung des Arbeitsverhältnisses auf der Karte nicht bescheinigt, kann der Arbeiter eben in ganz Deutschland keine andere Arbeit finden und wird als arbeitsscheu an die Grenze abgeschoben.

Der Erlass sieht zwar bei Streitigkeiten zwischen Arbeitnehmer und Arbeitgeber eine Entscheidung des zuständigen Landrates vor, welcher nach Anhörung von Vertrauenspersonen — als solche sind die deutsche Feldarbeiterzentrale, die Berufsgenossenschaft und der Revierbergamte genannt — die Entscheidung fällt. Bei der Dehnbarkeit der in den Arbeitsverträgen gebrauchten Ausdrücke, wie Treue, Sorgfalt, Gehorsam usw., sowie bei dem Umstand, als der Arbeiter sich mit dem Landrat nur im Wege der zuständigen Polizeibehörde verständigen kann und wegen der Sprache jedenfalls genötigt ist, sich einer Mittelsperson zu bedienen, müssen es schon ganz krasse Fälle von Vertragsbruch seitens des Arbeitgebers sein, um den Arbeiter zu seinem Rechte kommen zu lassen.

Es wäre im dringendsten Interesse unserer Arbeiter gelegen, wenn sie vor Verlassen des Landes ein auch für das Ausland geltiges Legitimationspapier

bekämen, dessen Anerkennung seitens des ausländischen Staates dann zu erwirken wäre.

Das in deutscher und in der Landessprache ausgestellte Legitimationspapier müsste dem Arbeiter auf Grund derjenigen Dokumente verausgabt werden, welche ihn jetzt zur Übernahme von Arbeit im Ausland faktisch berechtigen. Gegen Vorweisung des Arbeitsbuches und des Arbeitskontraktes soll an gewissen, von der Regierung hierzu bestimmten Punkten (Kontroll- und Sammelstationen) dieses Legitimationspapier ohne weitere Formalitäten zu erhalten sein.

Der Durchführungsvorschrift muss es überlassen bleiben, zwischen den Bestimmungen des § 4 und des § 34 die nötige Übereinstimmung zu treffen, um einer Umgehung des Gesetzes wirksam zu steuern.

Die Zentralstelle ist sich dessen wohl bewusst, dass die Bestimmungen des § 4 nicht imstande sind, das bestehende Übel ganz aus der Welt zu schaffen. Es wird jedoch auf Grundlage unserer Vorschläge unzweifelhaft gelingen, das Gros der jetzt bestehenden Mängel wirksam einzudämmen.

§ 5, Absatz 1. Antrag: Absatz 1 hat zu entfallen.

Begründung: Die Dienst- und Stellenvermittlungsunternehmungen, die den gesetzlichen Vorschriften der Gewerbeordnung unterliegen, sind in der Regel nicht hinlänglich kontrollierbar und wären prinzipiell auf die Arbeitsvermittlung nach dem Inlande zu beschränken. Würde die Fassung des Entwurfes aufrecht bleiben und die strengen Vorschriften des § 4 auf Dienst- und Stellenvermittlungsunternehmungen keine Anwendung finden, so ist mit Sicherheit anzunehmen, dass der Zweck des Gesetzes vereitelt wird. Sollte die eine oder andere der Gewerbeordnung unterliegende Vermittlungsunternehmung tatsächlich die Gewähr bieten, dass sie die Dienst- und Stellenvermittlung in das Ausland in einwandfreier Weise besorgen kann, so hätte sie eine Werbeagentur nach § 4 anzustreben.

Zu § 5, al. 2. Antrag: Dieser Absatz hat folgenden Zusatz zu erhalten: „Diese haben jedoch über die Grundsätze der Arbeitsvermittlung nach dem Auslande mit dem Handelsministerium das Einvernehmen zu pflegen.“

Begründung: Gleiche Begründung wie zu § 3, Abs. 2.

Zu § 6. Antrag: In der vorletzten Zeile hat es statt des Wortes „können“ zu heissen: „werden“.

Begründung: Solange es im Belieben der Verwaltung steht, die zur Durchführung des Gesetzes notwendigen Verordnungen zu erlassen oder nicht, ist die Wirksamkeit des Gesetzes nicht sichergestellt. Es empfiehlt sich daher, schon im Gesetze den strikten Auftrag an die Verwaltungsbehörden zu erteilen, die zur Durchführung des Gesetzes notwendigen Verordnungen auch tatsächlich zu erlassen.

Zu § 8. Antrag: Als al. 3 ist Folgendes beizufügen: „Es bleibt dem Verordnungswege überlassen, die nötigen Vorkehrungen zu treffen, um die Einhaltung dieser Bestimmungen zu überwachen.“

Begründung: Die Bestimmungen des § 8 im Wortlaute des Entwurfes sind zweifellos geeignet, bestehende Missbräuche zu verhindern. Es fragt sich nur, in welcher Weise die Verwaltung die Einhaltung der Bestimmungen des § 8 durchsetzt. Deshalb muss schon im Gesetze die Möglichkeit gegeben sein, zur Durchführung dieser Normen entsprechende Vorkehrungen zu treffen.

Zu § 10. Antrag: § 10 hat folgendermassen zu lauten: „Die Beförderung von Personen über See nach allen aussereuropäischen und nach bestimmten, als Auswanderungsziel oder für den Durchzug von Auswanderern wichtigen, im Verordnungswege namhaft gemachten europäischen Ländern, im Zwischendeck, in der III oder einer im Verordnungswege dieser gleichgestellten Schiffsklasse, desgleichen die

geschäftliche Vorbereitung dieser Beförderung unterliegt den Bestimmungen der §§ 11—53.

Durch Verordnung kann die Anwendung der gesetzlichen Bestimmungen auf gewisse aussereuropäische Länder ausgeschlossen werden, wenn die Auswanderung dorthin eine besondere staatliche Fürsorge nicht für notwendig erscheinen lässt.“

Begründung: Der Entwurf stellt durch seine Formulierung, wodurch die Bestimmungen des Gesetzes erst im Verordnungswege in Kraft gesetzt werden können, überhaupt in Frage, ob die Bestimmungen des Gesetzes über die Beförderung zur See in Wirksamkeit treten werden. Auch würde eine solche Verordnung, welche sich naturgemäss direkt gegen den in der Verordnung genannten Staat richtet, einen odiosen Charakter tragen, was insbesondere im Verhältnis zu Vertragsstaaten zu vermeiden wäre. Deshalb wird beantragt, die Inkraftsetzung dieser Anordnungen nicht von dem Ermessen der Verwaltung abhängig zu machen.

Es wird vorgeschlagen, die Beförderung nach allen aussereuropäischen Ländern sowie nach jenen europäischen Staaten, welche als Durchzugsländer für die Auswanderung von Wichtigkeit sind, schon im Gesetzestext dem vorliegenden Gesetze zu unterstellen. Da jedoch die Auswanderung nach gewissen Gebieten, beispielsweise Australien, so gering ist, dass von einer staatlichen Fürsorge abgesehen werden kann, muss die Verwaltung ermächtigt werden, für gewisse aussereuropäische Länder die Geltung des Gesetzes auszuschliessen.

Zu § 11, al. 1. Antrag: Die ersten Zeilen des § 11 Absatz 1, haben folgendermassen zu lauten: „Nach einem Lande, hinsichtlich dessen die Bestimmungen des § 10 Geltung haben usw.“

Begründung: Diese Abänderung ist notwendig, um § 11 mit der beantragten Fassung des § 10 in Einklang zu bringen.

Zu § 11, Absatz 2. Antrag: Die Worte „seitens der Reisebureaus in der Absicht, damit die betreffenden Personen im Auslande einer überseeischen Transportunternehmung zum Zwecke der Beförderung nach einem Lande, hinsichtlich dessen eine nach § 10 erlassene Verordnung Geltung hat, zugeführt werden“ haben zu entfallen.

An ihre Stelle haben folgende Worte zu treten:

„Die Vermittlung von Prepaids, der Verkauf von ausländischen Eisenbahnfahrkarten III und IV Klasse, der Verkauf von Overlandtickets für Auswanderer, die Spedition des Reisegepäcks von Auswanderern, die Beherbergung von Auswanderern, die Tätigkeit der Hafexpedienten.“

Begründung: Der Entwurf lässt die Mitwirkung der Reisebureaus bei der Vermittlung von Eisenbahnkarten bestehen. Da sich bekanntlich gerade bei Reisebureaus besondere Misstände herausgebildet haben, (Auswanderungspropaganda, Vermittlung von Schiffskarten für ausländische in Österreich zum Geschäftsbetrieb nicht zugelassene Reedereien usw.) und bisher wenigstens alle Versuche, dem Unwesen mancher Reisebureaus zu steuern, vergeblich waren, empfiehlt es sich, die Reisebureaus aus der vorbereitenden Tätigkeit für den Abschluss von Beförderungsverträgen auszuschalten.

Es besteht aber die Gefahr, dass gewisse, für den Durchschnittsauswanderer notwendige Hilfstätigkeiten zum Anlass genommen werden, um ihn in der einen oder anderen Richtung zu schädigen. Ein Teil dieser Betätigungen ist bereits nach dem Wortlaut des Entwurfs konzessionspflichtig. Um jedoch, soweit als möglich, die Ausbeutung der Auswanderer hintanzuhalten, empfiehlt es sich auch für die in dem obenstehenden Antrage genannten Funktionen die Konzessionspflicht vorzuschreiben, insbesondere als sich — wie die Beispiele anderer Länder zeigen — durch den unkontrollierten Verkehr mit Prepaids das ganze Gesetz frustrieren liesse.

Zu § 14, Absatz 1. Antrag: Der letzte Satz hat zu lauten: „Derselbe muss seit mindestens fünf Jahren österreichischer Staatsbürger sein“.

Begründung: Solange nur die österreichische Staatsbürgerschaft vorgeschrieben ist, besteht die Möglichkeit, dass unerwünschte Ausländer die österreichische Staatsbürgerschaft erwerben, um dadurch die formale Qualifikation zur Vertretung der ausländischen Unternehmungen zu besitzen. Wenn wie beantragt, die österreichische Staatsbürgerschaft bereits seit fünf Jahren bestehen muss, so liegt darin eine gewisse Gewähr, dass solche Personen von dem Betriebe der Auswanderungsgeschäfte ferngehalten werden.

Zu § 16. Antrag: § 16, Abs. 1 hat folgendermassen zu lauten: „Eine Beförderungserlaubnis kann unter Bedingungen und darf nur für eine bestimmte Zeit erteilt werden. An ausländische Schiffahrtsunternehmungen darf die Beförderungsbewilligung nur für die Dauer eines Jahres entweder für das ganze Geltungsgebiet des Gesetzes oder für Teile desselben erteilt werden“.

Begründung: Der Entwurf gibt durch die Formulierung „kann für eine bestimmte Zeit erteilt werden“ die Möglichkeit, dass eine Beförderungserlaubnis unter Umständen auch ohne Zeitbeschränkung gewährt wird. Ein solches Monopol, das etwa unter dem Drucke einer parlamentarischen Majorität oder diplomatischer Einflüsse gegenüber Vertragsstaaten gewährt würde, hätte aber die misslichsten Konsequenzen; deshalb bestimmt die oben formulierte Fassung ausdrücklich, dass eine Beförderungserlaubnis überhaupt nur für eine bestimmte Zeit erteilt werden darf.

Der Entwurf differenziert nicht zwischen ausländischen und inländischen Schiffahrtsunternehmungen. Da das Gesetz auch die Förderung der heimischen Schiffahrt bezweckt, ist es notwendig vorzusehen, dass man auf die ausländischen Unternehmungen, die um eine Beförderungserlaubnis ansuchen, im Interesse der heimischen Reederei einen gewissen Druck ausüben kann. Es ist durchaus möglich, durch

bedingungsweise Erteilung einer Beförderungserlaubnis die Stellung der inländischen Reedereien im transatlantischen Pool wesentlich zu stärken. Deshalb hat die obenstehende Neu-redaktion die Erteilung der Beförderungserlaubnis an ausländische Schiffsverkehrsunternehmungen auf die Dauer eines Jahres beschränkt.

Zu § 17. Antrag: Die Worte „entsprechend dem jeweiligen Umfange der Auswanderung“ haben zu entfallen.

Begründung: Der Entwurf bestimmt, dass die Bewilligungen zur Beförderung von Personen nach Massgabe des Bedarfes entsprechend dem jeweiligen Umfange der Auswanderung erteilt oder erneuert werden. Es geht jedoch nicht an, den Umfang der Auswanderung allein zum Massstab dieser Bewilligung zu machen, es kommen vielmehr auch Erwägungen anderer Art in Betracht. Nach Weglassung der Worte „entsprechend dem jeweiligen Umfange der Auswanderung“ ist die Bewilligung nach Massgabe des Bedarfes zu erteilen. Dieser gekürzten Fassung gemäss kann die Verwaltung nicht nur den Umfang der Auswanderung in Betracht ziehen, sondern auch untersuchen, inwieweit die inländische Reederei imstande ist, einen grösseren oder kleineren Anteil an der überseeischen Auswanderung zu übernehmen. Um nun der Verwaltung auch die Möglichkeit offen zu lassen, solche und ähnliche Erwägungen ihren Entscheidungen zugrunde zu legen, ist es empfehlenswert, die zitierten Worte wegzulassen.

Zu § 18, al. 1. Antrag: § 18, al. 1, hat folgendermassen zu lauten:

„Die Entwicklung des den Vorschriften dieses Gesetzes unterliegenden überseeischen Personenverkehrs über inländische Häfen ist zu fördern; hierauf ist insbesondere bei Erteilung von Bewilligungen nach § 12 Bedacht zu nehmen. Bewilligungen, auf Grund deren die Einschiffung in einem ausländischen Hafen erfolgen soll, dürfen nur dann erteilt werden, wenn in den inländischen Häfen ausreichende und

zweckentsprechende Verkehrsmittel nicht zur Verfügung stehen oder wenn dies aus sonstigen, das Verkehrsinteresse der Passagiere berührenden wichtigen Gründen, erforderlich ist.“

Begründung: Die vorliegende Neuredektion bezweckt die schärfere Betonung des Prinzips der Nationalisierung der Auswanderung. Es sind erstens die Worte „nach Tunlichkeit“ ausgelassen worden, da in einer solchen Einschränkung im vorhinein der Verzicht auf eine energische Förderung der heimischen Schifffahrt gesehen werden könnte, ferner wurden die Worte „wenn eine solche Vorkehrung mit Rücksicht auf die geographische Lage der inländischen Häfen zum Bestimmungslande“ ausgelassen. Dies deshalb, weil die geographische Lage allein nicht massgebend dafür sein kann, nach welchem Einschiffungshafen der Auswanderungsstrom sich richtet. Denn die geographische Lage kann wettgemacht werden durch eine Beschleunigung der Verkehrsmittel, sei es der Eisenbahnen oder der Schiffe, oder durch andere Vorteile, z. B. in sprachlicher Beziehung, längeres Verweilen in der Heimat unter dem Schutze der heimischen Gesetze, bessere Behandlung u. dgl. m.

Zu § 18, Zusatz. Antrag: Als neues Alinea ist folgender Satz beizufügen: „Im Interesse der Förderung der heimischen Schifffahrt ist bei der Erteilung von Konzessionen auf Grund dieses Gesetzes hauptsächlich auf die inländischen Unternehmer Rücksicht zu nehmen“.

Begründung: Es entspricht der Tendenz des Gesetzes, die inländischen Schifffahrtsunternehmungen zu begünstigen.

Zu § 18, Absatz 3. Antrag: Nach dem Worte „Geschäftsbetrieb“ ist einzufügen „soweit es sich um die Beförderung österreichischer Auswanderer handelt“.

Überdies ist folgender Zusatz anzufügen: „und die tatsächlichen Kosten dieser Kontrolle zu tragen.“

Begründung: Diese Einschränkung ist notwendig, um

zu verhindern, dass Beförderungsverträge mit österreichischen Staatsangehörigen zwecks Umgehung der Bestimmungen dieses Gesetzes (Beiträge zum Auswanderungsfonds usw.) im Auslande (z. B. in den Grenzstationen) zum Abschluss gelangen.

Wenn keine Norm darüber besteht, wer die Kosten der Kontrolle zu tragen hat, ist zu befürchten, dass die Kontrolle der ausländischen Unternehmungen nicht wirksam durchgeführt werden wird. Bedenkt man, dass die Kosten des Auswanderungsschutzes ohnedies sehr gross sind, so wird sich schwer aus dem Auswanderungsfonds ein für diese Kontrolle hinreichender Betrag erübrigen lassen.

Zu § 20. Antrag: Al. 1 hat folgendermassen zu lauten: „Die Beförderungsunternehmer haften für alle durch dieses Gesetz ihnen auferlegten Verpflichtungen mit dem Werte ihrer in inländischen Häfen registrierten Schiffe bis zu einem Betrage von K 500.000.

Den aus dem Titel der Kautionshaftung stammenden Ansprüchen steht die Priorität der öffentlichen Abgaben zu.

Beförderungsunternehmer, welche über solche Schiffe nicht verfügen, haben vor Erteilung der Beförderungserlaubnis eine Kautions in der Höhe von K 500.000 zu erlegen“.

Begründung: Die Kautions per K 100.000 ist mit Rücksicht auf die tatsächlichen Verhältnisse und die Rentabilität des Auswanderungsgeschäftes viel zu gering, insbesondere, wenn man die Kapitalkraft der grossen Reedereien, sowie den Gewinn, welchen eine Umgehung dieses Gesetzes bringen kann, ins Auge fasst.

Beförderungsunternehmern, welche in österreichischen Häfen registrierte Schiffe besitzen, wäre eine Erleichterung durch Schaffung einer Legalthypothek für die Kautions zu gewähren.

Zu § 22. Antrag: § 22 ist durch folgenden Zusatz zu ergänzen: „Auch diese Stellvertreter müssen seit mindestens fünf Jahren österreichische Staatsbürger sein.“

Begründung: Wie bei § 14, Abs. 1.

Zu § 24. Antrag: Nach den Worten „von solchen“ ist einzufügen: „Beherbergung von Auswanderern, Spedition von Reisegepäck von Auswanderern, Vermittlung von Pre-paids, Verkauf von Overlandtickets, Verkauf ausländischer Eisenbahnkarten III und IV Klasse an Auswanderer.“

Begründung: Wie bereits im dem Antrage zu § 11, Abs. 2, ausgeführt wurde, ist es möglich, dass sich anlässlich einer Reihe von Funktionen, welche im Interesse der Auswanderer vorgenommen werden, Zwischenpersonen einschoben und die Auswanderer übervorteilen. Es ist deshalb durchaus notwendig, über die Tätigkeit solcher Zwischenpersonen eine möglichst scharfe Kontrolle auszuüben. Es wurde deshalb eine Reihe von Erwerbszweigen der Konzessionspflicht unterworfen, die nach dem Entwurfe nicht darunter fallen.

Zu § 24. Zusatz. Antrag: Als al. 2 ist anzufügen: Das Ministerium des Innern hat sowohl über die Befähigung des Bewerbers wie auch über das Bedürfnis nach einem derartigen Betriebe die Handels- und Gewerbekammern einzuvernehmen, in deren Sprengel der neu zu errichtende Betrieb seinen Sitz haben soll.

Begründung: Das Gesetz ist bestrebt, das Agentenunwesen soweit als möglich zu beschränken. Es wird deshalb vor allem notwendig sein, die moralische und geschäftliche Qualifikation des Bewerbers einer genauen Kontrolle zu unterwerfen. Dazu fehlt aber jedem Ministerium der Einblick in die Verhältnisse. In der Praxis müsste deshalb in der Regel an die Statthaltereien eine Anfrage über die Qualifikation des Bewerbers ergehen. Aber auch diese Ämter werden zumeist darauf angewiesen sein, abgesehen von den Berichten der Polizei und Gerichtsbehörde, die Mitwirkung der Handels- und Gewerbekammern heranzuziehen, wie dies ja auch jetzt geschieht. Um jedoch eine einheitliche Praxis in dem ganzen Geltungsgebiet des Ge-

setzes herbeizuführen, empfiehlt es sich von vornherein, die Mitwirkung der Kammern zu normieren.

Bei der Beurteilung des einzelnen Ansuchens wird jedoch die geschäftliche und moralische Qualität des Bewerbers nicht allein ausschlaggebend sein dürfen. Es wird notwendig sein, auch auf das Bedürfnis nach einer solchen Unternehmung Bedacht zu nehmen. Werden nämlich solche Konzessionen in allzu grosser Zahl erteilt, so ist zu befürchten, dass die Konkurrenz zwischen den einzelnen Unternehmungen zur Anwendung gerade jener Mittel veranlasst, deren Beseitigung das Gesetz anstrebt.

Zu § 26. Antrag: § 26 hat zu lauten: „Die Erlaubnis darf nur Personen erteilt werden, die im Geltungsgebiete dieses Gesetzes wohnen, seit mindestens fünf Jahren österreichische Staatsbürger sind und von einem Beförderungsnehmer etc..“

Begründung: Wie § 14, Abs. 1.

Zu § 26. Zusatz. Antrag: Als Absatz 2 wäre Folgendes anzufügen: „Die Agentenbefugnis kann auch inländischen Schiffahrtsgesellschaften und Eisenbahnen erteilt werden. Die Bedingungen, unter denen dies geschieht, werden im Verordnungswege festgesetzt“.

Begründung: Der vorliegende Gesetzentwurf hat die Absicht, die Auswanderungsfreiheit nicht zu beschränken und nur die durch Agenten angeregte Auswanderung hintanzuhalten. Im Falle inländische Schiffahrtsgesellschaften, z. B. Küstenschiffahrtsgesellschaften und Eisenbahnen, sich mit dem Vertriebe von Schiffskarten für Auswanderer beschäftigen, kann darin nur eine Einschränkung des Agentenwesens gesehen werden. Deshalb ist es zweckentsprechend, schon im Gesetze auf diese Möglichkeit Rücksicht zu nehmen. Da jedoch die strengen Anforderungen des Gesetzes auf die Eisenbahnen und Schiffahrtsgesellschaften nicht Anwendung finden können, muss es der Verwaltung überlas-

sen bleiben, die Bedingungen festzusetzen, unter denen die Agentenbefugnis an solche Unternehmungen erteilt wird.

Zu § 27. Antrag: Nach dem Worte „Kautio“ ist einzufügen „in Barem oder pupillarsicheren Wertpapieren“.

Ferner ist folgender Zusatz anzufügen: „Bei der Bestimmung der Höhe der Kautio ist auf die territoriale Ausdehnung der Agentenbefugnis Rücksicht zu nehmen“.

Begründung: Es empfiehlt sich, bei der Kautionsbestellung für Agenten eine Haftung durch andere, beispielsweise die Schiffahrtsunternehmungen, auszuschliessen.

Die Begründung für den Zusatz ergibt sich ohneweiters aus seinem Wortlaut.

Zu § 31. Antrag: Als Al. 2 ist anzufügen: „Im Verordnungswege kann die Publikation von Ankündigungen, Annoncen, Reklameartikeln usw., deren Inhalt gegen obiges Verbot zuwiderläuft, in inländischen periodischen Zeitschriften verboten werden“.

Begründung: Ohne die Möglichkeit eines Insertionsverbotes in Zeitungen sind die Bestimmungen des § 31 illusorisch.

Zu § 31, P. 1. Antrag: Die Worte „Dies gilt auch bezüglich der Zusendung von Mitteilungen über Beförderungsgelegenheiten und Bedingungen“ haben zu entfallen.

Begründung: Der Entwurf untersagt es dem Beförderungsunternehmer und seinen Agenten und den Angestellten beider, einzelnen Personen Mitteilungen über Beförderungsgelegenheiten und -bedingungen zuzusenden. Die Absicht des Entwurfs ist klar: er will die Auswanderungspropaganda, die in der Zusendung von solchen geschäftlichen Mitteilungen liegt, einschränken und nur denjenigen als unbeeinflussten Auswanderer gelten lassen, der selbst die Initiative zur Auswanderung ergreift und bei dem Beförderungsunternehmer oder seinen Agenten um Mitteilung der Beförderungsbedingungen ersucht.

Auch hier trifft der Entwurf eine Bestimmung, die an sich sehr gut gemeint ist, in der Praxis aber dazu führen muss, dass ein wichtiger Zweck des Gesetzes vereitelt wird. § 18. enthält die Bestimmung, dass das Gesetz soweit als möglich den überseeischen Personenverkehr über inländische Häfen fördern soll. Wenn nun dem konzessionierten Beförderungsunternehmer die Möglichkeit genommen ist, Interessenten Mitteilungen über Beförderungsmöglichkeiten und -bedingungen zu machen, so wird die Konkurrenzfähigkeit der inländischen Unternehmung schwer beeinträchtigt. Denn der mit einer Beförderungserlaubnis ausgestattete Unternehmer, der verpflichtet ist, den Auswandererverkehr über inländische Häfen zu leiten, unterliegt einer Einschränkung seiner Geschäftstätigkeit, welcher ausländische Unternehmer nicht unterworfen sind. Die ausländischen Schiffsahrtsunternehmungen werden selbstverständlich ohneweiters auf brieflichem Wege Mitteilungen in Interessentenkreise gelangen lassen und so die Auswanderung in der Richtung ihrer Interessen beeinflussen. Der Entwurf legt in dieser Hinsicht dem inländischen Beförderungsunternehmer ein *privilegium odiosum* auf, das gleichzeitig eine Begünstigung des ausländischen Unternehmers in sich schliesst, der überdies den mannigfachen einschränkenden Bestimmungen des österreichischen Entwurfes und der österreichischen Verwaltung nicht unterliegt. Auch hier ist eine auf den ersten Blick wohlthätige Massregel geeignet, wirtschaftlich nachteilige Nebenwirkungen hervorzubringen.

Zu § 34. Antrag: § 34 hätte zu lauten:

„Mit Personen, deren Verhaftung von einer Sicherheits- oder Gerichtsbehörde angeordnet ist, sowie mit österreichischen Staatsangehörigen, welche nicht in der Lage sind, eine für jenes Land, nach welchem die Beförderung stattfinden soll, lautende Reiselegitimation vorzuweisen, dürfen weder Beförderungsverträge geschlossen, noch dürfen solche Personen befördert werden.“

Diese Reiselegitimationen müssen unter den im Verordnungswege aufzustellenden Modalitäten von der zuständigen k. k. Bezirkshauptmannschaft oder von den behördlichen Organen, welche von der Regierung eine Ermächtigung hiezu erhalten, innerhalb einer Frist von acht Tagen kostenfrei ausgestellt werden.

Für österreichische Staatsangehörige männlichen Geschlechts im wehrpflichtigen Alter sind die Reiselegitimationen auf Grund ordnungsmässig ausgestellter Pässe auszustellen; diese Reiselegitimationen sind den Pässen beizuheften.

Dem Verordnungswege bleibt es überlassen, zwecks Erleichterung des Verkehrs und der Kontrolle, die nötigen Anordnungen (Sammel- und Kontrollstationen u. dgl.) zu treffen, um die Einhaltung obiger Bestimmungen zu überwachen.“

Begründung: Es ist vor allem zu begrüßen, dass der Regierungsentwurf die Frage der Legitimationspapiere, welche in der Praxis die grössten Unzukömmlichkeiten und Reibungen verursacht, regeln will; doch scheinen die Bestimmungen nicht präzise genug, insbesondere sind die Kollisionen mit dem Wehrgesetze nicht vermieden.

Bei voller Beibehaltung des vom Entwurfe aufgestellten Prinzips, dass es im Interesse der Auswanderer gelegen ist, eine Legitimation zu besitzen, muss doch Vorsorge getroffen werden, dass diese Angelegenheit auch bezüglich der Wehrpflichtigen auf eine klare Basis gestellt wird.

Für Auswanderer soll ein separates, dem Zweck angepasstes Reiselegitimationspapier geschaffen werden. Wehrpflichtige haben sich vorher einen Pass zu beschaffen, welcher dann mit der Reiselegitimation ein Dokument bildet. Wer also eine Reiselegitimation besitzt, soll unangefochten bis zum Beförderungshafen reisen und zur Beförderung von einem in Österreich zugelassenen Unternehmen übernommen werden können.

Der bisherigen Rechtsunsicherheit wäre hiemit ein Ende bereitet.

Es sind ja zahlreiche Fälle bekannt, wo Auswanderertransporte an einigen Orten im Inlande während der Reise nach dem Hafen mit Bezug auf die Wehrpflicht der Kontrolle unterworfen wurden; dabei wurden infolge einer chaotischen und nicht einheitlichen Auslegung der Wehrvorschriften auf jeder Station andere Leute beanständet und in die Heimatgemeinde zurückgewiesen.

Die Folge hievon ist, dass die österreichischen Auswanderer auf der kürzesten Inlandsreise fremde Häfen aufsuchen, um der Kontrolle bezüglich der Wehrpflicht überhaupt zu entgehen und so ganz gegen ihren Willen zur Desertion mit allen nachteiligen Folgen, unter welchen in erster Linie die Unmöglichkeit der Rückwanderung zu nennen wäre, gezwungen werden.

Nach dem Antrag soll der Zustand eintreten, dass, wer die legale und ohne vexatorische Behinderungen erreichbare Reiselegitimation besitzt, auch legal und unangefochten einschiffen kann.

Wehrpflichtige müssen eben vorher d. i. vor Erhaltung der Reiselegitimation, durch den Pass den Beweis liefern, dass sie den Verpflichtungen des Wehrgesetzes Genüge geleistet haben.

Die Modalitäten der Herausgabe der Legitimationspapiere für Auswanderer müssen ganz klar sein, um nicht zu Vexationen der Auswanderer bzw. zu einem vom Belieben der einzelnen k. k. Bezirkshauptmannschaften abhängigen Mittel zu Beeinflussungen der Auswanderer missbräuchlich benutzt zu werden.

Zusatzantrag: „Wie erwähnt, ist die Praxis der politischen und polizeilichen Behörden in der Anwendung der bestehenden wehrgesetzlichen Vorschriften vielfach widersprechend und führt zu einer Handhabung der geltenden Gesetze, die von den davon Betroffenen als willkürlich empfunden werden muss.

Es ist deshalb ein dringendes Erfordernis, dass in eindeutiger Weise festgestellt werde, wer im Sinne dieses Gesetzes sowohl

wie der Wehrvorschriften überhaupt, als wehrpflichtig anzusehen ist. Es muss deshalb in der Durchführungsverordnung zu dem vorliegenden Gesetze ausdrücklich festgesetzt werden, in welchem Umfange die Wehrpflicht besteht und die Beibringung eines ordnungsmässig ausgestellten Passes notwendig macht.

Antrag: Als al. 2 ist Folgendes einzuschalten: „Der volle Inhalt des Beförderungsvertrages muss auch in der Umgangssprache des Auswanderers wiedergegeben sein.“

Zu § 36, Absatz 1. Begründung: Es ist notwendig, dass jeder Auswanderer über das Ausmass seiner Rechte und Pflichten vollständig informiert ist.

Zu § 36, Absatz 2. Antrag: Al. 2 hätte zu entfallen.

Zu § 37. Antrag: Es ist folgender Zusatz beizufügen: „Übernimmt der Beförderungsunternehmer oder Agent für den Auswanderer auch andere Leistungen (z. B. Spedition von Reisegepäck in einem das Freigewicht überschreitenden Ausmass, Beherbergung, Verkauf von Eisenbahnkarten), so ist auch diese Leistung und das hierfür bedungene Entgelt im Beförderungsvertrage ersichtlich zu machen.“

Begründung: Wie bereits in den Zusatzanträgen zu § 11 und 24 ausgeführt wurde, ist der Auswanderer bei einer Reihe von Rechtsgeschäften, die er abschliessen muss, Übervorteilungen ausgesetzt. Als Ergänzung der bereits zu den zitierten Paragraphen gemachten Zusatzanträge, ist es notwendig, dass im Beförderungsvertrage selbst das Ausmass der Leistungen und das Entgelt ersichtlich gemacht wird, um Ausbeutungen des Auswanderers hintanzuhalten.

Zu § 40. Antrag: Die Worte: „unterliegen der Genehmigung des Handelsministeriums im Einvernehmen mit dem Ministerium des Innern“ sind zu streichen und an ihre Stelle ist Folgendes zu setzen: „sind sofort bei Publikation, mindestens jedoch drei Tage vor ihrer Inkraft-

setzung, dem Handelsministerium mitzuteilen. Das Handelsministerium ist berechtigt, eine Abänderung der Fahrpreise entsprechend der Schifffahrtskonjunktur vorzunehmen. Die Fahrpreise dürfen nicht derart erstellt sein, dass die Auswanderung über ausländische Auswandererhäfen billiger ist als über Inlandshäfen.“

Absatz 2 und 3 hat zu entfallen.

Begründung: Die Fassung des Entwurfes lastet der Staatsverwaltung eine überaus grosse Verantwortung auf, indem zweimal jährlich das Handelsministerium vor der Frage steht, ob es die beantragten Fahrpreise genehmigen soll oder nicht. Dabei werden naturgemäss verschiedene Strömungen auf das Handelsministerium Einfluss zu nehmen trachten. So werden die Schifffahrtsunternehmungen für eine Tarifierhöhung eintreten. Auch das ist möglich, dass diejenigen Kreise, welche infolge der Auswanderung mit einer Steigerung der Arbeitslöhne zu rechnen haben, sich für eine Fahrpreiserhöhung einsetzen, um die Auswanderung einzuschränken. Wenn nun zu hohe Fahrpreise festgesetzt werden, dann leidet darunter die heimische Reederei und der österreichische Auswandererstrom wird über ausländische Häfen gelenkt. Dadurch würde das eine Ziel des Gesetzes, die Nationalisierung der Auswanderung, nicht erreicht. Durch eine Festsetzung der Fahrpreise, die nicht der Schifffahrtskonjunktur entspricht, sondern den Anschauungen und Tendenzen verschieden interessierter wirtschaftlicher Gruppen, wäre die Stellung der heimischen Schifffahrt im transatlantischen Verkehre sehr erschwert. Bekanntlich bestehen sowohl in der Fahrt nach Nordamerika, wie nach Südamerika, Verträge der beteiligten Schifffahrtsunternehmungen. Durch eine Normierung der Fahrpreise unabhängig von der Schifffahrtskonjunktur – und als einer ihrer Faktoren müssen naturgemäss auch die Schifffahrtskartelle in Betracht gezogen werden – könnte die Staatsverwaltung gerade das Gegenteil von dem erreichen, was das Gesetz anstrebt, wie dies z. B. in Italien stattgefunden hat. Ganz abgesehen davon aber

würde die regelmässige Genehmigung der Tarife der Staatsverwaltung die Ausübung der Tarifhoheit erschweren.

Aus den angeführten Gründen wird deshalb beantragt, dass das Handelsministerium berechtigt werden soll, eine Abänderung der zur Kenntnis gebrachten Tarife vorzunehmen, wenn sie der Schifffahrtskonjunktur nicht entsprechen. Gegen eine solche Normierung, wenn sie tatsächlich sachkundig erfolgt, werden auch die Schifffahrtsunternehmungen keinen Widerstand erheben. Um zu verhüten, dass durch die Erstellung allzu hoher Preise in der Absicht, die Auswanderung einzuschränken, die heimische Schifffahrt leidet und die Auswanderer geradezu von Staats wegen veranlasst werden, über ausländische Häfen auszuwandern, soll in das Gesetz die ausdrückliche Bestimmung für die Erstellung der Fahrpreise aufgenommen werden, dass die Auswanderung über inländische Häfen nicht teurer sein soll als über ausländische Auswandererhäfen.

Zu § 42, Abs. 2. Antrag: Nach dem Worte „Provision“ ist einzuschalten: „Gebühr für die Desinfektion des Reisegepäcks“.

Begründung: Das Gesetz soll verhüten, dass der Auswanderer übervorteilt wird. Er soll über den gesamten Betrag, den er anlässlich der Auswanderung zu bezahlen hat, klar informiert werden, weshalb es auch ausgeschlossen sein muss, dass eine Sondergebühr für die Desinfektion von Reisegepäck eingehoben wird.

Zu § 54. Antrag: § 54 hat folgendermassen zu lauten: „Die Beförderungsunternehmer sind verpflichtet, an den Staatsschatz zu den durch die Auswandererfürsorge ihm erwachsenden Kosten Beiträge zu leisten, u. zw. bei Beförderung über inländische Häfen K. 2, bei Beförderung über ausländische Häfen K. 3 per Passagier.“

Der 2. Absatz hat zu lauten:

„Die Art, wie die Leistung dieser Beiträge zu erfolgen hat, wird von Fall zu Fall durch das Handelsministerium bestimmt.“

Begründung: Der Entwurf überlässt es der Verwaltung, das Ausmass der Beträge zu bestimmen, welche von den Beförderungsunternehmern für den Auswanderungsfonds geleistet werden müssen. Darin liegt eine grosse Unsicherheit für die betreffenden Unternehmungen; es ist zu befürchten, dass die Beträge allzusehr erhöht werden, wenn die mit der Durchführung des Auswanderergesetzes verbundenen Verwaltungsaufgaben einen steigenden Umfang annehmen. Ja, sogar die Gefahr ist vorhanden, dass der Auswanderungsfonds fiskalistisch entartet und in seinem Interesse eine „Bewirtschaftung der Auswanderung“ eintritt. Um solche Möglichkeiten auszuschliessen und den Beförderungsunternehmer in die Lage zu versetzen, mit bestimmten Ziffern zu rechnen, ist die oben genannte Abänderung des Entwurfes empfehlenswert.

Die Differenzierung zwischen der Beförderung über inländische und ausländische Häfen entspricht der Tendenz des Gesetzes, den Verkehr nach Triest zu entwickeln.

Die Kompetenz des Handelsministeriums wird im Sinne der Ausführungen der Einleitung notwendig.

Zu § 55. Antrag: In al. 2 sind die Worte: „Der Auswanderungsfürsorge“ zu ersetzen durch „der Fürsorge für Aus- und Rückwanderer“.

Begründung: Es ist selbstverständlich, dass das vorliegende Gesetz nicht nur den Schutz der Auswanderer bezwecken soll, sondern auch die Aufgabe hat, die Rückwanderung anzuregen. Gerade in der Entwicklung der vorhandenen Tendenz zur regelmässigen Rückwanderung muss ein Mittel gesehen werden, um einen Teil der schädlichen Wirkungen der Auswanderung aufzuheben. Deshalb scheint es geboten, die Mittel des Auswanderungsfonds auch zur Fürsorge für die Rückwanderung zu verwenden.

Zu § 56. Antrag: § 56 hat folgendermassen zu lauten:

„Die Durchführung des Auswanderungsgesetzes im In- und Auslande wird einem dem Handelsministerium angegliederten Amte übertragen.

Dieses Amt pflegt mit allen k. k. Ministerien, dem k. u. k. Ministerium des Äussern, den k. k. Landesregierungen, den k. u. k. Konsulaten sowie anderen öffentlichen Ämtern die direkte Korrespondenz. Erforderlichenfalles kann dieses Recht der direkten Korrespondenz auch an einzelne seiner Organe (Inspektoren, Kommissäre) übertragen werden.“

Als Absatz 3 ist Absatz 1 des Entwurfes mit der Änderung anzufügen, dass die Worte „darunter insbesondere“, zu ersetzen sind durch die Worte „sowie im Falle des sich einstellenden Bedürfnisses“.

Als letzter Absatz dieses Paragraphen ist Folgendes anzufügen; „Das Handelsministerium hat alljährlich dem Abgeordneten Hause des Reichsrats einen Bericht über die österreichische Auswanderung, die Durchführung des Gesetzes und die dabei gemachten Beobachtungen vorzulegen.“

Begründung: Einem von vielen Seiten geäußerten Wunsche entsprechend, wird beantragt, dem mit den Auswanderungsgängenden betrauten Amte eine gewisse Selbstständigkeit zuzuerkennen. Dies ist besonders bei der Auswanderung notwendig, welche jeweils rasche Verfügungen erfordert, die sich dem Wechsel der Verhältnisse sofort anpassen müssen.

Der Wortlaut des Absatzes 1 nach dem Entwurfe ermöglicht die Deutung, dass die Begleitung der von dem Beförderungsunternehmer in dem erlaubnispflichtigen Betriebe beförderten Personen durch Auswanderungskommissäre die Regel bildet. Wenn auch zuzugestehen ist, dass eine fortlaufende Kontrolle der Auswanderungsbeförderung im Interesse des Auswandererschutzes geboten ist, so scheint es doch nicht notwendig, alle Auswanderertransporte durch Kommissäre begleiten zu lassen. Die beantragte Fassung ermöglicht nun erforderlichenfalls die Begleitung durch Staatsorgane, ohne daraus eine Regel zu machen.

Die Berichterstattung über die Durchführung des Gesetzes an das Abgeordnetenhaus, etwa in der Art, wie die Berichte der Gewerbeinspektoren abgefasst sind, ist ein ausgezeichnetes Mittel, um die Behörden zu einer tatsächlichen Erfüllung der gesetzlichen Pflichten anzuregen und auch die Öffentlichkeit über die mit der Auswanderung zusammenhängenden Wirtschaftsverhältnisse aufzuklären.

Zu § 56 a. Antrag: Als neuer § 56 a ist einzuschalten:

„Zur Unterstützung der Behörden bei der Durchführung des Auswanderungsgesetzes dient ein Expertenkomitee, dessen Meinung in allen wichtigen Fragen, so insbesondere §§ 10, 12, bzw. §§ 16, 18, 24, 40, 54, einzuholen ist.

Dieses Komitee besteht aus den Vertretern der Ministerien des Handels und des Innern, der Justiz, der Eisenbahnen, für Landesverteidigung, Ackerbau und öffentliche Arbeiten, der Landesausschüsse jener Länder, die an der Auswanderung hauptsächlich beteiligt sind, sowie aus 12 Mitgliedern, welche den Kreisen der Sachkundigen und Interessenten zu entnehmen sind. Bei der Auswahl dieser Experten ist besonders darauf Rücksicht zu nehmen, dass sowohl die Interessenten an der kontinentalen, wie der überseeischen Auswanderung Gelegenheit haben, ihren Standpunkt zum Ausdruck zu bringen.

Begründung: In der Öffentlichkeit ist wiederholt die Forderung nach Errichtung eines Auswanderungsbeirats erhoben worden, der nicht nur mit den Funktionen einer beratenden Körperschaft, sondern sogar mit Entscheidungsbefugnissen ausgestattet sein sollte. Nun ermuntern die Erfahrungen, die mit Beiräten gemacht wurden, durchaus nicht zur Vermehrung dieser Korporationen. Wohl aber ist es erwünscht, dass eine Reihe von Persönlichkeiten, die über das Auswanderungswesen informiert sind, Gelegenheit haben, ex officio ihre Meinung über die damit zusammenhängenden Fragen zu äussern. Ohne ein solches Expertenkomitee wäre die Öffentlichkeit nur auf die Presse angewiesen, um Wün-

sche in der einen oder anderen Richtung zur Geltung zu bringen.

Zu § 57. Antrag: In den Absätzen 1, 2 und 3 sind die Worte: „als jenem ihrer Heimat“ zu streichen.

Begründung: Wenn sich die Handelspolitische Zentralstelle auch nicht für befugt erachtet, ein Urteil darüber abzugeben, inwieweit die Normen des Entwurfes über den Mädchenhandel geeignet sind, den bestehenden Missständen zu steuern, so sei doch darauf hingewiesen, dass in der Formulierung des § 57 durch die Worte „als jenem ihrer Heimat“ die Möglichkeit offen gelassen wird, den Mädchenhandel mit Ausländerinnen, die aus Österreich nach ihrem Heimatstaate gebracht werden, ungeahndet zu lassen. Da dies wohl nicht die Absicht des Gesetzes sein dürfte, wird die Streichung der erwähnten Worte beantragt.

Zu § 68. Antrag: „Das Gesetz hat für fünf Jahre Geltung“.

Begründung: Die Lösung des überaus komplizierten Problems, in einem Gesetz sowohl die kontinentale wie die überseeische Auswanderung zu regeln, ist bisher von keinem Staat versucht worden.

In Österreich bleibt jedoch, will man nicht die Wirksamkeit eines Gesetzes schon im vorhinein in Frage stellen, kein anderer Ausweg übrig. Dazu zwingt die geographische Lage einerseits, andererseits die sehr starke Entwicklung der kontinentalen Arbeiterwanderung (der sogenannten Sachsengängerei) nach Ländern mit grosser Schifffahrt (Deutschland, Dänemark, Frankreich usw.). Es mag auch hervorgehoben werden, dass der neue ungarische Entwurf von 1908 in § 1, al. 2, es dem Ermessen der Regierung überlässt, die Bestimmungen über die überseeische Auswanderung auch auf die kontinentale Wanderung der Saisonarbeiter auszudehnen, so dass auch in Ungarn eine einheitliche Regelung des ganzen Auswanderungswesens erfolgen dürfte.

Nun ist aber klar, dass die Wirkung dieses Gesetzes in der in dem vorstehenden Gutachten dargelegten Fassung im vorhinein nicht überblickt werden kann. Man weiss nicht, ob nicht die Bestimmungen, welche auf eine Beseitigung des Agentenunwesens hinzielen, doch die Möglichkeit zu mannigfachen Missbräuchen offen lassen. Man weiss aber auch noch nicht, ob sich unter den im Gesetze vorgeschriebenen Bedingungen eine genügende Anzahl von leistungsfähigen Personen und Institutionen finden wird, um die Arbeitsvermittlung nach dem Auslande so durchzuführen, dass die Interessen der arbeitssuchenden Bevölkerung ausreichend gewahrt sind. Ebenso kann man heute noch nicht sagen, inwieweit die Staatsverwaltung den schweren Aufgaben, die ihr durch die schiffahrtspolitische Seite dieses Gesetzes gestellt sind, sachkundig und rechtzeitig entsprechen kann. Und endlich kann man heute noch nicht voraussagen, wie die Wirtschaftsverhältnisse nach fünf Jahren gestaltet sein werden. Hat sich doch in dem kurzen Zeitraum von zehn Jahren die österreichische Auswanderung erst zu dem Umfang entwickelt, den sie heute hat.

Man kann die vorstehenden Erwägungen dahin zusammenfassen, dass es sich empfiehlt, seine Geltungsdauer von vornherein zeitlich zu beschränken, um die gesetzgebenden Faktoren zu zwingen, die Wirkung des Gesetzes auf das genaueste zu verfolgen und von allem Anfang auf die Neuredaktion der einen oder anderen Bestimmung bedacht zu sein.

Die zeitliche Beschränkung von Gesetzen ist nichts Neues. Es sei nur daran erinnert, dass auch das Marineförderungsgesetz zeitlich befristet ist und ebenso das Gebührenbefreiungsgesetz für die Konvertierung von Hypothekarschulden von zehn zu zehn Jahren neu beschlossen werden muss. Auch hier liegen Gesetze vor, die raschem Wechsel unterliegende, wirtschaftliche Verhältnisse zu regeln haben. Die in Ungarn anlässlich der Handhabung des G.-A. IV. 1903, gemachten Erfahrungen, welche zur Einbringung eines neuen Gesetzentwurfes über die Auswanderung (9. Mai

1908) geführt haben, sprechen auch dafür, dass im vorhinein für eine ex lege Novellierung des ersten österreichischen Auswanderungsgesetzes gesorgt wird“.

13. Bojkot towarów austriackich w Turcyi.

Krakowska Izba handlowa i przemysłowa śledziła od samego początku z żywym zainteresowaniem akcyę bojkotową, rozwiniętą w Turcyi przeciw austriackim wyrobom.

Izba nie zaniedbała też żadnego kroku, aby wszelkimi możliwymi środkami przyjąć z pomocą zagrożonemu silnie przemysłowi tkackiemu w Białej, który jest najbardziej interesowany w eksporcie na wschód.

Izba interweniowała kilkakrotnie zarówno w Ministerstwie dla Galicyi, jak i w ministerstwach handlu i spraw zagranicznych z przedstawieniem całego stanu rzeczy i żądaniem jak najenergiczniejszej ochrony naszych interesów eksportowych.

Nadto przedstawiła Izba krakowska sprawę tę we formie wniosku nagłego na posiedzeniu handlowo-politycznej Centrali Izb handlowych i przemysłowych.

Na skutek jednomyślnej uchwały interweniowała też deputacya Izb w sprawie tej u Rządu.

14. Służba akcyzowa w Krakowie.

Izba otrzymała zbiorowe zażalenie, podpisane przez trzydzieści kilka firm krakowskich działu bławatnego i modnego, na stosunki panujące w tutejszym urzędzie akcyzowym na dworcu kolejowym.

Ze względu na ciągłe opóźnianie transportów kolejowych, zmuszeni są kupcy krakowscy sprowadzać towary sezonowe w drodze posyłek pospiesznych. Zdarza się przytem często, że awiza na towar nadchodzą w piątek wieczór lub

w ciągu soboty, tak iż z powodu odpoczynku sobotniego, przestrzeganego przez personal żydowski, przesyłki mogą być przez odnośne strony odebrane dopiero w niedziele rano.

Petenci twierdzą, że funkcjonaryusze akcyzy nie chcą przepuścić towaru w przepisanych dla niedzieli godzinach urzędowych, przez co kupcy narażeni być mają na znaczne niedogodności, a nawet straty materyalne, gdyż towaru w ten sposób zatrzymanego ani kupcy krakowscy na czas nie dostają, ani go odbiorcom swoim w umówionym terminie dostarczyć nie mogą.

Izba zwróciła się do zarządu akcyzy miejskiej w Krakowie z prośbą o zbadanie tej sprawy i wydanie stosownych zarządzeń, aby ruch handlowy nie doznawał przeszkód z powodu przedstawionych niedogodności.

Wedle odpowiedzi otrzymanej z Administracji dochodów akcyzy i myta rogatekowego miasta Krakowa, ma urząd akcyzowy na kolei polecenie, aby przepuszczać do miasta bez żadnych trudności przesyłki pospieszne, wydawane w niedzielę z magazynu kolejowego, po przeprowadzeniu ewentualnej rewizji i ściągnięciu opłaty.

Natomiast ze względu na ogólny spoczynek niedzielny, oraz ze względu na spoczynek niedzielny funkcjonaryuszów akcyzowych, zajętych od świtu do nocy na rogatkach na kolei, a na innych nawet w nocy, istnieje zarządzenie, aby przesyłek zwykłych — których magazyn kolejowy w niedzielę nie wydaje — nie ekspedycyować bez osobnego upoważnienia ze strony Administracji akcyzy.

Mimo tego Administracja akcyzy nie czyni trudności w udzielaniu pozwolenia na wprowadzenie do miasta i zwykłych przesyłek kolejowych, które kupcy w piątek z magazynów wyjmują i zostawiają na kolei pod opieką stróżów kolejowych w tym celu, aby je w niedzielę do miasta wprowadzić.

Ze względu na pismo sfer kupieckich i życzenie Izby przypomniano równocześnie Urzędowi akcyzowemu na kolei, aby wszelkie przesyłki pospieszne czy to z artykułami spożywczymi, czy też z innymi artykułami puszczał w niedzielę

do miasta przez cały czas, kiedy magazyny kolejowe przesyłki te wydają t. j. do godziny 12-tej w południe.

Natomiast co do przesyłek zwykłych, Administracja akcyzy zmuszoną była pozostać przy dotychczasowej praktyce, a to ze względu, że zarówno urząd akcyzowy koło cła, jak i urząd główny nie jest pod względem sił urzędniczych i strażniczych w niedzielę tak obsadzany, aby mógł stale zajmować się poborem podatku i kontrolą akcyzową w tych rozmiarach, jak w dni powszednie.

15. Stopa procentowa dla szacowania nieruchomości.

Na zapytanie c. k. Sądu krajowego wyższego w Krakowie uchwaliła Izba odpowiedzieć, iż na rok 1909 należałoby ustanowić stopę procentową dla szacowania nieruchomości, w następującej wysokości:

1. dla budynków nie połączonych z gospodarstwem rolnem, lasowem lub przedsiębiorstwem przemysłowem 4—7⁰/₀
2. dla gospodarstw przeważnie rolnych 3—5⁰/₀
3. " " " " lasowych 3—6⁰/₀

Sprawy przemysłowe.

16. Organizacja egzaminów czeladniczych.

Od 16. lutego b. r. obowiązują przepisy noweli przemysłowej, dotyczące egzaminów czeladniczych.

Egzaminowi czeladniczemu winni poddać się, po ukończeniu nauki, wszyscy uczniowie, pracujący w przemysłach rękodzielniczych, względnie w analogicznych przemysłach fabrycznych.

Bez egzaminu nie może uczeń zostać czeladnikiem, a w dalszej konsekwencji majstrem.

Egzamina czeladnicze mają być składane przed komisjami egzaminacyjnymi. Ustawa rozróżnia dwa rodzaje komisji, a mianowicie: komisje stowarzyszeniowe, czyli cechowe, i komisje urzędowe.

Komisję stowarzyszeniową winno z reguły utworzyć każde stowarzyszenie przemysłowe. Taka komisja jest właściwą dla uczniów, pracujących u majstrów, którzy do danego stowarzyszenia należą.

Komisję urzędową tworzy władza przemysłowa I. instancyi, jako komisję, właściwą dla uczniów, którzy odbyli naukę u majstrów, nie należących do żadnego stowarzyszenia przemysłowego, oraz dla uczniów, którzy odbyli naukę w zakładach fabrycznych, w zakładach naukowych wzgl. w innych instytucjach, nie podpadających pod przepisy ustawy przemysłowej.

Komisja egzaminacyjna składa się z przewodniczącego i z grona egzaminatorów.

Przewodniczącego komisji, względnie tegoż zastępcę mianuje władza przemysłowa I. instancyi po wysłuchaniu opinii Izby handlowej i przemysłowej. Egzaminatorów komisji stowarzyszeniowej wybiera walne zgromadzenie członków stowarzyszenia, względnie walne zgromadzenie pomocników; egzaminatorów komisji urzędowej ustanawia władza przemysłowa I. instancyi w porozumieniu z Izbą handlową i przemysłową.

Dla każdej komisji egzaminacyjnej ma być wydany regulamin, który zatwierdza Namiestnictwo po zasięgnięciu opinii Izby.

Koszta egzaminów składanych przed komisją stowarzyszeniową ponoszą stowarzyszenia przemysłowe, zaś koszta egzaminów przed komisją urzędową ponosi Izba handlowa i przemysłowa.

W pierwszym wypadku pobiera taksy egzaminacyjne od uczniów stowarzyszenie, w drugim Izba.

W sprawie organizacji urzędowych komisji egzaminacyjnych, przedstawiła Izba, na podstawie uchwał subkomi-

tetu, Namiestnictwu szereg wniosków, które w przeważnej części znalazły uwzględnienie.

Obecnie jest w toku organizacja urzędowej komisji egzaminacyjnej z siedzibą w Krakowie.

Komisya ta będzie urzędowała w lokalu Muzeum techniczno-przemysłowego w Krakowie. Przewodniczącym komisji zamianował Magistrat — w porozumieniu z Izbą handlową i przemysłową -- p. radcę Tadeusza Stryjeńskiego dyrektora Muzeum. Zastępcami przewodniczącego zamianowani zostali pp. inż. Michał Szczepański, zastępca dyrektora Muzeum i sekretarz Izby Dr. Artur Benis.

Regulamin komisji, ułożony w porozumieniu z subkomitetem Izby, przedłożonym został Namiestnictwu we Lwowie do zatwierdzenia.

Zakres działania komisji krakowskiej rozciągać się będzie terytoryalnie na miasto Kraków oraz na powiaty krakowski i podgórski. Ze względu na przedmiotowy zakres działania, będzie komisya właściwą dla wszystkich uczniów, pracujących w rękodzielnach nie zorganizowanych w stowarzyszenia przemysłowe, oraz dla uczniów pracujących u majstrów, którzy z jakiegokolwiek bądź powodu nie należą do istniejących stowarzyszeń przemysłowych.

Ma to przede wszystkim znaczenie w odniesieniu do uczniów, których pryncypałowic nie są wbrew ustawie dopuszczeni do istniejących stowarzyszeń, n. p. stolarze lub rzeźnicy w Krakowie, do krakowskiego cechu stolarzy lub rzeźników.

Uczniowie, pracujący w zakładach fabrycznych mogą wedle wyboru zdawać egzamin albo przed komisją urzędową, albowież przed komisją stowarzyszeniową, zorganizowaną dla danego przemysłu.

Skład komisji tworzą przewodniczący względnie tegoż zastępca, oraz 2 egzaminatorowie, jeden z grona majstrów, drugi z grona czeladników.

Taksa egzaminacyjna od uczniów ustanowioną została prowizorycznie na 1 rok w wysokości 2 koron. Również prowizorycznie na 1 rok oznaczoną została wysokość wy-

grodzienia dla członków komisji, która wynosi dla członków zamieszkałych w Krakowie względnie w Podgórzu 4 korony, dla innych członków 5 koron.

Koszta egzaminów, nie pokrytych ze złożonych taks egzaminacyjnych, ponosi w myśl ustawy Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie.

Obok krakowskiej komisji urzędowej, jest w projekcie organizacja całego szeregu urzędowych komisji egzaminacyjnych, których kompetencya rozciągać się będzie na poszczególne powiaty polityczne okręgu.

17. Charakter przemysłowy wyrobu półkoszków sufitowych.

Starostwu w Ropczycach objawiono zdanie, iż zdaniem Izby, wyrób półkoszków sufitowych jest przemysłem wolnym.

18. Zakres uprawnień i dowód uzdolnienia w masarstwie.

C. k. Starostwu w Tarnobrzegu udzielono następującej opinii:

Właściciel karty przemysłowej na masarstwo nie może wykonywać na podstawie tego uprawnienia przemysłowego, rzezi bydła rogatego. Wymagane jest w tym celu osobne zgłoszenie przemysłu rzeźniczego.

Co się tyczy dowodu uzdolnienia, dostarczyć się mającego w takim wypadku, zauważyć należy, iż po myśli § 12 noweli do ustawy przemysłowej z dnia 5. lutego 1907 L. 26 Dz. u. p., wolno połączyć w jednym zgłoszeniu dwa lub więcej przemysłów rękodzielniczych, o ile one w spisie przemysłów rękodzielniczych tworzą jedną grupę, wymienioną pod tym samym punktem i jeżeli ich wykonywanie odbywa się według potrzeb i zwyczajów miejscowych z reguły wspólnie.

Ponieważ zaś rzeźnictwo i masarstwo wyliczone są w jednej grupie spisu przemysłów rękodzielniczych pod

punktem 48, wystarczy do zgłoszenia obydwóch tych przemysłów, w jednym z nich złożony wspólny dowód uzdolnienia.

19. Charakter przemysłowy sprzedaży wyrobów masarskich.

Z okazji pewnego konkretnego wypadku objawiono Starostwu w Brzesku opinię, iż zdaniem Izby należy do zakresu uprawnień handlu wyrobami masarskimi, sprzedaż gotowych wyrobów masarskich w stanie odgrzewanym względnie ciepłym.

Podawanie innych ciepłych przekąsek, w szczególności zaś potraw sporządzonych wedle przepisów sztuki kulinarnej, objęte jest naszym zdaniem, koncesją z § 16. lit. b. ustawy przemysłowej.

20. Charakter przemysłowy sprzedaży mięsa na placach publicznych w Krakowie.

C. k. Namiestnictwu we Lwowie objawiono zdanie, iż zdaniem Izby zaliczyć należy przemysł sprzedaży mięsa (Fleischverschleiss) jako przemysł handlowy, do kategorii przemysłów wolnych.

Sprzedaż mięsa, wykonywana jako przemysł wolny, obejmuje również prawo dzielenia poćwiartowanych już części zwierzęcia na mniejsze ilości, stosownie do żądań konsumentów w detalicznej sprzedaży.

Za takim określeniem uprawnień przemysłowych wolnego przemysłu sprzedaży mięsa, przemawia dotychczasowa praktyka w Krakowie.

21. Charakter przemysłowy wykroju podeszew skórzanych.

C. k. Starostwu w Wadowicach wydano opinię, iż wykrój podeszew skórzanych zaliczyć należy zdaniem Izby, do rzędu przemysłów wolnych.

O ile w danym wypadku zamierza petent sprzedawać wykrojone kawałki skóry podeszwiowej bezpośrednio konsumentom (włóścianom), którzy je następnie przycinają stosownie do swych potrzeb, przedstawia się dany przemysł jako część uprawnienia przemysłu sprzedaży i wykroju skór.

Sprawy handlowe.

22. Zwyczaje w handlu otrębami.

Na zapytanie Sądu powiatowego w Husiatynie odpowiedziała Izba, iż wedle przeprowadzonych wywiadów nie jest znanem na krakowskim targu pojęcie otrąb husiatyńskich, jako odrębnego gatunku otrąb, ani też nie istnieje w Krakowie zwyczaj, wedle którego kupujący otręby husiatyńskie na wypadek niezgodności towaru z próbką, byłyby ograniczony tylko do prawa żądania dyferencji.

23. Znaczenie klauzuli: „Gegen 30 Tage Kassa“.

Na zapytanie Sądu powiatowego w Krakowie wydała Izba opinię, iż wedle powszechnego zwyczaju handlowego oznacza zamieszczony w fakturze dopisek: „Gegen 30 Tage Kassa“ – iż zapłata za dostarczony towar nastąpić ma w 30 dni od daty faktury.

Zmiany zasze w roku 1908 w stanie protokolacyi firm, położonych w okręgu Izby.

A) W rejestrze firm pojedynczych:

Rodzaj przedsiębiorstwa	Zapro- tokolo- wano	Wykre- ślono
Ajencye handlowe	5	—
Apteki	1	6
Bizuteryą handel	—	1
Blacharskie wyroby	1	—
Bławatny handel	3	2
Browary	—	1
Browarów dzierżawa	1	—
Budownictwo	—	1
Bydła handel	1	—
Cegielnie parowe i fabr. wyr. glinianych	4	1
Ciesielstwo	1	—
Cynkowe huty	1	1
Dachówek fabryki	—	1
Dom handlowy	3	2
Dom komisowy	—	2
Dostawa materiałów budowlanych	1	—
Dostawa żywności dla wojska	—	1
Droguerye	1	—
Drukarnie	2	1
Drzewa handel	8	2
Drzewne wyroby	1	—
Elektrownia	1	—
Calanteryjnych towarów handel	2	—
Gipsu fabryka	—	1
Glinką ogniotrwałą handel	1	—
Gorzelní dzierżawa	1	—
Hotele	2	2
Instalatorstwo	1	—
Interesa pieniężne	1	1
Do przeniesienia	43	26

Rodzaj przedsiębiorstwa	Zapro- tokoło- wano	Wykre- ślono
Z przeniesienia . . .	43	26
Jaj eksport	1	—
Jarzyn i owoców handel	2	—
Kamieniarsko-rzeźbiarski zakład	1	—
Kapeluszy fabryki	—	1
Kawiarnie	—	1
Kolonialny handel	1	—
Komisowy handel	2	—
Konfekcyi damskiej handel	1	—
Koźmi handel	1	1
Kopalnie ropy	—	1
Korzenny handel	4	2
Księgarnie	—	1
Lasów wyrąb i handel drzewem	4	4
Lecznica związkowa	1	—
Lodu fabryka	—	1
Mąką handel	—	2
Maszyn fabryki	2	1
Maszyn handel	2	—
Mebli handel	1	1
Mięsem handel	—	1
Mieszanych towarów handel	1	11
Miodownia	1	—
Młyny	—	6
Modnych towarów handel	—	1
Nierogacizną handel	1	3
Norymberskich towarów handel	3	—
Obuwia sukienego fabryka	1	—
Papiery fabryka	1	—
Papiery handel i księgarnia	1	—
Pogrzebowe przedsiębiorstwo	1	—
Propinacyi dzierżawa	1	11
Do przeniesienia . . .	77	75

Rodzaj przedsiębiorstwa	Zapro- tokolo- wano	Wykre- ślono
Z przeniesienia	77	75
Rafinerya ropy	1	—
Restauracje	4	1
Rzeźnictwo	—	2
Śledzi handel	1	—
Skór handel	2	—
Spirytusu handel	1	—
Sukiennych towarów handel	—	1
Sukna fabryka	—	2
Stolarnie parowe	—	2
Świec fabryki	1	1
Szkła handel	1	—
Tandeciarstwo	—	1
Tapicerstwo	1	—
Tartaki	8	—
Techniczne biuro	1	—
Technicznych przyborów handel	—	1
Tkanin fabryki	2	—
Trafiki	2	—
Ubrań handel	—	1
Wędlin fabryki	2	—
Wielnianych wyrobów fabryki	1	—
Win handel	1	2
Zbożem handel	—	1
Zegarków i tow. złotych i srebrnych handel	1	—
Razem	107	90

B) W rejestrze firm spółkowych:

Rodzaj przedsiębiorstwa	Zapro- tokoło- wano	Wykre- ślono
Spółki bankowe	21	4
„ dla wyrobu towarów żelaznych . .	1	—
„ fakturowe	2	—
„ gorzelnicze	1	—
„ handlowe	3	—
„ koszykarskie	—	1
„ kowalskie	1	—
„ krawieckie	—	2
„ kuśnierskie	1	—
„ mleczarskie	2	—
„ oszczędności i pożyczek	61	—
„ parcelacyjne	2	—
„ piekarskie	1	—
„ przemysłowo-rolnicze	6	—
„ spożywcze	7	—
„ stolarskie	1	1
„ tkackie	1	1
„ wydawnicze	4	—
Razem	115	9

SPIS RZECZY.

Strona

Abruf, Abberufung, znaczenie wyrazów	53
Ajenci, certyfikaty paszportowe	8
Ajenci podróźni, karty legitymacyjne na kufry	8
Akcyzowa służba w Krakowie, zażalenie	299
Akcyzowej tary, nowa taryfa	55
Albuminu konserwowanie	188
Anglia, bezpośrednia taryfa przewozowa	33
Apteki, spoczynek niedzielny	49
Artykułów żywności dla wojska, dostawy	146
Asesorowie, Jasło, Kraków, Tarnów	204
„ Kraków	65
„ Rzeszów	93
„ Tarnów	158
„ Wadowice	29
Austryackich towarów, bojkot w Turcyi	299
Austryackiego Lloyd, rewizya taryfy	212
Automatycznej centrali telefonicznej, budowa w Krakowie	121
Bank austro-węgierski, cenzorzy dla filii w Krakowie, Jaśle, Rzeszowie i Tarnowie	159
Bazes Gustaw, znawca sądowy dla porcelany i fajansów	206
Beczek patentowych pojemność	191
Betonowych wyrobów wykonywanie, charakter prze- mysłowy	180
Bezpośrednia taryfa przewozowa do Anglii	33
Bezpośrednie stawki przewozowe na kwas siarkowy	166
Biała, utworzenie Sądu przemysłowego	184

	Strona
Charakter przemysłowy wyrobu gorsetów	186
„ „ „ pieczęci kauczukowych	127
„ „ „ półkoszków sufitowych	304
Cholewek i skór, uprawnienia handlarzy	143
Cłowe ulgi na maszyny	2
Cłowego urzędu utworzenie w porcie tarnobrzeskim	187
Cieląt bicie, charakter przemysłowy	126
Cielełami, zakres uprawnień handlu	187
Ćwiczenia wojskowe na Wiśle, zamknięcie spławu	118
Czapników, szmuklerzy, kuferkarzy i kaletników orga- nizacya w Krakowie	85
Czasu wolnego od składowego, skrócenie	164
Czechy i Węgry, połączenie telefoniczne	120
Czeladniczych egzaminów organizacya	301
Członka państwowej Rady przemysłowej, wybór	205
Członków Izby, powołanie nowych	27
Dębica-Jasło, kolej lokalna, rewizya trasy	157
Depesz pilnych późne doręczanie	171
Dodatku na Izbę ściąganie	160
Domokrążna sprzedaż mydła	195
Domowej pracy w konfekcyi odzieży, bielizny i obuwia, uregulowanie	74
Doręczanie poczty w Lipniku	38
Doręczanie przesyłek pocztowych w niedzielę	170
Dorózek w Krakowie, powiększenie ilości	163
Dostarczanie lodu do transportu mięsa	162
Dostawy artykułów żywności dla wojska	146
„ dla wojska, rzeczoznawcy	206
„ obuwia dla wojska	19
Dostawy węgla w sezonie 1907—1908, brak wagonów	193
Doświadczalne stacye techniczne	65
Dotacya Jubileuszowa Cesarska 1908	200
Dowód uzdolnienia i zakres uprawnień w masarstwie	304
„ „ w przemysłach rękodzielniczych	14
Drogi wodne	60, 96, 104, 139
Drzewem, zwyczaj handlu	56, 189

	Strona
Handlu zbożem, zwyczaje	197
Hotelarze, utworzenie gremium w Krakowie	182
Import pomarańcz przez Tryest	127
Importu poświadczenia (Verwendungsnachweis)	3
Informacje frachtowe	18
Instytut dla popierania drobnego przemysłu, wybór zastępców do Kuratoryi	138
Interpelacya w sprawie budowy automatycznej centrali telefonicznej w Krakowie	121
Izba, komisya wyborcza	150
„ ustanowienie wspólnego konsultenta Izb w Wiedniu	203
„ zamknięcie rachunków za r. 1906	151
Jaja, organizacya handlu eksportowego	143
Jasło, cenzorzy bankowi	159
Jasło-Dębica, kolej lokalna, rewizya trasy	167
Jasło, Kraków i Tarnów, asesorzy handlowi	204
Jaworzno, utworzenie mownicy telefonicznej	174
Jubileusz 60-letnich rządów Cesarza	199
Jubileuszowa dotacya Cesarska 1908	200
Kaletników, kuferkarzy, szmuklerzy i czapników orga- nizacya w Krakowie	85
Kamieniarskich majstrów stowarzyszenie w Krakowie, rozszerzenie zakresu działania	182
Kanał Dunaj-Kraków	96
„ Dunaj-Odra-Wisła, manifestacya za budową	104
Kanału Kraków-Wiedeń, budowa	139
Karmą dla zwierząt domowych, uregulowanie handlu	128
Kartel żelazny, uchwała Izby w sprawie stanowiska mi- nisterstwa handlu	151
Karty legitymacyjne dla podróżnych agentów	8
Kasy i rachunków Izby, skontrum za r. 1906	29
Kauczkowych pieczęci, charakter przemysłowy wyrobu	127
Klauzuli: Gegen 30 Tage Kassa, znaczenie	306
Kolej lokalna Dębica-Jasło, rewizya trasy	167
„ „ Wieliczka-Myślenice-Mszana dolna	206
„ państwowa, reforma taryfy lokalnej	209

	Strona
Kolej północna, przywrócenie normalnego ruchu	98
Kolejowa opłata składowego w Krakowie	164
„ Rada państwowa, wnioski	114, 210
Kolejowego dworca nowego budowa w Krakowie	140
Kolejowy ruch, opóźnienia	36
Kolejowych zaliczek wypłata	209
Komisyja wyborcza do Izby	150
Komisye, wybory uzupełniające	65
Komunikacya telefoniczna w Bieczu	172
Konfekcyja odzieży, bielizny i obuwia, uregulowanie pracy domowej	74
Koniczyną i sianem handlu zwyczajje	131
Konserwowanie środków spożywczych	188
Konsulent Izb galicyjskich w Wiedniu	203
Kraków, asesorowie	65, 204
„ automatyczna centrala telefoniczna	121
Kraków-Wiedeń, budowa kanałów	139
Kraków, cenzorzy bankowi	159
„ budowa nowego dworca kolejowego	140
„ Jasło i Tarnów, asesorowie handlowi	204
„ organizacya hotelarzy	182
„ „ szmuklerzy, czapników, kuferkarzy i kaletników w Krakowie	85
„ powiększenie ilości dorózek	163
„ rzeczoznawcy dla dostaw wojskowych	206
„ składowe na kolei	164
„ spoczynek niedzielny przy sprzedaży artyku- łów spożywczych	123
„ sprzedaży mięsa na placach publicznych, cha- rakter przemysłowy	305
„ utworzenie Gremium hotelarzy	182
„ zażalenie na służbę akcyzową na dworcu	299
„ znawcy sądowi dla wyrobów ceramicznych	206
Krzeszowice, rampa ładownicza na stacyi	165
Kufrów przewóz, karty legitymacyjne dla agentów po- dróżnych	8

Kupieckiej prowizyi, płatność	56
Kwas octowy skoncentrowany, unormowanie obrotu	196
Kwas siarkowy, bezpośrednie stawki przewozowe	166
Kwiatkowski Jan, wspomnienie pośmiertne	23
Legitymacyjne karty dla agentów podróŜnych	8
Linia Przeworsk-Bachórz-Dynów, brak wagonów	167
Lipnik, doręczanie poczty	38
Lloydu austriackiego, rewizya taryfy	212
Lodu do transportu mięsa, dostarczanie	162
Lokalna kolej Wieliczka-Myślenice-Mszana dolna	206
Lokalnej taryfy reforma	209
Lubień, urządzenie stacyi telefonicznej	121
Ładownicza rampa na stacyi w Krzeszowicach	165
Ładunkowa stacya w Miękinii	164
Łączkowska Józefa, pensya wdowia	32
Łysakowski Stanisław, znawca sądowy dla towarów garncarskich i kamionkowych	205
Macheles Jakób, rzeczoznawca dla zakupna chleba dla wojska	206
Majstrów kamieniarskich stowarzyszenie w Krakowie, rozszerzenie zakresu działania	182
Mandel Dawid, złożenie mandatu członka Izby	204
Manifestacya za budową kanału Dunaj-Odra-Wisła	104
Marki ochronne	10
Masarskich wyrobów sprzedaŜ, charakter przemysłowy	305
Masarstwo, zakres uprawnień i dowód uzdolnienia	304
Maszyny, ulgi cłowe	2
Materyi wełnianych wykończenia, charakter przemy- słowy	126
Miękinia, stacya ładunkowa	164
Mięsa transport, dostarczanie lodu	162
Mięso, charakter przemysłowy sprzedaŜy na placach publicznych w Krakowie	305
„ uregulowanie transportu do Wiednia	117
Ministerstwo handlu, spór z kartelem ŷelaznym	151
Mogilany, urządzenie telefonu	174

XII

	Strona
Mownic telefonicznych w Tarnowie, utworzenie	172
Mownicy telefonicznej w Jaworznie, utworzenie	174
Myślenice-Wieliczka-Mszana dolna, kolej lokalna	206
Mydło, domokrażna sprzedaż	195
Naftą handlu zwyczaję	56, 191
Napisów na nagrobkach wykuwanie, charakter przemysłowy	187
Niedzielne doręczanie przesyłek pocztowych	170
Niedzielny spoczynek przy sprzedaży artykułów spożywczych w Krakowie	123
„ „ przy sprzedaży towarów w sto- warzyszeniach spożywczych	124
„ „ w aptekach	49
„ „ w przemyśle pośrednictwa pracy	125
Nocnej służby telefonicznej w Oświęcimiu, zaprowa- dzenie	120
Normalnego ruchu, przywrócenie na kolei północnej	98
Normy tęgości przy sprzedaży spirytusu	196
Nowego dworca kolejowego w Krakowie budowa	140
Nowych członków Izby powołanie	27
Numerowanie sort papy	52
Obrazów sprzedaż przez handle towarami galante- ryjnymi i papierowymi	52
Obrót skoncentrowanym kwasem octowym	196
Obuwia dla wojska dostawy	19
Ochrona robotników przy użyciu białego względnie żółtego fosforu	181
Ochronne marki	10
Octowy kwas skoncentrowany, unormowanie obrotu	196
Odbiór obuwia wojskowego, propozycje na fachowego znawcę	158
Olesno, utworzenie stacji telegraficznej	38
Opinia nad projektem ustawy wychodźczej	214
Opinie w sprawach handlowych 53, 56, 131, 189, 190, 191, 194, 195, 197, 306	164
Opłaty składowe, skrócenie wolnego czasu	164

Opóźnienia doręczania pilnych depezb	171
Opóźnienia w ruchu kolejowym	36
Organizacja egzaminów czeladniczych	301
Organizacja handlu eksportowego jajami	143
Organizacja hotelarzy w Krakowie	182
Organizacja szmuklerzy, czapników kufierkarzy i kale- tników w Krakowie	85
Orła cesarskiego używanie w szyldzie i pieczęci	86
Orzeczenia w sprawach przemysłowych, 52, 126, 127, 143, 180, 186, 187, 304, 305	
Oświęcim, zaprowadzenie nocnej służby telefonicznej	120
Otrąb sprzedaży uregulowanie	128
Otrębami handlu zwyczajne	306
Owocowych soków i przetworów konserwowanie	188
Państwowa Rada kolejowa, wnioski	114, 210
Państwowa Rada przemysłowa, wybór członka	205
Papierowymi i galanteryjnymi towarami handel, upraw- nienie	52
Papy, numerowanie sort	52
Paszportowe certyfikaty	8
Patentowych beczek pojemność	191
Pensya dla wdowy po woźnym Izby	32
Pieczęci kauczukowych, charakter przemysłowy wyrobu	127
Pilnych depezb późne doręczanie	171
Piwo bawarskie, piwo czeskie, charakter oznaczeń ga- tunkowych	194
Płatność prowizyi kupieckiej	56
Pocztowe stosunki w Rzeszowie	37
Pocztowego urzędu utworzenie w Sierszy	211
Poczty doręczanie w Lipniku	38
Pocztowych przesyłek doręczanie w niedzielę	170
Pochodzenie towarów, (certyfikaty)	3
Podatek spożywczy, uwolnienia	5
Podeszew skórzanych wykroju charakter przemysłowy	305
Podróźni ajenci, karty legitymacyjne na przewóz kufrów	8
Pojemność t. zw. beczek patentowych	191

Pojęcie nazwy uszlachetniona śliwowica w obrocie handlowym	196
Połączenie telefoniczne z Czechami i Węgrami	120
Pomarańcz import przez Tryest	127
Pomnożenie ilości miast wyłączonych wedle ustawy budowlanej	121
Pomnożenie skrzynek listowych w Lipniku	38
Porcelanowe wyroby, znawcy sądowi	206
Port w Tarnobrzegu, utworzenie urzędu cłowego	187
Posła na Sejm krajowy, wybór	96
Pośmiertne wspomnienie	23, 102
Pośrednictwa pracy, nowe urzędy	51
Pośrednictwo, termin płatności prowizyi	190
Pośrednictwo pracy, spoczynek niedzielny	125
Poświadczenia, dotyczące celu importu (Verwendungsnachweis)	3
Popierania drobnego przemysłu, wybór zastępców do Kuratoryi Instytutu	138
Potocki hr. Andrzej, wspomnienie pośmiertne	102
Powołanie dwóch nowych członków Izby	27
Powiększenie ilości doróżek w Krakowie	163
Półkoszków sufitowych wyrobu charakter przemysłowy	304
Późne doręczanie pilnych depesz	171
Pracy domowej uregulowanie w konfekcyi odzieży, bielizny i obuwia	74
Prezydyum, upoważnienie na czas ferji	146
Prezydyum oraz skarbnika wybór	27
Prezydyalne sprawozdanie	24, 60, 135, 150, 203
Procentowa stopa dla szacowania nieruchomości	301
Projekt ustawy emigracyjnej	214
Projekt ustawy o uregulowaniu pracy domowej	74
Protokolacya firm, zmiany zaszcze w r. 1908 w okręgu Izby	307
Prowizyi kupieckiej płatność	56, 190
Przemysł rękodzielniczy, dowód uzdolnienia	14
Przemysłowe i rękodzielnicze stypendya	176

Przemysłowe wzory	12
Przemysłowy charakter przewozu towarów	52
Przesyłek pocztowych doręczanie w niedziele	170
Przeworsk-Dynów, brak wagonów na linii	167
Przewożenie chorych na wózkach ręcznych	52
Przewóz kufrów, karty legitymacyjne dla agentów po- drożnych	8
Przewóz towarów, charakter przemysłowy	52
Przyjmowanie uczniów handlowych	189
Przywrócenie normalnego ruchu na kolei północnej	98
Rachunki Izby, ściąganie dodatku	160
Rachunki Izby, skontrum kasy za rok 1906	29
Rada kolejowa państwowa, wnioski	114, 210
Rada przemysłowa państwowa, wybór członka	205
Rampa ładownicza na stacji w Krzeszowicach	165
Raut w Izbie	151
Referat o znaczeniu kanału Dunaj-Odra-Wisła dla Za- głębia krakowskiego	134
Reforma regulaminu ruchu	140
„ ” taryfy lokalnej	209
„ ” ustawodawstwa górniczego	39
Regulamin ruchu, reforma	140
Rejestrowanie marek ochronnych	10
Rejestrowanie wzorów przemysłowych	12
Rękodzielnicze i przemysłowe stypendya	176
Rękodzielniczy przemysł, dowód uzdolnienia	14
Rewizya taryfy austriackiego Lloydu	212
Rewizya trasy kolei lokalnej Dębica-Jasło	167
Rezygnacya z mandatu członka Izby, D. Mandel	204
Robotnicy—ochrona przy używaniu białego względnie żółtego fosforu	181
Rolle inż. Karol, znawca sądowy dla towarów garnca- skich i kamionkowych	206
„Roquefort“, oznaczenie gatunku sera	195
Rozdział dostawy obuwia wojskowego	19

Rozszerzenie zakresu działania stowarzyszenia majstrów kamieniarskich w Krakowie	182
Ruch kolejowy, opóźnienia	36
Ruchu normalnego, przywrócenie na kolei północnej	98
Rudolphi inż. Karol, powołanie na członka Izby	27
Ryglice, utworzenie stacji telegraficznej	119
Rzeczoznawcy dla dostaw wojskowych	206
Rzeszów, całonocna służba telefoniczna	175
„ cenzorzy bankowi	159
„ stosunki pocztowe	37
„ wybór asesorów handlowych	93
Rzeźbiarstwo, wykonywanie napisów i ozdób na nagrobkach	180
Sare Józef, sprawozdanie poselskie	95
„ wybór na posła do Sejmu krajowego	96
Sąd krajowy w Krakowie, zamianowanie znawców	206
Sądu przemysłowego w Białej, utworzenie	184
Schleichkorn Leon, rzeczoznawca dla zakupu chleba dla wojska	206
Ściąganie dodatku na Izbę	160
Sędziowie fachowi dla Jasła, Krakowa i Tarnowa	204
„ „ „ Krakowa	65
„ „ „ Rzeszowa	93
„ „ „ Tarnowa	158
„ „ „ Wadowic	29
Sianem i koniczyzną handlu zwyczajne	131
Siarkowy kwas, taryfy przewozowe	166
Siersza, utworzenie urzędu pocztowego	211
Skarbnika i prezydium wybór	27
Składowe na kolei, Kraków	164
Skontrum kasy i rachunków Izby za rok 1906	29
Skrócenie czasu wolnego od składowego	164
Skór i cholewek handlarzy uprawnienia	143
Skórzanych podeszew, charakter przemysłowy wykroju	305
Służba akcyzowa w Krakowie	299
„ całodzienna telegraficzna w Tarnobrzegu	174

	Strona
Stawki bezpośrednie przewozowe na kwas siarkowy	166
Stopa procentowa dla szacowania nieruchomości	301
Stosunki na kolei Północnej	98
„ pocztowe w Rzeszowie	37
Stowarzyszenia spożywcze, spoczynek niedzielny przy sprzedaży towarów	124
Stowarzyszenie majstrów kamieniarskich w Krakowie, rozszerzenie zakresu działania	182
Stypendya Izby, Jubileuszowa dotacya cesarska 1908	200
Stypendya, użycie funduszu stypendyów rękodzielniczych i handlowych	176
Sufitowych półkoszków wyrobu charakter przemysłowy	304
Szacowanie nieruchomości, stopa procentowa	301
Szmuklerzy, czapników, kuferkarzy i kaletników organi- zacya w Krakowie	85
Tara akcyzowa, nowa taryfa	55
Tarnobrzeg, całodzienna służba telegraficzna	174
„ utworzenie urzędu cłowego w porcie	187
Tarnów, cenzorzy bankowi	159
„ doręczanie przesyłek pocztowych w niedzielę	170
„ Jasło i Kraków, asesory handlowi	204
„ utworzenie mownic telefonicznych	172
„ wybory asesorów handlowych	158
Tary na worki, ustalenie	194
Taryfa bezpośrednia przewozowa do Anglii	33
„ nowa dla tary akcyzowej	55
Taryfy austriackiego Lloyd, rewizya	212
„ lokalnej reforma	209
Taryfowe biuro, informacje	18
Techniczne stacye doświadczalne	65
Telefon w Mogilanach	174
„ w Oświęcimie, zaprowadzenie nocnej służby	120
„ w Sokołowie	175
„ w Zarszynie	175
Telefoniczna komunikacya w Bieczu	172
„ służba całonocna w Rzeszowie	175

Telefoniczne połączenie z Czechami i Węgrami	120
Telefonicznej mownicy w Jaworznie utworzenie	174
„ stacyi w Lubieniu urządzenie	121
Telefonicznych mownic utworzenie w Tarnowie	172
Telegraficzna służba całodzienna w Tarnobrzegu	174
Telegraficznej stacyi utworzenie w Oleśnie	38
„ „ „ „ Ryglicach	119
„ „ „ „ Zembrzycach	38
Termin płatności prowizyi za pośrednictwo	190
Terminy kupieckie Abruf, Abberufung	53
Towarów austriackich bojkot w Turcyi	299
„ przewóz, charakter przemysłowy	52
Transport mięsa, dostarczanie lodu	162
Transportu mięsa do Wiednia uregulowanie	117
Tryest, import pomarańcz	127
Turcyja, bojkot towarów austriackich	299
Uczniów handlowych przyjmowanie	189
Ulgi cłowe dla maszyn	2
Unormowanie obrotu skoncentrowanym kwasem octo- wym	196
Uregulowanie handlu karmą dla zwierząt domowych	128
„ pracy domowej w konfekcyi odzieży, bielizny i obuwia	74
„ prawa używania orła cesarskiego w szyl- dzie i pieczęci	86
Uregulowanie transportu mięsa do Wiednia	117
Uroczystość 60-letniego Jubileuszu rządów Cesarza	199
Urządzenie stacyi ładunkowej w Miękini	164
„ telefonu w Lubieniu	121
„ „ w Mogilanach	174
„ „ w Sokołowie	175
„ „ w Zarszynie	175
Urzędu pocztowego w Sierszy utworzenie	221
Urzędy pośrednictwa pracy	51
Ustalenie tary worków	194
Ustanowienie konsulenta Izb galicyjskich w Wiedniu	203

	Strona
Ustawodawstwa górniczego reforma	39
Ustawy budowlanej zmiana	121
„ emigracyjnej projekt	214
„ projekt, uregulowanie stosunków pracy domowej	74
Uszlachetniona śliwowica pojęcie nazwy w obrocie handlowym	196
Utworzenie Cesarskiej Dotacyi Jubileuszowej 1908	200
„ Gremium hotelarzy w Krakowie	182
„ mownic telefonicznych w Tarnowie	172
„ mownicy telefonicznej w Jaworznie	174
„ Sądu przemysłowego w Białej	182
„ stacji telegraficznej w Oleśnie	38
„ „ „ w Ryglicach	119
„ „ „ w Zembrzycach	38
„ Urzędu cłowego w porcie tarnobrzeskim	187
„ „ pocztowego w Sierszy	211
Upoważnienie prezydium na czas feryi	146
Uprawnienia handlarzy skór i cholewek	143
„ handlu cielętami	187
„ „ towarami galanteryjnymi i papiero- wymi	52
Uprawnienie przemysłowe wykonywania napisów i ozdób na nagrobkach	180
Uwolnienia celne dla maszyn	2
„ od podatku spożywczego	5
Uzdolnienia dowód w przemysłach rękodzielniczych	14
Uzupełniające wybory do komisji	65
Używanie orła cesarskiego w szyldzie i pieczęci	86
Verwendungsnachweis, poświadczenia dotyczące celu importu	3
Wadowice, sędziowie fachowi	29
Wagonów brak na linii Przeworsk-Bachórz-Dynów	167
Wdowia pensja, Łączkowska Józefa	32
Węgry i Czechy, połączenie telefoniczne	120
Wieliczka-Myślenice-Mszana dolna, kolej lokalna	206
Wisła, zamknięcie spławu	118

	Strona
Wnioski na państwową Radę kolejową	114, 210
Wojskowe ćwiczenia na Wiśle, zamknięcie spławu . . .	118
Wojskowego obuwia odbiór, propozycje na fachowego znawcę	158
Worki, ustalenie tary	194
Wspomnienie pośmiertne	23, 102
Wychodźczej ustawy projekt	214
Wybory asesorów handlowych dla Tarnowa	158
„ „ uzupełniające do komisji	65
Wybór członka państwowej Rady przemysłowej	205
„ „ posła na Sejm krajowy	96
„ „ prezydium oraz skarbnika	27
„ „ zastępców do Kuratorji Instytutu dla popiera- nia drobnego przemysłu	138
Wykaz użycia stypendjów handlowych i rękodzielni- czych w r. 1907	179
Wykonywanie napisów i ozdób na nagrobkach	180
„ „ wyrobów betonowych, charakter przemy- słowy	180
Wykończanie materji wełnianych, charakter przemy- słowy	126
Wykroju podeszew skórzanych charakter przemysłowy	305
Wykuwanie napisów na nagrobkach, charakter prze- mysłowy	187
Wyłączone miasta, ustawa budowlana	121
Wypłata zaliczek kolejowych	209
Wyrób gorsetów, charakter przemysłowy	186
„ „ pieczęci kauczukowych, charakter przemysłowy	127
„ „ półkoszków sufitowych, charakter przemysłowy	304
Wyrobów masarskich sprzedaży charakter przemysłowy	305
Wywiadowcze biuro dla spraw taryfowych	18
Wzory przemysłowe	12
Zagłębie krakowskie, znaczenie dla kanałów	104
Zakres uprawnień i dowód uzdolnienia w masarstwie	304
„ „ handlu cielętami	187
Zaliczek kolejowych wypłata	209

	Strona
Zamknięcie rachunków Izby za rok 1906	151
„ „ „ spławu na Wiśle	118
Zapalki, ochrona robotników przy użyciu białego, wzglę- dnie żółtego fosforu	181
Zaprowadzenie nocnej służby telefonicznej w Oświę- cimie	120
Zarszyn, urządzenie telefonu	175
Zboże, zwyczaje w handlu	197
Zembrzyce, utworzenie stacji telegraficznej	38
Zieleniewski inż. Edmund, wybór do Rady przemysłowej	121
Zmiana ustawy budowlanej	205
Zmiany rozdziału dostaw artykułów żywności dla wojska	146
Zmiany zaszły w r. 1908 w stanie protokołacyi firm	307
Znaczenie kanału Kraków-Wiedeń dla Zagłębia kra- kowskiego	104
„ „ klauzuli: Gegen 30 Tage Kassa	306
„ „ nazwy Roquefort	195
„ „ uszlachetniona śliwowica	196
„ „ słów piwo bawarskie, piwo czeskie	194
„ „ wyrazów Abruf, Abberufung	53
Znawcy dla odbioru obuwia wojskowego	158
„ „ dla Sądu krajowego w Krakowie	206
Zniżki na przewóz kufrów dla agentów podróżnych	8
Zwyczaje handlu drzewem	56, 189
„ „ handlu naftą	56, 191
„ „ w handlu otrębami	306
„ „ „ sianem i koniczyną	131
„ „ „ zbożem	197
Żółtek konserwowanie	188
Życzenia kolejowe, wnioski na państwową Radę kole- jową	114, 210

